

Hem>Familjefrågor och arv>**Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt**

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt

Föräldraansvar omfattar samtliga rättigheter och skyldigheter i samband med omsorgen om ett barns person och egendom. Betydelsen av begreppet "föräldraansvar" varierar mellan medlemsländerna, men omfattar vanligtvis vårdnad och umgängesrätt. Om ni är ett "internationellt par" med barn som nu separerar måste ni enas om hur vårdnaden om dem ska se ut.

Var ska man börja?

Vad är umgängesrätt? Vad är vårdnad?

Föräldrar som bor tillsammans har vanligtvis gemensam vårdnad om sina barn. När föräldrarna är skilda eller separerar måste de dock bestämma hur detta ansvar ska utövas i framtiden.

Föräldrarna kan besluta att barnet ska bo växelvis hos båda föräldrarna, eller med endast en förälder. I det senare fallet har den andra föräldern vanligtvis rätt att besöka och kontakta barnet vid vissa bestämda tidpunkter.

Vårdnadsrätt innefattar också andra rättigheter och skyldigheter som hänger samman med barnets utbildning och omvårdnad, bl.a. rätten att ta hand om barnet och barnets tillgångar. Vanligtvis är det föräldrarna som har föräldraansvaret för ett barn, men det kan ibland också utövas av en institution i vars vård barnet lämnats.

Vem fattar beslut om vårdnad och umgängesrätt?

Föräldrarna kan besluta om dessa frågor genom ömsesidig överenskommelse. En medlare eller advokat kan hjälpa till om föräldrarna inte kan komma överens. För att hitta en medlare kan du besöka länken längst ner på sidan.

Om föräldrarna misslyckas med att enas kan de behöva vända sig till domstol. Domstolen kan fatta beslut om att föräldrarna ska dela på vårdnaden (gemensam vårdnad) eller att en av föräldrarna ensam ska ha vårdnaden. Om endast en förälder har vårdnaden kan domstolen fatta beslut om den andra förälderns umgängesrätt.

Om det rör sig om ett internationellt par finns det EU-regler som fastställer vilken domstol som är behörig att handlägga ärendet. För att hitta behörig domstol kan du klicka på länken längst ner på sidan.

Huvudsyftet med gemensamma EU-regler är att undvika att båda föräldrarna vänder sig till domstolen i sitt eget land och att två domar meddelas i samma mål. Regeln är att den rättsinstans som är behörig att avgöra frågor om föräldraansvar, vårdnad och umgängesrätt är domstolen i det land där barnet vanligtvis har sitt hemvist.

Kommer domstolens beslut att verkställas i det andra EU-landet?

En mekanism för erkännande och verkställighet av domar ser till att domstolsavgörandet tillämpas i andra EU-länder sedan den behöriga domstol i EU har utfärdat ett intyg. Det gör det lättare för personer eller institutioner med föräldraansvar att utöva sina rättigheter.

För förfaranden om föräldraansvar som inleddes efter den 1 augusti 2022 behövs inga specialförfaranden för att beslutet ska bli verkställbart i andra medlemsländer, vilket inverkar positivt på förhållandet mellan barnet och båda föräldrarna. En verkställighetsförklaring kan dock fortfarande behövas för beslut som fattas i förfaranden som inlemts före den 1 augusti 2022.

Vilka EU-regler gäller?

Reglerna för gränsöverskridande tvister mellan barn och deras föräldrar ingår i [rådets förordning \(EU\) 2019/1111 – Bryssel IIb](#) av den 25 juni 2019 om domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn. Förordningen ersätter [förordning \(EU\) nr 2201/2003 – Bryssel IIa-förordningen](#), som dock fortsätter att gälla för förfaranden som inlemts innan förordning (EU) 2019/1111 trädde i kraft den 1 augusti 2022. Dessa regler gäller för alla barn, oavsett om de är födda inom eller utom äktenskap. Bryssel IIb-förordningen är hörnstenen i EU:s rättsliga samarbete i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar. Förordningen är tillämplig i alla EU-länder utom i Danmark.

Praktisk vägledning för hur Bryssel IIb-förordningen tillämpas: [Publikationer från det europeiska rättsliga nätverket](#)

Klicka på en flagga för att få mer ingående information om det landet.

Länkar

[Hitta en medlare](#)

[Hitta behörig domstol](#)

[Läs broschyren](#)

[The Vulnerable](#)

[Handbook on European law relating to the rights of the child](#)

[Practitioners' Tool: Cross-Border Recognition and Enforcement of Agreements Reached in the Course of Family Matters Involving Children](#)

Senaste uppdatering: 14/06/2023

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Belgien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Föräldraansvar är en rättslig mekanism för att skydda och företräda barn tills de blir myndiga eller underhållsskyldigheten upphör. Föräldraansvaret omfattar både barnets person och tillgångar. Föräldraansvar regleras av artiklarna 371–387 *ter* och 203 i civillagen (*Code civil / Burgerlijk Wetboek*).

Föräldraansvaret utövas automatiskt av barnets lagliga föräldrar, dvs. de personer som enligt lag anses vara föräldrar på grund av sitt faderskap, moderskap eller medmoderskap genom blodsband, adoption eller lag. Om de biologiska föräldrarna inte erkänns som lagliga föräldrar saknar de föräldraansvar.

Barn kvarstår under faderns och moderns förmyndarskap tills de uppnår myndighetsålder (18 år) eller tills föräldrarnas underhållsskyldighet upphör.

Föräldrarna har ansvaret för beslut om hur barnets boende ska organiseras och beslut i frågor som rör barnets underhåll, hälsa, tillsyn, utbildning, yrkesutbildning eller utveckling (artikel 203 i civillagen).

När det gäller de olika aspekterna av föräldraansvaret skiljer man mellan myndighet över barnets person, förvaltning av barnets tillgångar och slutligen vissa rättigheter som hänger samman med föräldraansvaret. Förmyndarskapet över barnets person delas upp i vårdnadsrätten, som består i att "bo" tillsammans med barnet (dvs. att vårda barnet, ha tillsyn över det och fatta beslut om dess utbildning till följd av att barnet bor hos föräldern), och rätten till utbildning, som består i att fatta beslut som rör barnets underhåll, utbildning och yrkesutbildning. När det gäller förvaltningen av barnets tillgångar skiljer man mellan rätten att förvalta barnets tillgångar och den lagliga nyttjanderätten till barnets tillgångar. I vissa fall kan föräldrar även ha befogenheter i fråga om barnets äktenskap, adoption och myndighetsålder.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldraansvaret över det minderåriga barnets person utövas normalt av båda föräldrarna gemensamt. Oavsett om föräldrarna lever tillsammans eller inte, eller om de är gifta eller inte, utövar de gemensamt de olika befogenheter som hänger samman med föräldraansvaret, om släktskapet med barnet har fastställts för dem båda (artiklarna 373 och 374 i civillagen).

Om släktskapet inte har fastställts för den ena föräldern eller om en av dem har avlidit, är frånvarande eller inte är i stånd att ge uttryck för sin mening, utövar den andra föräldern ensam föräldraansvaret.

Gentemot tredje man (som handlar i god tro) anses var och en av föräldrarna handla med den andra förälderns medgivande när de ensamma utövar föräldraansvaret (artikel 373 i civillagen).

Om föräldrarna inte kan komma överens om hur barnets boende ska organiseras, eller när det gäller viktiga beslut om barnets hälsa, utbildning, yrkesutbildning, fritid eller i religiösa eller filosofiska frågor, eller om föräldrarnas överenskommelse verkar strida mot barnets intressen, kan familjedomstolen (*tribunal de la famille / familierechtbank*) ge en av föräldrarna ensam vårdnad om barnet.

I så fall behåller den andra föräldern på vissa bestämda villkor 1) rätten att utöva tillsyn över barnets uppföstran, dvs. rätten att hållas informerad om barnets situation och rätten att vända sig till behörig familjedomstol om han eller hon anser att den andra föräldern inte har handlat i barnets intresse, och 2) umgängesrätten med barnet. Umgängesrätten kan endast vägras om synnerliga skäl föreligger (artikel 374 i civillagen).

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om varken fadern eller modern kan utöva föräldraansvaret ställs barnet under förmyndare (artikel 375 i civillagen).

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Föräldrarnas separation eller skilsmässa har i princip ingen inverkan på föräldraansvaret. Den lagfästa principen är att barnets båda föräldrar gemensamt utövar föräldraansvaret (se punkt 2). Det innebär att var och en av föräldrarna utövar, och kan fortsätta att utöva, föräldraansvaret och att ingen av dem ensam kan fatta beslut som hindrar den andra föräldern från att utöva sina rättigheter. Varje förälder måste således få den andra förälderns samtycke för att kunna agera. När det t.ex. gäller hur barnets boende ska organiseras fattar emellertid den förälder som barnet bor hos beslut om de dagliga rutinerna, barnets uppförande osv.

Föräldrarna kan enas om formerna för utövandet av föräldraansvaret, förutsatt att detta ligger i barnets intresse.

I annat fall måste ärendet hänskjutas till familjedomstolen. Denna kan ge en av föräldrarna ensam vårdnad om barnet (se punkt 2).

Hur barnets boende ska organiseras, barnets folkbokföringsort samt föräldrarnas bidrag till barnets underhåll, utbildning och yrkesutbildning måste också fastställas.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrarna är inte skyldiga att vända sig till familjedomstolen utan kan ingå ett avtal som reglerar deras föräldraansvar över barnet. Föräldrarna kan när som helst, inklusive under en rättsprocess, få hjälp med detta genom att få tillgång till en ackrediterad och utbildad medlare (advokat, notarie eller annan ackrediterad medlare) (artikel 1730 i processlagen (*Code judiciaire / Gerechtelijk Wetboek*)).

Om de vid behov önskar verkställa beslutet bör de inge avtalet till behörig familjedomstol, som undersöker om detta ligger i barnets intresse.

Vid äktenskapsskillnad till följd av djup och varaktig söndring i äktenskapet (se faktabladet "Äktenskapsskillnad – Belgien") kan parterna när som helst under förfarandets gång begära att domstolen ska godkänna avtalet om interimistiska åtgärder rörande barnen. Domstolen kan vägra att godkänna avtalet om det strider mot barnens bästa.

Vid äktenskapsskillnad i samförstånd (se faktabladet "Äktenskapsskillnad – Belgien") ska parterna i avtal som ingås före äktenskapsskillnaden ange vad som ska gälla i fråga om föräldraansvaret (utövandet av föräldraansvaret, umgängesrätten, förvaltning av barnets tillgångar) samt respektive parts bidrag till barnets underhåll, utbildning och yrkesutbildning, både under skilsmässoprocessen och därefter. Den allmänna åklagaren avger ett yttrande och familjedomstolen kan upphäva eller ändra bestämmelser som strider mot minderåriga barns bästa. Familjedomstolen meddelar dom på äktenskapsskillnad och godkänner avtalen om minderåriga barn.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

När en ansökan görs informerar registratören parterna att de kan använda sig av medling, förlikning eller på annat sätt lösa tvisten i godo (artikel 1253ter/1 i processlagen). Dessutom kan domaren när som helst föreslå parterna att undersöka om tvisten inte kan lösas med hjälp av förlikning eller medling. Om parterna enas kan domaren vilandeförklara målet så att parterna kan undersöka om de kan nå en överenskommelse eller om tvisten kan lösas med hjälp av medling. Målet kan även hänskjutas till avdelningen för uppgörelser i godo (artikel 1253ter/3 i processlagen).

Om parterna når en överenskommelse godkänner domstolen överenskommelsen, förutsatt att den inte uppenbart strider mot barnets bästa (artikel 1253ter/2 i processlagen).

Alla parter kan dessutom föreslå utomrättslig medling (artikel 1730 i processlagen). Ett avtal som ingås med hjälp av en godkänd medlare kan också godkännas på de villkor som anges ovan.

Slutligen är det inget som hindrar att parterna anlitar sakkunniga (socialassistenter, psykologer, barnpsykiatriker) för att få ett sakkunnigutlåtande, eller begär att en sakkunnig ska delta vid domstolsförhandlingen. I en rättsprocess kan åklagaren begära information från socialtjänsten om barnen, och familjedomstolen tar hänsyn till de synpunkter som barnen framför (artikel 1253ter/6 i processlagen).

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Om föräldrarna inte kan enas, eller endast delvis kan enas, eller om föräldrarnas avtal strider mot barnets bästa, beslutar familjedomstolen hur föräldraansvaret ska utövas. Domstolen tar hänsyn till de önskemål som respektive förälder har gett uttryck för, och till barnets önskemål om detta är tillräckligt gammalt, samt de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet. Domstolen kan bland annat fatta beslut om följande frågor:

– Om föräldrar ska ha ensam eller gemensam vårdnad om barnet (se punkt 2).

– Var barnet ska folkbokföras (dvs, dess hemvist).

– Hur barnets boende ska organiseras. (Om föräldrarna inte kan enas i denna fråga och de har gemensam vårdnad om barnet är förstahandsalternativet att barnet bor lika mycket hos båda föräldrarna om minst en av föräldrarna begär detta. Om detta inte är den lämpligast lösningen kan förlängd boendetid eller andra former bli aktuella. Familjedomstolen tar hänsyn till de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet och barnets och föräldrarnas intressen).

– Underhållsbidrag (varje förälder måste, efter förmåga, betala kostnaderna för barnets boende, underhåll, hälsa, tillsyn, utbildning, yrkesutbildning och utveckling).

Familjedomstolen kan även behöva fatta beslut om barnets utbildning och yrkesutbildning. Parterna kan även hänskjuta specifika frågor till domstolen, t.ex. fördelningen av lovperioder mellan föräldrarna, uppdelningen av vissa utgifter, skolinskrivning osv. Detta beror på omständigheterna i det enskilda fallet.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Det förhållandet att en av föräldrarna har ensam vårdnad innebär inte att denne har ensam beslutsrätt om allt som rör barnet. Man måste ta hänsyn till vad som överenskommit i det enskilda fallet. Den andra föräldern behåller dessutom rätten att utöva tillsyn över barnets uppfostran (se punkt 2).

Att flytta med barnet utan att meddela den andra föräldern kan få konsekvenser för barnets boende, umgängesrätten m.m. Den part som inte har underrättats om detta eller som inte går med på detta kan vända sig till familjedomstolen (artiklarna 374 och 387bis i civilagen) eller, i brådskande fall, till den domstol som beslutar om interimistiska åtgärder (*juge des référés / kortgedingrechter*) (artikel 584.4 i processlagen).

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

(Se punkt 2). Detta betyder att de båda har och fortsatt kommer att ha de rättigheter som följer av föräldraansvaret (omvårdnaden om barnet, utövandet av barnets rätt till utbildning, utövandet av rätten att förvalta och nyttja barnets tillgångar), och att ingen av föräldrarna ensam får fatta ett beslut som hindrar den andra föräldern från att utöva sina rättigheter. Varje förälder måste således få den andra föräldrarnas samtycke för att kunna agera. När det gäller t.ex.

vårdnaden om barnet ska emellertid den förälder hos vilken barnet bor fatta de beslut som är nödvändiga i fråga om dagliga rutiner, umgängesregler osv.

Vad beträffar en tredje man (som handlar i god tro) anses var och en av föräldrarna agera med den andra föräldrarnas samtycke när han eller hon ensam utför en handling med stöd av föräldraansvaret (artikel 373 i civilagen).

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Enligt artikel 572bis.4 i processlagen prövar familjedomstolar ansökningar som rör föräldraansvar, hur barnets boende ska organiseras eller umgängesrätt när det gäller minderåriga barn. Vilka handlingar som ska bifogas ansökan beror på vilken typ av talan som väcks.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Vissa mål som omfattas av familjedomstolens behörighet, t.ex. mål om föräldraansvar, hur barnets boende ska organiseras eller umgängesrätt, betraktas i lagen som brådskande mål och talan kan väckas genom kontradiktorisk ansökan, stämningsansökan eller gemensam ansökan. I sådana mål meddelas ett interimistiskt beslut. Vid en stämningsansökan är fristen minst två dagar (se artikel 1035.2 i processlagen). I andra fall måste den inledande förhandlingen äga rum högst 15 dagar från det att ansökan ingavs till domstolskansliet (artikel 1253ter/4.2 i processlagen).

I alla mål som rör minderåriga barn måste parterna närvara personligen, inte bara vid den inledande förhandlingen utan även vid förhandlingar där frågor beträffande barnen diskuteras och vid förhandlingar där muntliga yttranden avges (artikel 1253ter.2 första och andra stycket i processlagen). Minderåriga barn har dessutom rätt att yttra sig i relevanta frågor som rör föräldraansvar, boendearrangemang och umgängesrätt (artikel 1004/1.1 i processlagen).

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

De allmänna bestämmelserna på området gäller (se faktabladet "Rättshjälp – Belgien").

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Vid äktenskapsskillnad i samförstånd där parterna har enats om villkoren för utövandet av föräldraansvaret, åklagarmyndigheten har avgett ett yttrande och familjedomstolen har godkänt avtalen och beviljat äktenskapsskillnad, saknas i princip grunder för överklagande.

I andra fall kan ett beslut om föräldraansvar överklagas inom en tidsfrist som normalt är en månad. Denna tidsfrist löper från och med delgivningen eller tillkännagivandet av domen (överklagande av ett beslut som meddelats efter en ensidig ansökan från en av parterna). Ibland skjuts meddelandet av domen upp (t.ex. på den allmänna åklagarens begäran) så att tidsfristen kan förlängas.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Den familjedomstol som har fastställt barnets boendeperioder hos respektive förälder eller som har fastställt en förälders eller tredje parts umgängesrätt kan besluta om eventuella tvångsåtgärder för att verkställa beslutet (artikel 387ter.1 femte stycket i processlagen). Domstolen ska fastställa hur dessa åtgärder – som ska ta hänsyn till barnets bästa – ska utformas liksom villkoren för deras genomförande, och ska vid behov utse de personer som ska ha rätt att åtfölja exekutionstjänstemannen när beslutet ska verkställas. Domstolen kan fastställa ett vite för att säkerställa att beslutet följs.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

I kraft av förordning (EG) nr 2201/2003, känd som Bryssel IIa-förordningen, erkänns sedan den 1 mars 2005 i princip automatiskt alla beslut om föräldraansvar som fattats i en medlemsstat (utom i Danmark) fullt ut. Förutom vid beslut om umgängesrätt och beslut om återlämnande av bortförda barn måste emellertid en ansökan om verkställighetsförklaring inges till familjedomstolen innan ett beslut kan verkställas. Familjedomstolen meddelar sitt beslut i form av ett interimistiskt beslut.

Detta förenklade förfarande tillämpas emellertid inte på beslut som har fattats före detta datum utanför ett skilsmässoförfarande. I sådana fall bör det ordinarie förfarandet för erkännande och verkställighet följas.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Varje berörd person kan vända sig till familjedomstolen för att begära att ett beslut som meddelats i utlandet inte ska erkännas. Familjedomstolen kan förklara ärendet vilande om det berörda beslutet har överklagats i ursprungslandet.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

De belgiska domstolarna tillämpar i princip lagen i det land där barnet har hemvist.

Lagen i den stat där barnet är medborgare tillämpas emellertid om lagen i det land där barnet har hemvist inte gör det möjligt att sörja för det nödvändiga skyddet av barnets person eller tillgångar. Belgisk lag tillämpas om det skulle visa sig materiellt eller juridiskt omöjligt att vidta de åtgärder som föreskrivs i tillämplig utländsk lag.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 15/12/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Bulgarien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I bulgarisk lagstiftning är de juridiska termerna för föräldraansvar och vårdnad "förälders rättigheter och skyldigheter" respektive "utövande av förälders rättigheter". Dessa begrepp omfattar en förälders samtliga rättigheter och skyldigheter gentemot sina underåriga barn.

I bulgarisk lag skiljer man på underåriga barn under 14 års ålder och underåriga barn mellan 14 och 18 år. En förälders rättigheter gäller för båda åldersgrupperna.

Om ett barn är adopterat gäller samma rättigheter och skyldigheter som för biologiska barn i fråga om det adopterade barnet och dennes släktingar i rakt nedstigande led å ena sidan, och adoptivföräldern och dennes släktingar å andra sidan. Däremot har det adopterade barnets släktingar i rakt uppstigande led och dess biologiska släktingar inte längre några rättigheter eller skyldigheter efter adoptionen.

När en domstol meddelar en dom om äktenskapsskillnad måste den samtidigt besluta om utövandet av föräldrarnas rättigheter gentemot, personliga relationer till och försörjning av barnen i äktenskapet samt om användningen av familjehemmet. Domstolen ska hela tiden ta hänsyn till barnens bästa. Den avgör vilken av de f.d. makarna som ska tilldelas föräldrarättigheterna och beslutar om olika åtgärder i samband med utövandet av dessa rättigheter, de personliga relationerna mellan barn och föräldrar och barnens försörjning. När domstolen avgör vilken förälder som ska utöva rättigheterna gentemot barnen tar den hänsyn till alla omständigheter och barnens bästa. Den hör både föräldrarna och barnen, om dessa är över 10 år.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

I regel utövar båda föräldrar rättigheterna gentemot sina barn på ett solidariskt sätt.

Lagen innehåller uttryckliga bestämmelser om mor- och farföräldrars rätt till kontakt med sina barnbarn.

Underåriga barn måste bo tillsammans med sina föräldrar, utom om det finns särskilda skäl som talar emot detta. Om så inte är fallet beslutar domstolen, på begäran av föräldrarna och efter att ha hört barnet, om det är över 10 år, att barnet ska återlämnas till föräldrarna.

En förälder kan på egen hand företräda ett barn under 14 år och godkänna rättsliga åtgärder för barn mellan 14 och 18 år, men bara om detta ligger i barnets intresse.

Fast och lös egendom som tillhör ett underårigt barn, utom lättförstörbara varor, kan överlåtas, pantsättas eller på andra sätt avyttras med godkännande från distriktsdomstolen på den ort där barnet har sin hemvist, endast i de fall det är nödvändigt eller tydligt ligger i barnets intresse. Gåvor, avsägelse av rättighet, lån och ställande av säkerhet för en annan persons skulder genom löfte, hypotekslån eller garanti från ett underårigt barn är ogiltiga.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om en förälders beteende utgör ett hot mot barnets person, uppföstran, hälsa eller egendom vidtar distriktsdomstolen relevanta åtgärder för att skydda barnets intressen, antingen på eget initiativ eller på begäran av den andra föräldern eller en åklagare. Vid behov placeras barnet i lämpligt boende.

Sådana åtgärder vidtas också om föräldern är oförmögen att utöva sina rättigheter gentemot sitt barn på grund av långvarig fysisk eller psykisk sjukdom, långvarig bortavaro eller ett annat objektivt skäl. En förälder kan fräntas sina rättigheter i följande särskilt allvarliga fall: om han eller hon inte tar hand om barnet och underlåter att betala underhåll under en längre period utan giltigt skäl eller om han eller hon har placerat barnet på en specialiserad institution och inte hämtat barnet inom sex månader efter den dag då barnet skulle ha hämtats.

Talan om att avsluta en förälders rättigheter väcks vid distriktsdomstol, antingen på domstolens eget initiativ eller på begäran av den andra föräldern eller en åklagare. I samtliga fall då en förälders rättigheter begränsas eller avslutas beslutar domstolen också hur de personliga kontakterna mellan barn och föräldrar ska utformas.

Domstolen kan återge en förälder hans eller hennes rättigheter om omständigheterna förändras eller på föräldrarnas begäran.

Domstolen meddelar på eget initiativ myndigheterna i den kommun där föräldern är bosatt om avslutande av en förälders rättigheter så att en förmyndare (för barn mellan 14 och 18 år) eller en vårdnadshavare (för barn under 14 år) kan utses. Domstolen underrättar också de kommunala myndigheterna om en förälder återfår sina rättigheter.

På begäran av sociala myndigheter kan domstolen besluta att ett barn inte ska bo hos sin familj. Detta gäller om föräldrarna är döda eller okända, har frångått sina rättigheter i förhållande till barnet, har begränsade sådana rättigheter eller inte har tagit hand om barnet under en längre tid av objektiva skäl eller utan giltiga skäl samt om barnet är utsatt för våld i hemmet och det finns ett allvarligt hot mot barnets fysiska, mentala, moraliska, intellektuella eller sociala utveckling. Barnet placeras då på en social institution eller hos en fosterfamilj, bl.a. i fall som omfattas av artikel 11 i Haagkonventionen från 1996 om skydd av barn.

Domstolen kan besluta att ett barn ska placeras hos släktingar, i en fosterfamilj eller på en specialiserad institution. I avvaktan på domen ska socialmyndigheten på den ort där barnet för tillfället har sin hemvist placera barnet i tillfälligt boende.

4 Hur fastställs föräldrans ansvar för framtiden om föräldrar skiljer sig eller separerar?

Om föräldrar som bor tillsammans inte kan komma överens i frågor som gäller deras rättigheter som föräldrar hänvisas ärendet till distriktsdomstolen som hör föräldrarna och, vid behov, barnet. Domen kan överklagas i enlighet med allmänna bestämmelser.

Om föräldrarna inte bor ihop och inte kan komma överens om vem som ska ha vårdnaden om barnet, avgörs tvisten av distriktsdomstolen på den ort där barnet har sin hemvist. Domstolen fattar sitt beslut efter att ha hört barnet, om han eller hon är minst 10 år. Domen kan överklagas i enlighet med allmänna bestämmelser.

5 Om föräldrar slutar ett avtal om föräldrans ansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrar kan sluta avtal utanför domstol om tilldelning och utövande av sina rättigheter samt om barnets umgänge med den förälder som inte har vårdnaden. Dessa avtal är emellertid inte rättsligt bindande. Även om ett avtal av denna typ har slutits kan en förälder väcka talan vid domstol om sina rättigheter eller umgänge med barnet. Domstolen beslutar hur föräldrarnas rättigheter ska utövas från denna tidpunkt, oberoende av avtal som slutits utanför domstol. Samma regler gäller för barnets umgänge med en förälder som inte har vårdnad om barnet och inte bor tillsammans med honom eller henne.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrar inte kan komma överens om föräldrans ansvar?

Enligt lagen om medling kan medling tillämpas vid familjekonflikter, men ett avtal om föräldrarnas rättigheter blir inte rättsligt bindande förrän en domstol har godkänt det i enlighet med civilprocesslagen.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrar går till domstol?

En domare kan fatta beslut i alla frågor som tas upp i domstol, exempelvis var barnet ska ha sin hemvist, vilken förälder som ska utöva föräldrarättigheterna, hur kontakten mellan barnet och den andra föräldern ska se ut, den andra förälderns umgängesrätt, anspråk på underhåll, val av skola, barnets namn osv. Se även svaren avseende frågorna 3 och 4 ovan.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

I regel fattar den förälder som utövar rättigheterna beslut som rör barnets dagliga liv, till exempel vilken skola barnet ska gå i. I vissa fall krävs båda föräldrarnas medgivande, exempelvis när identitetshandlingar utfärdas för barnet eller när barnet lämnar landet, oavsett resans längd och anledning och även vid semesterresor.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrar ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om föräldrarna inte bor tillsammans måste domstolen besluta vem av dem som ska utöva rättigheterna och hur kontakten med den andra föräldern ska ske. Utan att det påverkar ovanstående finns inga begränsningar för domstolsavtal mellan föräldrarna om mer omfattande arrangemang för kontakt mellan barnet och den andra föräldern som är mer långtgående än vad som är brukligt. Enligt rättspraxis och vad som normalt godtas av parter i äktenskapsmål beslutas som regel att barnet ska tillbringa två eller fler arbetsfria dagar per månad och ett bestämt antal veckor under skollov tillsammans med den andra föräldern.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldrans ansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Distriktsdomstolen på den ort där svaranden har sin hemvist är behörig i dessa ärenden. Om ansökan även gäller anspråk på underhåll för barn kan sökanden också lämna in ansökan till domstolen på den ort där han eller hon har sin hemvist.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Ärenden som rör föräldrars rättigheter hanteras enligt det allmänna domstolsförfarandet.

Om ärendet tas upp inom ramen för ett förfarande om äktenskapsskillnad kan föräldrarna begära att domstolen beslutar om tillfälliga åtgärder gällande utövandet av föräldrarnas rättigheter och umgänget med den andra föräldern.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Parterna i målet kan få rättshjälp enligt de allmänna reglerna och villkoren för beviljande av rättshjälp i lagen om rättshjälp.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldrans ansvar?

Distriktsdomstolens beslut kan överklagas vid den regionala domstolen enligt de allmänna reglerna inom två veckor från det att en kopia av domstolens beslut har mottagits.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldrans ansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Domstolsbeslut verkställs i enlighet med civilprocesslagen. Denna innehåller uttryckliga bestämmelser om skyldigheten att utföra eller underlåta att utföra vissa handlingar och om skyldigheten att överlämna barnet. Domen verkställs av en offentlig eller privat exekutionstjänsteman som valts av sökanden.

15 Hur får jag ett beslut om föräldrans ansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Tillämplig lagstiftning är rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldrans ansvar och artikel 621 i civilprocesslagen (som trädde i kraft den 24 juli 2007).

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldrans ansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Tillämplig lagstiftning är rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldrans ansvar och artikel 622 i civilprocesslagen (som trädde i kraft den 24 juli 2007).

Distriktsdomstolen på den ort där den andra parten har sin hemvist har allmän behörighet eller, om denna person inte har någon permanent adress i Bulgarien, på den ort där den berörda parten har sin hemvist. Om den berörda parten inte har sin hemvist i Bulgarien är stadsdomstolen i Sofia behörig. Ansökan om godkännande och verkställighet av en dom som har meddelats av en utländsk domstol eller ett beslut som fattats av en annan utländsk myndighet och som gäller utövande av föräldrars rättigheter eller återställande av föräldrars rättigheter om de frångått sitt barn på felaktiga grunder enligt den s.k. Luxemburgkonventionen (den europeiska konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn, Luxemburg den 20 maj 1980 (ratificerad genom lag, publicerat i det officiella kungörelseorganet nr 21, 2003, publicerat i det officiella kungörelseorganet nr 104, 2003)) ska inges till stadsdomstolen i Sofia. Domstolen håller en öppen förhandling där justitieministeriet eller sökanden, de parter som berörs av den utländska domen/det utländska beslutet och en åklagare deltar. Domstolen hör barnet om så begärs av de sociala myndigheterna i den kommun där barnet bor. Förfarandet för att godkänna och verkställa en dom eller ett beslut som har meddelats i ett annat land avbryts om ett mål gällande ärendets giltighet pågår i domstol, och talan i detta mål väcktes efter förfarandet i den stat där domen/beslutet i fråga meddelades.

Samma förfarande tillämpas om en annan dom eller ett annat beslut om utövande av föräldrars rättigheter håller på att godkännas och/eller verkställas av en domstol i Bulgarien. Den berörda domstolen underrättas omedelbart och domaren måste meddela sin dom inom en månad efter underrättelsen. Domen ska meddelas inom en månad från den dag då ansökan lämnades in. Den kan överklagas vid stadsdomstolen i Sofia, vars dom är slutgiltig. Detta förfarande tillämpas också på ansökningar om godkännande och verkställighet av beslut som har meddelats efter att en förälder frångått sitt barn, om det fastställs i beslutet att frångåendet är olagligt. Godkännande och verkställighet av ett beslut som har meddelats i ett annat land som är part i Luxemburgkonventionen nekas enligt artiklarna 8 och 9 om kraven i artikel 10.1 i konventionen uppfylls och godtas endast i den mån beslutet är verkställigt i det land där det godkändes. Samma förfarande tillämpas på fall inom konventionens tillämpningsområde som rör domstols behörighet, tillämplig lagstiftning, erkännande, verkställighet och samarbete när det gäller föräldraansvar och åtgärder för skydd av barn.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Relationerna mellan föräldrar och barn regleras av lagen i det land där de har sin hemvist. Om föräldrarna och barnen inte bor på samma plats regleras deras relationer av lagen i det land där barnet har sin hemvist eller i det land där barnet är medborgare, beroende på vilket som är mest förmånligt för barnet. Ärenden som gäller förmyndarskap eller vårdnad regleras av lagen i det land där den person som är föremål för förmyndarskapet eller vårdnaden har sin hemvist. Relationerna mellan den person som är föremål för förmyndarskapet eller vårdnaden och förmyndaren/vårdnadshavaren regleras av den lag som var tillämplig när förmyndaren/vårdnadshavaren utsågs.

Den här webbsidan hör till portalen **Ditt Europa**.

Du får gärna **lämna synpunkter** på innehållet

 Your Europe

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 15/12/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Tjeckien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Begreppet "föräldraansvar" fastställs i civillagen (lag nr 89/2012) och innefattar en rad rättigheter och skyldigheter som rör omvårdnad om barnet, framför allt barnets hälsa och fysiska, känslomässiga, intellektuella och moraliska utveckling, skydd av barnet,

personlig kontakt med barnet,

att se till att barnet får en god uppfostran och utbildning,

att besluta var barnet ska bo,

att företräda barnet och förvalta dess egendom.

Föräldraansvaret börjar när barnet föds och upphör när barnet får full rättslig handlingsförmåga. Varaktigheten och omfattningen kan enbart ändras av en domstol. Föräldraansvaret ska utövas av föräldrarna i enlighet med barnets bästa. Innan ett beslut fattas som har inverkan på barnets intressen ska föräldrarna ge barnet all information som krävs för att barnet ska kunna bilda sig en egen uppfattning om frågan och meddela den till sina föräldrar. Detta är inte tillämpligt om barnet inte kan ta emot informationen, inte kan bilda sig en egen uppfattning eller inte kan meddela den till sina föräldrar. Föräldrarna ska särskilt uppmärksamma barnets uppfattning och ta hänsyn till den när beslutet fattas. Föräldraansvar i förhållande till barnet utövas av föräldrarna på ett sätt och i en utsträckning som motsvarar barnets utvecklingsnivå. Om föräldrarna fattar ett beslut om barnets utbildning eller framtida sysselsättning ska de ta hänsyn till barnets uppfattning, förmåga och färdigheter.

Fram till dess att barnet självt får rättslig handlingsförmåga har föräldrarna rätt att uppfostra det på ett sätt som är anpassat efter barnets utvecklingsförmåga, också med hjälp av restriktioner för att skydda barnets moral, hälsa och rättigheter samt andra personers rättigheter och den allmänna ordningen. Barnet ska finna sig i denna uppfostran. Uppfostran ska utformas på ett sätt och i en utsträckning som lämpar sig för omständigheterna, inte äventyrar barnets hälsa eller utveckling och inte skadar barnets mänskliga värdighet.

Underåriga som har begränsad rättslig handlingsförmåga anses vara behöriga att företa rättshandlingar som är lämpliga i förhållande till deras intellektuella och viljemässiga mognad. Föräldrarna har skyldighet och rätt att företräda barnet i rättsliga förfaranden som barnet inte har rättslig handlingsförmåga för.

Föräldrarna företräder barnet gemensamt, men var och en av dem får agera enskilt. Om en av föräldrarna agerar enskilt i en fråga som rör barnet gentemot en tredje part, som handlar i god tro, är det underförstått att han eller hon agerar med den andra förälderns goda minne. En förälder får inte företräda ett barn om detta skulle kunna leda till en intressekonflikt mellan honom eller henne och barnet, eller mellan barn till samma förälder. I sådana fall utser domstolen ett ombud för barnet. Om föräldrarna inte kan enas om vem av dem som ska företräda barnet i ett rättsligt förfarande beslutar en domstol – efter ansökan från en av föräldrarna – vilken av föräldrarna som ska företräda barnet rättsligt, och på vilket sätt.

Föräldrarna har skyldighet och rätt att förvalta barnets egendom; detta ska göras med vederbörlig omsorg. De ska på ett riskfritt sätt hantera medel som inte anses behövas för att täcka utgifter som rör barnets egendom. Vid ett rättsligt förfarande som rör enskilda delar av barnets egendom företräds barnet av föräldrarna. En förälder får inte företräda ett barn om detta skulle kunna leda till en intressekonflikt mellan honom eller henne och barnet, eller mellan barn till samma förälder. I sådana fall utser domstolen ett ombud för barnet. Om en förälder agerar i strid mot skyldigheten att förvalta barnets egendom med omsorg ska han eller hon som solidariskt ansvarig ersätta barnet för den skada som uppstått. Om föräldrarna inte kan enas om centrala frågor med avseende på förvaltningen av barnets egendom fattar en domstol beslut efter ansökan från en av föräldrarna. Föräldrarna behöver godkännande från domstol för att företa rättshandlingar som är knutna till barnets befintliga eller framtida egendom, eller delar av sådan egendom, såvida inte de är frågor av gemensamt intresse eller knutna till obetydliga värden.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldraansvar är en skyldighet som båda föräldrarna har, om inte en av dem har frångått ansvaret. Det gäller oavsett om föräldrarna är gifta eller inte, eller om barnet är fött inom eller utanför äktenskapet.

Föräldrarna ska utöva föräldraansvaret i samförstånd. Om en försening av ett beslut i en fråga som rör barnet skulle kunna medföra risker kan en av föräldrarna fatta beslutet eller ge sitt samtycke enskilt. Denna förälder måste dock omedelbart underrätta den andra föräldern om situationen. Om en av föräldrarna agerar enskilt i en fråga som rör barnet gentemot en tredje part, som handlar i god tro, är det underförstått att han eller hon agerar med den andra förälderns goda minne. Om föräldrarna inte kan enas i en fråga som är av betydelse för barnet, i synnerhet om det gäller barnets bästa, fattar en domstol beslutet efter ansökan från en av föräldrarna. Denna lösning tillämpas också om den ena föräldern utestängs av den andra föräldern från beslutsfattandet i en fråga som är av betydelse för barnet. Som betydelsefulla frågor betraktas i synnerhet beslut om var barnet ska bo och val med anknytning till skolgång och sysselsättning, men inte normal medicinsk behandling och liknande.

En domstol kan besluta att upphäva föräldraansvaret om föräldrarna på grund av allvarliga skäl inte kan utöva det och om det kan anses vara nödvändigt och för barnets bästa. Om en förälder inte utövar sitt föräldraansvar på korrekt sätt kan en domstol när så krävs för barnets bästa begränsa hans eller hennes föräldraansvar, eller begränsa utövandet av det, och samtidigt fastställa omfattningen på denna begränsning. Om en förälder allvarligt missbrukar sitt föräldraansvar eller dess utövande, och/eller allvarligt försummar sitt föräldraansvar eller dess utövande kan en domstol frånta föräldern föräldraansvaret. Om en förälder medvetet begår ett brott mot sitt barn, eller om en förälder använder sitt barn – som inte är straffrättsligt ansvarigt – för att begå ett brott bedömer domstolen särskilt om det finns anledning att frånta föräldern dennes föräldraansvar.

Om en av föräldrarna har avlidit eller är okänd, eller om en av föräldrarna inte har föräldraansvar eller om föräldraansvaret tillfälligt har upphävts, ligger föräldraansvaret hos den andra föräldern. Detta gäller också om den ena förälderns föräldraansvar eller dess utövande är begränsat. Om ingen av föräldrarna har fullt föräldraansvar, om båda föräldrarnas utövande av föräldraansvar tillfälligt har upphävts, och/eller om föräldrarnas respektive föräldraskap påverkas på ett av ovan angivna sätt, men inte på samma sätt, utser en domstol en förmyndare för barnet som får en förälders skyldigheter och rättigheter, eller som kommer att utöva dessa skyldigheter och rättigheter i stället för föräldrarna. Om föräldraansvaret eller dess utövande är begränsat utser domstolen en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet.

Om ett barn adopteras överförs de rättigheter och skyldigheter som omfattas av föräldra-ansvaret till adoptivföräldern när beslutet om adoption träder i kraft.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om en domstol beslutar att begränsa en förälders rättsliga handlingsförmåga fattar den också beslut om hans eller hennes föräldraansvar. Underåriga föräldrar som inte har fått full rättslig handlingsförmåga genom särskilt beslut eller genom att ingå äktenskap får föräldraansvar först när de får full rättslig handlingsförmåga. Detta gäller inte rättigheter och skyldigheter som rör omvårdnaden om barnet, såvida inte en domstol upphäver denna skyldighet och denna rättighet till dess att föräldern får full rättslig handlingsförmåga. Föräldraansvaret för en förälder vars rättsliga handlingsförmåga har begränsats på detta område upphävs för lika lång tid som begränsningen av hans eller hennes rättsliga handlingsförmåga gäller, såvida inte en domstol beslutar att föräldern får behålla skyldigheten och rättigheten till omvårdnad och umgänge.

Om ingen av föräldrarna kan ta fullt föräldraansvar för barnet utser domstolen en förmyndare. En förmyndare har samma skyldigheter och rättigheter gentemot barnet som en förälder, dock ej några underhållsskyldigheter. I undantagsfall kan skyldigheterna och rättigheterna definieras på ett annat sätt med hänsyn till förmyndaren eller barnets situation samt skälet till att föräldrarna inte har samtliga skyldigheter och rättigheter. En förmyndare måste ha full rättslig handlingsförmåga och leva på ett sätt som utgör en garanti för att rollen kan uppfyllas väl. Domstolen kan också utse två personer – i regel ett gift par – till förmyndare. Om det inte strider mot barnets intressen utser domstolen en förmyndare som en av föräldrarna har rekommenderat. I annat fall utser domstolen en släkting till barnet eller en person som står barnet eller familjen nära till förmyndare, såvida inte en av föräldrarna uttryckligen motsätter sig detta. Om ingen sådan person finns utser domstolen en annan lämplig person till förmyndare. Om det inte finns någon fysisk person som kan utses till barnets förmyndare överläter domstolen uppgiften till en barnavårdsmyndighet, till dess att en förmyndare godtar uppdraget. En förmyndare är föremål för tillsyn av domstolen och ska upprätta en förteckning över barnets egendom både i början och i slutet av uppdraget. Han eller hon ska regelbundet lämna rapporter till domstolen om barnet och dess utveckling samt räkenskaper för förvaltningen av egendomen. Alla förmyndarens beslut i andra än allmänna frågor måste godkännas av domstolen.

En annan möjlighet är att placera barnet i ett familjehem. Familjehem ger personlig vård till någon annans barn men det innebär inte att barnet tas upp i familjen på ett sätt som motsvarar adoption. Familjehemsföräldern utövar en förälders skyldigheter och rättigheter på lämpligt sätt i barnets fostran. Familjehemsföräldern har enbart skyldighet och rätt att fatta beslut som rör barnets vardag, att företräda barnet i dessa frågor och att förvalta barnets egendom. Familjehemsföräldern måste underrätta barnets föräldrar om väsentliga frågor som rör barnet. Om situationen så kräver fastställer domstolen ytterligare skyldigheter och rättigheter för familjehemsföräldern. Barnets föräldrar behåller de skyldigheter och rättigheter som föräldraansvar medför, inbegripet rätten till regelbunden och personlig kontakt med barnet och rätten till information om barnet, med undantag för skyldigheter och rättigheter som tilldelas familjehemsföräldern enligt lagstiftning, såvida inte domstolen beslutar annorlunda av beaktningsvärda skäl. En familjehemsförälder har inte några underhållsskyldigheter gentemot barnet.

En familjehemsförälder måste kunna garantera ordentlig omvårdnad, vara bosatt i Tjeckien och vara villig att ta emot barnet som familjehemsplacering. I regel är det fråga om en släkting, men det kan också vara en annan person som barnavårdsmyndigheten har placerat barnet hos (regiondomstolen förvarar uppgifter om lämpliga familjehemsföräldrar i detta syfte). En domstol kan placera ett barn i ett familjehem under en begränsad tidsperiod (t.ex. medan en förälder befinner sig på behandlingshem) eller på obestämd tid. Familjehem kan på så sätt vara en lösning vid kris i familjen eller säkerställa omvårdnad i en annan familjemiljö. För att så få barn som möjligt ska placeras vid institutioner eller institutionsliknande inrättningar har familjehem företräde framför institutionell vård. En familjehemsförälder mottar ersättning från staten för omvårdnad (t.ex. ett bidrag till kostnaderna för barnets behov, ett bidrag i slutet av omvårdnadsperioden, ersättning till familjehem osv.).

Enligt civillagen kan vårdnaden om barnet även anförtros en annan person om varken någon av föräldrarna eller en förmyndare kan ta hand om barnet. Sådan vårdnad är inte ett alternativ till familjehem, eller till vårdnad som måste föregå adoption. Den har företräde framför institutionell vård av barnet. En person som tillhandahåller sådan vårdnad måste kunna garantera ordentlig omvårdnad, vara bosatt i Tjeckien och vara villig att personligen ta hand om barnet. Dessa personers skyldigheter och rättigheter fastställs av domstol. I annat fall tillämpas familjehemslagstiftningen på lämpligt sätt.

Föräldrarna kan i egenskap av målsmän underteckna avtal om representation av en sakkunnig person eller en annan lämplig person för att ta hand om barnets angelägenheter, förutsatt att de inte rör personlig ställning. Om barnet undertecknar ett avtal om representation påverkar detta inte hur föräldrarna företräder barnet i rättsliga ärenden. Om den rättsliga representanten och det befullmäktigade ombudet inte kan enas fattar en domstol beslut där barnets bästa sätts i främsta rummet.

Om barnets uppföstran eller dess fysiska, intellektuella eller mentala tillstånd och/eller dess utveckling äventyras eller störs till en sådan grad att det inte är förenligt med barnets bästa, och/eller om föräldrarna på grund av synnerliga skäl inte kan garantera barnets uppföstran, kan en domstol besluta om institutionell vård. Så är särskilt fallet om tidigare åtgärder inte har lett till någon lösning. Under ett sådant förfarande överväger domstolen alltid om det är lämpligt att i första hand överlämna barnet i en fysisk persons vård. Institutionell omvårdnad kan endast komma i fråga i tre år, men den perioden kan förlängas (upprepade gånger) om skälen kvarstår (aldrig mer än tre år åt gången). Om skälen inte kvarstår, eller om det finns något annat alternativ än

institutionell vård, avslutar domstolen omedelbart den institutionella vården och beslutar samtidigt vem barnet ska överlämnas till beroende på omständigheterna i fallet.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldra skiljer sig eller separerar?

Om ett barns föräldrar skiljer sig måste ett beslut fattas om vårdnaden av barnet. När beslutet fattas sätter domstolen barnets bästa i första rummet och avvisar bara avtal som gjorts upp mellan föräldrarna om detta är till barnets bästa. Domstolen kan placera barnet i den ena förälderns vård eller i delad vårdnad eller gemensam vårdnad. Domstolen kan också placera barnet hos någon annan än föräldrarna om man anser att det ligger i barnets intresse. Domstolen tar hänsyn till barnets personlighet, i synnerhet dess förmåga och färdigheter när det gäller utvecklingsmöjligheter, och till föräldrarnas livsstil samt till barnets känslomässiga beteende och bakgrund, respektive förälders förmåga att uppföstra barnet, den befintliga och förväntade stabiliteten i barnets inlärningsmiljö och barnets känslomässiga band till sina syskon, far- och morföräldrar, andra släktingar och andra personer. Domstolen tar alltid hänsyn till vilken av föräldrarna som hittills har tagit hand om barnet och ägnat sig åt dess känslomässiga, intellektuella och moraliska fostran, och vilken av föräldrarna som kan erbjuda barnet bäst möjligheter till en hälsosam och god utveckling. Domstolen betonar också barnets rätt till båda föräldrarna och till regelbunden kontakt med dem, och den rätt som den förälder som barnet inte placeras hos har till regelbunden information om barnet. Dessutom beaktas huruvida föräldern kan komma överens med den andra föräldern om hur barnet ska uppföstras. Domstolen kan också bestämma sig för att fastställa ett avtal mellan föräldrarna, såvida det inte står klart att den överenskomna metoden för föräldraansvar inte överensstämmer med barnets bästa.

Om föräldrarna till en underårig som saknar full rättslig handlingsförmåga inte bor till-sammans, och om de inte kan enas om barnets vårdnad, fattar domstolen beslut om detta utan ansökan. Då gäller samma regler för beslutsfattande om vårdnad av barnet som när föräldrarna har skilt sig.

Den förälder som har vårdnaden om barnet ska tillsammans med den andra föräldern besluta om hur kontakten mellan barnet och den sistnämnda föräldern ska se ut. Om föräldrarna inte kan enas, eller om så krävs för att barnet ska få bästa möjliga uppväxt och för familjerelationerna, reglerar domstolen kontakten mellan föräldern och barnet. I motiverade fall kan domstolen bestämma plats för kontakten mellan föräldern och barnet. Om så krävs för barnets bästa begränsar domstolen en förälders rätt till personlig kontakt med barnet, och/eller förbjuder sådan kontakt.

Om omständigheterna förändras ändrar domstolen beslutet om utövande av skyldigheter och rättigheter i samband med föräldraansvar, även utan ansökan om detta.

5 Om föräldra sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Om föräldrarna skiljer sig måste avtalet mellan föräldrarna om hur föräldraansvaret ska utövas regleras respektive förälders vårdnad om barnet efter skilsmässan. I avtalet kan föräldrarna också fastställa hur kontakten mellan föräldrarna och barnet ska se ut. Dessa typer av avtal ska fastställas i domstol. Domstolen godkänner avtalet mellan föräldrarna såvida det inte står klart att överenskommelsen om hur föräldraansvaret ska utövas inte överensstämmer med barnets bästa. Samma sak gäller för avtal mellan föräldrarna om barnets föräldrar inte bor tillsammans.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldra inte kan komma överens om föräldraansvaret?

För att skydda barnets intressen vägleder domstolen föräldrarna mot en av båda godtagbar lösning under ett vårdnadsmål. Domstolen kan förelägga föräldrarna att delta i utomrättsliga medlings- eller förlikningsmöten eller familjeterapi under en period på högst tre månader, eller ålägga dem att träffa en barnpsykiolog.

Det går dessutom att anlita centrum för äktenskaps- och familjerådgivningstjänster, som hjälper till genom kvalificerade psykologer och socialarbetare. Barnavårdsmyndigheten kan också övertyga eller upplysa en förälder som inte respekterar barnets eller den andra förälderns rättigheter (t.ex. rätten till omvårdnad eller regelbunden kontakt) om lagstiftningen och följderna av hans eller hennes agerande. En barnavårds-myndighet kan också ålägga föräldrarna expertrådgivning om de inte kan lösa problemen som rör barnets uppföstran och omvårdnad, i synnerhet vid konflikter om förändringar av barnets uppföstran och omvårdnad, eller av umgängesrätten.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldra går till domstol?

Under förutsättning att villkoren uppfylls kan domstolen på föräldrarnas begäran fatta beslut i följande frågor beträffande relationen mellan föräldrar och barn: Rättigheter av personligt slag (t.ex. att bestämma barnets för- och efternamn eller rätten att godkänna adoption av barnet).

Omvårdnaden av barnet och kontakten med barnet.

Alternativa former av omvårdnad av barnet (t.ex. förmyndarskap, att överlåta omvårdnaden av barnet till en annan person, familjehem, institutionell vård). Underhållsskyldigheter.

Företrädande och förvaltning av barnets egendom, samtycke till rättsliga åtgärder på barnets vägnar.

Frågor som är viktiga för barnet och där föräldrarna inte kan enas (som viktiga frågor betraktas i synnerhet beslut om var barnet ska bo och val med anknytning till skolgång och sysselsättning, men inte normal medicinsk behandling och liknande).

I de flesta fall beslutar en domstol vem som ska anförtröas vårdnaden om barnet, och eventuellt om den andra förälderns umgänge med barnet och om underhåll.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Omvårdnaden av barnet utgör bara en del av de skyldigheter och rättigheter som ingår i föräldraansvaret. Om en förälder som inte har anförtröts vårdnaden om barnet inte har fräntagits föräldraansvaret, och hans eller hennes föräldraansvar inte heller har begränsats eller tillfälligt upphävts, ska han eller hon fortfarande utöva det i förhållande till övriga delar av föräldraansvaret och förlorar inte rätten att fatta beslut om viktiga frågor som rör barnet.

Föräldraansvaret utövas av föräldrarna i samförstånd och med barnets bästa i främsta rummet. Om en försening av ett beslut i en fråga som rör barnet skulle kunna medföra risker kan en av föräldrarna fatta beslutet eller ge sitt samtycke enskilt. Denna förälder måste dock omedelbart underrätta den andra föräldern om situationen.

Om föräldrarna inte kan enas i en fråga som är av betydelse för barnet, i synnerhet om det gäller barnets bästa, fattar en domstol beslutet efter ansökan från en av föräldrarna. Denna lösning tillämpas också om den ena föräldern utesluts av den andra föräldern från beslutsfattandet i en fråga som är av betydelse för barnet. Domstolen fattar också beslut om en av föräldrarna inger en ansökan i ett fall där föräldrarna inte kan enas om vem av dem som ska företräda barnet under ett rättsligt förfarande eller i viktiga frågor som rör förvaltning av barnets egendom.

Föräldrarna är skyldiga att underrätta varandra om allt av betydelse beträffande barnet och dess intressen.

9 Om domstolen bestämmer att föräldra ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

I civilagen görs åtskillnad mellan att ge en av föräldrarna ensam vårdnad om barnet, ge föräldrarna delad eller gemensam vårdnad och att placera barnet hos någon annan än föräldrarna. När domstolen fattar beslut om vem som ska anförtröas vårdnaden om barnet tar den hänsyn till barnets bästa. En domstol kan avstå från att fatta beslut om delad eller gemensam vårdnad om föräldrarna kan kommunicera med varandra och samarbeta.

Gemensam vårdnad (gemensam uppföstran)

Den här formen av vårdnad innebär att domstolen inte fattar beslutet att enbart bevilja den ena föräldern vårdnad. Det innebär i praktiken att en förälder vid gemensam vårdnad t.ex. kan hantera barnets utbildningsbehov medan den andra hanterar idrottsaktiviteterna, och/eller att den ena föräldern inriktar sig på barnets språkinläring medan den andra inriktar sig på barnets andra aktiviteter. Båda föräldrarna tar hand om barnets hälsorelaterade och materiella behov (t.ex. matlagning, städning, kläder osv.). Om föräldrarna ska få gemensam vårdnad måste båda föräldrarna gå med på det.

Delad vårdnad (växelvís uppföstran)

Delad vårdnad innebär att barnet bor hos en förälder i taget växelvís, under en fast tidsperiod. En domstol fastställer även vilka rättigheter och skyldigheter som ska utövas under dessa tidsperioder.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

En ansökan om föräldrars skyldigheter och rättigheter måste inges till distriktsdomstolen (i Prag stadsdelsdomstolarna, i Brno stadsdomstolen) på den ort där den underåriga är bosatt eller, om barnet inte har fast hemvist, till distriktsdomstolen på den ort där barnet uppehåller sig. I samband med frågor som rör underåriga kan domstolen också fatta beslut utan ansökan.

Hur en ansökan ska utformas beror på typen av ansökan. Uppgifter som dock alltid krävs är parternas för- och efternamn samt adress, eller parternas och deras företrädarens id-nummer, en beskrivning av sakförhållandena och uppgifter om de belägg som sökanden stöder sig på. Det måste framgå tydligt vad sökanden yrkar och till vilken domstol ansökan riktas.

En ansökan måste innehålla alla viktiga handlingar som rör den aktuella frågan, t.ex. födelsebevis, vigselbevis, eventuella tidigare domstolsbeslut med anknytning till barnet m.m. Ansökan ska lämnas in på papper i nödvändigt antal exemplar, så att domstolen kan behålla ett exemplar och varje part vid behov kan få ett exemplar.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

En domstol kan inleda ett vårdnadsförfarande gällande underåriga även om ingen ansökan har ingetts.

Domstolen kan genom ett förhandsavgörande även innan beslut fattas i ärendet ålägga en part i förfarandet att betala ett basunderhåll och/eller ge den ena föräldern vårdnaden, eller placera barnet hos en person som utses av domstolen, om så krävs för att tillfälligt kunna reglera förhållandena mellan parterna, eller om det finns skäl till oro för att verkställigheten av ett beslut är hotad. Ett förhandsavgörande meddelas normalt efter ansökan, men om förfarandet i sakfrågan (t.ex. vårdnadsförfaranden gällande underåriga) kan inledas utan ansökan kan även ett förhandsavgörande fattas utan ansökan. Den domstol som är behörig att pröva sakfrågan har ansvaret för att begära ett förhandsavgörande, om inte annat anges i lagstiftningen. En ansökan om ett förhandsavgörande ska uppfylla de krav som anges i §§ 42.4 och 75 i civilprocesslagen (lag nr 99/1963, i dess ändrade lydelse). Detta innebär i synnerhet följande: information om den domstol som ansökan riktas till; vem som inger ansökan och vad den rör, vilket innebär en redogörelse för de sakförhållanden som skulle motivera det föreslagna förhandsavgörandet; syftet med ansökan, dvs. vilken typ av förhandsavgörande sökanden yrkar på; en redogörelse för varför förhållandena mellan parterna tillfälligt måste regleras eller att skäl finns till oro för att verkställigheten av ett beslut kan vara hotad; angivande av datumet då ansökan utarbetades samt sökandens och/eller dennes företrädarens underskrift. Handlingar som sökanden åberopar måste bifogas ansökan. I allmänhet måste sökanden i samband med ett förhandsavgörande ställa säkerhet till ett fastställt belopp för eventuell ersättning för skada eller andra förluster som uppstår till följd av förhandsavgörandet senast samma dag som han eller hon inger ansökan till domstolen om ett förhandsavgörande. Vid ett förhandsavgörande om underhåll eller ett förhandsavgörande som domstolen kan fatta utan ansökan behöver ingen säkerhet ställas. Domstolen fattar ett förhandsavgörande utan dröjsmål. Om ärendet inte är akut har domstolen sju dagar på sig efter ansökan att meddela sitt förhandsavgörande. Domstolen fattar beslutet utan att höra parterna. Vid ansökan om ett förhandsavgörande ålägger domstolen sökanden att ansöka om prövning av sakfrågan hos domstolen inom en viss tid. Den kan också besluta att ett förhandsavgörande bara gäller under en viss tidsperiod.

I lagen om särskilda rättegångsförfaranden (lag nr 292/2013, i dess ändrade lydelse) föreskrivs ett särskilt förhandsavgörande för mål som rör en underårig som saknar ordentlig omvårdnad, oavsett om det finns någon som har rätt till vårdnad om barnet, eller om barnets liv, normala utveckling eller ett annat betydelsefullt intresse allvarligt hotas eller störs. Då reglerar domstolen barnets förhållanden genom ett förhandsavgörande – som domstolen enbart kan fatta efter ansökan från en barnavårdsmyndighet – för en så lång tid som krävs, genom att placera barnet i en lämplig miljö som anges i avgörandet. Ett sådant förhandsavgörande möjliggör placering av barnet i familjehem under en begränsad tidsperiod då ingen av föräldrarna kan ta hand om barnet på grund av synnerliga skäl. Barnet kan också placeras i annan vård efter den tidsperioden, innan det lämnas till adoption, om föräldrarna samtycker till adoption, eller så kan beslut fattas om att föräldrarnas samtycke till adoption inte är nödvändigt. Domstolen handlägger ansökan om ett förhandsavgörande snarast möjligt, men senast inom 24 timmar efter att den har ingetts. Avgörandet verkställs omedelbart, och domstolen samarbetar med behöriga myndigheter vid verkställandet.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Enligt lagen om rättegångskostnader (lag nr 549/1991, i dess ändrade lydelse) är förfaranden som rör förmyndarskap eller vårdnad kostnadsfria. Det innebär att den som lämnat in en ansökan om föräldrars skyldigheter och rättigheter inte behöver betala rättegångskostnader.

Under vissa omständigheter kan ett juridiskt ombud utses kostnadsfritt, eller till reducerad kostnad. Domstolen utser ett ombud på begäran av en part, som helt eller delvis kan förväntas undantas från att betala rättegångskostnaderna, om så krävs för att till exempel skydda hans eller hennes intressen. Om så krävs för att skydda sökandens intressen utser domstolen en advokat. Utnämningen av ett ombud måste motiveras av partens situation (det kan i praktiken vara svåra ekonomiska omständigheter eller en problematisk social situation, även om man alltid måste ta hänsyn till de specifika omständigheterna i ärendet) och varken upprätthållandet eller skyddet av rättigheterna får vara godtyckligt eller uppenbart resultatlöst.

I lagen om beviljande av rättshjälp i gränsöverskridande fall i Europeiska unionen (lag nr 629/2004, i dess ändrade lydelse) regleras tillgång till rättshjälp för rättsliga förfaranden i en EU-medlemsstat där en fysisk person som är bosatt i en annan EU-medlemsstat är part. Sådan rättshjälp avser rättsliga förfaranden i rättegångsförfaranden och stadier för verkställighet.

I lagen om advokater (lag nr 85/1996, i dess ändrade lydelse) fastställs villkoren för möjlighet att begära kostnadsfri juridisk rådgivning direkt hos det tjeckiska advokatsamfundet.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja, det går att överklaga ett beslut om föräldraansvar. Distriktsdomstolen är förstainstansrätt där bland annat rättigheter och skyldigheter som hör samman med föräldraansvar tas upp. Regiondomstolar (som motsvaras av stadsdomstolen i Prag) behandlar överklaganden av beslut som fattats vid en förstainstansrätt. Ett överklagande av ett domstolsbeslut kan inges inom 15 dagar från det att det skriftliga tvistiga beslutet har mottagits, om detta inte strider mot lagen (det är t.ex. inte möjligt att överklaga ett domstolsbeslut som godkänner ett avtal mellan föräldrarna om barnets omvårdnad). Ett överklagande anses också ha kommit in i tid trots att mer än 15 dagar förflutit om den överklagande följde felaktig information från appellationsdomstolen.

Betonas bör att vissa beslut kan vara interimistiskt verkställbara – de kan med andra ord verkställas även om de har överklagats. Beslut som påverkar verkställigheten av underhåll och beslut om att förlänga en utbildningsåtgärd inom ramen för vilken föräldrar eller annan person tillfälligt har framtägit vårdnaden av ett barn är interimistiskt verkställbara.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

I Tjeckien måste en ansökan om verkställighet av vårdnadsbeslut inges till domstol. Förfarandet regleras i lagen om särskilda rättegångsförfaranden (lag nr 292/2013, i dess ändrade lydelse).

Behörig för sådana förfaranden är distriktsdomstolen (i Prag stadsdelsdomstolarna, i Brno stadsdomstolen) på den plats där den underåriga har sin hemvist enligt avtal mellan föräldrarna, ett domstolsbeslut eller andra avgörande omständigheter. Ansökan ska innehålla all information som krävs (vem som tilldöms vårdnaden och svaranden, omfattningen och innehållet av svarandens skyldigheter och tidsfristen för när den fastslagna skyldigheten ska fullgöras samt specificering av det beslut som ska verkställas [exekutionstiteln]).

Innan domstolen beslutar om verkställighet kan den, om den anser att det finns skäl och/eller om svaranden inte har informerats om följderna av att inte uppfylla sin skyldighet, uppmana svaranden att följa beslutet eller avtalet och informera henne eller honom om hur beslut kan verkställas: att vite utdöms eller att barnet hämtas. Domstolen kan även be behörig barnavårdsmyndighet att förmå svaranden att uppfylla sina skyldigheter utan att beslut behöver fattas om verkställighet.

Om denne inte heller då uppfyller sina skyldigheter fattar domstolen beslut om verkställighet genom att utdöma vite, vilket kan ske upprepade gånger. Beloppet för det enskilda vitet får inte överstiga 50 000 tjeckiska kronor. Andra åtgärder som domstolen kan besluta om är möte med en familjerådgivare eller med en barnpsykolog, eller att fastställa en tillvägningsplan för att underlätta en gradvis kontakt mellan barnet och en person med umgängesrätt. Om skyldigheterna inte uppfylls trots dessa åtgärder, eller om det tydligt framgår att de inte har haft någon verkan, verkställer domstolen i undantagsfall beslutet genom att hämta barnet från den person som barnet enligt avtalet eller beslutet inte ska befinna sig hos. Beslutet om att barnet ska hämtas överlämnas till svaranden först när det verkställs.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Domar i mål om föräldraansvar som har meddelats av domstolar i EU-medlemsstater erkänns utan något särskilt förfarande i Tjeckien enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (*förordning nr 2201/2003*) och rådets förordning (EU) 2019/1111 av den 25 juni 2019 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn (*förordning nr 2019/1111*). Enligt förordning nr 2201/2003 kan varje person med ett berättigat intresse vända sig till domstol med en ansökan om utfärdande av beslut om erkännande eller icke-erkännande av ett avgörande. I Tjeckien är distriktsdomstolarna (i Prag stadsdelsdomstolarna, i Brno stadsdomstolen) behöriga för sådana förfaranden i första instans. Behörig domstol är den distriktsdomstol som är sökandens allmänna domstol, och i annat fall den distriktsdomstol i vars domkrets den situation som erkännandet har betydelse för uppstod eller skulle kunna uppstå. Enligt förordning nr 2019/1111 kan berörd part ansöka om ett avgörande om att det saknas skäl för att vägra erkännande. I Tjeckien är distriktsdomstolarna (i Prag stadsdelsdomstolarna, i Brno stadsdomstolen) behöriga för sådana förfaranden i första instans.

Innan ett avgörande om föräldraansvar från en annan medlemsstat kan verkställas i Tjeckien måste det förklaras verkställbart enligt ett särskilt förfarande, i enlighet med förordning nr 2201/2003. En ansökan om verkställbarhetsförklaring i Tjeckien inges till den lokalt behöriga distriktsdomstolen (i Prag stadsdelsdomstolarna, i Brno stadsdomstolen). Lokal behörighet bestäms i enlighet med förordning nr 2201/2003 efter hemvist för den person mot vilken verkställighet begärs eller efter barnets hemvist. Om inget av dessa hemvisten finns i den verkställande medlemsstaten ska lokal behörighet bestämmas efter den plats där verkställighet ska ske.

Ett avgörande om rätten till kontakt med ett barn och ett avgörande om återlämnande av ett barn som har utfärdats med stöd av artikel 11.8 i förordning nr 2201/2003 kan enligt artiklarna 41 och 42 i förordning nr 2201/2003 verkställas i en annan medlemsstat utan verkställighetsförklaring, och utan möjlighet att överklaga erkännandet av avgörandet, om avgörandet har intygats i den ursprungliga medlemsstaten med hjälp av standardformuläret i en bilaga till förordning nr 2201/2003.

För en ansökan om erkännande eller icke-erkännande av ett avgörande och en verkställighetsförklaring krävs en kopia av avgörandet som uppfyller villkoren för bevis på autenticitet (t.ex. ett duplikat eller en bestyrkt kopia av avgörandet), och det intyg som avses i artikel 39, utfärdat av behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten på ett standardformulär som finns i en bilaga till förordning nr 2201/2003. Om domen har meddelats i någons utevaro måste också originalet eller en bestyrkt kopia av den handling som visar att stämningsansökan eller motsvarande handling har delgivits den uteblivna parten lämnas in, eller en handling som visar att svaranden otvetydigt har godtagit domen. Om ett sådant intyg eller en sådan handling som krävs vid dom som har meddelats i någons utevaro inte lämnas in ska förfarandet följa artikel 38.1 i förordning nr 2201/2003.

Enligt förordning nr 2019/1111 är avgöranden i mål om föräldraansvar som har utfärdats i en medlemsstat och som är verkställbara i den medlemsstaten även verkställbara i Tjeckien utan krav på verkställighetsförklaring.

Avgöranden som beviljar umgänge och avgöranden enligt artikel 29.6, om barnet ska återlämnas, som har intygats i den ursprungliga medlemsstaten med hjälp av intyget i bilagan till förordning nr 2019/1111, erkänns i andra medlemsstater enligt artikel 43 i förordning 2019/1111 utan att något särskilt förfarande krävs och utan möjlighet att invända mot erkännandet såvida inte och i den mån som avgörandet konstateras vara oförenligt med ett (senare) avgörande i enlighet med vad som anges i artikel 50.

Avgöranden som beviljar umgänge och avgöranden enligt artikel 29.6, om barnet ska återlämnas, som har intygats i den ursprungliga medlemsstaten med hjälp av intyget i bilagan till förordning nr 2019/1111 erkänns i andra medlemsstater enligt artikel 43 i förordning 2019/1111 utan att en verkställighetsförklaring krävs.

Vid erkännande och verkställighet enligt förordning nr 2019/1111 krävs en kopia av avgörandet som uppfyller villkoren för bevis på autenticitet och relevant intyg som avses i artikel 36 eller 47, utfärdat med hjälp av intyget i bilagan till förordning nr 2019/1111 av behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten där avgörandet meddelades. Om de handlingar som avses i artikel 31.1 inte tillhandahålls ska det förfarande som avses i artikel 32 i förordning nr 2019/1111 följas.

I enlighet med de villkor som anges i förordningarna som nämns ovan är det förfarande som tillämpas för verkställighet av ett avgörande om föräldraansvar från en annan EU-medlemsstat detsamma som för verkställighet av nationella beslut. Se föregående fråga för mer information.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet och verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Ett överklagande av ett domstolsbeslut inges till den domstol som utfärdade beslutet. Därefter prövas överklagandet i högre instans.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Vid förfaranden som rör föräldraansvar fastställs tillämplig lag i enlighet med konventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn. Alla eventuella bilaterala, internationella avtal som Tjeckien är bundet av i förhållande till andra stater har företräde framför konventionen från 1996, såvida inte en förklaring har gjorts i enlighet med artikel 52.1 i konventionen från 1996 (en sådan förklaring gjordes beträffande ett bilateralt avtal mellan Tjeckien och Polen, och det gjorde att konventionen från 1996 hade företräde).

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 06/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Tyskland

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Begreppet "föräldraansvar" beskriver föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Föräldrarna har skyldigheten och rättigheten att ta hand om sitt minderåriga barn. Vårdnaden innebär inte bara att föräldrarna tar hand om barnet som individ och förvaltar barnets tillgångar, utan också att de företräder barnet. Rätten att fatta beslut för barnets del hör därför i regel ihop med **vårdnaden**. I föräldraansvaret ingår även umgänget med barnet och underhållsskyldigheten av barnet.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Så som det beskrevs i svaret på fråga 1 omfattar begreppet "föräldraansvar" samtliga av föräldrarnas skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret.

Huvudregeln är att föräldrarna har delad vårdnad

om barnet föds inom äktenskapet,

om föräldrarna gifter sig efter att barnet fötts,

om föräldrarna förklarar att de gemensamt vill ha vårdnad om barnet (förklaring om gemensam vårdnad, *Sorgeerklärung*),

när familjedomstolen (*Familiengericht*) överför vårdnaden till bägge föräldrarna gemensamt.

Förklaringar om gemensam vårdnad ska bestyrkas officiellt. Detta kan göras hos barn- och ungdomsmyndigheterna (*Jugendamt*) eller hos en *notarius publicus* och under vissa omständigheter även vid utlandsbeskickningar. Om föräldrarna inte lämnar in förklaringar om gemensam vårdnad och om de inte är gifta med varandra, är det mamman som har ensam vårdnad. Familjedomstolen kan på ansökan av den ena föräldern överföra vårdnaden till bägge föräldrarna gemensamt, förutsatt att detta inte står i konflikt med barnets bästa. Det förutsätts att delad vårdnad inte står i konflikt med barnets bästa, såvida inte den andra föräldern anger något skäl som hindrar att vårdnaden överförs till bägge föräldrarna gemensamt, och inga sådana skäl i övrigt är uppenbara. Tysk lagstiftning utgår från att barnets umgänge med bägge föräldrar i regel sker för barnets bästa och ger därför barnet rätt att umgås med sina föräldrar. Samtidigt har båda föräldrarna rätten och skyldigheten att umgås med sitt barn.

Umgängesrätten ger föräldern i första hand befogenheter att regelbundet träffa barnet och prata med det. Till umgänget hör vid sidan om de personliga träffarna även kontakter per brev och telefon.

Skyldigheten att garantera barnets försörjning ligger i regel på båda föräldrarna. Föräldrarna kan själva bestämma på vilket sätt de garanterar sina egna barns försörjning. De kan t.ex. besluta att underhållskostnaderna till största delen tillhandahålls som naturaförmåner (logi, kost, kläder osv.).

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivning handlar om **vårdnad**.

Det finns fall där den minderåriga inte står under föräldrarnas vårdnad, om föräldrarna kanske har avlidit, eller alternativt om de inte har rätt att företräda barnet som person eller inte får förvalta barnets tillgångar, kanske på grund av att de har förlorat vårdnaden om barnet. I sådana fall får den minderåriga en förmyndare. Familjedomstolen utfärdar förordnanden om förmyndarskap.

Om föräldrarna inte kan fullgöra vissa delar av sin vårdnadsplikt, utser familjedomstolen en rådgivare (*Pfleger*) för den minderåriga för att ta hand om dessa delar av vårdnaden (§ 1909 i den tyska civillagen).

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivning handlar om **vårdnad**.

Om föräldrarna har delad vårdnad om barnet och om de sedan separerar, har de fortfarande delad vårdnad, oavsett om de är gifta eller inte. På ansökan av någondera föräldern kan familjedomstolen emellertid ge den ena föräldern ensam vårdnad. En sådan ansökan ska godkännas, om den andra föräldern kan godta det, förutom om barnet är minst 14 år gammalt och motsätter sig ensam vårdnad. Ansökan ska också godkännas om upphävandet av delad vårdnad och överförandet av vårdnaden till den ena föräldern förväntas innebära att barnets bästa tillgodoses på optimalt sätt. Ett sådant beslut fattas också enbart efter ansökan från någondera föräldern i sådana fall där föräldrarna skiljer sig, förutom om barnets bästa står på spel.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivningar handlar om **vårdnad** och **umgänge**.

I princip är det upp till föräldrarna att i praktiken sköta den delade vårdnaden och detta sker under fria former. En rättsligt bindande ändring av vårdnadsarrangemangen kan emellertid inte genomföras enbart genom överenskommelse, utan det krävs ett beslut från familjedomstolen. Om föräldrarna

bor på olika håll, kan de ta hjälp av barn- och ungdomsmyndigheterna för att upprätta en vårdnadsplan som bägge parter kan enas om. En sådan plan kan utgöra grunden för ett domstolsbeslut om vårdnaden. Om föräldrarna är ense om att enbart den ena föräldern ska ha vårdnaden i framtiden, kan de lämna in en ansökan till familjedomstolen om att vårdnaden ska överföras till den ena föräldern.

Föräldrarna kan också under fria former enas om umgängesrätten. Om en sådan överenskommelse registreras i samband med en medling i domstol och godkänns av domstolen, är detta medlingsresultat lika bindande som ett domstolsbeslut och i nödfall verkställbart genom tvångsmedel.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Om föräldrarna inte kan lösa sina konflikter på egen hand, är det möjligt att vända sig till barn- och ungdomsmyndigheterna eller frivilligorganisationer inom ungdomsomsorgen. Där får föräldrarna råd och stöd för att kunna hantera sina problem. På adressen <http://www.dajeb.de> hittar du en databank med alla rådgivande organ. Dessutom är det möjligt att genom medling få fram en uppgörelse i godo. Mer information om familjemedling hittar du på adressen <http://www.bafm-mediation.de/>.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Beroende på vad ansökan handlar om eller vilken anledningen till domstolsförhandlingarna är kan domaren inom ramen för respektive förfarande besluta om alla frågor som rör barnets vårdnad (inbegripet återlämnande av barnet), umgänge och underhåll. I samband med detta ska domaren i varje fas av förfarandet försöka bidra till en tvistlösning som bägge parter kan enas om. Då föräldrarna är oense om någon sådan aspekt av vårdnaden som är relevant för barnet, kan domstolen ge den ena föräldern rätt att ensam fatta beslut om denna aspekt.

Domstolen kan därutöver när som helst på eget initiativ förordna alla åtgärder som är nödvändiga om barnets bästa står på spel.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivningar handlar om **vårdnad** och **umgänge**.

I fråga om vårdnaden är svaret på frågan i princip ja. Den förälder som inte har vårdnaden har ingen medbestämmanderätt. Denna förälder har emellertid rätt till umgänge med barnet och om vederbörande har ett legitimt intresse, kan hen begära upplysningar om barnets personliga förhållanden av den andra föräldern. Om barnet däremot vistas hos den förälder som inte har vårdnaden (t.ex. på grund av att denna förälder har rätt till umgänge) och om detta sker i samförstånd med den förälder som har vårdnaden eller på grund av vad en domstol fastställt, kan den förälder som inte har vårdnaden ensam fatta beslut om frågor som handlar om den faktiska omvårdnaden (t.ex. kosten).

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivning handlar om **vårdnad**.

Om föräldrarna har delad vårdnad om sitt barn och om de bor tillsammans, så ska de i samförstånd finna en lösning på alla frågor som gäller vårdnaden. Om föräldrarna däremot bor på olika håll, behöver de göra så endast i sådana frågor som är av avgörande betydelse för barnet. I vardagliga frågor har den förälder som barnet har sin huvudsakliga anknytning till rätt att fatta beslut på egen hand.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivningar handlar om **vårdnad** och **umgänge**.

I regel är familjedomstolen (som utgör en särskild avdelning vid distriktsdomstolen, *Amtsgericht*) behörig domstol vid sådana förfaranden som gäller vårdnad av och umgänge med barnet. Då det behövs en ansökan om att inleda ett domstolsförfarande, t.ex. i ett förfarande där den ena föräldern ska få ensam vårdnad i sådana fall där föräldrarna bor på olika håll, ska en sådan ansökan åtföljas av en motivering. Till ansökan ska bifogas de fakta och bevis som motiveringen baseras på och de intyg som den sökande hänvisar till. Ansökan ska också innehålla uppgifter om huruvida parterna före inlämnande av ansökan har gjort något försök till medling eller har medverkat i något annat förfarande för att lösa tvisten utanför domstol. Endast i undantagsfall krävs att sökanden företräds av en advokat, så som vid ansökningar som ingår i mål om äktenskapsskillnad. Om det inte föreligger någon skyldighet att anlita advokat, kan ansökan lämnas in direkt vid den behöriga domstolen. Vid distriktsdomstolarna finns det därför ett kansli (*Rechtsantragstelle*), där ansökningar kan lämnas in och där andra typer av förklaringar kan registreras.

Om föräldrarna inte är gifta när barnet föds, kan antingen en notarius publicus eller den person (*Urkundsperson*) som har ett officiellt bemyndigande att bekräfta handlingar hos barn- och ungdomsmyndigheterna bestyrka förklaringen om gemensam vårdnad (vilket här innebär att föräldrarna gemensamt tar på sig vårdnaden). Under vissa omständigheter kan även utlandsbeskickningar bestyrka sådana förklaringar.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

I sådana förfaranden som avser vårdnad eller umgängesrätt gäller principen att domstolen prövar sakförhållandena på eget initiativ (*Amtsermittlungssatz*). Enligt denna princip ska domstolen på eget initiativ utreda faktiska omständigheter som är relevanta för beslutet och vidare är domstolen inte bunden vid parternas argument.

I brådskande fall kan domstolen utfärda ett förordnande om interimistiska åtgärder, om detta är motiverat och om ett akut behov av sådana åtgärder föreligger. Om barnets bästa står på spel, är domstolen skyldig att även utan ansökan från berörd part undersöka möjligheten att utfärda ett dylikt förordnande. Om en uppgörelse i godo inte kan nås inom utsatt tid i ett förfarande som rör umgängesrätten, ska domstolen tillsammans med föräldrarna och barn- och ungdomsmyndigheterna uttala sig om möjligheten att utfärda ett interimistiskt förordnande.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Om en medborgare på grund av sina personliga och ekonomiska förhållanden inte alls eller endast delvis eller endast genom delbetalningar kan svara för kostnaderna i förfarandet, kan hen få rättshjälp, bl.a. i mål vid familjedomstol. För detta krävs att sökanden i egenskap av kalande eller svarande har rimliga utsikter att få sin talan bifallen och att talan är befogad. På detta sätt kan även personer som inte har så god ekonomi få tillgång till rättslig prövning. Inom ramen för rättshjälpen betalar staten den rättshjälpsberättigades egen andel av rättegångskostnaderna helt eller delvis, beroende på hur stora den rättshjälpsberättigades nettoinkomster är. Om en advokat förordnats åt den berörda parten, gäller detta även i fråga om kostnaderna för advokaten.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivningar handlar om **vårdnad** och **umgänge**.

Beslut om vårdnad och umgänge kan överklagas på rättslig väg. Detta gäller oavsett om förfarandet behandlas som en oberoende talan eller som ett så kallat uppföljande mål efter en äktenskapsskillnad. I båda fallen kan beslutet överklagas.

Klagen ska inlämnas inom en tidsfrist på en månad efter det skriftliga meddelandet om beslutet. Interimistiska förordnanden avseende vårdnaden kan överklagas enbart om förordnandet utfärdats efter muntliga kommentarer. En klagan över ett interimistiskt förordnande ska emellertid inlämnas inom en tidsfrist på två veckor. Om förordnandet utfärdats utan muntliga kommentarer, kan det inte överklagas. Oavsett frågan om muntliga kommentarer kan interimistiska förordnanden avseende umgängesrätten inte heller överklagas. I sådana fall är det emellertid möjligt att väcka talan i sakfrågan. I övrigt träder interimistiska förordnanden ur kraft, om andra föreskrifter avseende samma fråga börjar gälla.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivningar handlar om **vårdnad** och **umgänge**.

Vid brott mot en verkställbar dom avseende återlämnande av en person och avseende villkoren för umgänget kan domstolen utfärda en ordningsbot åt den skyldige. Om en sådan ordningsbot inte kan indrivas, kan den berörda personen påföras ett administrativt frihetsberövande (*Ordnungshaft*) av domstolen. Under vissa villkor kan ett administrativt frihetsberövande också påföras med omedelbar verkan. I beslutet om återlämnande av en person eller om villkoren för umgänget ska det hänvisas till påföljderna av ett brott mot den verkställbara domen. I varje enskilt fall får ordningsboten inte överstiga 25 000 euro, och det administrativa frihetsberövandet får inte vara längre än 6 månader. Som ytterligare verkställighetsåtgärd kommer ett domstolsföreläggande om direkta tvångsåtgärder mot den skyldige i fråga. Det är tillåtet att vidta direkta tvångsåtgärder mot ett barn om barnet ska lämnas till den andra föräldern för att denna ska kunna utöva sin rätt till umgänge. I övrigt får direkta tvångsåtgärder mot ett barn tillåtas endast om detta är motiverat med beaktande av barnets bästa och om det inte är möjligt att säkerställa efterlevnad av beslutet genom lindrigare medel.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivningar handlar om **vårdnad** och **umgänge**.

Sådana domar om vårdnad och umgänge som meddelats i någon av EU-medlemsstaterna (med undantag för Danmark) erkänns i Tyskland på grundval av förordning (EG) nr 2201/2003 (den så kallade Bryssel II a-förordningen) utan att det behövs något särskilt förfarande för detta. Det är emellertid också möjligt att ansöka om att den behöriga familjedomstolen i Tyskland ska fastställa erkännandet. Denna fastställelse gäller sedan för och emot vem som helst. Innan en dom om vårdnad från en annan medlemsstat kan verkställas i Tyskland, krävs enligt ovan nämnda förordning en ansökan om verkställbarhetsförklaring, vilket innebär att verkställighet av domen ska medges inom landet. Ansökan ska riktas till den lokala behöriga familjedomstolen på den ort där delstatsöverdomstolen (*Oberlandesgericht*) finns. Som bilaga till ansökan om ett exekvaturförfarande ska en kopia av domen och ett intyg från domstolen i ursprungsmedlemsstaten bifogas, varvid standardformuläret i bilaga II till förordningen ska användas. Det är inte nödvändigt att anlita en advokat för detta ändamål. Sökande som bor i en annan medlemsstat ska emellertid utse ett ombud (*Zustellungsbevollmächtigter*) med fullmakt att ta emot delgivningar i Tyskland. Familjedomstolens dom utfärdas genom beslut utan muntlig förhandling. På grundval av detta beslut underrättar den behöriga domstols tjänstemannen (*Urkundsbeamte*) domstolen om exekvaturförfarandet. Det är tillåtet att överklaga familjedomstolens beslut vid delstatsöverdomstolen. Överklaganden av beslut från delstatsöverdomstolen inges till den federala högsta domstolen (*Bundesgerichtshof*), under villkor att delstatsöverdomstolen medger ett sådant överklagande. I Tyskland finns det sammanlagt över 650 familjedomstolar, men endast 22 av dem är behöriga att handlägga ansökningar om fastställelse av erkännanden eller om verkställbarhetsförklaring. Adresserna till dessa domstolar hittar du på <http://www.bundesjustizamt.de/sorgerecht> – "Zuständige Gerichte" (på tyska) och <http://www.bundesjustizamt.de/custody-conflicts> – "Competent German courts" (på engelska).

Det bör beaktas att vissa beslut från andra medlemsstater om umgängesrätten och om återförande av barn som bortförts eller kvarhållits olovligt kan erkännas och verkställas i Tyskland utan ansökan om verkställbarhetsförklaring, och utan någon möjlighet att invända mot erkännandet. Personerna som innehar föräldraansvaret har emellertid fri möjlighet att även i dessa fall formellt ansöka om en verkställbarhetsförklaring av beslutet genom tyska domstolar.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivningar handlar om **vårdnad** och **umgänge**.

Även här har de 22 domstolar som nämndes i svaret på fråga 15 särskild behörighet. En ansökan om fastställelse av vägran att erkänna ett beslut om föräldraansvar ska lämnas till familjedomstolen på den ort där delstatsöverdomstolen är belägen och inom vars behörighetsområde svaranden eller det barn som berörs av beslutet har sin vanliga vistelseort. Subsidiärt är den behöriga domstolen den familjedomstol inom vars behörighetsområde intresset att ansöka om fastställelse uppkommer eller där behovet av barnomsorg finns. I övriga fall är det familjedomstolen i Pankow/Weißensee. Att inleda ett fastställelseförfarande (*Feststellungsverfahren*) innebär i princip att behörigheten för samtliga familjerättsliga ärenden som gäller samma barn koncentreras, vilket betyder att en enda domstol kan fatta beslut om alla ärenden som rör förhållandet mellan föräldrar och barn. Ett beslut om fastställelse (oavsett om det handlar om erkännande eller vägran av erkännande) gäller dock endast i den medlemsstat som har utfärdat beslutet. Trots detta kan ett fastställelseförfarande om vägran av erkännande inledas i Tyskland, även om det bara är i förebyggande syfte.

Med avseende på förfarandet ska bestämmelserna om beslutet att bevilja verkställighet i första instans, i överklagandeförfarandet och i överklagandet till den federala högsta domstolen tillämpas i respektive fall.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Begreppet "föräldraansvar" omfattar föräldrarnas alla skyldigheter och rättigheter i förhållande till barnet. Vårdnaden utgör en viktig del av föräldraansvaret. Umgänget med barnet och underhållsskyldigheten gentemot barnet ingår även i föräldraansvaret (se svaret på fråga 1). Följande beskrivningar handlar om **vårdnad** och **umgänge**.

Här bör man skilja på frågor om tillämplig lag och frågor om domstolarnas behörighet. Normalt sett är domstolarna och myndigheterna på den ort där barnet har sin hemvist behöriga i frågor som rör föräldraansvar (se artikel 8 i förordning (EG) nr 2201/2003 samt artikel 5 i Haagkonventionen om skydd av barn). Nationaliteten spelar däremot ingen roll. Den tillämpliga lagen fastställs också enligt Haagkonventionen om skydd av barn. Enligt Haagkonventionen ska i regel lagstiftningen i den stat där barnet har sin vanliga vistelseort tillämpas på tillerkännande, upphävande och utövande av föräldraansvaret samt på den lagstadgade umgängesrätten. Om föräldraansvaret har fastställts baserat på lagstiftningen i den stat där barnet har sin vanliga vistelseort, fortsätter dessa regler i princip att gälla även om barnet byter vistelseort. Om beslut om vårdnaden och umgänget fattas av behöriga tyska domstolar och myndigheter utifrån premisserna om barnets vanliga vistelseort, ska tysk lagstiftning gälla.

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 29/12/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [et](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Översättningen till [en](#) är dock redan färdig.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Estland

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Med föräldraansvar avses vårdnad om ett minderårigt barn. Föräldraansvaret innefattar både en förälders skyldighet och rätt att ta hand om barnet. Föräldraansvaret innefattar en skyldighet att sörja för omsorgen om barnets person (*vårdnad om person*), rätten att förvalta barnets tillgångar (*vårdnad om egendom*) och rätten att fatta beslut i frågor som rör barnet. Vårnaden om egendom inbegriper rätten och skyldigheten att förvalta barnets tillgångar och att företräda barnet. Detta hindrar inte barnets rätt att själv förvalta sina tillgångar i de fall som föreskrivs i lag.

En förälder har rätt att fatta beslut för sitt minderåriga barn, däribland rätten att fatta beslut i vardagsfrågor (vanligtvis omvårdnadsfrågor) som rör barnet. Att fatta beslut i vardagsfrågor innebär i regel att man fattar vanliga, ofta förekommande beslut som inte har bestående följder för barnets utveckling. Utöver rätten att fatta beslut har en förälder med vårdnad om ett barn rätt att företräda sitt minderåriga barn. Föräldrar med gemensam vårdnad delar rätten att företräda barnet.

Båda föräldrarna har rätt till umgänge med sina barn, dvs. båda föräldrarna har en skyldighet och en rätt att upprätthålla kontakten med sina barn. Föräldrars rätt till kontakt med sina barn beror inte på om de har vårdnaden om barnet eller inte. Föräldrarna har också en underhållsplikt gentemot sina minderåriga barn.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldrars och barns ömsesidiga skyldigheter och rättigheter grundas på släktskap. Släktskap fastställs i enlighet med det förfarande som föreskrivs i lag. En kvinna som föder ett barn är mor till det barnet. Den man som har avlat ett barn är far till det barnet. Ett barn anses ha avlats av en man som är gift med barnets mor vid tidpunkten för barnets födsel, som har erkänt sitt faderskap eller vars faderskap har fastställts av domstol.

Föräldrar som är gifta med varandra har gemensamt föräldraansvar, dvs. gemensam vårdnad om sina barn. Om föräldrarna till ett barn inte är gifta med varandra vid tidpunkten för barnets födsel har de gemensamt föräldraansvar såvida de inte uttryckligen har meddelat att de vill att den andra föräldern ska ges föräldraansvaret i samband med sin avsiktsförklaring beträffande erkännande av faderskap eller moderskap.

Om ingen av ett minderårigt barns föräldrar har rätt att företräda barnet eller om det inte går att fastställa vilka som är barnets föräldrar utses en förmyndare för barnet. I så fall ges förmyndaren vårdnaden om barnet. Förmyndaren är skyldig att tillse barnets uppföstran och utveckling och att skydda barnets personliga och äganderättsliga intressen.

En vuxen person med full rättskapacitet (t.ex. en anhörig till barnet eller en tredje man) eller en juridisk person (ett företag eller en lokal myndighet) kan utses till förmyndare. En juridisk person utses till förmyndare om det inte går att hitta en lämplig fysisk person eller om en förälder i sitt testamente eller arvsavtal har angett att en juridisk person ska utses till förmyndare. Den juridiska personen är skyldig att systematiskt söka efter fysiska personer som kan utses för att utöva förmyndarskapet, och att ge dessa råd och utbildning.

Till dess en förmyndare har utsett utförs förmyndarens uppgifter tillfälligt av de lokala myndigheterna i den landskommun eller stad där barnet är folkbokfört, förutsatt att villkoren för förmyndarskap är uppfyllda. När de lokala myndigheterna i den landskommun eller stad där barnet är folkbokfört utför sina förmyndarskapsuppgifter har de samma rättigheter och skyldigheter som en särskilt förordnad förmyndare.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om föräldrarna är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar kan de samtycka till att barnet adopteras bort. En förälders samtycke till adoption träder inte i kraft förrän åtta veckor efter barnets födelse, och en ansökan om adoption kan inte inges till en domstol innan förälderns samtycke har trätt i kraft. Med en förälders samtycke kan ett barn överlämnas till en person som vill adoptera barnet, så att denna kan ta hand om barnet innan samtycket till adoption träder i kraft.

Om ingen av föräldrarna till ett minderårigt barn har rätt att företräda barnet eller om det inte går att fastställa vilka som är föräldrar till barnet utser domstolen en förmyndare på eget initiativ eller på grundval av en ansökan från de lokala myndigheterna i en landskommun eller stad eller från en berörd person.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldra skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna skiljer sig eller separerar måste de fastställa hur de framtida vårdnadsfrågorna ska lösas. Föräldrar som har vårdnad kan ingå ett avtal om formerna för utövandet av deras gemensamma rättigheter att företräda barnet. Beslut om ändringar av formerna för vårdnaden, inklusive beslut om att den gemensam vårdnaden ska upphöra, får emellertid endast fattas av en domstol.

Varje förälder har rätt att vända sig till en domstol för att begära att vårdnaden om barnet helt eller delvis ska flyttas över till honom eller henne. En domstol kan även döma i en vårdnadstvist inom ramen för ett pågående mål om detta krävs i samband med äktenskapsskillnad eller betalning av underhållsbidrag.

5 Om föräldra sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrar med vårdnad kan fritt avgöra hur den gemensam vårdnaden ska delas upp. Beslut om ändringar av formerna för vårdnaden, inklusive beslut om att den gemensam vårdnaden ska upphöra, får emellertid endast fattas av en domstol. Vårdnadsfrågor avgörs genom bindande domstolsbeslut. När domstolarna prövar ärenden som rör ett barn ska de framför allt vägledas av barnets bästa och ta hänsyn till alla omständigheter och de relevanta personernas legitima intressen. Vårdnadstvister är familjerättsliga ärenden, som prövas av domstolar efter en ansökan och som avgörs genom meddelandet av ett föreläggande. För att en förälder ska få sina rättigheter i förhållande till ett barn fastställda måste han eller hon inge en ansökan till domstolen.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Föräldrar med vårdnad kan fritt avgöra hur den gemensam vårdnaden ska delas upp. Beslut om ändringar av formerna för vårdnaden, inklusive beslut om att den gemensam vårdnaden ska upphöra, får emellertid endast fattas av en domstol. För att nå en överenskommelse kan de ta hjälp av tjänsten för medling i familjemål. De lokala myndigheterna kan hänvisa dem till relevant medlare. Föräldrar kan t.ex. själva komma överens om formerna för umgänget med barnet eller ta hjälp av en medlare för familjemål. Om avtalet inte fullgörs måste de emellertid vända sig till domstolen för att få en exekutionstitel (dvs. ett föreläggande).

När domstolarna fastställer formerna för umgänge med barnet fungerar de även som förlikningsorgan i en rättsprocess och försöker få till stånd ett avtal mellan parterna om umgänget med barnet. Domstolarna hör parterna så snart som möjligt och upplyser dem om deras möjlighet att ta hjälp av en familjerådgivare, framför allt för att komma fram till en gemensam ståndpunkt om omvårdnaden av och ansvaret för barnet. En domstol kan vilandeförklara ett mål som rör ett barn, förutsatt att vilandeförklaringen inte leder till en försening som skadar barnets bästa och om de berörda parterna är villiga att delta i rådgivning utanför domstolen eller om tvisten, enligt domstolen, av något annat skäl kan lösas genom en överenskommelse mellan parterna.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domstolarnas behörighet omfattar frågor som rör föräldrars rätt till kontakt med sina barn, ändringar av rätten till vårdnad, återställande av rätten till vårdnad, skyldigheten att betala underhållsbidrag och ändringar av underhållsbeloppet på begäran av en förälder.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Föräldrars och barns ömsesidiga rättigheter och skyldigheter uppkommer av föräldraskapet till barnen, som innebär att föräldern till ett barn är skyldig att ta hand om barnet. En förälders och ett barns ömsesidiga skyldigheter och rättigheter beror på vem som har vårdnaden om barnet, dvs. om endast en förälder har vårdnaden om barnet kan den föräldern fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först rådgöra med den andra föräldern.

En förälder kan ha ensam vårdnad om ett barn från barnets födsel, t.ex. om föräldrarna uttryckligen har meddelat att de vill att den ena föräldern ska ges föräldraansvaret i samband med sin avsiktsförklaring beträffande erkännande av faderskap. En förälder kan exempelvis även ges ensam vårdnad i följande tre fall:

En förälder ges ensam vårdnad om föräldern vid en domstol har begärt att vårdnaden om barnet helt eller delvis ska flyttas över till honom eller henne. En förälder begär normalt ensam vårdnad om föräldrar som har gemensam vårdnad lever permanent åtskilda eller av något annat skäl inte längre vill ha gemensam vårdnad.

En förälder kan också utöva vårdnaden ensam om föräldrarna har gemensam vårdnad men en förälder tillfälligt har förbjudits att utöva vårdnaden. Om en förälder som getts ensam vårdnad på grundval av lagbestämmelser eller ett domstolsavgörande tillfälligt förbjuds att utöva vårdnaden och det inte finns anledning att förvänta sig att skälen till förbudet kommer att upphöra, beviljar domstolen den andra föräldern vårdnaden om detta är till barnets bästa. En domstol ger även den andra föräldern vårdnaden om den förälder som har ensam vårdnad har avlidit eller frångått vårdnaden, såvida detta inte strider mot barnets bästa.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om föräldrarna har gemensam vårdnad tar de gemensamt hand om sina barn och fullgör sina vårdnadskyldigheter på eget ansvar och enhälligt med hänsyn till barnets bästa. Föräldrar med gemensam vårdnad har även rätt att gemensamt företräda barnet.

Om föräldrar som har gemensam vårdnad inte lyckas komma överens i en viktig fråga som rör barnet kan en domstol, på en förälders begäran, ge en förälder rätt att ensam fatta beslut i frågan. Om rätten att fatta beslut överförs får domstolen begränsa rätten att fatta beslut eller ålägga den förälder som utövar rättigheten kompletterande skyldigheter.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Vårdnadstvister avgörs av distriktsdomstolarna. Vid en vårdnadstvist måste käranden väcka talan vid distriktsdomstolen. Talan ska väckas vid distriktsdomstolen på barnets hemvistort.

Av ansökan ska domstolens namn, kärandens personuppgifter, den berörda personens och deras barns personuppgifter samt kärandens yrkanden framgå. I ansökan ska även de faktiska omständigheterna anges och käranden ska förteckna och lägga fram den bevisning som han eller hon förfogar över. Ansökan ska skrivas under av käranden och kärandens ombud. Om käranden företräds av ett ombud måste en fullmakt eller något annat intyg som styrker att ombudet är befullmäktigat bifogas ansökan.

Stämningsansökan och bevisning måste inges i skriftlig form, på estniska. Om en part i målet ger in en framställan, ett överklagande eller skriftlig bevisning som inte är på estniska, kan domstolen fastställa en tidsfrist för när en bestyrkt översättning av de aktuella handlingarna ska ha ingetts.

Frågor som rör fastställandet av en förälders rättigheter i förhållande till ett barn och formerna för umgänge med barnet, dvs. vårdnadsrelaterade frågor, kan också avgöras i en talan, om detta begärs i en talan i samband med äktenskapsskillnad eller betalning av underhåll.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Domstolarna prövar mål om föräldraansvar i enlighet med bestämmelserna i civilprocesslagen, med beaktande av de skillnader som föreskrivs för förfaranden efter ansökan (se civilprocesslagen [1]).

I ett brådskande förfarande kan en domstol endast pröva kravet på underhållsbidrag från en förälder som lever åtskilt från barnet. Vårdnadsrelaterade frågor kan inte prövas i ett förenklat förfarande. Vårdnadsrelaterade frågor prövas dock efter en ansökan och skiljer sig därför från en vanlig talan. I en fråga som avgörs efter ansökan fastställer domstolen själv de faktiska omständigheterna och samlar själv in den bevisning som krävs, om inte annat föreskrivs i lag. Domstolen är inte bunden av de ansökningar eller fakta som parterna i förfarandet lägger fram eller av deras bedömning av de faktiska omständigheterna, om inte annat föreskrivs i lag. Kraven på att föra protokoll över förhandlingar och delge handlingar är också mindre strikta. I vårdnadsrelaterade frågor kan domstolar även tillämpa åtgärder för att reglera utövandet av umgänge med barnet under förfarandet eller för att säkra framtida efterlevnad av avtal. Domstolen får vidta säkerhetsåtgärder eller interimistiska åtgärder om det finns anledning att misstänka att underlåtenhet att vidta de åtgärder som domstolen förordnat om kan göra det svårt eller omöjligt att verkställa en dom. I ett familjerättsligt ärende som ska avgöras efter ansökan får interimistiska åtgärder tillämpas av varje domstol inom vars domkrets åtgärderna ska vidtas. Sådana åtgärder innebär exempelvis återlämnande av barnet till den andra föräldern eller efterlevnad av underhållsskyldigheten. Domstolar kan bland annat ålägga svaranden att betala underhåll under tiden förfarandet pågår eller ställa säkerhet för efterlevnaden av betalningsskyldigheten.

[1] Civilprocesslagen (RT I 2005, 26, 197; RT I, 21.06.2014, 58). Se <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513122013001/consolide>.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Om domstolen kommer fram till att en fysisk person inte kan betala kostnaderna på grund av hans eller hennes ekonomiska situation, kan domstolen helt eller delvis befria den personen från kostnaderna för juridiskt bistånd och betalning av den statliga avgiften.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ett avgörande i ett förfarande efter en ansökan sker i form av ett föreläggande. Om inte annat föreskrivs i lag gäller samma bestämmelser som vid förelägganden som utfärdas efter att en talan väckts. Ett överklagande kan inges mot ett föreläggande om vårdnad i enlighet med de allmänna bestämmelser

som reglerar överklaganden, om klaganden anser att förstainstansdomstolens avgörande grundades på en överträdelse av en lagbestämmelse (t.ex. om förstainstansdomstolen felaktigt har tillämpat en materiell eller processuell lagbestämmelse). Av ovannämnda skäl kan man även inte överklaga i en rättsfråga (väcka kassationstalan) till högsta domstolen.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Vårdnadsrelaterade frågor prövas efter ansökan. I ett familjerättsligt ärende som avgörs efter en ansökan utfärdar domstolen ett föreläggande som kan verkställas från och med tidpunkten för ikraftträdandet, om inte annat föreskrivs i lag. Ett föreläggande som utfärdats efter en ansökan utgör en exekutionstitel. Om en gäldenär underlåter att frivilligt följa föreläggandet om vårdnad verkställs föreläggandet i ett verkställighetsförfarande som grundas på den ansökan som käranden ingav. Käranden måste inte en ansökan till en exekutionstjänsteman i den domkrets där käranden har sin hemvist eller sitt säte eller där gäldenärens tillgångar finns. I ett ärende som rör rätten till umgänge med ett barn arbetar exekutionstjänstemannen, i ett verkställighetsförfarande, tillsammans med en företrädare för de lokala myndigheterna på den ort där barnet har hemvist – eller i undantagsfall på den ort där den person som har ålagts en förpliktelse har hemvist – som har särskild sakkunskap när det gäller interaktion med barn. Vid behov föreslår exekutionstjänstemannen för de lokala myndigheterna att barnet tillfälligt ska omhändertas av socialtjänsten. Om den person som har ålagts en förpliktelse hindrar tvångsverkställighet kan han eller hon dömas till böter.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar ska en dom som har meddelats i en medlemsstat erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas. Förordningen tillämpas av alla EU-medlemsstater utom Danmark.

En dom om utövande av föräldraansvar över ett barn, som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten och har delgetts, ska verkställas i en annan medlemsstat sedan domen på ansökan av part förklarats vara verkställbar där. Detta kräver att en ansökan om en verkställbarhetsförklaring inges till en domstol.

Information om vilken domstol en sådan ansökan ska inges till finns [här](#).

En part som ansöker om eller bestrider erkännande eller ansöker om en verkställbarhetsförklaring måste inte

a) en bestyrkt kopia av domen,

b) intyget om domar om föräldraansvar,

Formuläret finns [här](#).

En dom om föräldraansvar erkänns inte

a) om ett erkännande uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där domen görs gällande (ordre public), med hänsyn tagen till barnets bästa,

b) om domen i strid med grundläggande rättegångsregler i den medlemsstat där den görs gällande har meddelats utan att barnet har fått möjlighet att komma till tals, såvida det inte är fråga om ett brådsnande fall,

c) om domen har meddelats i någons utevaro och den uteblivne inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräckligt god tid och på ett sådant sätt att han kunnat förbereda sitt svaromål, såvida det inte kan fastställas att den uteblivne otvetydigt har godtagit domen,

d) om en person begär det och hävdar att domen hindrar honom eller henne att utöva sitt föräldraansvar, om domen har meddelats utan att personen i fråga har fått möjlighet att yttra sig,

e) om domen är oförenlig med en senare dom om föräldraansvar som har meddelats i den medlemsstat där domen görs gällande,

f) om domen är oförenlig med en senare dom om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat eller i den icke-medlemsstat där barnet har hemvist, såvida den sist meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande, eller

g) om förfarandet enligt artikel 56 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 inte har följts.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Information om vilken domstol en sådan ansökan ska inges till finns [här](#).

En part som ansöker om eller bestrider erkännande eller ansöker om en verkställbarhetsförklaring måste inte

a) en bestyrkt kopia av domen,

b) det intyg om domar om föräldraansvar som avses i artikel 39 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003.

Formuläret finns [här](#).

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Enligt den estniska lagen om internationell privaträtt [1] regleras förhållandet mellan ett barn och dess förälder av lagen i det land där barnet har hemvist.

Dessutom ska 1996 års Haagkonvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn tillämpas mellan konventionsstaterna.

Fastställandet av tillämplig lag kan även omfattas av avtal om rättslig hjälp. Estland har ingått avtal om rättslig hjälp med följande länder:

Avtalet om rättslig hjälp och rättsförhållanden mellan Lettland, Litauen och Estland (1993).

Avtalet om rättslig hjälp och rättsförhållanden i civil-, familje- och straffrättsliga frågor mellan Estland och Ryssland (1993).

Avtalet om rättslig hjälp och rättsförhållanden i civil-, och straffrättsliga frågor mellan Estland och Ukraina (1995).

Avtalet om rättslig hjälp och rättsförhållanden i civil-, arbets- och straffrättsliga frågor mellan Estland och Polen (1999).

Eftersom alla parter i de avtal om rättslig hjälp som ingåtts med Litauen, Lettland och Polen även är parter i 1996 års Haagkonvention har parterna beslutat att tillämpa konventionens lagvalsregler.

[1] Lagen om internationell privaträtt (RT I 2002, 35, 217). Se <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513112013009/consolide>.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 04/01/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Irland

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Med den juridiska termen föräldraansvar (som i Irland kallas "guardianship") avses alla rättigheter och skyldigheter beträffande ett barn som en person har tilldelats genom lag, av domstol eller med stöd av ett juridiskt avtal. Den som har föräldraansvar har rätt till vårdnad om och umgänge med barnet och andra rättigheter som rör barnets välbefinnande.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Gifta föräldrar till ett barn har vanligtvis gemensam vårdnad om barnet. Om föräldrarna inte är gifta är det i regel modern som har föräldraansvaret. Genom en överenskommelse mellan parterna eller ett domstolsbeslut kan dock den biologiska fadern utses till vårdnadshavare.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Ja. Hälsovårdsmyndighetens barn- och familjeavdelning (TUSLA) kan begära att distriktsdomstolen fattar sådana vårdnadsbeslut som krävs för barn under 18 år. Om en förälder är oförmögen eller ovillig att utöva sitt föräldraansvar kan domstolen i undantagsfall utse en särskilt förordnad vårdnadshavare så att denne kan utöva föräldraansvaret i föräldrarnas ställe. Om en av föräldrarna avlider kan en annan person med stöd av ett testamente eller tilläggstestamente (kodicill) anförtrons vårdnaden om barnet eller utses till vårdnadshavare av domstolen. Om ingen vårdnadshavare utses på detta sätt kan hälsovårdsstyrelsens barn- och familjeavdelning (TUSLA) begära att distriktsdomstolen fattar sådana vårdnadsbeslut som krävs för barn under 18 år om ett barns föräldrar har avlidit eller är oförmögna eller ovilliga att ta hand om sitt barn.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldra skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna skiljer sig eller separerar kan de gemensamt avtala vad som ska gälla i fråga om vårdnad och umgängesrätt. Om föräldrarna inte kan komma överens kan de begära att domstolen fattar beslut om vårdnad eller umgängesrätt. Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet påverkas denna inte av att de skiljer sig eller separerar. I undantagsfall – och endast när det är nödvändigt för barnets välbefinnande – kan dock domstolen fränta en ogift fader vårdnaden.

5 Om föräldra sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrar som sluter ett avtal om föräldraansvar är skyldiga att förelägga domstolen avtalet och få detta godkänt genom ett domstolsbeslut för att det ska vara rättsligt bindande. Domstolen måste vara säker på att barnets rättigheter ges tillräckligt skydd i avtalet och kan vägra att fatta beslut i saken om den inte är säker på att den ena eller båda föräldrarna fullgör sina skyldigheter gentemot barnet. Ett sådant avtal kan inte medföra att någon av föräldrarna förlorar sin ställning som vårdnadshavare.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldra inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Enskilda kan använda sig av utomrättsliga konfliktlösningsmetoder som medling eller familjerådgivning.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldra går till domstol?

Domaren kan fatta beslut om alla frågor som rör barnets välbefinnande, inklusive men inte begränsat till frågor om vårdnadshavarskap, vårdnad och umgänge. Se även frågorna 4 och 5 ovan. Domstolen kan inte fränta en gift förälder eller en biologisk moder ställningen som vårdnadshavare. Den kan dock koppla villkor till en persons utövande av sitt föräldraansvar.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Nej. Även om den person som har ensam vårdnad om barnet kan fatta beslut om den dagliga omvårdnaden och kontrollen av barnet måste denne samråda med den andra föräldern i alla frågor som rör barnets välbefinnande, inklusive men inte begränsat till var barnet ska gå i skola och bo.

9 Om domstolen bestämmer att föräldra ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Gemensam vårdnad beviljas föräldrar som inte hyser djup ovilja gentemot varandra och gör att de gemensamt kan fatta beslut i frågor som rör barnets välbefinnande och dagliga omvårdnad. Detta innebär inte att var och en av föräldrarna har rätt att tillbringa lika mycket tid med barnet. Det handlar snarare om att garantera att båda föräldrarna har motsvarande plikter och skyldigheter gentemot barnet.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Huvudregeln är att personer som vill ansöka om föräldraansvar ska göra detta hos distriktsdomstolen. För vissa ansökningar som är accessoriska till äktenskapsmål kan det vara nödvändigt att inge ansökan till grevskapsdomstolen eller High Court. High Court har exklusiv behörighet i frågor som rör bortförande av barn.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Ja. Det är möjligt att inge en ansökan till domstolen *ex parte*, dvs. utan att underrätta den andra parten. Så kan ske om barnet skulle försättas i en utsatt situation om sökanden skulle underrätta motparten på vanligt sätt.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Ja. Rättshjälp ges inom ramen för programmet för rättshjälp i tvistemål. Rättshjälp är behovsprövad.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja. Det går att överklaga ett beslut från en förstainstansdomstol, dvs. den domstol vid vilken talan väcktes. En appellationsdomstols avgörande kan dock i regel inte överklagas.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Enskilda som söker verkställighet av ett beslut om föräldraansvar bör konsultera de regler som gäller för respektive domstol eller institution. Förutom vid ansökningar *ex parte* ska motparten underrättas om att du har för avsikt att vidta åtgärder för att verkställa ett avgörande.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Se svaret på fråga 14.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

High Court, som har fullständig behörighet.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

2000 års lag om skydd av barn (Haagkonventionen) ger laga kraft åt 1996 års Haagkonvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn, som är tillämplig på detta område. Även rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (Bryssel IIa-förordningen) är tillämplig på detta område.

Den här webbsidan hör till portalen Ditt Europa.

Du får gärna lämna synpunkter på innehållet

 Your Europe

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 16/04/2024

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Grekland

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Föräldraansvaret är både en rättighet och en skyldighet. Det omfattar att ta hand om ett underårigt barn, förvalta dess egendom och företräda det i alla ärenden, transaktioner eller tvistemål som rör barnet eller dess egendom. Föräldraansvar är med andra ord ett sätt att skydda ett underårigt barns personliga rättigheter och äganderätt.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Båda föräldrar delar på föräldraansvaret för sina barn. Alla beslut som en förälder fattar och som gäller dennes föräldraansvar måste göras med barnets bästa i åtanke.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om en av föräldrarna är oförmögen att utöva sitt föräldraansvar av praktiska skäl (t.ex. sjukhus- eller fängelsevistelse) eller av rättsliga skäl (rättsligt oförmögen) behåller denna förälder i teorin rätten till föräldraansvar, men i praktiken utövas föräldraansvaret helt av den andra föräldern.

Om ingen av föräldrarna kan utöva sitt föräldraansvar utses en förmyndare för ett underårigt barnet. Föräldrarna behåller föräldraansvaret i teorin, men har inte rätt att utöva det.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna skiljer sig eller separerar, och om båda föräldrarna är i livet, avgörs frågan om föräldraansvar i domstol. Föräldraansvaret kan tilldelas en av föräldrarna eller, om de kommer överens om detta och samtidigt beslutar var barnet ska bo, båda föräldrarna gemensamt. Domstolen kan också fatta ett annat beslut, särskilt om att dela föräldraansvaret mellan föräldrarna eller att låta föräldraansvaret övergå till en tredje part.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

När en domstol beslutar om vem som ska utöva föräldraansvaret, exempelvis vid äktenskapsskillnad eller separation, tar den hänsyn till eventuella avtal mellan föräldrarna. Sådana avtal är emellertid inte rättsligt bindande. För denna sorts avtal finns inga speciella formella regler, utom att domstolen på ett lagenligt sätt måste underrättas om deras existens. Vanligtvis lämnas en handling in till domstolen, som har utarbetats av de berörda parterna och som innehåller de punkter de kommit överens om. Enligt lagen måste ett sådant avtal upprättas i händelse av äktenskapsskillnad med ömsesidigt samtycke mellan föräldrar till underåriga barn. Då ska ett skriftligt avtal mellan föräldrarna om vårdnaden av barnen och kontakterna med dem lämnas in till domstolen. I alla andra fall kan föräldrarna informellt komma överens om hur föräldraansvaret ska utövas, utan att uppfylla särskilda formella krav eller följa något särskilt förfarande. Föräldrarna kan utöva olika delar av föräldraansvaret: exempelvis kan en av dem ha vårdnaden om barnet och den andra förvalta barnets egendom och företräda barnet.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret och det ligger i barnets intresse att ett beslut fattas avgörs frågan av domstolen. Konflikter kan också lösas genom medling.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Om föräldrarna inte kan komma överens om en viss fråga som rör deras föräldraansvar och de tar upp frågan i domstol kan domstolen bara fatta beslut i just denna fråga. Det kan gälla vilken fråga som helst som rör utövandet av föräldraansvar och som orsakar en konflikt mellan föräldrarna, och där det ligger i barnets intresse att hitta en lösning på konflikten. Det kan gälla en rent objektivt viktig fråga, såsom val av förnamn eller att komma överens om medicinska ingrepp, men det kan också gälla frågor som inte förefaller viktiga för utomstående men som föräldrarna anser är viktiga nog för att tas upp i domstol.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

I princip ja, i den mån det gäller en fråga som faller inom ramen för den vårdnad som den ena föräldern tilldelats. Föräldrarna kan alltid välja att inte följa domstolens beslut om ensam vårdnad. Även efter att domstolen har meddelat sin dom kan de komma överens om att ordna barnets omvårdnad på annat sätt, till exempel att göra den andra föräldern delaktig i att ta hand om barnet. Detta är emellertid endast tillåtet om det görs med hänsyn till barnets bästa.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Det innebär att beslut om barnets omvårdnad måste fattas gemensamt av föräldrarna.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Det är alltid förstainstansdomstolen med en domare (*μονομελές πρωτοδικείο*) som är behörig i sådana ärenden. Ansökningar ska lämnas in till den domstol som är behörig på orten i fråga, och den svarande måste delges handlingarna. De handlingar som ligger till grund för ansökan måste också lämnas in till domstolen.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Förstainstansdomstolen med en domare fattar beslut enligt ett särskilt förfarande som anges i artiklarna 681B och C i civilprocesslagen. Förfarandet har utformats i enlighet med förfarandet för arbetskonflikter, i syfte att skynda på ärendehantering. På grund av den personliga karaktären hos tvister om föräldraansvar tillämpas också vissa bestämmelser från förfarandena för äktenskapsmål och ärenden som inte är tvistemål när det gäller den utredande myndigheten och domstolens egen bevisinsamling. När konflikter om föräldraansvar uppkommer i samband med något av de äktenskapsärenden som anges i artikel 592.1 i civilprocesslagen (t.ex. äktenskapsskillnad och annullering av äktenskap) eller i artikel 614.1 i samma lag (t.ex. fastställande av faderskap) måste domstolen emellertid tillämpa förfarandet enligt artiklarna 598–612 och 616–622 i civilprocesslagen. Brådskande ärenden kan hanteras genom tillfälliga åtgärder (*ασφαλιστικά μέτρα*) och nödfall genom tillfälligt föreläggande (*προσωρινή διαταγή*).

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Ja, enligt de allmänna bestämmelserna för rättshjälp.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

En dom om föräldraansvar kan upphävas eller ändras om de omständigheter som låg till grund för domen ändras. En dom om föräldraansvar kan också överklagas med hjälp av ordinarie rättsmedel (överklagan i faktiska och rättsliga frågor (*έφεση*), överklagan endast i rättsfrågor (kassationsöverklagande, *αναίρεση*), ansökan om andanröjande (*ανακοπή ερημοδικίας*) eller omprövning (*αναψηλάφηση*)), i enlighet med de vanliga kraven.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

En dom om föräldraansvar är verkställbar enligt artikel 950 i civilprocesslagen om den också innehåller skyldigheter, dvs. om den inte bara löser frågan om föräldraansvar, vårdnad om ett underårigt barn eller kontakt med ett barn, utan också föreskriver att barnet ska överlämnas eller återlämnas, fastställer hur umgänget mellan förälder och barn ska utformas eller förbjuder parterna att vidta motåtgärder. I synnerhet gäller följande: a) En dom om överlämnande eller återlämnande av ett barn ålägger den förälder som har hand om barnet att följa domstolens beslut. I samma beslut kan böter fastställas på upp till 50 000 euro som den förälder som inte följer domen automatiskt ska betala till den andra föräldern, eller att den denna förälder ska frihetsberövas i upp till ett år, eller att båda dessa påföljder ska tillämpas (indirekt verkställighet (*έμμεση εκτέλεση*)). b) Om en förälders rätt till umgänge med barnet hindras, kan en den person som hindrar umgänget dömas att betala böter och frihetsberövas (kompletterande verkställighet (*αναπληρωματική εκτέλεση*)).

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Beslut om föräldraansvar som har fattats av en domstol i en annan medlemsstat erkänns automatiskt utan något särskilt formellt förfarande av de grekiska förvaltningsmyndigheterna. Grekiska domstolar har behörighet att fatta beslut om en utländsk doms giltighet eller om en begäran om erkännande av en utländsk dom, utan att först kontrollera ursprungsstatens behörighet. När erkännande begärs i Grekland kan grekiska domstolar vägra att erkänna en dom om föräldraansvar i följande fall: a) När det strider mot grunderna för den grekiska rättsordningen. Hänsyn ska dock alltid tas till barnets bästa. b) När domen är oförenlig med en senare dom om föräldraansvar som har meddelats av en grekisk domstol. När erkännande av en dom begärs i Grekland kan grekiska domstolar, i de fall de är behöriga enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 på grund av barnets hemvist, dessutom fatta ett annat beslut om föräldraansvar genom att meddela en senare dom i ärendet, utan föregående kontroll av ursprungsstatens behörighet och den ursprungliga domens bindande karaktär (t.ex. huruvida den kan överklagas).

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

I de fall som beskrivits prövas ärendet i förstainstansdomstolen med en domare, med hjälp av det förfarande som är relevant för ärendet i fråga.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Den lag som ska tillämpas på förhållandet mellan föräldrar och barn är i fallande ordning 1) lagen i det land där de senast hade gemensamt medborgarskap, 2) lagen där de senast hade gemensam hemvist, 3) lagen i det land där barnet är medborgare.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 15/12/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [es](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Spanien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I spansk lag kallas föräldraansvar vanligtvis *patria potestad* ("föräldramyndighet"). Den utgörs av de rättigheter och skyldigheter som tillkommer de personer, normalt föräldrarna, eller rättsliga enheter, som anförtratts skyddet av barnets person eller egendom genom lagstiftning eller domstolsbeslut. Föräldramyndigheten måste alltid utövas med barnets bästa i åtanke, i enlighet med dess personlighet och med respekt för dess fysiska och psykiska integritet. Det inbegriper följande skyldigheter och befogenheter:

Att ta hand om barnet, umgås, livnära och uppföstra barnet samt se till att barnet får en heltäckande utbildning.

Företräda barnet och förvalta dess egendom.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldrar har föräldraansvaret för minderåriga barn.

Om föräldrarna separerar, skiljer sig, avslutar sitt förhållande eller inte bor tillsammans har båda föräldrar fortsatt alla rättigheter och skyldigheter i fråga om minderåriga barn och deras egendom, utom i undantagsfall.

Om föräldrarna inte bor ihop utövas föräldraansvaret av den förälder hos vilken barnet bor. Den andra föräldern kan emellertid lämna in en ansökan med styrkta skäl till en domstol som, om den finner att det är i barnets intresse, besluta att sökanden ska utöva föräldraansvar tillsammans med den förälder hos vilken barnet bor. Domstolen kan också fördela de olika delarna av föräldraansvaret mellan föräldrarna.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Enligt spansk lag kan andra släktingar, personer eller institutioner utses att under rättslig uppsikt utöva föräldraansvar över minderåriga barn, om föräldrarna underlåter att fullgöra sin lagenliga skyldighet att ta hand om sina barn, eller om de inte gör detta på ett tillfredsställande sätt.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldra skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna skiljer sig eller separerar kan föräldraansvaret fastställas antingen

på begäran av båda föräldrar, genom ett skilsmäsoavtal (*convenio regulado*) som måste godkännas av domstol, eller genom ett domstolsbeslut efter ett tvistemålsförfarande.

Föräldraansvaret, i dess egenskap av skydd för minderåriga barn, åligger båda föräldrarna.

Vårdnaden om minderåriga barn kan ordnas på följande sätt:

Vårdnaden tilldelas en av föräldrarna: Den förälder som inte tilldelas vårdnaden har vanligtvis umgängesrätt.

Delad vårdnad: barnen delar sin tid mellan de båda föräldrarnas hem.

Om omständigheterna kräver detta och det ligger i barnets intresse kan domstolen i undantagsfall besluta att en annan person ska ha vårdnaden om barnet, antingen på begäran av föräldrarna själva eller genom domstolens eget beslut.

I fall då myndigheterna är ansvariga för barnets omvårdnad bibehålls denna situation, och ingen av föräldrarna tilldelas vårdnad om barnet.

Hur vårdnaden konkret organiseras, beslutas från fall till fall, varvid barnets bästa sätts i första rummet.

5 Om föräldra skiljer sig, vilket avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfylla för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrar som själva kommer överens om föräldraansvaret måste lämna in ett undertecknat skilsmäsoavtal (*convenio regulado*) som innehåller alla punkter som de kommit överens om. Avtalet måste ta upp åtminstone följande:

Vem som ska ta hand om och ha vårdnaden om det minderåriga barnet.

Föräldrarnas umgängesrätt.

Utöandet av föräldraansvar.

Användning av familjebostaden.

Underhåll till minderåriga barn.

Avtalet lämnas in tillsammans med en ansökan till behörig förstainstansdomstol. Skilsmäsoavtalet inges tillsammans med ansökan till behörig förstainstansdomstol och ska ratificeras av föräldrarna i domstolen. Minderåriga barn får på domstolens initiativ yttra sig om detta anses vara av nöden eller på begäran av åklagaren, parterna, företrädare för domstolens tekniska enhet eller barnet självt. Domaren bedömer avtalet efter att ha inhämtat allmänne åklagarens yttrande

Om makarnas avtal för att hantera konsekvenserna av en annullering av äktenskap, hemskillnad eller äktenskapsskillnad inte har någon negativ inverkan på barnen godkänns det av domaren. Om parterna föreslår arrangemang för umgänge och kontakt mellan barnen och deras mor- och farföräldrar kan domaren godkänna dessa efter att ha hört mor- och farföräldrarna och fått deras samtycke.

Om ett avtal förkastas måste detta göras genom ett motiverat beslut. Då ska makarna vid behov lämna in ett nytt förslag för godkännande av domaren.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldra inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Familjemedling är det bästa alternativet för att komma fram till en överenskommelse mellan parterna utanför domstol.

För att en överenskommelse som upprättas genom medlingsförfarandet ska bli verkställbar måste den emellertid godkännas av domstol.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldra går till domstol?

Den ska om möjligt undvika att separera syskon och ska höra barnen, om de anses ha tillräckligt omdöme för detta. Domaren kan fatta beslut om barn i följande frågor:

De rättsliga åtgärderna gällande vårdnad, som tilldelas en av föräldrarna eller båda föräldrar, och utbildning.

Umgängesrätt, med angivelse av tid, metod och plats för föräldrars kontakt och umgänge med sina barn.

I undantagsfall kan umgängesrätten begränsas eller upphävas, om allvariga omständigheter uppkommer eller om en av föräldrarna på ett allvarligt och upprepat sätt underlåter att uppfylla sina skyldigheter.

Tilldelning av föräldraansvar och, vid behov och när detta är lämpligt för barnen, ett beslut om att en av föräldrarna ska utöva allt eller en del av föräldraansvaret. Om det föreligger goda skäl kan föräldrar också fräntas sitt föräldraansvar.

Det underhållsbelopp som varje förälder ska betala för att tillgodose barnets behov och de åtgärder som krävs för att underhållet ska vara effektivt. Beloppet fastställs med hänsyn till föräldrarnas ekonomiska omständigheter.

Användning av familjebostaden och gemensamt använda föremål, i de fall det inte föreligger något avtal mellan föräldrarna. Den make som tilldelas vårdnaden om barnen får vanligtvis använda familjebostaden.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

I regel har föräldrarna delat föräldraansvar. Det innebär att föräldrarna delar befogenheten att fatta beslut om och hantera frågor som rör ett minderårigt barn, även när bara en av föräldrarna har tilldelats vårdnaden om barnet.

Om föräldrarna inte kan komma överens om beslut som kan eller bör fattas om ett minderårigt barn – exempelvis om skolgång och utbildning, såsom att välja skola eller fritidsaktiviteter, sjuk- och hälsovård, såsom val av läkare, personliga frågor, såsom val av namn eller religiös uppfostran, eller val av plats eller land där de minderåriga barnen ska bo – kan var och en av föräldrarna vända sig till domstol för ett avgörande. Domstolen hör båda föräldrar, och även barnet (om dess omdöme anses tillräckligt) och fattar sedan beslut om att antingen fadern eller modern har rätt att bestämma i frågan. Om konflikter återkommer eller något annat allvarligt hinder för utövandet av föräldraansvar uppkommer, kan domaren tilldela en av föräldrarna fullständig eller partiell befogenhet att fatta beslut, eller fördela denna befogenhet mellan föräldrarna. Beslut om alla åtgärder ovan gäller i högst två år.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om domstolen beslutar om delad vårdnad innebär detta i praktiken att föräldrarna turas om att ha hand om den dagliga omvårdnaden om barnet enligt ett förutbestämt schema. Delad vårdnad kan ordnas på olika sätt. Normalt bor barnet en vecka i taget hos vardera föräldern, eller så delar föräldrarna upp vårdanden mellan sig under veckodagarna och har barnet hos sig varannan helg.

Föräldrarna delar på omvårdnaden under alla semester- och helgdagar.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

I mål som gäller hemskillnad eller äktenskapsskillnad med båda makars samtycke är förstainstansrätten i den domkrets där makarna hade sin sista gemensamma bostad, eller där en av sökandena är bosatt, behörig.

I kontradiktoriska äktenskapsmål är den domstol behörig i den domkrets där den gemensamma bostaden är belägen. Om makarna bor i olika domkretsar kan käranden välja mellan domstolen på orten för den sista gemensamma bostaden och domstolen på den ort där svaranden bor.

Käranden kan välja att stämma svaranden som saknar fast adress eller hemvist på den ort där denne för tillfället befinner sig eller på den ort denne senast hade sin hemvist. Om domsrätten fortfarande inte kan avgöras tas saken upp i den domkrets där käranden har sin hemvist.

I förfaranden som uteslutande gäller vårdnad och försörjning av minderåriga barn, och föräldrarna inte är gifta, är förstainstansrätten på den ort där föräldrarna senast bodde tillsammans behörig. Om föräldrarna bor i olika domkretsar kan käranden välja mellan domstolen på den ort där svaranden bor eller domstolen på den ort där barnet bor.

Ett vigselintyg och i förekommande fall födelseattester för eventuella barn ska bifogas ansökan, jämte handlingar som styrker de rättigheter som åberopas.

Om åtgärder söks för uppdelning av egendom måste käranden förete handlingar som medger en bedömning av makarnas, och i tillämpliga fall barnens, ekonomiska omständigheter, exempelvis självdeklarationer, lönebesked, bankutdrag, lagfartsbevis eller registreringsintyg.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

I sådana fall tillämpas följande förfaranden:

När det finns ett avtal mellan parterna används förfarandet för ömsesidigt samtycke enligt artikel 777 i civilprocesslagen som används vid hemskillnad, äktenskapsskillnad och antagande av definitiva åtgärder för minderåriga barns omvårdnad och försörjning när parterna inte är gifta.

När det inte finns något avtal mellan parterna används tvistemålsförfarandet enligt artiklarna 770 och 774 i civilprocesslagen, som även används i familjemål och ärenden som gäller minderåriga barn när parterna inte är gifta.

I brådskande fall kan åtgärder enligt följande förfaranden begäras:

Interimistiska åtgärder före en ansökan om annullering, hemskillnad eller äktenskapsskillnad eller i förfaranden som gäller minderåriga barns omvårdnad och försörjning. Detta regleras i artiklarna 771 och 772 i civilprocesslagen.

Om det finns skäl att använda ett snabbförfarande kan åtgärderna i det första beslutet antas med omedelbar verkan.

Interimistiska åtgärder som är följden av ett godkännande av en ansökan i samband med äktenskapsmål eller förfaranden som gäller minderåriga barn, såsom i fallen ovan. Detta regleras i artikel 773 i civilprocesslagen.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Fullständig eller partiell rättshjälp kan beviljas om det finns bevis för att kraven för att erhålla rättshjälp uppfylls, i enlighet med rättshjälplagen. (Se "[Rättshjälp – Spanien](#)").

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Om ett beslut om föräldraansvar kan överklagas eller inte beror på inom ramen för vilket förfarande beslutet meddelades.

Alla beslut i tvistemålsförfaranden kan överklagas till en provinsdomstol.

Beslut i förfaranden med ömsesidigt samtycke kan bara överklagas om en åtgärd har fastställts som skiljer sig från det som föräldrarna kommit överens om i sitt skilsmäsoavtal. Överklagan görs vid provinsdomstolen.

Lagen innehåller inte några föreskrifter om överklagande av beslut om tidigare interimistiska åtgärder eller interimistiska åtgärder, eller beslut om utövande av föräldraansvar.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Om ett beslut om föräldraansvar inte efterlevs kan en ansökan om verkställighet av den åtgärd eller de åtgärder som inte efterlevs inges till den förstainstansdomstol som meddelade beslutet.

Det måste anges vilken åtgärd eller vilket beslut verkställighetsansökan gäller, samt mot vilken person verkställighet begärs.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Ett beslut om föräldraansvar för barn inom äktenskap som har fattats i en medlemsstat inom ramen för ett äktenskapsmål och som är verkställbart i den medlemsstaten samt har delgetts ska godkännas i Spanien på begäran av en berörd part utan något särskilt förfarande, i enlighet med rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar. Denna förordning är tillämplig på beslut som fattas i inledda rättsliga förfaranden, på handlingar som har upprättats eller registrerats som officiella handlingar och på överenskommelser som blivit verkställbara i den medlemsstat där de ingicks före den 1 augusti 2022. Förordning 2019/1111 av den 25 juni 2019 kommer därefter att vara tillämplig.

För att begära verkställighet måste en ansökan inges till domstolen på den ort där det minderåriga barnet befinner sig och där verkställigheten ska genomföras. Ett exemplar av beslutet, vars verkställighet söks måste bifogas ansökan och måste uppfylla kraven på fastställande av äkthet, i enlighet med det standardiserade formuläret i bilaga V. En advokat och domstolsombud (*procurador*) måste anlitas.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

För att i Spanien bestrida erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som fattats av en domstol i en annan medlemsstat ska den berörda parten vända sig till den förstainstansrätt där ansökan om erkännande gjordes och åberopa de skäl som anges i förordning (EG) nr 2201/2003 som hindrar ett erkännande av beslutet, och så småningom de skäl som erkänns genom förordning 2019/1111.

De skäl som för närvarande kan åberopas är:

Att beslutet uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) med hänsyn till barnets bästa.

Barnet har inte fått möjlighet att yttra sig (gäller ej i brådsnande fall).

Om beslutet har meddelats i partens uttövar, att den handling som inledde förfarandet inte har meddelats eller delgivits, såvida det inte kan visas att beslutet godtog.

Om den part som invänder mot erkännandet av beslutet och som hävdar att beslutet hindrar utövandet av föräldraansvar inte har fått möjlighet att yttra sig.

Om beslutet är oförenligt med ett annat beslut som meddelats senare.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Tillämplig lag är den lag som gäller där barnet har sin hemvist, i enlighet med 1996 års Haagkonvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn.

Den här webbsidan hör till portalen **Ditt Europa**.

Du får gärna lämna synpunkter på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 29/03/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Frankrike

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I Frankrike definieras föräldraskap som en uppsättning rättigheter och skyldigheter som är till för barnets bästa.

Föräldrar har föräldraansvar till dess barnet blir myndigt eller myndigförklaras.

Föräldrar har en skyldighet att skydda barns säkerhet, hälsa och moraliska värderingar, att uppfostra dem och att låta dem utvecklas, med respekt för dem som individer.

Föräldrarna bestämmer var barnet ska bo, särskilt om de har separerat. De måste låta barnet bo hos sig, eller om de inte klarar detta låta barnet bo hos en tredje man.

Föräldrar har en rätt och en skyldighet att utöva tillsyn över sina barn och tillgodose deras dagliga behov. De kan övervaka eller till och med förbjuda barns relationer med tredje man på grund av barnens ålder. De måste respektera barnens rätt att upprätthålla en personlig relation till sina mor- och farföräldrar.

Föräldrarna är skyldiga att se till att barnen får en utbildning. Detta omfattar allmän skolgång, yrkesutbildning, moralisk fostran och samhällsfostran.

Föräldrarna bestämmer barnets religiösa tillhörighet, med vederbörlig respekt för barnet som individ. De fattar beslut om vilka läkarbehandlingar barnet ska genomgå.

Eftersom föräldrar utövar föräldraansvar är de även barnens juridiska företrädare. I denna egenskap företräder de barnen i alla civilrättsliga ärenden och förvaltar deras tillgångar.

Oavsett om de utövar föräldraansvar eller inte måste varje förälder bidra till barnets underhåll och utbildning i förhållande till de medel de förfogar över och barnets behov.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldrarna delar föräldraansvaret. Begreppet föräldrabefogenheter avskaffades i Frankrike 1970.

Att ha föräldraansvar skiljer sig från att utöva föräldraansvar. En förälder kan ha föräldraansvar utan att utöva det.

I princip utövar båda föräldrarna föräldraansvaret tillsammans, förutom om faderskapet erkänns först mer än ett år efter barnets födelse (i så fall kan föräldraansvaret endast utövas gemensamt efter en gemensam förklaring till en domstol eller ett beslut från familjedomstolen (juge aux affaires familiales)). Modern utövar därför eventuellt föräldraansvaret ensam. Principen är dock att båda föräldrarna utövar ansvaret gemensamt.

Föräldrar som gemensamt utövar föräldraansvaret över ett barn måste fatta gemensamma beslut i alla viktiga frågor som påverkar barnet (bostadsflytt, byte av skola, operationer osv.).

Föräldrar som har föräldraansvar men inte utövar det måste fortfarande informeras om viktiga beslut som fattas av den andra föräldern för att utöva sin rätt och skyldighet att "utöva tillsyn" över barnet. De måste informeras för att vid behov kunna varsko socialtjänsten eller domstolen i händelse av större problem. De är fortfarande skyldiga att bidra till barnets underhåll och utbildning och kan därför behöva betala underhåll till barnet. Domstolen kan förordna att föräldraansvaret ska utövas gemensamt eller av enbart den ena föräldern.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om föräldrarna tillfälligt är oförmögna att ta hand om sina barn kan de anförtra dem till en tredje man. De kan även ansöka hos domstol om att utövandet av föräldraansvaret ska delegeras till denna tredje man. Delegeringen blir då frivillig.

Om föräldrarna utsätter sitt barn för fara kan den familjedomstol som ärendet har hänskjutits till av båda eller en av föräldrarna, den person som har anförtratts att ta hand om barnet, den minderåriges vårdnadshavare eller den minderåriga själv, eller den allmänna åklagaren förordna om barnets placering och överlämna barnet till antingen en tredje man eller barnavårdsmyndigheten (Aide Sociale à l'Enfance), som lyder under ordföranden för det regionala rådet (Conseil départemental).

Huvudregeln är att om föräldrar är uppenbart ointresserade av eller oförmögna att utöva hela eller delar av föräldraansvaret kan den person, institution eller barnavårdsmyndighet som barnet placerades hos eller en familjemedlem väcka talan i domstol om att föräldraansvaret helt eller delvis ska delegeras till dem. Detta kallas i bland tvångsdelegering av utövandet av föräldraansvar.

När en säkerhetsåtgärd har vidtagits gentemot föräldrarna (t.ex. förmyndarskap eller godmanskap) innebär detta inte nödvändigtvis att de fråntas rätten att utöva föräldraansvar. Under vissa omständigheter och om de föreskrivna villkoren är uppfyllda kan utövandet av föräldraansvaret eller förmyndarskapet fortfarande delegeras om detta är till barnets bästa.

Om föräldrarna har avlidit eller inte kan utöva föräldraansvaret (särskilt om en förälder är frånvarande eller inte kan uttrycka sina önskemål) utses en förmyndare. Ett familjeråd inrättas. Detta består av minst fyra personer som valts med barnets bästa för ögonen. Bland dessa utses en förmyndare och en hjälpförmyndare. Förmyndarskapet övervakas av familjedomstolen, som är behörig att döma i mål som rör minderårigas förmyndare.

Föräldraansvaret fyller en socialpolitisk funktion. Det är en oförtydlig rätt. Föräldrar kan inte avsäga sig denna.

Föräldrarna kan fatta vissa beslut om hur föräldraansvaret ska utövas eller besluta att en av föräldrarna ensam ska utöva föräldraansvaret, om detta är förenligt med barnets bästa.

Om inte annat avtalats behövs ett domstolsbeslut för att avgöra hur föräldraansvaret ska utövas. Delegering av utövandet av föräldraansvar till en tredje man är alltid föremål för domstolstillsyn.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrama skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna separerar påverkar detta inte reglerna om överföring av föräldraansvaret. Båda föräldrarna måste fortsätta att ta hand om barnen och fatta gemensamma beslut som är till barnens bästa.

Om de inte kan komma överens ska familjedomstolen avgöra hur föräldraansvaret ska utövas i ett mål om äktenskapsskillnad eller ett mål om utövande av föräldraansvar. Familjedomstolen tar hänsyn till

1. föräldrarnas tidigare praxis eller eventuella arrangemang de tidigare har kommit överens om,
2. barnets synpunkter när det hörs av domaren,
3. varje förälders förmåga att fullgöra sina uppgifter och respektera den andra förälderns rättigheter,
4. eventuella sakkunnigutlåtanden, med särskilt beaktande av barnets ålder,
5. information i utredningar från socialtjänsten, eller alternativa utredningar,
6. eventuellt fysiskt eller psykosocialt tryck eller våld som en förälder har utsatt den andra föräldern för.

5 Om föräldrama sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrarna kan vara överens om alla åtgärder som ska vidtas till förmån för dess barns bästa och kan upprätta ett avtal om föräldraansvar, antingen själva eller med hjälp av en medlare och/eller sina advokater.

De kan sedan be familjedomstolen att godkänna avtalet om utövande av föräldraansvar och i vilken utsträckning föräldrarna ska bidra till barnets underhåll och skolgång.

Domstolen kan inte ändra avtalet och ska godkänna det såvida den inte finner att det inte i tillräcklig grad skyddar barnets intressen eller föräldrarna inte frivilligt har godkänt avtalet. Domstolen kan fatta beslut utan att hålla förhandling.

Vid äktenskapsskillnad i samförstånd kan båda föräldrarna och deras advokater också fastställa hur föräldraansvaret ska utövas i sitt skilsmäsoavtal.

Avtalet undertecknas av båda makarna och deras advokater efter en betänketid på minst 15 dagar och originalet inges till en notarie, vilket gör det verkställbart.

Förutom vid äktenskapsskillnad i samförstånd genom ett avtal upprättat med hjälp av advokat, där originalet har ingetts till en notarie, behövs ett domstolsbeslut för att ett avtal mellan föräldrar om hur föräldraansvaret ska utövas ska bli verkställbart.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrama inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Om föräldrarna inte kan komma överens och de inte vill vända sig till domstol kan de på eget initiativ delta i familjemedling.

Syftet med familjemedling är att återupprätta kommunikationen mellan föräldrarna så att de kan nå en överenskommelse. Hänsyn tas till respektive förälders behov och särskilt till barnens behov. Det är ett diskussionsforum för att lösa konflikten, främja ömsesidig förståelse och tillit och på så sätt hitta en praktisk lösning, både för hur föräldraansvaret ska utövas och för de ekonomiska aspekterna av detta. Om parterna ändå inte kan komma överens kan de hänskjuta frågan till domstol, och om de enas om en överenskommelse kan de få denna bekräftad av en domstol eller införlivad i avtalet om äktenskapsskillnad i samförstånd.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrama går till domstol?

Familjedomstolen är behörig att fatta beslut om utövande av föräldraansvar.

De kan tilldela föräldraansvaret till endast den ena föräldern eller besluta att föräldraansvaret ska delas mellan föräldrarna.

Om parterna är oense i en fråga kan familjedomstolen bemyndiga en av dem att i undantagsfall fatta ett beslut som i princip kräver bådas samtycke, exempelvis när ett barn ska flytta till en ny bostad, byta skola eller opereras.

Familjedomstolen kan också förbjuda ett minderårigt barn att lämna landet utan båda föräldrarnas medgivande, särskilt om det finns en risk att en av föräldrarna tar med sig barnet utomlands utan avsikt att återvända, och därmed kränker den andra förälderns rättigheter.

Fastställandet av var barnet vanligtvis ska bo, antingen på en av föräldrarnas adress eller växelvis på båda adresserna, hänskjuts i regel till en domstol. Om det fastställs att barnet vanligtvis ska bo hos den ena föräldern fastställer domstolen även den andra förälderns rätt till umgänge och att ibland ha barnet boende hos sig, eller endast rätt till umgänge under dagtid.

Om barnet anses vara i fara kan domstolen besluta att den förälder som har rätt till umgänge ska träffa barnet på en särskild mötesplats, t.ex. en neutral plats som kan övervakas. Detta är vanligtvis en särskilt utformad plats med tillgång till socialarbetare och psykologer.

Familjedomstolen är även behörig att fastställa vilket belopp den förälder som inte ansvarar för den dagliga omsorgen om barnet ska betala för barnets försörjning och skolgång. Detta är vanligtvis det månatliga underhåll som den ena föräldern betalar till den andra föräldern.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Om domaren fastställer att barnet vanligtvis ska bo hos den ena av föräldrarna fortsätter den andra föräldern, om inte annat beslutas, att utöva gemensamt föräldraansvar med den förälder som har vårdnaden om barnet, även om barnet inte besöker dennes hem. Båda föräldrarna måste fortsätta att fatta alla viktiga beslut tillsammans. Om de inte kan komma överens måste de hänskjuta frågan till domstol. Om det är till barnets bästa kan domstolen besluta att en av föräldrarna ska tilldelas föräldraansvaret. Ett sådant beslut kan fattas om en av föräldrarna är olämplig, ointresserad, omöjlig att kontakta eller ständigt sätter sig på tvären, när det ligger i barnets intresse att ett beslut fattas utan dröjsmål.

Den part som fråntas föräldraansvaret behåller rätten att utöva tillsyn över barnets skolgång och ska informeras om viktiga val som påverkar barnet.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrama ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Begreppet "vårdnad om barn" avskaffades i den franska familjerättslagstiftningen 1987.

Begreppet "gemensam vårdnad" (garde conjointe) i fransk lagstiftning kan tolkas i vid mening som gemensamt utövande av föräldraansvar, eller i snäv mening som fastställande av att barnets växelvis ska bo hos var och en av föräldrarna (ibland kallad alternativ vårdnad, även om den beteckningen inte är juridiskt korrekt utan i stället borde vara "växelvis boende").

I princip utövar föräldrar föräldraansvar gemensamt utan att ett domstolsavgörande behövs. Principen om delat föräldraskap är inskrivet i fransk rätt. Det innebär att varje förälder spelar en lika stor roll i barnets liv och skolgång och ger honom eller henne den dagliga omsorg som krävs.

Gemensamt utövande av föräldraansvar innebär att föräldrarna tillsammans ska fatta alla viktiga beslut som påverkar barnet.

Barnet kan även bo växelvis en vecka var hos var och en av föräldrarna. För att detta ska gå att genomföra krävs att föräldrarna bor i närheten av varandra och har en bra kommunikation. Växelvis boende innebär inte nödvändigtvis att barnet ska spendera lika mycket tid hos var och en av föräldrarna.

Ofta utövar föräldrarna föräldraansvaret tillsammans även om barnet vanligtvis bor hos den ena föräldern. I så fall har den andra föräldern rätt till umgänge med barnet och till att ha barnet boende hos sig i bland.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Familjedomstolen är behörig att besluta om föräldraansvar. En sådan talan kan väckas genom att båda föräldrarna, eller endast en av dem, inger en ansökan till kansliet eller efter en delgivningsmans/exekutionstjänstemans stämning.

Förfarandet är muntligt och det råder inte advokattvång. Parterna kan välja om de vill få hjälp av eller företrädas av en advokat.

Ansökan ska innehålla parternas för- och efternamn och adress eller, i förekommande fall, svarandens senast kända adress. Syftet med ansökan ska anges och ansökan ska också innehålla en kort redogörelse för skälen till ansökan. Ansökan ska dateras och undertecknas av den person som inger den eller hans eller hennes advokat.

Den förälder som väckt talan måste inge

- en fullständig kopia av födelsebeviset för varje barn som omfattas av ansökan,

- eventuella tidigare domstolsbeslut,

- en kopia av förälderns id-handling,

- bevis på adress (t.ex. kvitto på betald hyra, elräkning),

och, beroende på ansökans natur, en kopia av hans eller hennes senaste taxeringsbesked, senaste deklaration, tre senaste lönebesked, bevis på mottagna socialförsäkringsförmåner osv.

Frågan om hur föräldraansvaret ska utövas kan även hanteras i samband med äktenskapsskillnad. Vid äktenskapsskillnad i samförstånd måste föräldrarna vara helt överens. Var och en av dem måste ha en advokat. Efter en betänketid inges skilsmäsoavtalet i original till en notarie, vilket gör det verkställbart.

Om ett barn begär att få yttra sig handläggs skilsmässan av domstol och barnet hörs av domaren eller av en person som domaren utser.

Andra former av äktenskapsskillnad beviljas av domstolen. Det råder advokattvång.

I alla ärenden måste minderåriga höras om de har förmåga att förstå vad saken gäller.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Vid en ansökan (requête) ska domstolens kansli inom 15 dagar från mottagandet av ansökan kalla svaranden till en förhandling via rekommenderat brev med mottagningsbevis.

Om det i ansökan anges att svarandens adress är dennes senast kända adress uppmanar emellertid domstolens kansli sökanden att använda sig av personlig delgivning.

Domstolens kansli underrättar på valfritt sätt sökanden om plats, datum och tid för förhandlingen.

Familjedomstolen får även avgöra frågor om föräldraansvar i mål om äktenskapsskillnad (se "Skilsmässa").

Domare vid familjedomstolar har rätt att besluta om interimistiska åtgärder i brådskande ärenden. I ett mål om interimistiska åtgärder kan talan väckas via en stämning (assignation). Domaren prövar målet vid en förhandling där båda parter medverkar och meddelar ett beslut i form av ett avgörande som inte är ett lagakraftvunnet avgörande av sakfrågan. Ett interimistiskt förfarande gör det möjligt för domare att vidta provisoriska åtgärder utan att behöva invänta ett beslut i sakfrågan. En ansökan om interimistiska åtgärder gör det därför möjligt för sökandena att bevara sina rättigheter.

I interimistiska förfaranden kan domaren vid familjedomstolen besluta om åtgärder som det inte finns några allvarliga invändningar emot, eller som motiveras av att det finns en tvist. Eftersom det rör sig om provisoriska åtgärder används sällan detta förfarande.

Om ett skyndsamt förfarande är berättigat kan domare vid en familjedomstol vid vilken ett mål har anhängiggjorts genom ansökan bevilja att kallelser utfärdas för ett förhandlingsdatum inom en snar framtid. I så fall avgör domaren sakfrågan, men tidsfristerna är kortare. Detta alternativ används ofta.

En talan kan även väckas i familjedomstolen i ett skyndsamt förfarande för att avgöra sakfrågan (procédure accélérée au fond) i vissa bestämda fall som anges i lag (i familjeärenden rör det sig om olovligt bortförande av ett barn). Talan väcks genom stämning och domstolen meddelar omgående ett beslut i sakfrågan. I så fall behöver styrkande bevisning för att ärendet brådskar inte läggas fram. Förfarandets natur gör att datumet måste fastställas utan dröjsmål.

I mål som rör våld i nära relationer kan man även begära att en familjedomstol skyndsamt utfärdar ett skyddsföreläggande enligt § 515-9 ff. i civillagen (Code civil). Den måste då meddela ett beslut inom sex dagar från fastställandet av förhandlingsdatumet (lag av den 28 december 2019). Denna skyddsåtgärd syftar till att skydda makar eller tidigare makar som utsatts för fysiskt eller psykiskt våld genom att göra det möjligt att förbjuda all kontakt mellan dem, och vid behov mellan den våldsamma maken eller tidigare maken och barnen. I skyddsföreläggandet anges åtgärder beträffande utövandet av föräldraansvar över barnen. Framför allt kan familjedomstolarna besluta att den förälder som utsatts för våldet ensam ska tilldelas ansvaret för att utöva föräldraansvaret, frånta den våldsamma föräldern hans eller hennes umgängesrätt och rätt att ha barnet boende hos sig ibland, eller begränsa umgänget till en viss mötesplats.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Domstolskostnaderna (advokatarvoden, delgivningsmäns/exekutionstjänstemäns arvoden, socialtjänstutredning osv.) kan betalas av den franska staten.

Privatpersoner beviljas rättshjälp beroende på deras tillgångar. Hjälp kan täcka alla eller endast en del av domstolskostnaderna, beroende på sökandens inkomst och antalet personer som är beroende av honom eller henne för sin försörjning. Ansökan ska göras till rättshjälpskontoret vid den domstol som prövar målet.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Domar från familjedomstolen kan överklagas inom en månad, med undantag för domar som grundas på § 481-1 i civilprocesslagen (Code de procédure civile) (skyndsamt förfarande för att avgöra sakfrågan i ett mål om olovligt bortförande), som kan överklagas inom 15 dagar.

Beslut från familjedomstolen kan överklagas inom 15 dagar (interimistiskt förfarande, skyddsföreläggande).

Överklagandet ska inges skriftligen och det råder advokattvång. Överklagandet prövas i appellationsdomstolen (Cour d'appel).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Familjedomstolens avgöranden om föräldraansvar är automatiskt verkställbara.

Om ett avgörande från en familjedomstol om föräldraansvar inte efterlevs, exempelvis om en av föräldrarna har umgängesrätt och rätt att ha barnet boende hos sig ibland och den andra föräldern hindrar dem från att utöva denna rätt, kan ett klagomål inges till den allmänna åklagaren (procureur de la République) vid domstolen inom vars domkrets barnet bor. Att hindra den andra föräldern från att utöva sin rätt till umgänge och att ha barnet boende hos sig ibland är ett brott som bestraffas med ett års fängelse och böter på 15 000 euro.

Familjedomstolar kan utöver de förordnade åtgärderna även utdöma periodiskt vite. De kan, även på eget initiativ, utdöma ett periodiskt vite för att se till att avgörandet verkställs. Om omständigheterna så kräver kan de även tillfoga ett periodiskt vite till ett annat avgörande från en annan domstol och den överenskommelse om föräldraansvar som förts in i avtalet om äktenskapsskillnad i samförstånd.

Om en förälder allvarligt eller vid upprepade tillfällen hindrar verkställigheten av ett avgörande, ett privat avtal om äktenskapsskillnad i samförstånd som undertecknats av advokater och där originalet har ingetts till en notarie, eller en godkänd överenskommelse om hur utövandet av föräldraansvaret ska organiseras, kan familjedomstolen förordna att föräldern ska betala civilrättsliga böter på 10 000 euro.

På begäran av familjedomstolen eller den berörda föräldern får den allmänna åklagaren i undantagsfall begära handräckning från polis för att säkerställa verkställigheten av ett domstolsavgörande, ett avtal om äktenskapsskillnad i samförstånd eller en godkänd överenskommelse om hur utövandet av föräldraansvaret ska organiseras, exempelvis verkställighet av umgängesrätten och rätten att ha barnet boende hos sig ibland.

Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet bör ansökan således ställas till den allmänna åklagaren eller till den familjedomstol som fattade beslutet.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Avgöranden om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en medlemsstat erkänns och är verkställbara i Frankrike utan att något exekvaturförfarande behövs.

Alla beslut om föräldraansvar är dock inte verkställbara med en gång, utan endast de beslut som rör umgängesrätten och återlämnandet av ett barn. De intyg som avses i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 **om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar** (Bryssel IIa-förordningen) måste inges. För andra beslut om föräldraansvar behövs en verkställbarhetsförklaring som utfärdats grundat på relevant intyg.

I Frankrike ska ansökningar om erkännande och fastställande av verkställbarhet i Frankrike av utländska exekutionstitlar i enlighet med Bryssel IIa-förordningen inges till ordföranden för tribunal judiciaire (allmän domstol) eller en person som denne delegerat (§ 509-2 i civilprocesslagen). Om ansökan görs inför domaren behövs inte något juridiskt ombud.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Enligt artikel 21.3 i förordningen "kan en berörd part ... få fastställt att domen skall erkännas eller inte erkännas".

I Frankrike ska ansökningar om att ett avgörande om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan EU-medlemsstat inte ska erkännas inges till ordföranden för tribunal judiciaire eller till en person som denne delegerat.

Ansökningar godtas endast av följande skäl:

- Bristande efterlevnad av grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där erkännandet söks, med hänsyn tagen till barnets bästa.
- Underlåtenhet att höra barnet, presumerat att hörandet av barnet är en grundläggande princip i förfarandet i den medlemsstat där erkännandet söks; underlåtenhet att respektera rätten till försvar.
- Hindrande av utövandet av föräldraansvar.
- Oförenlighet med en senare dom, antingen i den stat där erkännandet söks eller i en annan medlemsstat eller ett tredjeland när det avgörandet uppfyller de villkor som krävs för erkännande i den medlemsstat där erkännande söks.
- Underlåtenhet att följa placeringsförfarandet.

Avgörandet från ordföranden för tribunal judiciaire kan överklagas.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Om målet har en internationell aspekt (en av parterna eller barnet bor utomlands eller är utländsk medborgare) måste man först fastställa om den franska domstolen är behörig att pröva målet.

Franska domstolars behörighet

Enligt artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 har de franska domstolarna behörighet att pröva ansökningar om föräldraansvar om barnet har hemvist i Frankrike.

Enligt artikel 12.1 i förordningen är de franska domstolar som är behöriga att pröva en ansökan om äktenskapsskillnad även behöriga att pröva ansökningar om föräldraansvar om makarna utövar föräldraansvaret gemensamt och de uttryckligen har godtagit de franska domstolarnas behörighet och om det är till barnets bästa.

Enligt artikel 12.3 i förordningen är domstolarna i en medlemsstat också behöriga i fråga om föräldraansvar när det gäller andra förfaranden än de som anges i artikel 12.1, om barnet har en nära anknytning till den medlemsstaten, särskilt genom att någon av personerna med föräldraansvar har hemvist där eller att barnet är medborgare i den medlemsstaten eller deras behörighet uttryckligen eller på något annat entydigt sätt har godtagits av alla parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks och denna behörighet är till barnets bästa.

Behörigheten för domstolarna i barnets tidigare hemvistland kan också utvidgas om barnet flyttat till en annan medlemsstat mindre än tre månader tidigare och tvisten rör en ändring av umgängesrätten.

Om barnets hemvist inte kan fastställas och behörighet inte kan bestämmas på grundval av artikel 12, är de franska domstolarna enligt artikel 13 slutligen behöriga om barnet befinner sig i Frankrike och hans eller hennes hemvist inte kan fastställas (barnflyktingar eller fördrivna barn).

Under vissa omständigheter kan även ett annat internationellt avtal eller fransk internationell privaträtt tillämpas och resultera i att de franska domstolarna godtar behörighet.

Tillämplig lag

På detta område tillämpar Frankrike artikel 15 i Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn. De domstolar som är behöriga att avgöra mål om föräldraansvar tillämpar därför sitt eget lands lag, förutom i de fall annat föreskrivs i konventionen.

Om franska domstolar har behörighet i fråga om föräldraansvar tillämpar de därför fransk lag (lex fori).

I undantagsfall tillämpas den lag som närmast motsvarar situationen, om detta krävs för att skydda den minderårige.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 10/08/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [hr](#) av den här sidan. Våra

översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Kroatien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Med föräldraansvar avses föräldrars ansvar, skyldigheter och rättigheter när det gäller att skydda och främja barnets personliga och ekonomiska rättigheter samt barnets bästa. Föräldrarna är skyldiga att ge barnet den omsorg det behöver i förhållande till sitt utvecklingsbehov och sina förmågor. Ingen förälder får fransäga sig sin rätt till omsorg om barnet. Föräldrar är skyldiga att tillsammans med barnet diskutera och komma överens om enskilda aspekter av omsorgen i förhållande till barnets ålder och mognad.

Föräldrarnas omsorg inbegriper rätten och skyldigheten att skydda barnets personliga rätt till hälsa, utveckling, omvårdnad och skydd, uppfostran och utbildning, kontakt, val av bostadsort, samt rätten och skyldigheten att förvalta barnets tillgångar. Föräldrarnas omsorg inbegriper även rätten och skyldigheten att företräda barnet och tillvara ta dess personliga och ekonomiska rättigheter och intressen.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldrar har rätt och skyldighet att i lika grad, gemensamt och genom avtal ansvara för omsorgen om sitt barn. Om föräldrarna inte permanent lever tillsammans är de skyldiga att komma överens om hur omsorgen ska fördelas genom att upprätta ett avtal om delat föräldraansvar. Delat föräldraansvar kan även regleras av en domstol. I så fall grundas domstolens avgörande på alla relevanta aspekter som föräldrarna har kommit överens om i avtalet om delat föräldraansvar. När föräldrarna delar på ansvaret för omsorgen om barnet måste de sträva efter att lösa eventuella problem i samförstånd.

Var och en av föräldrarna kan välja att själv stå för hela eller delar av omsorgen, eller i den utsträckning som krävs för att fatta beslut i en särskilt viktig fråga som rör barnet. I ovannämnda situationer kan den andra förälderns rätt att ta hand om barnet endast inskränkas genom ett domstolsavgörande, som ska beakta barnets bästa. Om föräldrarna delade på ansvaret för omsorgen om barnet före den ena förälderns död måste den efterlevande föräldern själv ta hand om barnet utan ett domstolsavgörande om den andra föräldern har avlidit eller dödförklarats. Var och en av föräldrarna får, efter ett domstolsavgörande om detta, själv ta hand om barnet om föräldrarna inte har kunnat enas om ett avtal om delat föräldraansvar eller en alternativ lösning under ett domstolsförfarande. I så fall ska domstolen prioritera den förälder som har visat samarbetsvilja och vilja att ingå ett avtal om delat föräldraansvar.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om en förälder själv är minderårig eller saknar rättskapacitet på ett särskilt område upphävs tillfälligt föräldraansvaret på grund av rättsliga hinder. Så länge detta upphävande gäller får ovannämnda förälder stå för den dagliga omsorgen om barnet, tillsammans med barnets andra förälder, eller tillsammans med en förmyndare som utsetts i enlighet med bestämmelserna om utnämning av en förmyndare i familjelagen (*Obiteljski zakon*). Ovannämnda förälder får dock inte företräda barnet, och om föräldern saknar rättskapacitet på ett visst område får han eller hon inte företräda barnet på det området. Barnet företräds av den andra föräldern eller av förmyndaren. Förmyndaren måste följa den andra förälderns önskemål.

Om barnets föräldrar, eller en av föräldrarna och förmyndaren, inte är överens om vem som ska företräda barnet vid viktiga beslut som rör barnet, meddelar domstolen på begäran av barnet, en av föräldrarna eller förmyndaren ett avgörande i ett *ex parte*-förfarande (enpartsförfarande) om vem som ska företräda barnet på det berörda området.

På begäran av barnet, en av föräldrarna eller socialtjänsten meddelar domstolen ett avgörande i ett *ex parte*-förfarande om att tillfälligt upphäva föräldraansvaret (upphävande av föräldraansvaret på grund av faktiska hinder) om en av föräldrarna är frånvarande eller saknar känd adress, eller om en av föräldrarna av objektiva skäl under en längre tid är förhindrad att utöva föräldraansvaret. Föräldern i fråga får inte ta hand om barnet under den period hans eller hennes föräldraansvar har upphävts av de skäl som anges ovan. Under denna tid tar den andra föräldern själv hand om barnet, eller omhändertar barnet i enlighet med bestämmelserna i familjelagen. På begäran av barnet, en förälder vars föräldraansvar har upphävts eller en barnavårdsnämnd meddelar domstolen ett avgörande i ett *ex parte*-förfarande om att avbryta det tillfälliga upphävandet av föräldraansvaret på grund av verkliga hinder när de skäl som låg till grund för upphävandet inte längre föreligger.

Om föräldrarna tar hand om barnet tillsammans och en av dem avlider fortsätter den efterlevande föräldern att ta hand om barnet på egen hand. Om den förälder som själv tar hand om barnet avlider meddelar domstolen på begäran av barnet, den efterlevande föräldern eller en barnavårdsnämnd ett avgörande i ett *ex parte*-förfarande om att den efterlevande föräldern ska anförtros föräldraansvaret för barnet om domstolen anser att detta är till barnets bästa. Om båda föräldrarna avlider omhändertar barnavårdsnämnden barnet. Så länge den förälder som tar hand om barnet lever kan han eller hon genom testamente eller en notariehandling ["anticipirana naredba" (förhandsbeslut/direktiv) på kroatiska] ange vem han eller hon anser är bäst lämpad att ta hand om barnet i händelse av förälderns död. Om en förmyndare utses för barnet på grund av att en förälder avlider ska hänsyn tas till barnets synpunkter och den efterlevande förälderns önskemål, såvida man inte anser att det inte ligger i barnets intresse att ta hänsyn till deras synpunkter eller önskemål.

Enligt artikel 224 i familjelagen ska ett barn omhändertaras om barnets föräldrar har avlidit, försvunnit, är okända eller har varit bosatta på okänd ort i minst en månad, om barnets föräldrar har frångått sitt föräldraansvar, om barnets föräldrar saknar rättskapacitet på ett område som gör att de är förhindrade att utöva sitt föräldraansvar, har underlåtit att anförtro barnet till en person som uppfyller kriterierna för godkännas som förmyndare, eller om barnets föräldrar har samtyckt till att barnet adopteras. Enligt artikel 225 i familjelagen ska en barnavårdsnämnd fatta beslut om att omhänderta barnet och utse en förmyndare. En barnavårdsnämnd kan anförtro den dagliga omsorgen om barnet till en förmyndare, en annan person, ett familjehem, ett barnhem eller en juridisk person som arbetar med social verksamhet, om inte annat föreskrivs i familjelagen.

Åtgärder för att skydda barnets personliga rättigheter och främja barnets bästa vidtas på grundval av en sakkunnigbedömning om det konstateras att barnets rättigheter och barnets bästa har åsidosatts, eller att barnets rättigheter, barnets bästa och barnets utveckling har äventyrats. Barnets rättigheter anses ha

äventyrats om omsorgen är otillräcklig, om barnet upplever psykosociala svårigheter (som visar sig i hans eller hennes beteende, känslomässiga problem, problem i skolan eller andra problem i samband med hans eller hennes uppväxt), eller om det är troligt att ovannämnda problem kommer att uppstå.

För att skydda barnets intressen och se till barnets bästa kan ett socialtjänstkontor

- 1) vidta en nödgärd för att omhänderta barnet och placera honom eller henne i ett boende utanför hemmet,
- 2) utfärda en varning till följd av ett misstag eller underlåtelse i samband med utövandet av föräldraansvaret,
- 3) se till att föräldrarna får professionell hjälp och stöd i samband med omsorgen om barnet och
- 4) se till att föräldrarna får ett omfattande professionellt stöd och att det utövas tillsyn över den omsorg som de ger.

För att skydda barnets personliga intressen och se till barnets bästa kan en domstol

- 1) tillfälligt anförtro omsorgen om barnet till en annan person, ett familjehem eller en institution för socialt stöd,
- 2) utfärda ett besöksförbud,
- 3) frånta föräldrarna rätten att dela hem med barnet och placera barnet i en annan persons, ett familjehems eller en institutions vård,
- 4) ge stöd till barnets uppfostran, om han eller hon har beteendeproblem, genom att placera honom eller henne i ett familjehem eller på en institution eller
- 5) frånta föräldrarna deras rätt att ta hand om barnet.

Som ett led i åtgärderna för att skydda barnets intressen och främja barnets bästa innehåller familjelagen bestämmelser som reglerar tillhandahållandet av tillfälligt boende för barnet eller möjligheterna att tillfälligt placera barnet i en annan persons vård, frånta föräldrarna deras rätt att dela hem med barnet osv.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrama skiljer sig eller separerar?

Frågor om föräldraansvar kan lösas genom att upprätta ett avtal om delat föräldraansvar eller genom ett domstolsavgörande.

Ett avtal om delat föräldraansvar är ett skriftligt avtal mellan föräldrarna som redogör för hur ansvaret för att ta hand om barnet ska fördelas om barnets föräldrar inte permanent lever tillsammans som en familj. Av avtalet om delat föräldraansvar ska det framgå

- 1) på vilken ort och adress barnet bor,
- 2) den tid som varje förälder ska tillbringa med barnet,
- 3) formerna för utbytet av information i samband med det samtycke som krävs vid viktiga beslut som rör barnet och för att utbyta viktig information om barnet,
- 4) storleken på det underhåll som ska betalas av den förälder som barnet inte bor hos och
- 5) hur framtida problem ska lösas.

Föräldrarna kan upprätta avtalet om delat föräldraansvar på egen hand eller som ett led i det obligatoriska rådgivningsförfarandet eller familjemedlingsförfarandet.

Om föräldrarna inte kan enas om ett avtal om delat föräldraansvar eller om avtalet avvisas av domstolen kan var och en av föräldrarna väcka talan för att lösa frågor om vilken förälder barnet ska bo hos, hur föräldraansvaret ska utövas, barnets kontakt med den andra föräldern eller underhållet till barnet. I en rättsprocess för att fastställa hos vilken förälder barnet ska bo, hur föräldraansvaret ska utövas eller barnets kontakt med den andra föräldern är domstolen inte bunden av parternas önskemål. Domstolen kan låta en överenskommelse mellan föräldrarna ligga till grund för sitt beslut om hos vilken förälder barnet ska bo, hur barnets kontakt med den andra föräldern ska se ut och hur föräldraansvaret ska utövas, om den anser att överenskommelsen beaktar barnets bästa.

Domstolen fattar på eget initiativ (*ex officio*) beslut om hos vilken förälder barnet ska bo, hur föräldraansvaret ska fördelas, barnets kontakt med den andra föräldern och underhållet till barnet. Detta kan även ske genom ett beslut om djup och varaktig söndring i äktenskapet, annullering av äktenskapet eller beviljande av äktenskapsskillnad och i andra fall där föräldrarna lever åtskilda, eller genom ett beslut i ett mål där moderskapet eller faderskapet har bestridits, om ett sådant beslut kan meddelas och krävs till följd av resultatet av rättsprocessen och de faktiska omständigheterna i målet.

5 Om föräldrama sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

För att kunna verkställas måste avtalet om delat föräldraansvar inges till domstolen som ett led i ett *ex parte*-förfarande. På så sätt kan domstolen kontrollera innehållet i avtalet och godkänna eller avvisa avtalet enligt bestämmelserna i familjelagen. Avtalet om delat föräldraansvar kan ändras beroende på barnets ålder och mognad eller när förändrade omständigheter gör att ändringar behövs. Om avtalet om delat föräldraansvar ändras bör avtalet inges som ett led i ett *ex parte*-förfarande, så att domstolen kan kontrollera innehållet i avtalet och godkänna eller avvisa ändringarna.

Domstolen kan låta en överenskommelse mellan föräldrarna ligga till grund för sitt beslut om hos vilken förälder barnet ska bo, hur barnets kontakt med den andra föräldern ska se ut och hur föräldraansvaret ska utövas, om den anser att överenskommelsen beaktar barnets bästa. Om föräldrarna beslutar sig för att dela på ansvaret måste överenskommelsen omfatta alla viktiga frågor som regleras i avtalet om delat föräldraansvar. När det gäller rättsmedel eller ändringar av domstolens avgörande har ett domstolsavgörande som grundas på en överenskommelse mellan föräldrarna om att dela på föräldraansvaret för barnet samma rättsverkan som det avtal om delat föräldraansvar som domstolen har godkänt. Inga förklarande anmärkningar behöver göras i domstolsavgörandet om föräldraansvaret eller barnets kontakt med den andra föräldern om avgörandet grundas på ovannämnda överenskommelse mellan föräldrarna om att dela på föräldraansvaret för barnet.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrama inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Om föräldrarna inte kan enas om ett avtal om delat föräldraansvar försöker ett socialtjänstkontor få dem att träffa en överenskommelse inom ramen för förfarandet för medling i familjemål, om inte det aktuella målet inte omfattas av krav på medling. Om föräldrar som planerar att skilja sig inte kan enas om ett avtal om delat föräldraansvar upplyser ett socialtjänstkontor dem om att domstolen som ett led i ett skilsmäsoförfarande som inletts av någon av makarna på eget initiativ (*ex officio*) kan

- 1) meddela ett avgörande för att fastställa hos vilken förälder barnet ska bo, hur föräldraansvaret ska fördelas, barnets kontakt med den andra föräldern och underhållet till barnet,
- 2) ge barnet möjlighet att yttra sig enligt familjelagen och
- 3) utse en särskild förmyndare i enlighet med bestämmelserna i familjelagen.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrama går till domstol?

Enligt artikel 413 i familjelagen fattar domstolen på eget initiativ (*ex officio*) beslut om hos vilken förälder barnet ska bo, hur föräldraansvaret ska fördelas, barnets kontakt med den andra föräldern och underhållet till barnet. Detta kan även ske genom ett beslut om djup och varaktig söndring i äktenskapet, annullering av äktenskapet eller beviljande av äktenskapsskillnad och i andra fall där föräldrarna lever åtskilda, eller genom ett beslut i ett fall där moderskapet eller faderskapet har bestridits, om ett sådant beslut kan meddelas och krävs till följd av resultatet av rättsprocessen och de faktiska omständigheterna i målet. Domstolen får

- 1) inskränka eller förbjuda barnets kontakt med den andra föräldern,
- 2) besluta att kontakten ska övervakas av en expert,
- 3) fastställa en åtgärd för att skydda barnets rättigheter och främja barnets bästa beroende på omständigheterna i det enskilda fallet,
- 4) fatta beslut om formerna för kontakten med styvmamman eller styvpappan om de levde tillsammans med och tog hand om barnet när äktenskapet upplöstes.

Enligt artikel 417 i familjelagen är domstolen i ett förfarande för att fatta beslut om barnets kontakt med den andra föräldern skyldig att upplysa föräldrarna om att sådan kontakt har stor betydelse för barnets välbefinnande, uppmuntra föräldrarna att nå en överenskommelse och delta i förfarandet för medling i familjemål, även i andra fall än i samband med våld i hemmet. Om föräldrarna inte lyckas komma överens bör domstolen dessutom försäkra sig om att den plats där barnet ska upprätthålla kontakten med den andra föräldern är lämplig för barnet, med hänsyn till den andra förälderns geografiska och tidsmässiga begränsningar. Domstolens avgörande måste innehålla detaljer om hur, när och var den andra föräldern kan hämta och återföra barnet, och vid behov detaljer om kostnaderna för kontakten. I motiveringen till sitt avgörande ska domstolen lägga till en skriftlig varning om de rättsliga konsekvenserna av att inte fullgöra skyldigheten att underlätta barnets kontakt med den andra föräldern (inbegripet böter, fängelse eller ett beslut om att ändra det avgörande som fastställde hos vilken förälder barnet ska bo).

Enligt artikel 418 i familjelagen får domstolen i ett förfarande för att fastställa barnets kontakt med den andra föräldern föreskriva en eller flera åtgärder för att säkerställa verkställigheten om den misstänker att den förälder som barnet bor hos troligen inte kommer att följa kontaktbeslutet. Domstolen får framför allt 1) utse en person som kan bistå med verkställighet av avgörandet eller överenskommelsen om barnets kontakt med den andra föräldern och 2) förordna att den förälder som barnet bor hos ska lämna en kontantdeposition. När domstolen föreskriver sådana åtgärder ska den särskilt ta hänsyn till hur den förälder som barnet bor hos har agerat tidigare.

Enligt artikel 419 i familjelagen får domstolen i ett förfarande för att fastställa barnets kontakt med den andra föräldern föreskriva en eller flera åtgärder för att säkerställa att barnet återlämnas eller för att förhindra att den förälder som utövar sin rätt till kontakt med barnet bortför barnet (t.ex. genom ett föreläggande om att föräldern under kontaktperioden ska lämna in sitt pass till den domstol som beslutade om åtgärden, genom att förelägga föräldern att lämna en kontantdeposition, genom att förbjuda avyttring eller inteckning av förälderns egendom – där detaljerna om ett sådant förbud förs in i de offentliga registren, genom att kräva att föräldern regelbundet deltar i verksamhet vid ett behörigt organ, t.ex. ett socialtjänstkontor, tillsammans med barnet och på den plats där kontakten sker genom att fastställa den plats där kontakten ska äga rum, genom att förbjuda barnet att lämna det land där kontakten ska äga rum, och genom att föra in detaljerna om ett sådant förbud i ett nationellt eller överstatligt informationssystem). När domstolen föreskriver ovannämnda åtgärder ska den särskilt ta hänsyn till hur den förälder som ska ha kontakt med barnet har agerat tidigare.

Enligt artikel 421 i familjelagen behövs ingen motivering i avgörandet om fastställande av föräldraansvar eller hur kontakten med barnet ska se ut om avgörandet grundas på en överenskommelse mellan föräldrarna, som har nåtts i enlighet med bestämmelserna i familjelagen, eller om avgörandet avkunnades muntligen i närvaro av samtliga parter och samtliga parter har åtagit sig att inte tillgripa något rättsmedel.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Enligt artikel 99 i familjelagen måste varje förälder själv företräda barnet på de områden där den andra förälderns föräldraansvar har begränsats enligt bestämmelserna i familjelagen eller genom ett domstolsavgörande.

I artikel 105 i familjelagen anges att var och en av föräldrarna själv kan stå för hela eller delar av omsorgen eller i den utsträckning som krävs för att fatta beslut i en särskilt viktig fråga som rör barnet. I ovannämnda situationer kan den andra förälderns rätt att ta hand om barnet endast inskränkas genom ett domstolsavgörande, som ska beakta barnets bästa. Om föräldrarna delade på ansvaret för omsorgen om barnet före den ena förälderns död måste den efterlevande föräldern själv ta hand om barnet utan ett domstolsavgörande om den andra föräldern har avlidit eller dödförklarats. När domstolen fattar beslut om ensam vårdnad fattar den beslut om huruvida den förälder som beviljats vårdnad själv bör företräda barnet i viktiga frågor som rör barnets personliga rättigheter eller om detta bör ske med den andra förälderns samtycke, i enlighet med artikel 100 i familjelagen (att företräda barnet i frågor som rör hans eller hennes personliga rättigheter innebär att företräda barnet vid ändring av barnets namn eller fasta eller tillfälliga bostadsadress, eller hans eller hennes frihet att välja eller ändra sin religion).

Enligt artikel 110 i familjelagen har föräldrarna, oavsett om de har ensam eller gemensam vård, rätt att själva fatta beslut om den dagliga omsorgen om barnet när barnet bor hos dem. I nödfall, dvs. när barnet är utsatt för akut fara, har var och en av föräldrarna rätt att fatta de beslut som krävs för barnets bästa utan att inhämta den andra förälderns samtycke. Han eller hon måste informera den andra föräldern om detta så skyndsamt som möjligt.

Oavsett om föräldrarna har ensam eller gemensam vårdnad är de skyldiga att utbyta information om barnets hälsa, hans eller hennes kontinuerliga uppfostran samt om barnets aktiviteter i och utanför skolan. Alla ändringar av sådan information måste meddelas snabbt och enbart inriktas på barnet.

Ingen förälder får missbruka sin skyldighet att samarbeta i syfte att kontrollera den andra föräldern.

Utöver ovanstående har den förälder vars rättigheter har begränsats på ett visst område enligt artikel 112 i familjelagen rätt att upprätthålla kontakten med barnet, fatta beslut om den dagliga omsorgen om barnet, vidta brådskande åtgärder vid omedelbara hot mot barnet och att få information om viktiga omständigheter som rör barnets personliga rättigheter. Dessa rättigheter får endast begränsas eller återkallas genom ett domstolsavgörande om en sådan begränsning eller ett sådant återkallande är nödvändigt för att skydda barnets bästa. Den förälder som inte tar hand om barnet har rätt att begära information om viktiga omständigheter som rör barnets personliga rättigheter från den andra föräldern om han eller hon har ett legitimt intresse av detta och i den utsträckning som en sådan åtgärd inte strider mot barnets bästa. Vid en tvist fattar domstolen, i ett *ex parte*-förfarande och på begäran av barnet eller någon av föräldrarna, ett beslut som sätter barnets bästa i främsta rummet.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Enligt artikel 108 i familjelagen är föräldrar som har gemensam vårdnad skyldiga att i samförstånd fatta alla viktiga beslut om barnet och ge sitt samtycke i samförstånd. Viktiga beslut för barnet handlar om att företräda barnet i frågor som rör hans eller hennes personliga rättigheter och företräda barnet i frågor som rör hans eller hennes värdefulla tillgångar och rätt till egendom. Viktiga beslut för barnet kan även vara andra beslut som kan få stor inverkan på barnets liv, t.ex. beslut om barnets kontakt med personer som står honom eller henne nära, extraordinära medicinska åtgärder eller behandlingar, och barnets frihet att välja skola. Alla sådana beslut är giltiga förutsatt att den andra föräldern ger sitt samtycke. I undantagsfall, t.ex. vid ett akut medicinskt förfarande, gäller bestämmelserna i den särskilda lagstiftning som reglerar skyddet av patienträttigheter. Artikel 100 i familjelagen innehåller bestämmelser om att företräda barnet i frågor som rör hans eller hennes personliga rättigheter (vid byte av barnets namn eller fasta eller tillfälliga bostadsadress, eller hans eller hennes frihet att välja eller ändra sin religion). Ett beslut om att företräda barnet i frågor som rör barnets grundläggande personliga rättigheter anses giltigt om den förälder som företräder barnet har inhämtat ett skriftligt samtycke från den andra föräldern som har rätt att företräda barnet. I de fall som föreskrivs i lag behövs inget sådant samtycke om den förälder som barnet bor hos har inhämtat ett skriftligt samtycke från ett socialtjänstkontor. Om den förälder som företräder barnet inte kan inhämta ett skriftligt samtycke fattar domstolen i ett *ex parte*-förfarande och på begäran av barnet eller en av föräldrarna ett beslut om vilken förälder som ska företräda barnet i den aktuella frågan för att skydda barnets bästa.

Artikel 101 i familjelagen innehåller bestämmelser om att företräda barnet i frågor som rör barnets värdefulla tillgångar eller hans eller hennes rätt till egendom.

Enligt artikel 109 i familjelagen fattar domstolen, om föräldrar med rätt att företräda barnet inte kan enas om beslut i viktiga frågor som rör barnet, i ett *ex parte*-förfarande och på begäran av barnet eller en av föräldrarna, ett beslut om vilken förälder som ska företräda barnet i en viss fråga. Vid viktiga beslut som rör barnets personliga rättigheter är föräldrarna skyldiga att delta i obligatorisk rådgivning innan en *ex parte*-talan väcks.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Ansökningar ska inges till och talan väckas vid den distriktsdomstol som har territoriell behörighet.

Enligt artikel 34 i civilprocesslagen (*Zakon o parničnom postupku*) avgör distriktsdomstolar alltid följande tvister i första instans: tvister om huruvida det råder djup och varaktig söndring i äktenskapet, eller huruvida äktenskapet bör annulleras och paret beviljas äktenskapsskillnad, tvister om fastställande eller bestridande av faderskap eller moderskap, tvister om fastställande av vem barnet ska bo hos, och vårdnadstvister, om det samtidigt pågår ett annat mål om att fastställa huruvida det råder djup och varaktig söndring i äktenskapet, annullera äktenskapet eller bevilja äktenskapsskillnad.

I enlighet med familjelagen måste parterna delta i obligatorisk familjerådgivning innan makar med gemensam vårdnad om ett gemensamt barn ansöker om skilsmässa eller innan andra rättsliga förfaranden om vårdnad och kontakt inleds. Bestämmelserna i familjelagen om obligatorisk familjerådgivning innan makar med gemensam vårdnad om ett gemensamt barn ansöker om skilsmässa gäller i tillämpliga delar obligatorisk familjerådgivning innan en talan väcks för att fastställa vem som ska tilldelas vårdnaden om barnet och barnets kontakt med den andra föräldern, om det råder djup och varaktig söndring i föräldrarnas äktenskap/registrerade partnerskap. I lagen anges de fall när obligatorisk rådgivning inte ska tillgripas. Den obligatoriska rådgivningen inleds så snart en part har begärt detta. Begäran inges till ett socialtjänstkontor. Begäran kan göras antingen skriftligen eller muntligen (genom att göra ett uttalande som förs in i ett register). Den obligatoriska rådgivningen tillhandahålls av en grupp av experter på det socialtjänstkontor som är behörigt på den ort där barnet har sin fasta eller tillfälliga bostadsadress, eller på den ort där makarna eller de registrerade parterna senast hade sin gemensamma bostadsadress, oavsett om denna var fast eller tillfällig. Obligatorisk rådgivning är en process som kräver personligt deltagande från familjemedlemmarnas sida (inga företrädare är tillåtna). Så snart den obligatoriska rådgivningen har avslutats upprättar socialtjänstkontoret en rapport som är giltig i sex månader från den dag rådgivningen avslutades.

Närvaro vid det inledande familjerådgivningsmötet krävs innan en ansökan om äktenskapsskillnad kan lämnas in.

Beroende på vilken typ av talan som väcks (talan i en äktenskapstvist, talan i en tvist för att fastställa eller bestrida moderskap eller faderskap, talan i en vårdnadstvist, talan i en tvist som rör kontakt, talan om äktenskapsskillnad i samförstånd, eller en begäran om godkännande av ett avtal om delat föräldraansvar) behöver käranden bland annat inge rapporten från den obligatoriska rådgivningen/bevis på deltagande i det första rådgivningsmötet/avtalet om delat föräldraansvar. Vilka handlingar som krävs beror på vilken typ av talan som väcks.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

I alla rättsprocesser som rör barnrelaterade aspekter av familjerätten måste de behöriga organen vidta brådskande åtgärder och samtidigt beakta barnets bästa.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Ja. Rätten till kostnadsfri rättshjälp regleras i lagen om kostnadsfri rättshjälp (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (*Narodne novine* (NN, Kroatens officiella kungörelseorgan) nr 143/2013).

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja. Parter kan överklaga ett avgörande i första instans inom femton dagar från dagen för delgivningen av avgörandet, om inte en annan tidsfrist föreskrivs i civilprocesslagen. Om inte annat föreskrivs i lag får ett överklagande inges mot ett avgörande i första instans som följer av särskilda *ex parte*-åtgärder som regleras i familjelagen. Överklaganden måste inges inom femton dagar från delgivningen av avgörandet.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Den domstol som ska kontaktas är den distriktsdomstol som har territoriell behörighet. Ett eventuellt verkställighetsförfaranden kommer att genomföras i enlighet med bestämmelserna i verkställighetslagen (*Ovršni zakon*), men familjelagen innehåller särskilda bestämmelser om verkställighet för att se till att barnet överlämnas och verkställighet för att se till att umgänget med barnet kan fortsätta (artiklarna 509–525 i familjelagen).

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Du måste väcka en talan för att ett avgörande som meddelats av en utländsk domstol ska erkännas i enlighet med lagen om lösning av lagkonflikter med andra länders förordningar i samband med vissa förbindelser (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (NN nr 53/91, 8/01).

Kroatien tillämpar sedan den 1 juli 2013 rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000. Kapitel III i den förordningen gäller i tillämpliga delar erkännande av och bekräftelse på verkställbarhet av domar om föräldraansvar.

Ansökningar om erkännande eller icke-erkännande, om bekräftelse på verkställbarhet och om verkställighet ska inges till den distriktsdomstol som har territoriell behörighet.

Ansökningar ska inges till och talan väckas vid den distriktsdomstol som har territoriell behörighet.

Bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 gäller alla förfaranden för erkännande och verkställighet av avgöranden som meddelats av utländska domstolar.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Överklaganden ska inges till en distriktsdomstol. Överklagandet avgörs av en regiondomstol.

Överklaganden omfattas av bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 och bestämmelserna i civilprocesslagen.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Enligt artikel 40 i lagen om lösning av lagkonflikter med andra länders förordningar i samband med vissa förbindelser tillämpas i föräldraansvarsfrågor den lagen som gäller i det land som föräldrarna och barnen är medborgare i. Om föräldrarna och barnen är medborgare i olika länder tillämpas lagen i det land där de har sin fasta bostadsadress. Om föräldrarna och barnen är medborgare i olika länder, och om de inte har sin fasta bostadsadress i samma land, tillämpas kroatisk lag om barnet eller en av föräldrarna är kroatiska medborgare. Förälderbarnförhållanden som inte omfattas av ovan nämnda bestämmelser omfattas av lagen i det land som barnet är medborgare i.

Kroatien tillämpar sedan den 1 januari 2010 1996 års Haagkonvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn.

För mer information se:

Familjelagen (NN nr 103/15 och 98/19)

Verkställighetslagen (NN nr 112/12, 25/13, 93/14)

Lagen om lösning av lagkonflikter med andra länders förordningar i samband med vissa förbindelser (NN nr 53/91, 88/01)

Lagen om kostnadsfri rättshjälp (NN nr 143/2013)

Lagen om genomförande av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (NN nr 127/2013)

Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 15/04/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [it](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Italien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I italiensk rätt ersattes begreppet "vårdnadsrätt" (*potestà genitoriale*) med begreppet "föräldraansvar" (*responsabilità genitoriale*) genom lagen om reform av föräldraskapet (lag nr 219/2012) och lagstiftningsdekret nr 154/2013, vars bestämmelser trädde i kraft den 7 februari 2014.

Med föräldraansvar avses skyldigheten att ta hand om, uppfostra, utbilda och ge moraliskt stöd till barn, med hänsyn till deras förmågor, böjelser och ambitioner.

Barn har också rätt att upprätthålla ett balanserat och kontinuerligt förhållande med båda föräldrarna, rätt att tas om hand, utbildas och få moraliskt stöd av båda föräldrarna, och att upprätthålla meningsfulla relationer med respektive förälders släktingar.

Barnen har också skyldigheter. Så länge de bor hemma är de är skyldiga att respektera sina föräldrar och bidra till familjens försörjning.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldraansvar uppkommer enligt lag när föräldrarna är gifta med varandra. I så fall har båda föräldrarna föräldraansvar för sina barn.

Om föräldrarna inte är gifta med varandra är det den förälder som erkänner barnet som har föräldraansvar. Om båda föräldrarna erkänner barnet har och utövar båda föräldrarna föräldraansvaret för barnet, på samma sätt som om de hade varit gifta. Om föräldrarna inte är gifta med varandra och inte erkänner barnet vid samma tidpunkt kan den förälder som inte var först med att erkänna barnet inte göra detta utan samtycke från den förälder som först erkände barnet.

Föräldrarna ska gemensamt komma överens om hur föräldraansvaret ska utövas. Hänsyn ska bland annat tas till barnets förmågor, naturliga böjelser och ambitioner. Framför allt ska föräldrarna gemensamt bestämma var barnet ska bo.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om ett barn tillfälligt har en olämplig hemmiljö ser man till att barnet får komma till ett familjehem.

Om föräldrar inte visar tillräcklig förmåga att ta hand om sina barns uppfostran, t.ex. om de har ett extremt konfliktfyllt förhållande till barnen, ger domstolarna ofta socialtjänsten på föräldrarnas hemvistort vårdnaden om barnen. Detta innebär vanligtvis att föräldraansvaret begränsas. I regel tas beslut om barnets hälsa, utbildning och uppfostran över av socialtjänsten på föräldrarnas hemvistort. I så fall fortsätter barnet ofta att bo med sina föräldrar, eller en av dem. I allvariga fall beslutar domstolen att barnet ska omhändertas och flytta från hemmet.

Om en förälder bryter mot eller försummar sina skyldigheter eller missbrukar sina befogenheter till allvarig skada för barnet kan domstolen besluta att frånta den föräldern hans eller hennes föräldraansvar.

Om båda föräldrarna har avlidit, har fråntagits sitt föräldraansvar eller av någon anledning är oförmögna att utöva sitt föräldraansvar utses en förmyndare. Förmyndaren tar hand om barnet, företräder honom eller henne i alla civilrättsliga förfaranden och förvaltar barnets tillgångar.

I civillagen ges domstolen även möjlighet att utse en särskilt förordnad förmyndare när båda föräldrarna är oförmögna eller ovilliga – eller när den förälder som har ensam vårdnad är oförmögen eller ovillig – att vidta en eller flera åtgärder i barnets intresse, som faller utanför den rutinmässiga omvårdnaden av barnet. I så fall har den särskilt förordnade förmyndaren rätt att vidta dessa specifika åtgärder.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Föräldrarnas föräldraansvar upphör inte efter en separation, eller om äktenskapet upplöses, förlorar sin civilrättsliga verkan, annulleras eller ogiltigförklaras. Huvudregeln är att föräldrarna har gemensam vårdnad, dvs. båda föräldrarna utövar föräldraansvaret.

Beslut i viktiga frågor som rör barnets utbildning, uppfostran, hälsa och val av hemvist fattas i samförstånd mellan föräldrarna och med hänsyn till barnets bästa, med beaktande av barnets förmågor, naturliga böjelser och ambitioner. I rutinmässiga vardagsfrågor får föräldrarna däremot utöva föräldraansvaret var för sig (artikel 337-ter i civillagen).

Gemensam vårdnad innebär inte att barnet ska tillbringa lika mycket tid hos båda föräldrarna. I regel fastställs det i domen om hemskillnad eller äktenskapsskillnad vilken förälder barnet permanent ska bo hos, och på vilka villkor den andra föräldern kan tillbringa tid med barnet. Det är även möjligt att bestämma att barnet växelsvis ska bo hos var och en av föräldrarna. Detta är möjligt om föräldrarna bor nära varandra och har en liknande livsstil, förutsatt att ett sådant arrangemang inte har en negativ inverkan på barnets sociala liv eller skolgång.

Om gemensam vårdnad inte anses vara till barnets bästa kan domaren emellertid i ett motiverat beslut tilldela en förälder ensam vårdnad (artikel 337c i civillagen).

De vanligast fallen där en förälder tilldelas ensam vårdnad är 1) om en av föräldrarna utgör en risk för barnets fysiska och psykiska välbefinnande (en våldsam förälder, en förälder med ett omfattande straffregister, en förälder som är narkotikamissbrukare eller alkoholist), 2) om en förälder är oförmögen att

ge barnet moraliskt och materiellt stöd, eller inte har visat något intresse för barnet, 3) om en förälder talar nedsättande om den andra föräldern inför barnet, 4) om konflikten mellan föräldrarna är så allvarig att den kan skada barnets balans och psykiska utveckling.

Vid ensam vårdnad utövas föräldraskapet endast av den förälder som har tilldelats vårdnaden, men alla beslut i frågor av stor vikt för barnet måste fattas av båda föräldrarna, om inte särskilt allvariga omständigheter gör att detta är omöjligt, exempelvis våldsamt och kränkande beteende (artikel 337c i civillagen). En förälder som inte utövar föräldraansvar har rätt och skyldighet att bevaka barnets utbildning, uppfostran och levnadsförhållanden (artikel 316 sista stycket).

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrarnas avtal om hur föräldraansvaret ska utövas efter en separation ska inges till domstolen med territoriell behörighet. Denna fastställer huruvida avtalet garanterar barnens rättigheter och välbefinnande. Om så är fallet godkänner domstolen avtalet.

Om ett gift par med minderåriga barn som vill separera eller skilja sig redan har ingått ett avtal om vårdnaden om barnen och utövandet av föräldraansvaret kan de välja mellan två alternativ:

a) De kan inge en gemensam ansökan till domstolen och få sitt avtal godkänt.

b) De kan delta i förhandlingar, biträdda av en advokat (artikel 6 lagstiftningsdekret nr 132/2014). Sådana förhandlingar utgör ett avtal där parterna går med på att samarbeta på ett välvilligt och rättvist sätt för att i godo lösa tvister i samband med deras hemskillnad och vårdnaden om barnen.

Om paret har minderåriga barn (eller barn med bristande förmåga, barn med en allvarig funktionsnedsättning eller barn som inte är ekonomiskt självförsörjande) måste avtalet till följd av den advokatledda förhandlingen inom tio dagar vidarebefordras till åklagaren vid den behöriga domstolen, som godkänner avtalet om han eller hon anser att avtalet beaktar barnets bästa. Om åklagaren emellertid anser att avtalet inte beaktar barnets bästa vidarebefordrar denne inom fem dagar avtalet till domstolens ordförande, som utan dröjsmål fastställer ett datum för förhandling inom högst trettio dagar och kallar parterna att inställa sig vid denna.

Så snart avtalet har godkänts är det likvärdigt med ett domstolsavgörande om hemskillnad eller äktenskapsskillnad.

Om föräldrarna inte är gifta med varandra kan endast det första alternativet användas (dvs. ett avtal som godkänts av domstolen).

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

För att lösa eventuella konflikter i samband med utövandet av föräldraansvar kan föräldrarna vända sig till en familjemedlare. Målet med medlingen är inte att få paret att återförenas, utan att nå en ömsesidig överenskommelse om villkoren för att utöva föräldraansvaret, och på så sätt undvika och mildra varje form av konflikt. Alla lösningar som parterna enas om måste emellertid läggas fram för domstolen, som bedömer om barnets bästa har beaktats.

Om tvisten fortsätter hänskjuts den till domstolen med behörighet att pröva mål om hemskillnad, äktenskapsskillnad och vårdnad om barn.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Man måste skilja mellan två scenarier:

a) Om föräldrarna inte kommer överens i viktiga frågor kan de väcka talan vid domstol. I så fall inleder domstolen med att föreslå den lösning som bäst beaktar barnets och familjens intressen. Om tvisten fortsätter ger domstolen den förälder som den anser bäst beaktar barnets bästa rätt att avgöra den specifika frågan.

b) Föräldrarna kan väcka talan vid domstol för att få ett beslut om vårdnaden om barnen och var de ska bo (i regel när föräldrarna separerar). I så fall fattar domstolen beslut om

vårdnaden om barnen, där förstahandsalternativet är gemensam vårdnad (dvs. båda föräldrarna),

hur länge och under vilka former barnet ska bo hos respektive förälder, storleken på underhållsbidraget och i allmänhet i vilken utsträckning var och en av föräldrarna ska bidra till utgifterna för att ta hand om barnet och dess utbildning och uppfostran.

Eftersom de viktigaste besluten även efter en hemskillnad eller äktenskapsskillnad måste fattas gemensamt av föräldrarna kan föräldrarna, om de inte är överens i enskilda frågor, väcka talan vid domstol enligt punkt a.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

En förälder som har beviljats ensam vårdnad om barnen har ensam rätt att utöva föräldraansvaret, om inte domstolen beslutar annat. Den föräldern kan framför allt ensam fatta beslut även i frågor som inte rör de vardagliga rutinerna.

Även när en förälder har beviljats ensam vårdnad måste beslut som syftar till barnets bästa (beslut om barnets utbildning, uppfostran och hälsa) dock fattas av båda föräldrarna, om inte annat anges i vårdnadsbeslutet.

I regel anser domare att samtycke från den förälder som inte har vårdnaden inte behövs när den föräldern är frånvarande, ointresserad, inte kan nås eller tidigare har betett sig våldsamt eller kränkande.

Den förälder som inte har vårdnaden om barnen har rätt och skyldighet att bevaka deras utbildning, uppfostran och levnadsförhållanden, och kan vända sig till domstol om han eller hon anser att det har fattats beslut som inte beaktar barnets bästa.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om gemensam vårdnad beviljas utövar båda föräldrarna föräldraansvaret. Båda föräldrarna måste vara överens om vilken riktning barnens liv ska ta och tillsammans fatta beslut om barnens utbildning, uppfostran, hälsa och var de ska bo, samt se till att besluten beaktar barnens bästa. I rutinmässiga vardagsfrågor utövar föräldrarna i regel föräldraansvaret var för sig under de perioder barnen bor hos dem.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Den allmänna domstolen i första instans (*Tribunale ordinario*) är behörig i alla ärenden som rör vårdnad om barn och relaterade frågor om föräldraansvar.

Om en tvist rör upphävande eller begränsning av föräldraansvar eller återställande av föräldraansvar, och inte omfattar några aspekter som rör vårdnaden om barnen, är ungdomsdomstolen (*Tribunale per i minorenni*) behörig domstol.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Om frågan om vårdnad och utövande av föräldraansvaret över barn födda i äktenskapet utgör en del av ett förfarande för hemskillnad eller äktenskapsskillnad tillämpas det förfarande som anges i avsnittet om [skilsmässa](#).

Åtgärder som rör vårdnad och utövandet av föräldrasvar över barn som fötts utanför äktenskapet antas av domstolen bakom stängda dörrar, efter att ha inhämtat summariska uppgifter och efter att ha hört den allmänna åklagaren och föräldrarna. I brådskande fall kan domstolen för barnets skull förordna om interimistiska åtgärder.

I båda fallen kan domstolen förordna om interimistiska åtgärder för att skydda barn. Förfarandet ser olika ut beroende på om det rör sig om barn till ogifta par eller barn till gifta par. I båda fallen är den allmänna domstolen i första instans emellertid behörig.

I likhet med alla övriga förfaranden som rör barn hörs barnet av domaren om han eller hon är tolv år eller äldre eller bedöms ha tillräcklig insikt och urskillningsförmåga.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Rättshjälp kan fås för att täcka kostnaderna för rättsprocesser i separations-, skilsmäso- och vårdnadsförfaranden, eller rättsprocesser i syfte att begränsa eller fränta föräldrar föräldraansvar.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Beslut om föräldraansvar kan överklagas till appellationsdomstolen (*Corte d'Appello* – domstolen i andra instans).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Domstolens beslut om föräldraansvar är verkställbara.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Ett beslut om föräldraansvar som meddelas av en annan EU-medlemsstat erkänns automatiskt. Enligt förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 kan emellertid en berörd part ansöka om att få fastställt att domen ska erkännas eller inte erkännas.

För att beslutet ska fastställas måste den berörda parten inge en ansökan om verkställighet till den appellationsdomstol som har territoriell behörighet. Så snart beslutet har förklarats verkställbart verkställs det på samma villkor som om det hade meddelats i den medlemsstaten.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Appellationsdomstolen med territoriell behörighet är behörig domstol (i enlighet med nationella regler utgår man från den plats där beslutet verkställs).

Rättsprocessen sker i form av ett kontradiktoriskt förfarande och avslutas med en fastställelseedom, mot vilken ett överklagande i en rättsfråga kan inges (*ricorso per cassazione*).

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Eftersom Italien har ratificerat 1996 års Haagkonvention gäller bestämmelserna i den konventionen. Tillerkännande och upphörande av föräldraansvar, utövande av föräldraansvar och upphävande eller begränsning av föräldraansvar regleras således av lagen i det land där barnet har hemvist.

Den här webbsidan hör till portalen **Ditt Europa**.

Du får gärna lämna synpunkter på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 21/07/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Cypren

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I begreppet "föräldraansvar" ingår att namnge barnet, ta hand om det, förvalta dess tillgångar samt företräda det i alla rättsliga eller andra angelägenheter som avser barnet eller dess tillgångar. I praktiken omfattar föräldraansvaret alla frågor som rör barnet (som person) och dess egendom.

Föräldraansvar är en skyldighet och en rättighet för föräldrarna som gemensamt utövar detta ansvar. Vid utövandet av föräldraansvaret måste barnets bästa beaktas (artikel 6 i lag 216/1990).

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldrarna utövar gemensamt föräldraansvaret.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Ja, i sådana fall kan domstolen utse en förmyndare med föräldraansvar (artikel 18.2 i lagen om förhållandet mellan föräldrar och barn, lag 216/1990).

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrar skiljer sig eller separerar?

Vid en skilsmässa eller om äktenskapet har annullerats eller ogiltigförklarats fastställs frågan om föräldraansvar av domstolen. Domstolen kan ge en av föräldrarna ensam vårdnad, ge båda föräldrarna gemensam vårdnad eller ge en tredje man vårdnaden (artiklarna 14 och 15 i lag 216/1990). Om domstolen endast ger en förälder vårdnaden kan den även fastställa den andra förälderns rätt till umgänge med barnet. Vid sitt beslut ska domstolen beakta barnets bästa (artikel 17 i lag 216/1990).

5 Om föräldrar sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Domstolen måste godkänna avtalet för att det ska bli rättsligt bindande.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrar inte kan komma överens om föräldraansvaret?

För närvarande finns det inte några alternativa tvistlösningsmetoder utöver domstolsförfaranden.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrar går till domstol?

Domaren kan reglera alla frågor som rör barnet, inklusive frågor om föräldraansvar, umgängesrätt, utbildning, hälsa, förvaltning av egendom, namn, underhåll, utlandsresor och bortförande.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Nej, eftersom det finns frågor som inte omfattas av "vårdnad" i strikt mening, t.ex. förvaltningen av ett barns egendom.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrar ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

I praktiken innebär gemensam vårdnad att båda föräldrarna tillsammans måste fatta beslut i frågor som rör barnet. Det innebär vanligtvis att barnet bor lika mycket hos båda föräldrarna.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Behörig domstol är familjedomstolen i det distrikt där den minderårige har hemvist. Förfarandet inleds genom att inge en ansökan utan en edsvuren försäkran. Ingen åtföljande dokumentation krävs i detta skede.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Ansökan delges motparten som kallas att inställa sig inför domstolen den dag som anges i ansökan, för att redogöra för sin syn. I mål som rör ett barn finns det inget brådskadade förfarande förutom i mål som rör bortförande av barn. På grund av ärendenas karaktär ser domstolarna dock till att dessa mål prioriteras. Dessutom gäller artikel 6 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och artikel 30 i Cyprens författning i alla dessa förfaranden. I dessa artiklar anges att alla domstolsförfaranden måste slutföras inom skälig tid.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Ja, förutsatt att du uppfyller de lagstadgade kriterierna och har erhållit ett domstolsbeslut i frågan enligt lag 165(I)/2002.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja. Du kan överklaga beslutet till en högre familjedomstol.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Den domstol som är behörig att verkställa ett beslut om föräldraansvar är den domstol som meddelade beslutet. Förfarandet inleds genom att inge en stämningsansökan utan edsvuren försäkran, med hjälp av typ 1-formuläret i förfarandeförordningen 2/90.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Du måste registrera ansökan om erkännande och verkställighet i enlighet med artikel 21.3 i förordning (EG) nr 2201/2003. Ansökan bör registreras hos familjedomstolen i det distrikt där barnet bor, eller där svaranden bor om barnet bor i utlandet.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Behörig domstol är familjedomstolen i det distrikt där barnet bor, eller där svaranden bor om barnet bor i utlandet.

När ovannämnda ansökan delges svaranden har han eller hon rätt att uppträda inför domstol och försvara sig i enlighet med lag 121(I)/2000. Dessa förfaranden omfattas av tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 2201/2003.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Cypriotisk lag ska tillämpas, särskilt lag 216/1990. Om ingen av parterna bor i Cypern anges det i lag 216/1990 att de cypriotiska familjedomstolarna inte är behöriga att pröva målet.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 19/02/2024

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Översättningen till är dock redan färdig.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Lettland

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Barn omfattas av föräldrarnas vårdnad tills de har uppnått myndighetsåldern.

Med vårdnad avses föräldrarnas rätt och skyldighet att ta hand om barnet och dess egendom och att företräda det i frågor som rör dess person och egendom.

Med att ta hand om ett barn avses att ha omsorg om och tillsyn över barnet och rätten att välja var han eller hon ska bo.

Med omsorg om ett barn avses barnets underhåll, dvs. tillhandahållande av mat, kläder, boende och hälsovård, omvårdnad och hans eller hennes utbildning och uppfostran (för att garantera psykisk och fysik utveckling, med största möjliga hänsyn till hans eller hennes personlighet, förmågor och intressen, och för att förbereda barnet för socialt meningsfullt arbete).

Med tillsyn över barnet avses att sörja för barnets säkerhet och skydda det mot hot från tredje man. Rätten att fastställa var barnet ska bo innebär det geografiska valet av platsen för boendet och valet av formerna för boendet.

Omsorg om barnets egendom innebär underhåll och användning av barnets egendom i syfte att bevara den och öka dess värde.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldrar som bor tillsammans utövar gemensamt föräldraansvaret. Om föräldrarna har separerat fortsätter den gemensamma vårdnaden. Omsorgen och tillsynen utövas av den förälder som barnet bor hos. Föräldrarna ska gemensamt fatta beslut i frågor som kan ha stor inverkan på barnets utveckling.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om barnets hälsa eller liv hotas på grund av en förälders agerande (en förälders uppsåtliga beteende eller försummelse) eller om föräldrarna missbrukar sina rättigheter eller underlåter att tillhandahålla omsorg eller tillsyn och på så sätt riskerar barnets fysiska, psykiska eller moraliska utveckling, får domstolen fränta föräldern vårdnadsrätten.

När en förälder fräntas vårdnaden flyttar domstolen över vårdnaden om barnet till den andra föräldern. Om den vårdnad som utövas av den andra föräldern inte på lämpligt sätt kan skydda barnet från fara eller om båda föräldrarna fräntas vårdnaden, ger domstolen familjedomstolen i uppgift att hitta ett nytt hem för barnet.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna har separerat fortsätter den gemensamma vårdsnaden. Omsorgen och tillsynen utövas av den förälder som barnet bor hos. Föräldrarna ska gemensamt fatta beslut i frågor som kan ha stor inverkan på barnets utveckling. Familjedomstolen löser tvister mellan föräldrar, om inte annat föreskrivs i lag. Föräldrars gemensamma vårdnad upphör om en av föräldrarna ges ensam vårdnad genom ett avtal mellan föräldrarna eller ett domstolsbeslut.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Om föräldrarna är överens om formerna för föräldraansvaret och är villiga att utöva dem är det inte nödvändigt att inhämta ett godkännande från en myndighet eller en domstol.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Vid en tvist löser familjedomstolen eventuella konflikter. Om familjedomstolen inte kan lösa konflikten mellan föräldrarna, eller om familjedomstolens avgörande inte verkställs, kan föräldrarna väcka talan vid distriktsdomstolen (eller stadsdistriktsdomstolen).

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Om föräldrarna vänder sig till domstol kan de begära gemensam vårdnad eller ensam vårdnad. Vid behov fattar domaren dessutom beslut i frågor om underhåll, bosättningsort osv. En förälder med ensam vårdnad utövar vårdsnaden om barnet, vilket ingriper rätten att företräda barnet i personliga och egendomsrelaterade angelägenheter och rätten att fastställa var barnet ska bo. Varje förälder är skyldig och har rätt att upprätthålla ett personligt förhållande och direkt kontakt med barnet. Denna bestämmelse gäller även om barnet skilts från sin familj eller inte bor hos en eller båda föräldrarna. Den förälder som inte bor tillsammans med barnet har rätt att få information om barnet, särskilt information om barnets utveckling, hälsa, skolresultat, intressen och levnadsförhållanden. En vårdnadstvist bör avgöras med beaktande av barnets bästa och efter att ha låtit barnet komma till tals, om han eller hon är i stånd att uttrycka sin åsikt.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdsnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

En förälder som har ensam vårdnad om ett barn har alla rättigheter och skyldigheter som vårdsnaden ger upphov till. Föräldrarna har en skyldighet att stödja sitt barn efter sin förmåga och ekonomiska situation. Denna skyldighet åligger fadern och modern till dess att barnet kan försörja sig själv.

Skyldigheten att stödja barnet upphör inte om barnet skiljs från sin familj eller inte bor hos en av föräldrarna.

När domstolarna fattar beslut om ensam vårdnad bedömer domstolarna de faktiska omständigheterna i målet, dvs. hos vilken förälder barnet bor hos vid tidpunkten för talan och vilken förälder som ansvarar för den dagliga omvårdsnaden om barnet. Barnet har rätt att upprätthålla ett personligt förhållande och direkt kontakt med båda föräldrarna (umgängesrätt). Varje förälder är skyldig och har rätt att upprätthålla ett personligt förhållande och direkt kontakt med barnet. Den förälder som inte bor tillsammans med barnet har rätt att få information om barnet, särskilt information om barnets utveckling, hälsa, skolresultat, intressen och levnadsförhållanden. Att en förälder beviljas vårdsnaden om barnet innebär inte att den andra föräldern fräntas rätten till vårdnad.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn kan båda föräldrarna agera för barnets räkning i angelägenheter som rör barnets person och egendom. Föräldrarna ska gemensamt fatta beslut i alla frågor som rör barnets utveckling.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

En talan som rör vårdnads- och umgängesrätt ska väckas vid domstolen på barnets hemvistort. Den ort där barnets föräldrar är folkbokförda anses vara barnets hemvistort vid en talan som rör vårdnads- och umgängesrätt. Om barnets föräldrar är folkbokförda i olika administrativa områden anses barnets hemvistort vara den ort där den förälder som barnet bor hos är folkbokförd. Om barnets föräldrar eller barnet saknar folkbokföringsadress anses barnets hemvistort vara föräldrarnas bosättningsort.

Käromålet bör framställas i enlighet med artikel 128 i civilprocesslagen. Artikel 129 i civilprocesslagen gäller i fråga om de handlingar som ska åtfölja käromålet.

En familjedomstols yttrande i saken kan också bifogas käromålet.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Civilrättsliga mål regleras av bestämmelserna i den lettiska civilprocesslagen. Mål som rör skydd av barns rättigheter och intressen prioriteras av domstolen och följer inte de vanliga turordningsreglerna. Domstolen ber om familjedomstolens yttrande i frågor som rör beviljande av vårdnad, barnomsorg och förfarandet för att utöva umgängesrätten, och uppmanar en företrädare att närvara vid domstolsförhandlingen för att låta barnet komma till tals om barnet med tanke på ålder och mognad har förmåga att uttrycka sin åsikt.

Domstolen prövar civilrättsliga mål vid offentlig förhandling, förutom i mål som rör vårdnad och umgängesrätt. Domstolen kan besluta att hela eller delar av målet ska prövas bakom stängda dörrar för att skydda minderåriga. Ett sådant beslut kan fattas efter en motiverad begäran från parterna i målet eller på domstolens eget initiativ.

Parterna har rätt att inge en motiverad begäran till domstolen om att pröva målet i ett skyndsamt förfarande. Domstolen prövar därefter denna begäran.

På begäran av en av parterna kan det i ett domstolsavgörande slås fast att en dom eller delar av en dom som rör underhåll till barn, vårdnad och umgängesrätt ska verkställas utan dröjsmål.

På begäran av en av parterna meddelar domstolen ett interimistiskt beslut som tillfälligt fastställer storleken på underhållsbidraget tills domen meddelas.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Låginkomsttagare eller personer som har det dåligt ställt, och som har getts sådan ställning i enlighet med det förfarande som avses i lagstiftningen, och personer som plötsligt befinner sig i en ekonomisk situation som hindrar dem från att tillvarata sina rättigheter (på grund av naturkatastrofer, force majeure eller andra omständigheter som ligger bortom deras kontroll), eller helt och hållet har omhändertagits av staten eller en kommun (nedan kallat en "särskild situation"), har rätt att begära rättshjälp.

På en motiverad begäran prövar domstolen eller domaren en enskild persons ekonomiska situation och befriar honom eller henne helt eller delvis från skyldigheten att betala domstolsavgifter och beviljar uppskov med betalningen av rättegångskostnaderna eller delar upp betalningen i avbetalningar. I enlighet med civilprocesslagen är kärke bnfriade från att betala rättegångskostnaderna vid en talan om indrivning av underhållsbidrag till barn.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

En dom kan överklagas i enlighet med det ordinarie förfarandet, dvs. genom att inge ett överklagande (till den regionala domstolen) eller ett kassationsöverklagande (till högsta domstolen).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Domstolsavgöranden verkställs så snart de vinner laga kraft, eller omedelbart om de förklaras omedelbart verkställbara.

Domstolsavgöranden verkställs av en behörig exekutionstjänsteman.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Utländska domstolars avgöranden erkänns och verkställs av lettiska domstolar.

Utländska domstolars avgöranden erkänns och verkställs i enlighet med det förfarande som föreskrivs i civilprocesslagen och i enlighet med rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

En ansökan om en verkställbarhetsförklaring ska inges till distriktsdomstolen (eller stadsdistriktsdomstolen) på hemvistorten för den person mot vilken verkställighet söks eller på hemvistorten för det barn som verkställigheten avser. Ett beslut om en verkställbarhetsförklaring eller ett avgörande om att inte bevilja en ansökan om verkställbarhetsförklaring fattas av domstolen inom ramen för dess utrymme för skönsmässig bedömning. Beslutet fattas på grundval av den ingivna ansökan och de åtföljande handlingarna inom 10 dagar från det att ansökan ingavs, utan att parterna kallas.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

I ett mål om erkännande av en utländsk domstols beslut kan ett enskilt klagomål om förstainstansdomstolens avgörande inges till distriktsdomstolen, och distriktsdomstolens avgörande om det enskilda klagomålet kan överklagas till senaten genom att inge ett enskilt klagomål.

En part i förfarandet som har hemvist eller sin vanliga vistelseort i Lettland får inge ett enskilt klagomål inom 30 dagar från den dag en kopia av avgörandet meddelades, medan en part i förfarandet som inte har hemvist eller sin vanliga vistelseort i Lettland får inge ett enskilt klagomål inom 60 dagar från den dag en kopia av avgörandet meddelades.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Lettland är bundet av Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn, och bilaterala avtal om rättslig hjälp som ingåtts mellan Lettland och Ryssland, Ukraina, Vitryssland, Uzbekistan, Kirgizistan och Moldavien.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 05/04/2024

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Litauen

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Rättigheter och skyldigheter mellan barn och föräldrar regleras av bestämmelserna i del IV i bok III i Litauens civillag (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*, nedan kallad *civillagen*). I artikel 3.155 i civillagen anges att barn ska tas om hand av sina föräldrar tills de blir myndiga. Föräldrarna har rätt och är skyldiga att uppföstra och utbilda sina barn i att vara ärliga, sörja för deras hälsa och, med beaktande av deras fysiska och psykiska förutsättningar, skapa gynnsamma förutsättningar för deras fullständiga och harmoniska utveckling och förbereda dem på ett självständigt liv i samhället. I kapitel XI i bok III i civillagen anges föräldrars rättigheter och skyldigheter i förhållande till sina barn, och i kapitel XII fastställs rättigheter och skyldigheter i fråga om egendom mellan föräldrar och barn.

I artikel 3.227.2 i civillagen anges att adoptivföräldrar i lagens ögon ska behandlas som ett barns föräldrar från och med den dag domstolens dom om adoption vinner laga kraft, med undantag av de fall som anges i artikel 3.222.4 i civillagen.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

I artikel 3.156 i civillagen anges att en far och en mor ska ha lika rättigheter och skyldigheter gentemot sina barn. Föräldrarna ska ha lika rättigheter gentemot sina barn oavsett om barnet föddes inom eller utom äktenskapet, efter äktenskapsskillnad, annullering av ett äktenskap eller hemskillnad.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om föräldrarna är oförmögna eller ovilliga att utöva föräldraansvaret över sina barn kan en annan person utses i deras ställe. Därför har möjligheten till förmyndarskap och godmanskap för minderåriga införts i civillagen. De grundläggande reglerna för att placera ett barn under tillfälligt eller permanent förmyndarskap/godmanskap fastställs i artiklarna 3.254 och 3.257.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Om föräldrar skiljer sig fastställs det framtida föräldraansvaret beroende på typen av skilsmässa.

Om äktenskapet upplöses i samförstånd mellan makarna måste de inge ett avtal till domstolen om följderna av upplösningen av äktenskapet (bodelning, underhållsbetalningar till barn osv.). I artikel 3.53.3 i civillagen anges att domstolen, när den beviljar äktenskapsskillnad, ska godkänna ett avtal om följderna av upplösningen av makarnas äktenskap i fråga om betalning av underhåll till minderåriga barn och till varandra, var deras minderåriga barn ska bo, på vilket sätt makarna ska vara inblandade i sina barns utbildning och deras rättigheter och skyldigheter i egendomsfrågor. Innehållet i avtalet införlivas i beslutet om äktenskapsskillnad. Vid väsentligt förändrade omständigheter (om en av makarna blir sjuk eller arbetsoförmögen osv.) får de tidigare makarna eller en av dem ansöka hos domstolen om ändring av villkoren i sitt avtal om följderna av äktenskapsskillnaden.

Om äktenskapet har upplösts på grundval av en ansökan från en av makarna måste det av ansökan även framgå hur sökanden ska fullgöra sina skyldigheter gentemot den andra maken/makan och deras minderåriga barn. Samtidigt som domstolen beviljar äktenskapsskillnaden måste den avgöra frågorna om var barnet ska bo och underhåll till minderåriga barn, underhåll till en av makarna och uppdelning av makarnas gemensamma egendom, utom i fall där parterna i samförstånd har delat upp egendomen mellan sig i ett avtal som bestyrkts av en notarie (artikel 3.59 i civillagen).

Äktenskapsskillnad som grundas på båda makarnas fel får samma följd som om makarnas upplösning av äktenskapet har skett i samförstånd (artiklarna 3.51–3.54 i civillagen). Skilsmässoprocesser som grundas på båda makarnas fel omfattas i tillämpliga delar av artikel 3.59 i civillagen.

Vid hemskillnad får en av makarna ansöka hos domstolen om fastställande av separat boende om han eller hon inte längre vill leva tillsammans med sin maka/make eller om detta har blivit omöjligt eller allvarligt kan hota minderåriga barns intressen på grund av särskilda omständigheter som inte behöver bero på den andra maken, eller om makarna inte längre har något intresse av att leva tillsammans. Vid beviljandet av hemskillnad måste domstolen fastställa hos vilken av makarna som barnen ska bo och lösa frågorna om underhåll till barn och vilken roll den andra föräldern ska spela i barnens utbildning. Båda makarna kan gemensamt ansöka hos domstolen om att denna ska godkänna deras hemskillnad om de har ingått ett avtal om följderna av hemskillnaden i fråga om var deras barn ska bo, underhåll till barnen och barnens utbildning, bodelning och underhåll mellan makarna. Om makarna har ingått ett avtal om följderna av hemskillnaden godkänner domstolen avtalet såvida det inte strider mot grunderna för rättsordningen och inte äventyrar deras minderåriga barns eller en av makarnas rättigheter och legitima intressen. Efter att ha godkänt avtalet införlivar domstolen det med domen om hemskillnad.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Om föräldrarna lever tillsammans avgörs formerna för och typen av underhåll av ett ömsesidigt avtal mellan dem. Det finns ingen särskild modell för ett sådant avtal eller något särskilt förfarande för att ingå ett sådant avtal. I artikel 3.193 i civillagen anges att vid äktenskapsskillnad i samförstånd (artikel 3.51 i civillagen) eller hemskillnad (artikel 3.73 i civillagen) ska makarna ingå ett avtal som fastställer deras respektive skyldigheter i fråga om underhåll till sina minderåriga barn samt hur, med vilka belopp och i vilken form sådant underhåll ska betalas. Avtalet ska godkännas av domstolen (artikel 3.53 i civillagen). Föräldrar till minderåriga barn får också ingå ett avtal om underhåll till deras barn om andra skäl ligger till grund för deras skilsmässa. Om en av föräldrarna inte uppfyller det avtal om underhåll till deras minderåriga barn som domstolen godkänt får den andra föräldern rätt att ansöka hos domstolen om ett verkställighetsbeslut.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Föräldrarna har tillgång till alternativa tvistlösningsmetoder utanför domstol i form av medling. Rättslig medling är tillgänglig vid alla allmänna domstolar. Rättslig medling är kostnadsfri. Det är ett billigare och snabbare sätt att lösa tvister. Det bör noteras att rättslig medling omfattas av sekretess, och att var och en av parterna kan dra sig ur medlingen utan att de behöver ange något skäl för detta. Den domare (domstolsavdelning) som prövar målet eller var och en av parterna kan hänskjuta en tvist till rättslig medling. Mer information om medling och en förteckning över medlare finns på de [litauiska domstolarnas webbplats](#).

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Om föräldrarna går till domstol kan domaren fatta beslut i alla frågor som rör barnen, inklusive var de ska bo, föräldrarnas besöks- och umgängesrätt, underhåll till minderåriga barn och andra frågor som anges i den ansökan som ingetts till domstolen.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

I artikel 3.156 i civillagen anges att ett barns far och mor ska ha lika rättigheter och skyldigheter i förhållande till sina barn. Detta gäller oavsett om barnet föddes inom eller utom äktenskapet, efter en äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskapet. Föräldrarna har rättighet och skyldighet att ta hand om sina barn, ansvara för deras utbildning och utveckling, sörja för deras hälsa och ge dem andlig och moralisk vägledning. Vid fullgörande av dessa skyldigheter går föräldrarnas rättigheter före andra personers rättigheter. Föräldrarna måste skapa förutsättningar för sina barns möjligheter att gå i skolan så länge som krävs enligt den lagstadgade skolplikten.

En förälder får endast ges ensam vårdnad om den andra förälderns föräldraansvar har begränsats. Om föräldrarna (fader eller modern) underlåter att fullgöra sin skyldighet att uppföstra sina barn, missbrukar sitt föräldraansvar, behandlar sina barn med grymhet, har en skadlig inverkan på sina barn till följd av omoraliskt leverne eller inte tar hand om sina barn, får domstolen meddela en dom som tillfälligt eller permanent begränsar deras föräldraansvar (faderns eller moderns). När domstolen meddelar en sådan dom tar den hänsyn till de särskilda omständigheter som ligger till grund för ansökan om begränsning av föräldraansvaret. Föräldrarna behåller emellertid rätten till kontakt med sitt barn, förutom om detta strider mot barnets bästa. Om föräldrarnas föräldraansvar begränsas under obegränsad tid kan barnet adopteras utan föräldrarnas särskilda samtycke.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Föräldrar avgör i samförstånd alla frågor som rör sina barns utbildning och andra frågor som ingår i föräldraansvaret. Om de inte kan enas avgör domstolen eventuella tvister.

Barnets far, mor eller föräldrar (förmyndare/gode män) till omyndiga föräldrar kan ansöka hos domstolen om kontakt med sitt barn eller om att få vara delaktig i barnets utbildning. Domstolen fastställer formerna för en separerad faders eller moders kontakt med ett barn. Barnets bästa ska beaktas och målet är att den separerade fadern eller modern ska kunna vara så delaktig som möjligt i barnets utbildning. Domstolen får endast förordna om minimal kontakt med barnet i de fall maximal kontakt inte skulle vara till barnets bästa.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

En person som vill ansöka om föräldraansvar ska inge en sådan ansökan till distriktsdomstolen. Vilka formaliteter som måste iakttas och vilka handlingar som ska åtfölja ansökan beror på de krav som anges i ansökan och de rättigheter och skyldigheter som bestrids eller måste lösas eller fastställas (i fråga om vad föräldraansvaret ska omfatta).

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

De grundläggande tvisterna och frågorna om föräldraansvar prövas i ett förenklat förfarande.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Tillgången till rättshjälp regleras av bestämmelserna i lagen om statligt garanterad rättshjälp (*Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas*). Möjligheten att få statligt garanterad rättshjälp beror på en persons ekonomiska situation.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja, det går att överklaga ett sådant beslut till en högre domstol i enlighet med de allmänna civilprocessreglerna.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Domstolsavgöranden verkställs av exekutionstjänstemän.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar tillämpas utan att något särskilt förfarande behöver anlitas genom att en dom som meddelats av en domstol i en annan EU-medlemsstat erkänns i Litauen. Denna förordning tillämpas i alla EU-medlemsstater utom Danmark.

Domar om umgängesrätt och domar om krav på återlämnade av barn som meddelas av EU-medlemsstaternas domstolar verkställs i enlighet med reglerna i del VI i Litauens civilprocesslag (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*, nedan kallad *civilprocesslagen*).

Ansökningar om att överta behörigheten från en utländsk domstol och ansökningar om att överföra behörighet till en domstol i utlandet, i den mening som avses i artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 (och artiklarna 8 och 9 i Haagkonventionen av den 19 oktober 1996), behandlas av Litauens appellationsdomstol (*Lietuvos apeliacinis teismas*).

Ovannämnda ansökningar behandlas i enlighet med förfarandet i kapitel 39 i civilprocesslagen, om inte annat föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 2201/2003. Inga domstolsavgifter tas ut för sådana ansökningar.

Ansökningar till Litauens appellationsdomstol måste uppfylla de allmänna kraven för inlagor (artikel 111 i civilprocesslagen). I enlighet med artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 måste ansökan och åtföljande bilagor inges på litauiska, eller åtföljas av översättningar av dessa till litauiska. Om sökanden bor utanför Litauen och inte har utsett ett ombud i målet eller gett en befullmäktigad person fullmakt att ta emot inlagor, som har hemvist/sitt kontor i Litauen (artikel 805 i civilprocesslagen), måste det i ansökan anges en adress i Litauen eller en elektronisk adress till vilken inlagorna kan delges sökanden. Dessa krav gäller dock inte ansökningar som en utländsk domstol ingett till Litauens appellationsdomstol.

I förekommande fall kan Litauens appellationsdomstol ge den statliga myndigheten för skydd av barns rättigheter och adoption vid det litauiska socialskydds- och arbetsmarknadsministeriet (*Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*) i uppgift att yttra sig över ändamålsenligheten i övertagandet eller överföringen av behörighet. Litauens appellationsdomstol fastställer en tidsfrist inom vilken detta yttrande måste inges.

En ansökan måste behandlas av Litauens appellationsdomstol senast sex veckor efter att ansökan inkommit till domstolen.

Efter att Litauens appellationsdomstol har behandlat en ansökan om att överta behörighet från en utländsk domstol och beslutat att bifalla ansökan, utser Litauens appellationsdomstol, med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, en behörig litauisk domstol som ges i uppgift pröva målet i Litauen. Det förfarande som har inletts i den utländska domstolen överförs till behörig litauisk domstol för sakprövning av målet. I detta fall gäller bestämmelserna i artikel 35 i civilprocesslagen i tillämpliga delar, och förfarandet fortsätter vid den litauiska domstolen. I förekommande fall fastställer den behöriga litauiska domstolen parternas ståndpunkter i förfarandet och vidtar åtgärder för att undanröja eventuella brister som påverkar inlagorna.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Ett överklagande ska inges till Litauens högsta domstol (*Lietuvos Aukščiausios Teismas*). Klagomålet handläggs enligt det kassationsförfarande som föreskrivs i civilprocesslagen.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Den lag som ska tillämpas på förhållandet mellan föräldrar och barn fastställs i enlighet med artikel 1.32 i civilagen. Personliga och egendomsrättsliga förhållanden mellan föräldrar och barn regleras av lagen i det land där barnet har hemvist. Om ingen av föräldrarna har hemvist i det land där barnet har hemvist och barnet och föräldrarna är medborgare i samma land, ska lagen i det land som de alla är medborgare i tillämpas.

I frågor som rör föräldraansvar fastställs behörig domstol i enlighet med Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn.

Den lag som ska tillämpas på skydd av minderåriga, förmyndarskap och godmanskap fastställs i enlighet med Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i frågor till skydd för underåriga.

Underhållsskyldigheter (underhåll) inom familjen regleras av Haagkonventionen av den 2 oktober 1973 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet.

Den här webbsidan hör till portalen **Ditt Europa**.

Du får gärna lämna synpunkter på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 15/12/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Luxemburg

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

När det gäller terminologin använder man i Luxemburg hellre begreppet föräldramyndighet (*autorité parentale*) än begreppet föräldraansvar (*responsabilité parentale*). Här används dock beteckning föräldraansvar. Föräldraansvaret omfattar alla rättigheter och skyldigheter som föräldrar enligt lag tillerkänns i förhållande till sina omyndiga barn och deras egendom så att föräldrarna kan uppfylla sin skyldighet att skydda barnet och bidra till dess uppehälle och fostran.

Båda föräldrarna ansvarar för att skydda sina barns säkerhet, hälsa och moral, och för att säkerställa deras uppfostran och möjliggöra deras personliga utveckling. Föräldrarna har en rätt och en skyldighet att utöva tillsyn över barnets uppehälle och uppfostran. Föräldraansvaret är inte en absolut och oinskränkt rättighet för föräldrarna. Det ska utövas med barnets bästa för ögonen.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Om föräldraskap har fastställts för båda föräldrarna utövar de i princip föräldraansvaret gemensamt. Detta gäller oberoende av om de är gifta, lever i ett registrerat partnerskap, har separerat eller är skilda. Om föräldraskap inte har fastställts för båda föräldrarna, eller om en av föräldrarna har avlidit, är frånvarande eller är oförmögen att ge uttryck för sina önskemål, utövar den andra föräldern ensam föräldraansvaret.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om föräldrarna avlider eller inte klarar av att ta hand om sina barn ska en förmyndare (*tuteur*) utses. Den efterlevande föräldern kan välja förmyndare. Om ingen förmyndare valts utses en förmyndare vid ett formellt möte inom familjen (ett s.k. familjeråd, *conseil de famille*) eller, i annat fall, av familjedomstolen (*juge aux affaires familiales*).

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Att föräldrarna skiljer sig eller separerar innebär i princip ingen förändring av hur föräldraansvaret utövas. Båda föräldrarna fortsätter att utöva föräldraansvaret gemensamt. Efter en separation måste föräldrarna fortfarande agera tillsammans och gemensamt fatta beslut i viktiga frågor som rör barnet. Gentemot en tredje man som handlar i god tro anses var och en av föräldrarna handla med den andra förälderns samtycke vid utövandet av föräldraansvar i vardagsfrågor som rör barnets person.

Det är endast om det anses vara till barnets bästa som domstolen får anförtro föräldraansvaret till enbart den ena föräldern. I så fall får den förälder som tilldelats föräldraansvaret ensam fatta beslut i frågor som rör barnet. Den andra föräldern behåller dock sin rätt att hållas underrättad och sin rätt till insyn i barnets uppehälle och uppfostran. Med förbehåll för undantag som grundas på synnerliga skäl har den föräldern även umgängesrätt och rätt att få ha barnet boende hos sig.

I undantagsfall kan domstolen besluta att placera barnet hos en tredje man och låta denne utöva föräldraansvar över barnet.

När barnet, med föräldrarnas samtycke, har placerats hos en tredje man fortsätter föräldrarna att utöva föräldraansvaret. Den person som barnet har placerats hos fattar dock beslut i alla vardagsfrågor som rör tillsynen över barnet och dess uppfostran. Domstolen får tillfälligt placera ett barn hos en tredje man och besluta att denne måste ansöka om att bli förmyndare.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Ett avtal mellan föräldrarna i en fråga som rör föräldraansvar är endast rättsligt bindande om det godkänns av domstol.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Föräldrarna kan använda sig av familjemedling.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Familjedomstolen kan fatta beslut om följande:

Ansökningar som rör utövandet av föräldraansvar, med undantag av ansökningar om återkallande av föräldraansvar. Detta omfattar formerna för föräldrarnas utövande av gemensamt föräldraansvar, oberoende av om de är gifta, har separerat eller är skilda. Det är endast om det anses vara till barnets bästa som domstolen anförtro föräldraansvaret till enbart den ena föräldern.

Rätten för den förälder som inte har föräldraansvar till umgänge med barnet och till att få ha barnet boende hos sig. Denna rätt får endast vägras om synnerliga skäl föreligger.

Barnets rätt att upprätthålla kontakten med sina släktingar i uppstigande led. Denna rätt får endast vägras om detta anses vara till barnets bästa. I så fall fastställer domstolen formerna för kontakten mellan barnet och släktingen.

Andra personers umgängesrätt och rätt att ha barnet boende hos sig, oavsett om dessa personer är släktingar eller inte. Domstolen kan i undantagsfall bevilja sådana rättigheter.

Skyldigheten att bidra till barnets uppehälle och fostran medan föräldrarna lever tillsammans. Om föräldrarna separerar kan denna skyldighet fullgöras genom betalning av ett underhållsbidrag, som fastställs utifrån barnets behov och respektive förälders ekonomiska förutsättningar. Underhållet kan fortsätta att betalas ut efter att barnet har blivit myndigt om det inte kan försörja sig självt.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Att föräldrarna skiljer sig eller separerar innebär i princip ingen förändring av hur föräldraansvaret utövas. Båda föräldrarna fortsätter att utöva föräldraansvaret gemensamt. De måste fortfarande gemensamt fatta beslut i viktiga frågor som rör barnet (uppehälle, uppfostran, utbildning osv.).

Det är endast om det anses vara till barnets bästa som domstolen anförtro föräldraansvaret till enbart den ena föräldern. I så fall får den förälder som tilldelats föräldraansvaret ensam fatta beslut i frågor som rör barnet. Den andra föräldern behåller dock sin rätt att hållas underrättad och sin rätt till insyn i barnets uppehälle och uppfostran. Med förbehåll för undantag som grundas på synnerliga skäl har den föräldern även umgängesrätt och rätt att få ha barnet boende hos sig. Om föräldrarna separerar måste var och en av dem således upprätthålla en personlig relation med barnet och respektera barnets relation med den andra föräldern.

Om en förälder som inte har föräldraansvar anser att den andra föräldern inte utövar föräldraansvaret på ett sätt som är till barnets bästa kan han eller hon vända sig till lämplig domstol för att lösa tvisten. I så fall kan domstolen vid behov ändra beslutet om tilldelning av föräldraansvar eller formerna för utövandet av föräldraansvaret.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Gemensamt utövande av föräldraansvaret, efter att föräldrarna har separerat, förutsätter ett stort mått av samförstånd och stor enighet. Detta är enda sättet att garantera ett kontinuerligt och konstruktivt samarbete kring beslut som rör utövandet av föräldraansvaret och föräldrarnas bidrag till barnets uppehälle och fostran. Vid sina beslut ska familjedomstolen alltid beakta barnets bästa.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Sökanden kan väcka talan vid familjedomstolen genom att inge en stämningsansökan till distriktsdomstolen (*tribunal d'arrondissement*). Ansökan ska innehålla datum för och syftet med begäran, parternas efternamn, förnamn och adresser, och deras födelsedatum och födelseorter. Om sökanden inte bor i Luxemburg ska en delgivningsadress i Luxemburg anges. Parterna behöver inte företrädas av en advokat. Domstolens kansli (*greffe*) kallar parterna inom 15 dagar, såvida inte tidsfristen har förlängts av avståndsskäl i enlighet med den nya civilprocesslagen (*Nouveau Code de procédure civile*).

Som ett undantag från huvudregeln prövas en talan om att helt eller delvis återkalla föräldraansvar inte av familjedomstolen. En sådan talan prövas av distriktsdomstolen i dess egenskap av tvistemålsdomstol. En sådan talan måste väckas av den allmänna åklagaren vid distriktsdomstolen på den ort där en av föräldrarna har sin hemvist (*domicile*) eller vistelseort (*résidence*). Om föräldrarna saknar känd hemvist eller vistelseort i landet väcks talan vid distriktsdomstolen i det distrikt där barnen bor. Om inte alla barnen bor i samma distrikt väcks talan vid distriktsdomstolen i distriktet Luxemburg. Den allmänna åklagaren gör en utredning om situationen i det minderåriga barnets familj och föräldrarnas lämplighet. Föräldrarna anmodas att för domstolen lägga fram de synpunkter och invändningar som de anser vara lämpliga. I ansökan om återkallande av föräldraansvar redogörs för de faktiska omständigheterna, och ansökan åtföljs av styrkande handlingar. Registratören (*greffier*) underrättar föräldrarna eller de släktingar i uppstigande led mot vilka talan har väckts och kallar dem att inställa sig. De behöver inte företrädas av en advokat. Domstolen kan, på eget initiativ eller på begäran av en av parterna, vidta de interimistiska åtgärder som den anser lämpliga när det gäller utövandet av föräldraansvar över barnet. Domstolen kan även återkalla eller ändra dessa åtgärder. Om en förälder eller förmyndare vill återfå rättigheter som han eller hon har fråntagits måste en ansökan inges till domstolen på den plats där den person som dessa rättigheter har anförtrotts har sin hemvist eller vistelseort.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

En talan vid familjedomstolen väcks genom att en stämningsansökan inges av en av föräldrarna eller av en minderårig som har förmåga att ge uttryck för sina egna åsikter i enlighet med artikel 1007-50 i den nya civilprocesslagen. Parterna behöver inte företrädas av en advokat, förutom när ansökan inges inom ramen för ett förfarande för äktenskapsskillnad på grund av djup och varaktig söndring i äktenskapet eller ett förfarande för hemskillnad. I så fall är det obligatoriskt att företrädas av en domstolsadvokat (*avocat à la Cour*).

Ansökan ska inges på vanligt papper till den distriktsdomstol som har territoriell behörighet, vilken är

domstolen i det distrikt där det gemensamma hemmet är beläget,

om föräldrarna lever åtskilda, men gemensamt utövar föräldraansvaret, domstolen i det distrikt där den förälder som barnet vanligtvis bor hos har hemvist,

eller i det distrikt där den förälder som ensam utövar föräldraansvaret har hemvist,

i övriga fall, domstolen på den ort där den person som inte inledde förfarandet har sin hemvist.

Vid gemensam ansökan väljer parterna distriktsdomstolen i det distrikt där en av dem är bosatt. För närmare detaljer, se artikel 1007-2 i den nya civilprocesslagen.

Om ansökan inges i ett förfarande för äktenskapsskillnad på grund av djup och varaktig söndring i äktenskapet eller ett förfarande för hemskillnad, är domstolen med territoriell behörighet domstolen i det distrikt där makarna har sin gemensamma hemvist eller, i annat fall, där svaranden har hemvist.

Förhandlingar rörande ansökningar om fastställande eller ändringar av utövandet av föräldraansvar och umgängesrätt och rätten att ha barnet boende hos sig hålls inom en månad från kallelsen.

Förhandlingar inför familjedomstolen är inte offentliga. De hålls inom stängda dörrar. I princip fattar domaren vid familjedomstolen ensam beslut. Vid särskilt komplicerade mål kan han eller hon emellertid hänskjuta tvisten till ett domarkollegium. Familjedomstolen handlägger även ansökningar om interimistiska åtgärder.

Domaren vid familjedomstolen hör personligen var och en av parterna och måste försöka få dem att nå samförstånd. Domaren kan föreslå medling, besluta att det ska göras en utredning av familjesituationen (*enquête sociale*) eller besluta att någon annan utredningsåtgärd ska vidtas. När domaren vid familjedomstolen fattar beslut om formerna för utövandet av föräldraansvar kan han eller hon bland annat ta hänsyn till föräldrarnas praxis, eventuella avtal som tidigare ingåtts, de känslor som barnet har gett uttryck för, respektive förälders förmåga att fullgöra sina skyldigheter och att respektera varandra, och resultatet av de undersökningar eller utredningar som har genomförts.

Vid en ansökan om betalning av underhållsbidrag till ett barn eller en ansökan om bidrag till barnets uppehälle och fostran kan familjedomaren förordna att parterna, och även en tredje man, ska tillhandahålla information eller bokförings- eller redovisningshandlingar som visar parternas inkomster, skulder eller intäkter.

Ett överklagande av ett beslut från familjedomstolen måste inges inom 40 dagar. Det måste vara undertecknat av en domstolsadvokat.

Om familjedomstolen redan har tagit upp en ansökan till sakprövning och ärendet brådskar, vilket måste styrkas i ansökan, kan en ansökan om interimistiska åtgärder (*mesures provisoires*) inges till domstolen i ett summariskt förfarande (*en référé exceptionnelle*). Ansökan om interimistiska åtgärder ska inges till registratören vid den distriktsdomstol som är behörig att pröva målet i sak. Parterna behöver inte företrädas av en advokat.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Personer vars inkomster betraktas som otillräckliga enligt luxemburgsk lag kan få rättshjälp (*assistance judiciaire*). För att få rättshjälp måste de fylla i en ansökningsblankett för rättshjälp som kan fås från den centrala socialtjänstmyndigheten (*Service central d'assistance sociale*). Blanketten ska sändas till ordföranden för advokatsamfundet (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*) på bostadsorten, som fattar beslutet.

Rättshjälpen täcker alla kostnader med anknytning till de processer, förfaranden eller handlingar för vilka den beviljats. Den täcker framför allt stämpel- och registreringsavgifter, kanslikostnader, advokatarvoden, exekutionsbiträdens arvoden och kostnader, notariers arvoden och kostnader, teknikers arvoden och kostnader, vittnesersättning, arvoden till översättare och tolkar, avgifter för sedvanliga intyg (*certificats de coutume*), resekostnader, avgifter och kostnader för inskrivning, inteckningar och pantsättning samt eventuella kostnader för kungörelser i tidningar.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ett domstolsbeslut om föräldraansvar kan överklagas vid appellationsdomstolen (*Cour d'appel*). Överklagandefristen är i princip 40 dagar. Fristen är emellertid 15 dagar för ett överklagande av ett beslut från familjedomstolen om interimistiska åtgärder i ett förfarande för äktenskapsskillnad på grund av djup och varaktig söndring i äktenskapet, i ett förfarande om hemskillnad eller i ett summariskt förfarande.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

En familjedomstol som har bestämt ett schema för när ett barn ska bo hos respektive förälder, eller som har bekräftat en förälders eller tredje parts rätt till kontakt, kan senare fastställa ytterligare åtgärder för att verkställa beslutet. Domaren vid familjedomstolen kan fastställa åtgärdernas natur och hur de ska genomföras. Barnets bästa ska alltid beaktas. Domaren kan även fastställa ett vite för att säkerställa att beslutet följs.

Den luxemburgska lagstiftningen innehåller flera möjliga verkställighetsåtgärder vid systematisk vägran att följa ett domstolsbeslut om föräldraansvar.

För det första kan en påföljd av civilrättslig natur tillämpas, nämligen att familjedomstolen fastställer ett löpande vite (*astreinte*) för att tvinga den motvilliga föräldern att fullgöra sina skyldigheter. En talan om vitesföreläggande måste väckas vid distriktsdomstolen i det distrikt där barnet har hemvist.

Om en av föräldrarna vid upprepade tillfällen underlåter att följa domstolens beslut om umgängesrätt och rätt till boende eller alternativt boende kan familjedomstolen föreslå familjemedling. Om föräldrarnas underlåtenhet fortsätter kan domstolen, på begäran av den förälder vars rättigheter inte respekteras, ändra beslutet om tilldelning av föräldraansvar eller umgängesrätt och rätt till boende till förmån för den andra föräldern.

För det andra kan straffrättsliga påföljder komma i fråga vid underlåtenhet att överlämna barnet. Åklagarmyndigheten kan väcka åtal på eget initiativ eller efter att målsäganden har gjort en brottanmälan. Distriktsdomstolen, i dess egenskap av brottmålsdomstol, fastställer straffrättsliga påföljder och eventuellt skadestånd till målsäganden. Parterna behöver inte företrädas av en advokat.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Enligt rådets förordning (EU) nr 2019/1111 av den 25 juni 2019 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn (omarbetning) (Bryssel IIb-förordningen) ska ett avgörande om föräldraansvar som har meddelats av en domstol i ett annat EU-land (förutom Danmark) i princip automatiskt erkännas i Luxemburg. Med andra ord ska sådana avgöranden erkännas utan att något särskilt förfarande behövs.

Ett avgörande om föräldraansvar som har meddelats av en domstol i en annan EU-medlemsstat och som är verkställbart i den medlemsstaten är verkställbart i Luxemburg utan att det behövs någon verkställbarhetsförklaring. För att verkställa ett sådant avgörande ska den part som ansöker om verkställighet tillhandahålla behörig myndighet med ansvar för verkställighet

a) en kopia av avgörandet som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet ska kunna fastställas, och

b) relevant intyg som utfärdats enligt artikel 36 i *Bryssel IIb-förordningen*.

Behörig myndighet med ansvar för verkställighet kan även kräva en översättning av det översättningsbara innehållet i fritextfälten i intyget och en översättning av avgörandet.

Det bör noteras att avgöranden om umgängesrätt och om återlämnande av barn erkänns utan möjlighet att invända mot dem, såvida inte avgörandet är oförenligt med ett senare avgörande, och verkställs utan att det behövs någon verkställbarhetsförklaring. För att verkställa ett sådant avgörande ska den part som ansöker om verkställighet tillhandahålla behörig myndighet med ansvar för verkställighet

a) en kopia av avgörandet som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet ska kunna fastställas, och

b) relevant intyg som utfärdats enligt artikel 47 i *Bryssel IIb-förordningen*.

Behörig myndighet med ansvar för verkställighet kan även kräva en översättning av det översättningsbara innehållet i fritextfälten i intyget och en översättning av avgörandet.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet och verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Enligt *Bryssel IIb-förordningen* kan en berörd part vända sig till distriktsdomstolen i civilrättsliga frågor för att, genom att väcka talan, inge en ansökan om att vägra erkännande eller vägra verkställighet av ett avgörande som avser föräldrafrågor och som har meddelats av en domstol i en annan EU-medlemsstat. Parten måste företräddas av en domstolsadvokat.

Skäl för att vägra erkännande och vägra verkställighet anges i artiklarna 39 och 41 i *Bryssel IIb-förordningen*.

Var och en av parterna kan överklaga ett avgörande som meddelats av distriktsdomstolen i civilrättsliga frågor till appellationsdomstolen i civilrättsliga frågor. Ett avgörande som meddelats av appellationsdomstolen i civilrättsliga frågor kan överklagas till kassationsdomstolen (*Cour de Cassation*) i form av ett överklagande grundat på rättsfrågor.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Frågan om vilken lag som domstolen ska tillämpa skiljer sig från frågan om vilken domstol som är behörig. Behöriga domstolar i mål om föräldraansvar är domstolarna där barnet har hemvist (artikel 8 i *Bryssel IIa-förordningen* och artikel 5 i *Haagkonventionen* av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn). Tillämplig lag fastställs också i enlighet med samma Haagkonvention. Barnets nationalitet är ovidkommande. Behörigheten att vidta åtgärder för att skydda barnets person och egendom ligger hos myndigheterna i barnets hemviststat. Behörig myndighet i Luxemburg är familjedomaren. Utövandet av föräldraansvar regleras av lagen i det land där barnet har hemvist, eller om barnets hemvist ändras, av lagen i den nya hemviststaten.

Länkar

 [Broschyr om föräldraansvar](#)

 [Legilux](#)

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 05/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Ungern

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I praktiken innebär föräldraansvar (vårdnad) att föräldrarna bestämmer om ett minderårigt barns namn, tar hand om och uppfostrar barnet, bestämmer var han eller hon ska bo, förvaltar hans eller hennes tillgångar, företräder barnet i rättsliga frågor och tillvaratar hans eller hennes rättigheter eller fullgör hans eller hennes skyldigheter, samt rätten att utse en förmyndare eller utesluta någon från förmyndarskap.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Om inte annat sägs i ett avtal mellan föräldrarna eller i ett beslut från förmyndarskapsmyndigheten eller domstolen har föräldrarna gemensam vårdnad oavsett om de lever tillsammans eller åtskilda.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

I Ungern kan en förmyndare utses för att säkerställa omsorgen om minderåriga barn, företräda dem juridiskt och förvalta deras tillgångar. Förmyndaren utses av förmyndarskapsmyndigheten om en förälder är ovillig eller oförmögen att utöva sitt föräldraansvar. Vem som helst får göra en anmälan till förmyndarskapsmyndigheten om att en förmyndare behöver utses. En nära anhörig till ett minderårigt barn eller den person som barnet bor hos är skyldiga att anmäla till förmyndarskapsmyndigheten att en förmyndare behöver utses. Domstolar och andra myndigheter omfattas också av denna skyldighet.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldra skiljer sig eller separerar?

Om inte annat föreskrivs i ett avtal mellan föräldrarna eller i ett beslut från förmyndarskapsmyndigheten eller domstolen har föräldrarna gemensam vårdnad oavsett om de lever tillsammans eller åtskilda. Föräldrar som har separerat kan avtala om att dela upp de rättigheter och skyldigheter som föräldraansvaret innebär. De måste dock sträva efter balans i barnets liv (att låta barnet växelvis bo hos respektive förälder är t.ex. inte möjligt om föräldrarna lever för långt ifrån varandra och ett sådant arrangemang skulle bli för jobbigt för barnet). Föräldrarnas avtal ska godkännas av domstol. Om föräldrarna inte lyckas komma överens i frågor som rör rättigheter och skyldigheter i samband med deras föräldraansvar beslutar domstolen vem av föräldrarna som ska tilldelas vårdnaden. När domstolen fattar sitt beslut tar den hänsyn till var barnets fysiska, psykiska och moraliska utveckling bäst tillgodoses.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Om ett äktenskap upplöses genom att makarna ingår en gemensam förklaring till domstolen om att de önskar och har för avsikt att upplösa äktenskapet, ingår föräldrarnas avtal om vårdnaden i ansökan om äktenskapsskillnad. Domstolen godkänner avtalet genom ett slutgiltigt avgörande under skilsmässoförhandlingarna, eftersom ett äktenskap inte kan upplösas i samförstånd utan ett sådant avtal.

Vid behov måste domstolen fatta ett beslut om vårdnad när ett äktenskap upplöses, även om ingen ansökan om detta har gjorts. Om domen från förstainstansdomstolen inte överklagas vinner den laga kraft först femton dagar efter det att tidsfristen för att inge ett överklagande har löpt ut.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldra inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Makarna kan använda sig av [medling](#) innan de inleder ett skilsmässoförfarande eller under förfarandet. Medlingen kan inledas frivilligt eller på domstolens initiativ för att i samförstånd lösa eventuella tvister i samband med deras relation eller upplösningen av äktenskapet, t.ex. frågan om föräldraansvar. Den

överenskommelse som medlingen resulterar i kan ingå i domstolsuppgörelsen. För att se till att föräldraansvaret utövas på ett korrekt sätt och med det samarbete mellan föräldrarna som krävs kan domstolen och/eller förmyndarskapsmyndigheten under sitt eget förfarande (på begäran eller på eget initiativ i frågor som omfattas av deras behörighet) förordna att föräldrarna ska delta i medling för att hitta lämpliga samarbetsformer mellan den förälder som tilldelats vårdnaden och den förälder som inte längre bor tillsammans med barnet, och för att garantera den förälderns rättigheter.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Vid en tvist beslutar domstolen vem av föräldrarna som ska tilldelas vårdnaden. Innan beslutet fattas hörs båda föräldrarna och, om det är motiverat, barnet. Domstolen får besluta att tilldela en förälder full vårdnad eller att ge en förälder rätt att utöva vissa rättigheter och skyldigheter i samband med vårdnaden och den andra föräldern rätt att utöva andra sådana rättigheter och skyldigheter. Domstolen får ge den förälder som inte längre bor tillsammans med barnet rätt att utföra vissa uppgifter i samband med barnets omvårdnad och uppfostran, eller i undantagsfall helt eller delvis förvalta barnets tillgångar och fungera som juridisk företrädare i frågor som rör barnets tillgångar. Om det ligger i barnets intresse får domstolen begränsa eller ta bort rätten att fatta beslut i en grundläggande fråga som rör barnets framtid. Domstolen kan emellertid inte förordna om gemensam vårdnad. Gemensam vårdnad kan endast beviljas om det finns ett avtal mellan föräldrarna om detta. Detta kan sedan godkännas av domstolen.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Nej. Om domstolen beviljar en förälder vårdnaden om barnet får den förälder som inte längre bor tillsammans med sitt barn fortsätta att utöva sitt föräldraansvar i grundläggande frågor som påverkar barnets framtid. Att bestämma och ändra ett barns namn, att bestämma var barnet ska bo, om det inte ska bo hos föräldern, [att bestämma var barnet ska bo i utlandet om barnet under en längre tid ska vara bosatt i eller flytta till ett annat land](#), att ändra barnets medborgarskap och att välja var barnet ska gå i skola och vad barnet ska utbilda sig till anses utgöra sådana grundläggande frågor.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Domstolen kan inte förordna om gemensam vårdnad utan endast godkänna det avtal om att dela vårdnaden som föräldrarna har ingått under skilsmäsoförfarandet. Vid godkännandet ska barnets bästa beaktas. Ett villkor för att kunna godkänna avtalet är att de separerade föräldrarna garanterar att barnet får en balanserad livstil när de utövar gemensam vårdnad. Om domstolen bedömer att detta inte är möjligt kan den vägra att godkänna avtalet. I situationer som kräver omedelbara åtgärder får emellertid en förälder själv fatta beslut och måste sedan så skyndsamt som möjligt underrätta den andra föräldern (t.ex. vid ett akut medicinskt ingripande).

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

I frågor som rör vårdnad kan man vända sig till antingen förmyndarskapsmyndigheten eller till en domstol, beroende på om föräldrarna inte är överens om utövandet av gemensam vårdnad eller om vårdnaden ska bestämmas av domstolen.

Talan ska väckas vid domstolen på den ort där svaranden har hemvist (eller om hemvist saknas, på svarandens vistelseort), eller där makarna senast hade sin gemensamma hemvist.

Talan måste väckas genom att inge en skriftlig ansökan till domstolen. Se även faktabladet "[Hur går man till väga?](#)" för information om hur man ansöker och vad en ansökan ska innehålla. Utöver den allmänna information som måste anges ska ansökan även innehålla närmare uppgifter om ingåendet av äktenskapet och barn som fötts inom äktenskapet och fortfarande lever. Barnens födelsebevis måste bifogas i ärenden som rör föräldraansvar.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Rättsprocesser för att avgöra föräldrars vårdnadsrätt och placering av barn hos tredje man:

Om de separerade föräldrarna inte har kommit överens om ett avtal bestämmer domstolen, på begäran eller på eget initiativ, vilken förälder som ska tilldelas vårdnaden. När domstolen fattar sitt beslut tar den hänsyn till barnets intressen och bedömer var barnets fysiska, psykiska och moraliska utveckling bäst tillgodoses.

En talan om vem som ska utöva föräldraansvaret, vårdnad eller ändringar av en enskild vårdnadsrätt, placeringen av barnet hos en tredje man eller ändring av en sådan placering, kan väckas av en förälder eller av förmyndarskapsmyndigheten. Talan måste väckas av en förälder mot den andra föräldern eller av förmyndarskapsmyndigheten mot båda föräldrarna. En talan om placering av ett barn hos en tredje man måste väckas mot den person som barnet var placerat hos.

Under förfarandet måste domstolen höra båda föräldrarna. Om det är motiverat – eller om barnet själv begär det – måste även barnet höras. Om barnet är minst 14 år får domstolen endast fatta beslut om vårdnaden om barnet och barnets placering med barnets samtycke, om inte barnets val äventyrar hans eller hennes utveckling.

Domstolen får ålägga föräldrarna att använda sig av medling för att se till att föräldraansvaret utövas på rätt sätt och att föräldrarna samarbetar i den utsträckning som behövs för att garantera detta.

Förfarandet vid förmyndarskapsmyndigheten i samband med en vårdnadstvist:

Om föräldrarna inte kan enas om ett avtal i frågor som rör gemensam vårdnad (oavsett om föräldrarna bor tillsammans eller åtskilda), får var och en av föräldrarna begära att förmyndarskapsmyndigheten ska fatta ett beslut, förutom i frågor som rör samvetsfrihet eller religionsfrihet.

Om separerade föräldrar med gemensam vårdnad kommer överens om att dela upp rättigheter och skyldigheter mellan sig, eller att en av dem ska utöva vårdnadsrätten i framtiden, för förmyndarskapsmyndigheten på deras begäran detta till protokollet. Till protokollet ska även föras avtalet om att föräldrarna ska uppfostra barnet och utöva gemensamt föräldraansvar i grundläggande frågor som rör barnets framtid, om inte domstolen har beslutat annat.

Föräldrarna måste underrättas om att de får ändra sitt avtal och att avtalet inte har samma rättskraft som ett domstolsbeslut i ett äktenskapsmål eller ett mål som rör en vårdnadstvist.

I äktenskapsmål fattar domstolen på eget initiativ beslut om placeringen av ett minderårigt barn och om barnet ska bo hos någon av föräldrarna eller hos en tredje man, utvidgning eller begränsning av föräldrarnas vårdnadsrätt eller kontakt mellan respektive förälder och barnet.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Se även faktabladet "[Hur går man till väga?](#)" när det gäller denna fråga.

I förfaranden för att återkalla eller återställa vårdnad och förfaranden för placering och överlämnande av ett barn eller umgängesrätt har parterna *rätt till uppskov med betalningen* oavsett sin inkomst och ekonomiska situation. Rätten till uppskov med betalningen innebär att alla avgifter och kostnader som uppkommit under förfarandet betalas av staten i stället för av parterna. De kostnader som staten har stått för måste emellertid betalas tillbaka till staten av den förlorande parten efter avslutat förfarande.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja, beslut om föräldraansvar kan överklagas i enlighet med de allmänna reglerna. Ett överklagande kan inges av en förälder eller av barnet. Fristen för att inge ett överklagande är femton dagar efter delgivningen av beslutet.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

För att verkställa ett beslut om föräldraansvar utfärdas ett verkställighetsbeslut av *förstainstansdomstolen* eller, vid ett utländskt avgörande (domstolsuppgörelse) som har försetts med ett intyg i enlighet med artikel 42 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (nedan kallad *förordning (EG) nr 2201/2003*), av *distriktsdomstolen vid sätet för den regionala domstol där barnet eller den person som är föremål för verkställighetsbeslutet har sin hemvist* eller den centrala distriktsdomstolen i Buda (*Budai Központi Kerületi Bíróság*) i Budapest.

När ett domstolsbeslut (domstolens godkännande av ett avtal) om att överlämna och placera ett barn verkställs anmodar domstolen den person som är föremål för beslutet att frivilligt fullgöra sina skyldigheter och fastställer en lämplig tidsfrist. Om barnet inte har överlämnats när fristen löper ut begär domstolen handräckning från polisen för att se till att barnet överlämnas.

Barnet måste överlämnas till den person som har sökt verkställighet, eller till en företrädare för honom eller henne som har godkänts av förmyndarskapsmyndigheten, eller till förmyndarskapsmyndigheten. När barnet överlämnas måste den person som är skyldig att överlämna barnet informera den person som barnet lämnas till om barnets hälsotillstånd och andra omständigheter som kan äventyra barnets liv eller fysiska integritet om man inte känner till dem.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Ett beslut om föräldraansvar som meddelats i en medlemsstat erkänns av domstolarna i Ungern utan att något särskilt förfarande behöver anlitats. Det materiella innehållet i beslutet kan under inga omständigheter omprövas.

Trots det kan berörda parter ansöka om ett beslut om att erkänna eller inte erkänna ett beslut vid den behöriga domstolen.

Verkställighet:

Ett beslut om utövande av föräldraansvar som fattats i en medlemsstat som är verkställbart i den medlemsstaten och som har delgetts kan verkställas i Ungern om det på begäran av en berörd part förklaras verkställbart i Ungern.

Den domstol eller behöriga myndighet i den medlemsstat där beslutet meddelades utfärdar på begäran av en berörd part ett intyg i enlighet med artikel 42 i förordning (EG) nr 2201/2003.

Distriktsdomstolen vid sätet för den regionala domstolen där barnet eller den person som är föremål för verkställighetsbeslutet har sin hemvist, eller den centrala distriktsdomstolen i Buda i Budapest, utfärdar ett verkställighetsbeslut på grundval av ett utländskt domstolsavgörande (domstolsuppgörelse) som försetts med ett sådant intyg.

Det utländska domstolsavgörandet är verkställbart om det, beroende på dess natur, uppfyller följande villkor: det rör sig om en dom från en domstol som konstaterar att det skett en civilrättslig förseelse; i ett straffrättsligt förfarande är det den del av domen där det konstateras att det har skett en överträdelse i samband med det relaterade civilrättsliga anspråket; eller det rör sig om ett avtal som godkänts av domstolen.

På grundval av verkställighetsbeslutet genomförs verkställighetsförfarandet i enlighet med den ungerska verkställighetslagstiftningen.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Ett beslut om föräldraansvar som meddelats i en medlemsstat erkänns av domstolarna i Ungern utan att något särskilt förfarande behöver anlitats. Det materiella innehållet i beslutet kan under inga omständigheter omprövas.

Trots det kan berörda parter ansöka om ett beslut om att erkänna eller inte erkänna ett beslut vid den behöriga domstolen.

Varje part kan överklaga ett beslut som fattats i samband med en ansökan om verkställbarhetsförklaring.

Överklagandet ska avgöras i enlighet med de ordinarie processreglerna.

Överklaganden av en verkställbarhetsförklaring måste inges inom en månad från delgivningen av förklaringen. Om den part mot vilken verkställighet begärs har hemvist i en annan medlemsstat (inte i Ungern), är tidsfristen för att överklaga två månader från den personliga delgivningen eller delgivningen till hans eller hennes adress. Tidsfristen kan inte förlängas på grund av långa avstånd.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Ungern är part i *Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn*, som innehåller lagvalsregler. Vissa bilaterala avtal om ömsesidigt bistånd innehåller också sådana regler.

Enligt ungersk rätt reglerar den lag som ska tillämpas på barnet det familjerättsliga förhållandet mellan föräldern och barnet. Det rör sig således framför allt om barnets namngivning, placering, omvårdnad, att företräda barnet juridiskt och att förvalta barnets tillgångar, med undantag av underhållsskyldigheter. När det gäller barnets familjestatus och barnets förhållande till sina föräldrar enligt familjerätten måste ungersk lag tillämpas på ett barn som är ungersk medborgare eller bosatt i Ungern (med undantag av underhållsskyldigheter), om detta är mer fördelaktigt för barnet.

Den här webbsidan hör till portalen **Ditt Europa**.

Du får gärna **länna synpunkter** på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 15/01/2024

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Malta

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Denna term omfattar alla plikter och skyldigheter som en förälder har gentemot en minderårig enligt den maltesiska civillagen (kapitel 16 i den maltesiska lagsamlingen). Termen "föräldraansvar", som i maltesisk lagstiftning kallas "parental authority", omfattar vårdnad och umgänge, beslut var ett barn ska bo, resor, underhållsskyldighet, utbildning, viktiga beslut som rör barnets hälsa och förvaltning av egendom som tillhör barnet.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Barnets biologiska förälder, eller vid adoption adoptivföräldrarna så snart adoptionsförfarandet har slutförts. En ensamstående mor har dessutom föräldraansvar om inte fadern registrerar födelsen tillsammans med barnets mor.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldramas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om en domstol beslutar att barnet ska omhändertas tilldelas ministern full vårdnad om barnet i enlighet med lagen om barn och ungdomar (beslut om omhändertagande) (kapitel 285 i den maltesiska lagsamlingen).

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrama skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna skiljer sig eller separerar fastställs föräldraansvaret i ett domstolsbeslut eller genom medling. Föräldraansvaret kan även fastställas genom en rättsligt bindande handling som parterna har undertecknat i närvaro av en notarie.

5 Om föräldrama sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfylla för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Om ett sådant avtal sluts utanför hemskillnadsförhandlingarna måste det ratificeras av domstolen och registreras i det offentliga registret för att vara rättsligt bindande. Om ett avtal om föräldraansvar däremot sluts under hemskillnads- eller skilsmässoförhandlingarna ska det läggas fram för den domstol som prövar ärendet. Domstolen beslutar om avtalet ska godkännas eller inte.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrama inte kan komma överens om föräldraansvaret?

I en sådan situation är medling ett alternativ. Om föräldrarna ändå inte kan komma överens inleds en rättsprocess vid tvistemålsdomstolen (avdelningen för familjemål).

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrama går till domstol?

Domstolen kan fatta beslut i alla viktiga frågor som anses av vikt för barnets välbefinnande, t.ex. var barnet ska bo, vilken förälder som ska tilldelas vårdnaden, besöks- och umgängesrättigheter och skyldighet att betala underhåll för barnet.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Domstolen beviljar sällan en förälder ensam vårdnad om ett barn, men detta avgörs från fall till fall. Om domstolen beviljar en förälder ensam vårdnad måste denna emellertid ändå samråda med den andra föräldern i vissa frågor, särskilt i frågor som rör umgänge med eller bortförande av barnet till ett tredjeland och som direkt skulle påverka umgängesrätten för den förälder som inte har vårdnaden om barnet.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrama ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Det innebär att båda föräldrarna gemensamt diskuterar och fattar beslut i frågor som rör barnet. Detta innebär inte den dagliga omvårdnaden utan endast de viktiga beslut som rör bostadsort, utbildning och hälsofrågor. I artikel 136.3 i [civillagen](#) anges de särskilda förvaltningshandlingar som kräver båda föräldrarnas samtycke.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfylla och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Om medlingen inte lyckas ska en ansökan om föräldraansvar inges till tvistemålsdomstolen (avdelningen för familjemål). Det finns inte någon formell förteckning över handlingar som måste inges. Alla relevanta handlingar och intyg kan därför bifogas ansökan, särskilt handlingar som styrker föräldrabehörighet, inklusive vårdnadsavtal, eller beslut som meddelats.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Ansökan ska prövas en viss dag. Under prövningen av målet hör domstolen parterna och andra vittnen som parterna kallat. Domstolen kan även ge socialarbetare och psykologer i uppdrag att utarbeta en rapport om barnet om den anser att detta behövs. De experter som domstolen har utsett utarbetar sin rapport efter samråd med föräldrarna, barnet och andra yrkesutövare som på något sätt är inblandade i ärendet. Ett brådskande förfarande tillämpas om den part som ingav ansökan visar att det finns tillräckliga skäl för att betrakta ärendet som brådskande. Om det ligger i den minderåriges intresse fattas ett interimistiskt beslut om den fråga som gav upphov till den skyndsamma behandlingen, t.ex. att det föreligger hinder för avresa, omvårdnad och vårdnad etc.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Ja, du kan ansöka om rättshjälp. Det görs emellertid en behovsprövning enligt avdelning X i bok III i lagen om organisation och civilprocess (*Code of Organisation and Civil Procedure*) ([☞ kapitel 12](#) i Maltas lagsamling). Mer information om rättshjälp finns i [avsnittet om rättshjälp](#).

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Det går att överklaga ett beslut om föräldraansvar om beslutet avser en rättsfråga, exempelvis om en av parterna inte ges rätt att kalla ett vittne utan att domstolen anger ett giltigt skäl. I så fall kan ett överklagande inges till appellationsdomstolen.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Ett beslut från tvistemålsdomstolen (avdelningen för familjemål) är automatiskt verkställbart. Om en av föräldrarna emellertid inte följer domstolens beslut kan den förälder vars föräldraansvar begränsas göra en anmälan till polisen. Polisen inleder sedan ett straffrättsligt förfarande vid Court of Magistrates för att få beslutet verkställt och för att det ska utdömas böter (multa) och/eller ett fängelsestraff. Dessutom kan det göras en ansökan till tvistemålsdomstolen (avdelningen för familjemål) om ändring av ett beslut.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Det förfarande som ska tillämpas är det som anges i förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (Bryssel IIa-förordningen), nämligen att behörig domare ska fylla i ett intyg och inge detta till tvistemålsdomstolen (avdelningen för familjemål) tillsammans med domstolsavgörandet och en ansökan om erkännande och verkställighet av ett sådant beslut. En delgivningsadress måste också anges. Alla handlingar ska översättas till maltesiska eller engelska.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Överklagandet av ett sådant beslut kan göras till samma domstol som ansökan om erkännande och verkställighet gjordes till. Överklagandet ska innehålla skälen till varför erkännande och verkställighet inte bör beviljas och göras genom ett svar på ansökan.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Tillämplig lag är rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

Den här webbsidan hör till portalen [☞ Ditt Europa](#).

Du får gärna [☞ lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 16/12/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Nederländerna

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Föräldraansvar innebär att man ansvarar för att ta hand om och uppfostra ett barn.

I artikel 247 i bok 1 i den nederländska civillagen (*Burgerlijk Wetboek*) föreskrivs följande när det gäller föräldraansvar:

1. Med föräldraansvar avses föräldrars skyldighet och rätt att ta hand om och uppfostra sitt minderåriga barn.
2. I begreppet "ta hand om och uppfostra" ingår att sörja för och ta ansvar för barnets psykiska och fysiska välbefinnande och säkerhet och att främja utvecklingen av barnets personlighet. När föräldrarna tar hand om och uppfostrar sitt barn får de inte utöva psykiskt eller fysiskt våld eller utsätta barnet för någon annan förnedrande behandling.
3. Föräldraansvar omfattar föräldrarnas skyldighet att främja barnets band till den andra föräldern.
4. Ett barn till föräldrar som har gemensam vårdnad har rätt att tas om hand och uppfostras på ett likvärdigt sätt av båda föräldrarna efter upplösning av ett äktenskap av andra orsaker än dödsfall, efter hemskilnad eller efter upplösning av ett registrerat partnerskap av andra orsaker än dödsfall, eller efter ett avslutat samboförhållande om en anteckning gjordes i den mening som avses i artikel 252.1.
5. För tillämpningen av punkt 4 kan föräldrarna i en överenskommelse eller ett avtal om föräldraansvar ta hänsyn till praktiska hinder som kan uppstå i samband med upplösningen av ett äktenskap av andra orsaker än dödsfall, efter hemskilnaden eller efter upplösningen av ett registrerat partnerskap av andra orsaker än dödsfall, eller efter ett avslutat samboförhållande om en anteckning gjordes i den mening som avses i artikel 252.1, men endast om och så länge det relevanta hindret existerar.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Föräldrarna har befogenhet och ansvar för att ta hand om och uppfostra sitt barn. Det finns emellertid undantag till denna regel.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om föräldrarna är ovilliga eller oförmögna att utöva sitt föräldraansvar kan domstolen flytta över föräldraansvaret till en annan person.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Efter en skilsmässa behåller båda föräldrarna vårdnaden om sina barn. Båda föräldrarna ansvarar för att ta hand om och uppfostra barnen. Det finns emellertid undantag till denna regel. I vissa fall kan domstolen, på begäran, tilldela den ena föräldern vårdnaden. Föräldraskap (som per definition inte är samma sak som föräldraansvar) och tillhörande rättigheter och skyldigheter kan också regleras annorlunda i det avtal om föräldraansvar som upprättas vid äktenskapsskillnad.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Vid äktenskapsskillnad fastställs de arrangemang man har kommit överens om i ett avtal om föräldraansvar som granskas av domstolen. Domstolen meddelar dom om äktenskapsskillnad.

Se även <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/scheiden/vraag-en-antwoord/checklist-bij-scheiden-of-uit-elkaar-gaan>

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Medling kan användas för att lösa föräldratvister.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domstolen kan fatta beslut om alla delar i avtalet om föräldraansvar, inbegripet vårdnad, uppdelningen av ansvaret för att ta hand om och uppfostra barnet och var barnet huvudsakligen ska bo.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Nej. Den förälder som har vårdnaden om barnet är skyldig att informera den förälder som inte har vårdnaden om barnet i viktiga frågor som rör barnets person [HM-B1] och tillgångar och att samråda med den sistnämnda föräldern vid beslut som rör barnet. I slutändan är det dock den förälder som har vårdnaden som bestämmer.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Det innebär att båda föräldrarna har samma rättigheter och skyldigheter som en person som har vårdnaden om ett barn (se fråga 1), om föräldrarna har enats om en annan uppdelning av den faktiska omvårdnaden och uppfostran av barnet i avtalet om föräldraansvar.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

För att tilldelas vårdnaden om ett barn måste en ansökan inges till behörig domstol på barnets hemvistort. Vilka handlingar som ska inges beror på föräldrarnas och barnets situation. Information om vilka handlingar som krävs finns i [processreglerna \(procesreglement\)](#) för mål angående vårdnad och umgängesrätt (*Gezag en omgang*). En advokat kan hjälpa dig med detta.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Det finns inga särskilda förfaranden för de nämnda situationerna. Ja, det finns ett förfarande för interimistiska åtgärder.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Ja, du kan få rättshjälp. Detta är dock förenat med vissa villkor. [Mer information](#) i detta ämne hittar du på rättshjälpsnämndens (*Raad voor Rechtsbijstand*) webbplats.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja, du kan överklaga till appellationsdomstolen (*gerechtshof*).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Det normala domstolsförfarandet tillämpas i detta fall.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

I princip behöver du inte göra någonting. Detta sker automatiskt om medlemsstaten är part i Bryssel IIa-förordningen. Denna förordning gäller i alla EU-medlemsstater utom Danmark.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Överklaganden ska inges till domstolen i det land där beslutet meddelades.

I Nederländerna måste du biträddas av en advokat för att inge ett överklagande i ett familjeärende. Advokaten kan inge överklagandet till appellationsdomstolens [kansli](#). Efter att domstolen har fattat beslut i ett familjemål har advokaten tre månader på sig att överklaga beslutet. Appellationsdomstolen tillämpar denna tidsfrist strikt. Överklagandet har officiellt ingetts den dag ansökan inkommer till kansliet.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

De nederländska domstolarna tillämpar endast nederländsk lag.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 07/02/2024

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [de](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Österrike

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Med vårdnad (föräldraansvar) avses föräldrars skyldigheter och rättigheter. I föräldraansvaret ingår bland annat att ta hand om och uppfostra barnet, förvalta barnets tillgångar och företräda barnet (§ 158 i civillagen – *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*).

Att ta hand om ett barn innebär enligt § 160 i civillagen framför allt att man sörjer för barnets fysiska välbefinnande och hälsa och utövar direkt tillsyn över barnet, och att uppfostra ett barn innebär framför allt att man säkerställer barnets psykiska, mentala, känslomässiga och moraliska utveckling och främjar barnets talanger, förmågor, preferenser och utvecklingspotential samt hans eller hennes skolgång/yrkesutbildning. Att ta hand om ett barn innebär även att sörja för läkarvård för barnet och att uppfostra ett barn innebär även att man bestämmer var barnet ska bo (§ 162 i civillagen) och därför även fattar beslut om utlandsresor, val av skola eller byte av barnets religion. Föräldrars rätt att uppfostra sina barn innebär också att de har rätt att namnge barnet.

Förvaltning av barnets tillgångar innebär exempelvis underhåll till barnet (fastställande, ändring, erhållande, indrivning och användning av underhåll). I § 164 i civillagen anges att föräldrarna ska förvalta barnets tillgångar "med den omsorg som ankommer anständiga föräldrar".

Att vara barnets juridiska företrädare definieras som rätten och skyldigheten att företräda barnet i rättsliga frågor. Detta innebär att företräda barnet i mål där barnet direkt tilldelas rättigheter eller skyldigheter eller ge sitt samtycke för barnets räkning. Att vara barnets juridiska företrädare kan innebära att man tar hand om och uppfostrar barnet och förvaltar barnets tillgångar i en "extern" mening (t.ex. ingår ett avtal om läkarvård med en läkare, samtycker till vårdbehandlingar för barnet), till skillnad från att man själv utför dessa uppgifter (t.ex. ger medicin, byter blöjor, övervakar läsläsning). Rollen som juridisk företrädare gäller även utanför dessa områden (i begreppets "egentliga" mening), som t.ex. vid byte av barnets namn eller medborgarskap, erkännande av utomäktenskapligt faderskap och utövande av barnets personliga rättigheter.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Huvudregeln är att om ett barn föds inom äktenskapet, eller om föräldrarna gifter sig efter att barnets har fötts, har båda föräldrarna vårdnaden om barnet (§ 177.1 i civillagen). Om barnet föds utanför äktenskapet är det enligt lagen endast modern som har vårdnaden om barnet (§ 177.2 första meningen i civillagen).

I § 177.2 andra meningen i civillagen anges att ogifta föräldrar, efter att ha informerats om de rättsliga följderna, inför en tjänsteman vid folkbokföringsmyndigheten personligen får förklara att de önskar gemensam vårdnad om barnet, om vårdnaden inte redan har fastställts i domstol. Om föräldrarna inte delar hushåll måste de komma överens om vilken förälder som i första hand ska ta hand om barnet. Alternativt kan föräldrarna ingå ett avtal inför domstolen eller inge ett sådant avtal till domstolen (§ 177.3 i civillagen). Domstolen kan även bevilja föräldrarna gemensam vårdnad (§ 180.2 i civillagen).

Gemensam vårdnad kan endast avslutas genom ett domstolsbeslut. Domstolen måste därefter försöka få parterna att göra upp i godo. Om detta inte lyckas beviljar domstolen en förälder vårdnaden eller beviljar på nytt båda föräldrarna vårdnaden (§ 180 i civillagen). Om domstolen beviljar gemensam vårdnad måste den även ange hos vem barnet i första hand kommer att bo. Vid dessa beslut sätter domstolen barnets bästa i första rummet.

Om en förälder tilldelas ensam vårdnad har den andra föräldern rätt till personlig kontakt med barnet och rätt till information, rätt att yttra sig och rätt till representation i den mening som avses i § 189 i civillagen.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om båda föräldrarna är förhindrade att utöva vårdnaden måste domstolen bestämma vilka mor- eller farföräldrar (eller vilken mor- eller farförälder), eller vilka familjehemsföräldrar (eller vilken familjehemsförälder) som bör tilldelas vårdnaden om barnet. Om mor- eller farföräldrar eller familjehemsföräldrar ska

tilldelas vårdnaden har ett par i regel företrädare framför en ensam mor- eller farförälder eller en ensam familjehemsförälder, om inte en sådan lösning är till barnets bästa. Detta gäller i motsvarande grad om båda föräldrarna är förhindrade att tillhandahålla en viss aspekt av omvårdnaden. Barnets bästa sätts alltid i första rummet när vårdnad tilldelas.

Om den förälder som har ensam vårdnad är förhindrad att utöva vårdnaden måste domstolen avgöra huruvida fullständig eller delvis vårdnad ska tilldelas den andra föräldern, till mor- eller farföräldrar eller en mor- eller farförälder eller till familjehemsföräldrar (eller en familjehemsförälder). Den andra föräldern ska väljas framför mor- eller farföräldrar och familjehemsföräldrar så länge barnets bästa kan garanteras hos den föräldern.

Om det inte finns några föräldrar, mor- eller farföräldrar eller familjehemsföräldrar som kan tilldelas vårdnaden kan en annan lämplig person tilldelas vårdnaden om barnet (§ 204 i civillagen). Barnets bästa är den avgörande faktorn när en sådan person väljs ut. Hänsyn måste även tas till barnets och föräldrarnas önskemål (§ 205.1 i civillagen). I första hand ska släktingar komma ifråga, därefter andra personer som står barnet nära och slutligen andra lämpliga personer, t.ex. barn- och ungdomsomsorgsorganisationer (§ 209 i civillagen).

4 Hur fastställs föräldransvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Ett par fortsätter att ha gemensam vårdnad efter äktenskapsskillnad eller annullering av äktenskap. Om föräldrarna vill fortsätta att ha gemensam vårdnad måste de emellertid inge ett avtal om föräldransvar till domstolen. I detta ska de ange vilken förälder barnet huvudsakligen ska bo hos. Domstolen måste godkänna avtalet om detta är till barnets bästa. Föräldrar får emellertid inte dela vårdnaden på ett sätt som t.ex. innebär att endast en förälder ansvarar för barnets omsorg och uppföstran, medan den andra föräldern enbart förvaltar barnets tillgångar och företräder barnet. Den förälder som barnet bor hos måste alltid ha full vårdnad. Om ett sådant avtal inte inges inom en rimlig tid efter upplösningen av äktenskapet, eller om det inte är till barnets bästa, måste domstolen – om det inte går att få parterna att göra upp i godo, vid behov efter medling – avgöra vilken förälder som framöver ska ha ensam vårdnad om barnet.

Föräldrarna kan även själva ange ett endast en förälder ska behålla vårdnaden om barnet efter upplösningen av äktenskapet. Ett avtal som anger hos vilken förälder barnet huvudsakligen ska bo är naturligtvis inte nödvändigt i så fall. Detta gäller inte enbart om äktenskapet upplöses, utan även när barnets föräldrar fortfarande är gifta men lever permanent åtskilda. I sådana fall fattar domstolen endast beslut på begäran av en av föräldrarna.

Ovannämnda information om vårdnad efter upplösning av föräldrarnas äktenskap gäller även i de fall två livspartner separerar. Föräldrarna till ett barn som fötts utanför äktenskapet kan därför tilldelas gemensam vårdnad av domstolen om de inte längre delar hushåll eller aldrig delat hushåll, förutsatt att det finns ett avtal om var barnet ska bo som är till barnets bästa.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldransvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Se fråga 4.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldransvaret?

Föräldrar kan kontakta barn- eller ungdomsförvaltningen (familjerådgivning) eller privata organisationer för att få råd. Alternativt kan föräldrarna delta i medling, parrådgivning eller föräldrarådgivning eller använda sig av andra rådgivningstjänster.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domaren i förmyndardomstolen (*Pflegschaftsgericht*) kan endast officiellt inleda och fatta beslut i ärenden om vårdnad och umgängesrätt. Om det finns ett akut hot mot barnets välbefinnande måste detta anmälas till barn- och ungdomsförvaltningen. Om barnet befinner sig i omedelbar fara kan denna vidta lämpliga åtgärder. I allvariga fall kan detta även innebära indragen vårdnad.

Beslut om underhåll till barn kan endast fattas på begäran av barnets juridiska företrädare eller den myndiga person som har rätt till underhåll. Sådana beslut kan inte fattas av domstolen på eget initiativ. En ansökan om underhåll till barn måste göras som ett led i ett icke-kontradiktoriskt förfarande (*Außerstreitverfahren*). Detta gäller även barn som är myndiga. En särskild domstolstjänsteman (*Rechtspfleger*) ansvarar för detta.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Den förälder som inte har vårdnaden har rätt att av den person som har vårdnaden i god tid informeras om viktiga frågor som påverkar barnet och planerade åtgärder som kräver båda föräldrarnas närvaro vid gemensam vårdnad (§ 167.2 och 167.3 i civillagen) samt lämna synpunkter beträffande denna information (rätten att informeras och att yttra sig). Synpunkterna bör beaktas om de önskemål som framförs är bättre för barnets bästa. Dessa rättigheter innebär även mindre viktiga frågor (förutsatt att det inte rör sig om rena vardagsfrågor) om den person som inte har vårdnaden, trots att denne vill det, inte har regelbunden direktkontakt med barnet, t.ex. på grund av att omständigheterna omöjliggör detta eller på grund av att barnet vägrat att ha kontakt med honom eller henne (§ 189.3 i civillagen).

Om den förälder som har vårdnad konsekvent underlåter att fullgöra dessa skyldigheter kan domstolen på begäran meddela lämpliga förelägganden, och om barnets välbefinnande hotas kan domstolen även göra detta på eget initiativ (§ 189.4 i civillagen). Domstolen kan t.ex. meddela särskilda beslut till den förälder som underlåter att fullgöra skyldigheterna eller ge den förälder som inte har vårdnaden rätt att själv inhämta informationen från läkaren eller skolan.

Om den förälder som har vårdnaden uppvisar ett beteende som hotar barnets välbefinnande kan vårdnaden helt eller delvis dras in i enlighet med § 181 i civillagen.

Rätten till information och rätten att yttra sig kan begränsas eller återkallas av domstolen om utövandet av dessa rättigheter allvarligt hotar barnets välbefinnande. Detsamma gäller om den berörda föräldern missbrukar dessa rättigheter eller utövar dem på ett sätt som den andra föräldern inte kan godta.

De upphör även att gälla om föräldern själv utan motivering vägrar att ha kontakt med barnet (§ 189.2 i civillagen).

Vårdnad måste alltid utövas på ett sätt som sätter barnets bästa i främsta rummet. Vid fastställandet av vad som är till barnets bästa bör hänsyn tas till barnets personlighet och behov, särskilt hans eller hennes talanger, förmågor, preferenser och utvecklingspotential, och till föräldrarnas levnadsförhållanden.

Alla personer som har vårdnad om ett barn (föräldrar, mor- eller farföräldrar, familjehemsföräldrar eller andra personer) och personer som har andra rättigheter och skyldigheter gentemot barnet (t.ex. umgängesrätt) måste, för att trygga barnets välbefinnande, avstå från allt som skulle kunna undergräva barnets förhållande med andra personer som har rättigheter och skyldigheter gentemot barnet eller som skulle kunna göra det svårare för sådana personer att fullgöra sina uppgifter (kravet på gott uppförande [*Wohlverhaltensgebot*], § 159 i civillagen).

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Principen om ensamrätt gäller juridisk representation, dvs. varje förälder har rätt och är skyldig att ensam företrädare barnet. En rättslig åtgärd som vidtas av en förälder är därför fortfarande giltig även om den andra föräldern inte håller med om den (§ 167.1 i civillagen). Om båda föräldrarna företräder barnet måste båda föräldrarna endast vara överens i de fall som förtecknas i § 167.2 i civillagen (t.ex. vid byte av barnets förnamn eller efternamn, val eller byte av barnets religion, överföring av barnet till extern vård etc.).

Godkännande från den andra förälder som har rätt att företrädare barnet och domstolens samtycke krävs om barnets företräds eller samtycke ges för barnets räkning i egendomsrelaterade frågor som inte omfattas av vanlig affärsverksamhet (§ 167.3 i civillagen). Dessa frågor innebär t.ex. avyttring eller belåning av egendom, avstående från en arvsrätt, villkorslöst godtagande eller avstående av ett arv och mottagandet av gåvor med gravation.

I tvistemål har varje förälder rätt att själv företräda barnet. Om föräldrarna inte kan komma överens eller domstolen inte har utsett någon av dem, eller en tredje man, att företräda barnet, företräds barnet av den förälder som slutförde det första steget i förfarandet (*Verfahrenshandlung*) (§ 169 i civillagen). Föräldrarna måste iakttä kravet på gott uppförande (se fråga 9).

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Enligt § 109 i lagen om domstols behörighet (*Jurisdiktionsnorm* – JN) är behörig domstol distriktsdomstolen (*Bezirksgericht*) i det distrikt där barnet har sin hemvist eller, om barnet saknar hemvist i Österrike, barnets (faktiska) vistelseort. Om barnet saknar hemvist i Österrike är behörig domstol domstolen i det distrikt där barnets juridiska företrädare har sin hemvist. I avsaknad av hemvist i Österrike är behörig domstol domstolen i det distrikt där en av föräldrarna har sin hemvist, eller annars distriktsdomstolen i Wien (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Hemvist skiljer sig från den (vanliga) vistelseorten genom att hemvisten vanligtvis avser en specifik, kontinuerlig tidsperiod (ungefär sex månader).

Ansökningar om överflyttning av ensam vårdnad eller deltagande i vårdnaden kan göras skriftligen per post eller personligen vid distriktsdomstolen på s.k. kontorsdagar (*Amtstage*), vilka inträffar åtminstone en gång i veckan, vanligtvis på tisdag morgon. Parterna behöver inte företrädas av en advokat. Om de vill företrädas får de emellertid endast företrädas av en advokat (s.k. relativ skyldighet att anlita advokat [*relative Anwaltpflicht*] enligt § 101.1 i lagen om rättsvårdsärenden).

Ansökan måste innehålla en beskrivning av ärendet, sökandens och hans eller hennes ombuds för- och efternamn och adress, och vid behov namn och adress till de andra parter som han eller hon känner till, och i frågor som rör civilstånd även parternas födelsedatum, födelseort och medborgarskap (§ 10.3 i lagen om rättsvårdsärenden).

Om ansökans form eller innehåll är inkorrekt eller ofullständigt på ett sätt som hindrar ytterligare steg i förfarandet får domstolen inte avvisa eller avslå ansökan med en gång utan bör först försöka att få till stånd en rättelse (§ 10.4 i lagen om rättsvårdsärenden).

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Det icke-kontradiktoriska förfarandet ska tillämpas i sådana fall, i enlighet med lagen om rättsvårdsärenden.

I enlighet med principen om barnets bästa måste domstolen tilldela eller återkalla vårdnad och rätten till personlig kontakt, särskilt för att upprätthålla trovärdig kontakt och för tydlighet i rättsligt avseende, och måste ibland göra detta i form av provisoriska åtgärder inom ramen för ett nödförfarande. Detta kan framför allt vara nödvändigt efter att föräldrarnas äktenskap eller delade hushåll har upplösts (§ 180.1.1 i civillagen). Detta beslut är provisoriskt bindande och verkställbart, såvida inte domstolen beslutar annat.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

I enlighet med §§ 63–73 i civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung* – ZPO) beviljas på begäran rättshjälp i civilrättsliga förfaranden om en part inte kan betala kostnaderna för förfarandet utan att hamna på en lägre ekonomisk nivå än vad han eller hon behöver för att klara sitt uppehälle. I enlighet med § 7.1 i lagen om rättsvårdsärenden måste dessa bestämmelser tillämpas på motsvarande sätt i icke-kontradiktoriska förfaranden (t.ex. i förfaranden om underhåll till barn). Vilket belopp en person behöver för sitt uppehälle ligger mellan den statistiska genomsnittsinkomsten för en anställd och existensminimum. En risk för att hamna under detta belopp anses föreligga om den part, och hans eller hennes familj, som har rätt till underhåll inte ens skulle kunna leva ett enkelt liv, sett till alla tillgångar som kan användas och möjligheten att ackumulera besparingar under längre förfaranden. Delvis rättshjälp kan också beviljas.

Rättshjälp godkänns endast om den avsedda rättshandlingen eller försvaret inte förefaller uppenbart lättvindigt eller utsiktslöst. Rättshjälp kan beviljas både fysiska och juridiska personer. Partens medborgarskap är irrelevant.

Rättshjälp omfattar framför allt ett provisoriskt undantag från betalningen av domstolsavgifter, och avgifter för vittnen, sakkunniga och tolkar, samt betalning av partens resekostnader om han eller hon måste inställa sig personligen. Om det enligt lag är nödvändigt att företrädas av en advokat (som t.ex. i tvister där tvisteföremålet överstiger 5 000 euro eller vid förfaranden vid regionala domstolar [*Landesgerichte*]) eller om det förefaller nödvändigt mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda ärendet, tillhandahålls parten provisoriskt en österrikisk advokat utan kostnad. Advokaten ger parten juridiska råd före förfarandet i syfte att lösa tvisten utanför domstol.

I § 71 i civilprocesslagen anges att de parter som får rättshjälp måste betala tillbaka hela eller delar av de belopp som de provisoriskt befriades från att betala och som ännu inte har återbetalats. Dessutom måste de betala det fastställda arvodet till den advokat som de har tilldelats om och så snart de kan göra detta utan att riskera att hamna under existensminimum. Efter en period på tre år efter avslutat förfarande kan återbetalningsskyldigheten inte längre göras gällande. För att kontrollera huruvida villkoren för återbetalning är uppfyllda kan domstolen be parten att inom en lämplig tidsperiod inge en ny deklaration av tillgångar (*Vermögensbekenntnis*), tillsammans med skälig bevisning.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Beslut från domstolen i första instans om föräldraansvar kan överklagas (§ 45 i lagen om rättsvårdsärenden). Fristen för att överklaga är 14 dagar från delgivningen av den skriftliga kopian av beslutet (§ 46.1 i lagen om rättsvårdsärenden). I regel är det domstolen i andra instans som fattar beslut om överklagandet.

I vissa fall kan ett överklagande i en rättsfråga (*Revisionsrekurs*) inges till Högsta domstolen (*Oberster Gerichtshof*) mot ett avgörande från appellationsdomstolen (*Rekursgericht*) inom ramen för överklagandeförfarandet (se § 62 i lagen om rättsvårdsärenden). Sådana överklaganden är endast tillåtna om de löser en rättsfråga som i hög grad är viktig för att upprätthålla rättslig enhet, rättssäkerhet och utveckling. I vissa frågor är sådana överklaganden emellertid inte tillåtna, t.ex. i frågor som rör rättshjälp, kostnader och avgifter. Fristen för att inge ett överklagande i en rättsfråga är 14 dagar från delgivningen av appellationsdomstolens avgörande (§ 65.1 i lagen om rättsvårdsärenden). Överklagandet måste undertecknas av en advokat eller notarie (§ 65.3.5 i lagen om rättsvårdsärenden).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Enligt § 110.2 i lagen om rättsvårdsärenden kan beslut inte verkställas i enlighet med lagen om verkställighet (*Exekutionsordnung*). I enlighet med § 79.2 i lagen om rättsvårdsärenden måste domstolen på begäran eller på eget initiativ förordna om lämpliga bindande åtgärder. Dessa åtgärder inbegriper böter, fängelse i upp till ett år, obligatorisk närvaro, granskning av handlingar, information och annat lösöre och utnämningen av förvaltare som ska vidta rimliga åtgärder för den felande personens räkning och på dennes risk. Avgöranden om personlig kontakt måste också verkställas mot den förälders vilja som inte lever tillsammans med barnet i det gemensamma hushållet. Domstolen kan även verkställa avgöranden om vårdnad med hjälp av lämpliga tvångsåtgärder. Enligt § 110.3 i lagen om rättsvårdsärenden kan domstolen, på eget initiativ, endast avstå från att söka verkställighet om och så länge detta äventyrar barnets välbefinnande. Vid verkställighet av vårdnadsavgöranden som meddelats eller godkänts av domstolen kan domstolen dessutom be om hjälp från barn- och ungdomsförvaltningen eller från familjedomstolen. Detta gäller särskilt den tillfälliga omvårdnaden av ett barn om detta krävs för att trygga hans eller hennes välbefinnande. Det är dock endast rättsliga myndigheter som får använda direkt tvång för att verkställa domstolsavgöranden. De kan be om handräckning från polisen.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Enligt artikel 21 i Bryssel IIa-förordningen ska domar från andra medlemsstater erkännas utan att något särskilt förfarande behöver anlitas.

Ett förfarande för att godkänna att en utländsk domstols dom verkställs (*exekvutförfarande*) krävs för att verkställa vårdnadsbeslut (artikel 28 och följande artiklar i Bryssel IIa-förordningen). Enligt artikel 30 i förordningen är det upp till medlemsstaterna att fastställa närmare detaljer om förfarandet. I Österrike regleras detta av §§ 112–116 i lagen om rättsvårdsärenden.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

En begäran om att inte erkänna ett vårdnadsbeslut som fattats i en annan medlemsstat (artikel 21.3 i Bryssel IIa-förordningen) faller – i likhet med exekvutförfarandet – inom behörigheten för distriktsdomstolen i det distrikt där barnet har sin hemvist, eller i avsaknad av sådan hemvist, sin vanliga vistelseort. Om barnet saknar hemvist i Österrike är behörig domstol domstolen i det distrikt där den juridiska företrädaren har sin hemvist, eller om sådan hemvist saknas i Österrike, och så länge det rör barnet, domstolen där en av föräldrarna har sin hemvist. I annat fall är behörig domstol distriktsdomstolen i Wien (§ 109a i lagen om domstols behörighet jämförd med § 109 i denna lag).

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Om österrikiska domstolar anses behöriga enligt Bryssel IIa-förordningen eller 1996 års Haagkonvention om skydd av barn kommer de i första hand att tillämpa österrikisk lag.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

 Your Europe

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 16/12/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [pl](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Polen

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Föräldraansvar omfattar särskilt föräldrars skyldigheter och rättigheter när det gäller att ta hand om såväl barnet som barnets tillgångar och att vårda barnet med respekt för barnets värdighet och rättigheter (artikel 95.1 i familje- och förmyndarskapslagen, KRiO).

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Båda föräldrarna har föräldraansvar för ett barn. Om en förälder är död eller inte har full rättskapacitet har den andra föräldern föräldraansvar. Samma sak gäller om en av föräldrarna har fråntagits föräldraansvaret.

Föräldraansvaret kan även begränsas genom ett domstolsbeslut. I sådana fall har den andra föräldern rätt att utöva föräldraansvar över barnet i den utsträckning som anges i domstolsbeslutet.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om föräldrarna är oförmögna att utöva föräldraskapet kan de ansöka hos förmyndarskapsdomstolen (*sąd opiekuńczy*) eller någon annan offentlig myndighet om att barnet ska placeras i fosterhem. I extremt brådskande fall kan barnet, på föräldrarnas begäran eller med deras samtycke, placeras i ett fosterhem på grundval av ett avtal mellan provinsguvernören (*starosta*) och en fosterhemsfamilj eller personer som driver ett fosterhem (*rodzinny dom dziecka*).

Om föräldrarna är ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över ett barn kan de samtycka till att barnet adopteras bort. Det finns tre typer av adoption enligt polsk lag: fullständig adoption, fullständig och oåterkallelig adoption (även kallad permanent adoption) och ofullständig adoption.

Om föräldrar som utövar sitt föräldraansvar äventyrar barnets bästa kan förmyndarskaps-domstolen besluta att begränsa deras föräldraansvar och placera barnet i en fosterhemsfamilj eller i ett fosterhem, på institution, på ett vård- och behandlingshem, på ett sjukhem eller på ett rehabiliteringscenter.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldra skiljer sig eller separerar?

När en polsk domstol meddelar en dom om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap är domstolen skyldig att lösa frågan om föräldraansvar över ett barn, såvida den inte saknar behörighet att fastställa föräldraansvar i ett visst ärende. När målet om föräldraansvar prövas kan den polska domstolen ta hänsyn till ett skriftligt avtal mellan makarna om hur föräldraansvaret ska utövas, förutsatt att barnets bästa tillvaratas.

Om föräldrarna inte kan komma överens kan domstolen, med hänsyn till barnets rätt att uppfostras av båda föräldrarna besluta om gemensam vårdnad,

bevilja en av föräldrarna ensam vårdnad och begränsa den andra förälderns ansvar till särskilda skyldigheter och rättigheter gentemot barnet.

Om det krävs för att ta tillvara barnets bästa kan domstolen som handlägger förmyndarskapsärenden (*sąd opiekuńczy*) ändra ett beslut om föräldraansvar och hur det ska utövas i en dom om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap (artikel 106 i KRiO).

5 Om föräldra sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Det finns inga särskilda formkrav för ett sådant avtal. Det bör dock noteras att ett avtal mellan föräldrarna om hur föräldraansvaret ska utövas saknar rättsverkan och enbart ska ses som ett underlag för domstolens dom i ärendet. Parterna kan även nå fram till ett avtal med hjälp av medling. I så fall upprättas det i skriftlig form och undertecknas både av föräldrarna och av medlaren. För att vara juridiskt bindande måste uppgörelsen ha godkänts av domstolen.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldra inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Föräldrarna kan få hjälp av en medlare. Medlingstjänster tillhandahålls på grundval av ett avtal om medling eller av ett domstolsbeslut som hänvisar parterna till medling. Avtalet kan även ingås om den ena föräldern har begärt medling och den andra föräldern samtycker till detta. Innan en uppgörelse som uppnåtts inför en medlare godkänns av domstolen har emellertid uppgörelsen inte samma rättsverkan som ett domstolsavgörande.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

I Polen kan föräldrarna väcka talan vid en domstol som handlägger förmyndarskapsärenden i olika frågor som rör föräldraansvar över ett barn, exempelvis hur föräldraansvaret och umgängesrätten till barnet ska utövas om föräldrarna har gemensam vårdnad men lever åtskilda, hur en tvist beträffande viktiga frågor för barnet ska lösas om föräldrarna inte kan enas om hur sådana frågor ska lösas, inbegripet fastställandet av var barnet ska bo, val av skola, val av namn och efternamn, beslut om läkarvård, utlandsresor osv., juridiska transaktioner mellan ett barn och en förälder om sådana transaktioner går utöver den normala förvaltningen av barnets tillgångar.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Om en domstol har anförtrott utövande av föräldraansvar till endast en av föräldrarna har den föräldern rätt att fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att rådfråga den andra föräldern eller inhämta den andra förälderns samtycke.

Förmyndarskapsdomstolen kan frånta en förälder föräldraansvaret om föräldraansvaret inte kan utövas på grund av ett permanent hinder, om föräldern missbrukar sitt föräldraansvar eller grovt försummar sina skyldigheter gentemot barnet.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om föräldrarna beviljas gemensam vårdnad innebär detta att de får och måste utöva samma rättigheter och skyldigheter gentemot barnet. Detta innebär bland annat att viktiga frågor som rör barnet ska beslutas av föräldrarna tillsammans, eller av en förmyndarskapsdomstol om föräldrarna inte kan komma överens.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Mål om föräldraansvar prövas i distriktsdomstolen (*sąd rejonowy*) som är behörig på barnets hemvistort. Distriktsdomstolens avdelning för familjemål och mål som rör minderåriga är förmyndarskapsdomstol (*sąd opiekuńczy*). I övriga fall är distriktsdomstolen i Warszawa behörig domstol.

En ansökan måste inges tillsammans med barnets födelsebevis, föräldrarnas vigselbevis (om de är gifta), andra handlingar till stöd för ansökan, t.ex.

läkarintyg, skolintyg, utbildningsbedömningar och kopior av tidigare domar som meddelats av andra domstolar angående föräldraansvaret.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Mål om föräldraansvar prövas som ett förfarande för frivilligt rättsvård, som är mindre formellt än ett kontradiktoriskt förfarande.

På begäran av en part i förfarandet kan förmyndarskapsdomstolen dessutom i vissa situationer bevilja en interimistisk åtgärd på det sätt som den finner lämpligt. Sådana beslut får rättsverkan och blir verkställbara samtidigt som de meddelas.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Parter i ett förfarande om föräldraansvar är skyldiga att betala de avgifter och kostnader som anges i lagen om juridiska kostnader i tvistemål (*Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*). Enligt artikel 102.1 i den lagen kan en part i en rättsprocess emellertid begära undantag från skyldigheten att betala juridiska kostnader genom att inge en förklaring om att de är oförmögna att betala sådana kostnader utan att försätta sig själva eller sina familjer i ekonomiska svårigheter. Ansökan om undantag från juridiska kostnader bör åtföljas av en förklaring med detaljer om sökandens civilstånd, tillgångar, inkomst och levebröd. Domstolen kan delvis befria en part i förfarandet från juridiska kostnader om den parten endast är förmögen att betala en del av kostnaderna (artikel 101.1).

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja. Alla beslut går att överklaga till en högre domstol. Skyddsåtgärder överklagas till en domstol i samma instans. Domar som meddelats av en distriktsdomstol (*sąd rejonowy*) i mål om föräldraansvar kan överklagas till en regional domstol (*sąd okręgowy*). Domar om föräldraansvar som meddelats av en regional domstol (*sąd okręgowy*) i mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap kan överklagas till en appellationsdomstol (*sąd apelacyjny*).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Domstolens verkställighetsmyndighet i mål som rör återlämning av barn är en förmyndare (*kurator sądowy*) som utsetts av domstolen. Om en dom om återlämning av ett barn inte efterlevs bör den person som har rätt att få barnet återlämnat ansöka om att den domstol som har meddelat avgörandet ska förordna om tvångshämtning av barnet. Hämtningen verkställs av en förmyndare som utsetts av domstolen. Om det inte är känt var en person med föräldraansvar befinner sig gör domstolen en utredning för att fastställa var denne befinner sig. Domstolen meddelar förmyndaren förordnandet i form av ett beslut. Beslutet får fattas bakom stängda dörrar. Ett sådant beslut får inte överklagas. Den förmyndare som domstolen utsett fastställer ett datum för hämtningen av barnet och meddelar den person som har rätt att få barnet återlämnat. Förmyndaren får hämta barnet oavsett hos vem barnet bor. För att kunna hämta barnet kan förmyndaren be om handräckning från polisen, psykologer etc.

I civilprocesslagen (*Kodeks postępowania cywilnego*) föreskrivs ett annat förfarande för domar om utformning av umgänge. På begäran av den person som har rätt till umgänge med barnet hotar i detta fall förmyndarskapsdomstolen (*sąd opiekuńczy*) att meddela ett beslut mot den person som har vårdnaden om barnet men som underlåter att fullgöra sina skyldigheter enligt en dom eller uppgörelse om umgängesrätt, i vilket denne åläggs att betala ett vite till personen med umgängesrätt varje gång dessa skyldigheter åsidosätts. Om en person som har rätt till umgänge med ett barn eller en person som förbjudits att ha umgänge med barnet åsidosätter den skyldighet som fastställs i beslutet hotar förmyndarskapsdomstolen (*sąd opiekuńczy*) att ålägga den personen att betala ett visst belopp i vite till den person som har vårdnaden om barnet. Om en person som förmyndarskapsdomstolen har ålagt att betala vite ändå inte fullgör sina skyldigheter förordnar förmyndarskapsdomstolen (*sąd opiekuńczy*) att den personen ska betala ett belopp som motsvarar det antal gånger som skyldigheten har åsidosatts.

En verkställbar dom eller uppgörelse om umgängesrätt med ett barn måste bifogas ovannämnda ansökan.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

De relevanta bestämmelser som ska tillämpas är bestämmelserna i kapitel III i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar. I regel erkänns och verkställs sådana domar utan några ytterligare förfaranden. En ansökan om erkännande och verkställighet kan dock inges till en regional domstol. Den regionala domstolen är även behörig att pröva en ansökan om verkställbarhetsförklaring. I båda fallen bör ansökan uppfylla villkoren för en rättegångshandling, dvs. det ska uttryckligen anges vad som begärs, de faktiska omständigheter som motiverar en sådan begäran och huruvida parterna har försökt lösa tvisten med hjälp av medling.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet och verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Enligt lag erkänns domar i tvistemål som meddelats av en domstol i utlandet, såvida det inte föreligger något hinder enligt civilprocesslagen.

Alla som har ett rättsligt intresse kan ansöka om erkännande eller icke-erkännande av en dom som meddelats av en utländsk domstol. En ansökan om erkännande av en dom som meddelats av en utländsk domstol ska åtföljas av

en bestyrkt kopia av domen,

en handling som bekräftar att domen har vunnit laga kraft, om inte detta tydligt framgår av dess lydelse,

en auktoriserad översättning till polska.

En ansökan om icke-erkännande av en dom som meddelats av en utländsk domstol ska åtföljas av en bestyrkt kopia av domen och en auktoriserad översättning till polska.

Ansökan prövas av den regionala domstol (*sąd okręgowy*) som skulle ha haft territoriell behörighet att pröva målet som avgjorts genom den utländska domstolens dom, eller av den regionala domstolen i den region där den territoriellt behöriga distriktsdomstolen (*sąd rejonowy*) är belägen, eller i avsaknad av en sådan domstol av den regionala domstolen i Warszawa (*Sąd Okręgowy w Warszawie*).

Ett beslut om erkännande som meddelas av den regionala domstolen kan överklagas (*zażalenie*) och appellationsdomstolens dom kan överklagas genom kassationstalan (*skarga kasacyjna*). Det är även möjligt att begära att ett förfarande om erkännande som avslutats med en lagakraftvunnen dom ska återupptas och att det lagakraftvunna avgörandet ska förklaras vara rättsstridigt.

När det gäller verkställande av domar från utländska domstolar skiljer sig de olika typerna av förfaranden sig åt i så hög utsträckning att det alltid är bäst att först kontakta den centrala myndigheten för att få information om hur man ska gå till väga.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Tillämplig lag i frågor som rör föräldraansvar och umgängesrätt fastställs i konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn, upprättad i Haag den 19 oktober 1996, eller i bilaterala avtal som Polen är part i. Om inga av dessa instrument är tillämpliga gäller bestämmelserna i lagen om internationell privaträtt av den 4 februari 2011 (*Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe*). Om ett barns hemvist ändras, och barnet får hemvist i ett land som inte är part i konventionen, regleras därefter ändringar av villkoren för att tillämpa åtgärder som antagits i barnets tidigare hemvistland av lagen i det nya landet.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 04/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [pt](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Översättningen till [en](#) är dock redan färdig.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Portugal

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Med föräldraansvar avses de rättigheter och skyldigheter som föräldrar har i förhållande till sina barn. Barn omfattas av föräldrarnas ansvar tills de uppnår myndighetsåldern eller myndigförklaras (artikel 1877 i civillagen). Myndighetsåldern är 18 år. Minderåriga som har uppnått 16 års ålder kan myndigförklaras genom giftermål (artikel 132 i civillagen).

Föräldraansvar innebär att föräldrarna har följande befogenheter och skyldigheter i förhållande till sina barn (artiklarna 1877–1920-C i civillagen):

De ska sörja för att barnen får allmän och yrkesinriktad utbildning, särskilt för barn med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar.

De ska inom sina ekonomiska ramar främja barnens fysiska och psykiska utveckling.

De ska ge barnen stöd och täcka kostnader i samband med deras säkerhet, hälsa och utbildning.

De ska företräda barnen.

De ska förvalta barnens tillgångar lika omsorgsfullt som sina egna tillgångar.

De ska ha vårdnaden om barnen och fastställa var de ska bo.

De ska säkerställa barnens återkomst, vid behov med hjälp av en offentlig myndighet, om barnen lämnar föräldrahemmet eller bortförs.

De ska fatta beslut om religiös fostran för barn under 16 år.

De ska beroende på barnens mognad ta hänsyn till deras åsikter i viktiga familjefrågor och erkänna deras frihet att själva organisera sina liv.

Omvänt gäller följande:

Barnen är skyldiga att lyda sina föräldrar.

Barnen får inte lämna föräldrahemmet eller det hem som föräldrarna har valt för dem eller bortföras från detta.

Föräldrar är inte skyldiga att ge sina barn stöd eller täcka kostnaderna för deras säkerhet, hälsa och utbildning om barnen själva kan täcka sådana kostnader med hjälp av arbetsinkomster eller andra inkomster.

Föräldrarna får använda intäkterna från sina barns tillgångar för att täcka utgifter för sådant som rör barnens stöd, säkerhet, hälsa och utbildning och, inom rimliga gränser, andra familjebehov.

Föräldrar är inte skyldiga att ställa säkerhet som förvaltare av sina barns tillgångar, förutom för att täcka värdepapper, och om domstolen med tanke på tillgångarnas värde anser att detta behövs.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

I regel har föräldrarna föräldraansvaret för ett barn (artikel 1901 i civillagen).

Föräldrarna utövar föräldraansvaret i samförstånd. Om föräldrarna inte kan komma överens i en fråga som är särskilt viktig kan någondera föräldern vända sig till domstolarna, som försöker nå en förlikning. Om förlikning inte är möjlig hör domstolen barnet innan den fattar beslut, förutom om synnerliga skäl talar emot detta.

När föräldraskap har fastställts endast för en förälder kan föräldraansvaret genom ett domstolsbeslut tilldelas den förälderns make/maka eller registrerade partner. Dessa ska då utöva föräldraansvaret gemensamt. I detta fall är det gemensamma utövandet av föräldraansvaret beroende av en ansökan från föräldern och dennes make/maka eller registrerade partner. Domstolen måste, när detta är möjligt, höra barnet (artikel 1904a i civillagen).

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Ja, på följande villkor:

Om en eller båda föräldrar är oförmögna att utöva föräldraansvaret (artikel 1903 i civillagen)

Om en av föräldrarna är oförmöggen att utöva föräldraansvaret på grund av bortavaro, oförmåga eller annat hinder som fastställts av domstol, ska den andra föräldern utöva föräldraansvaret. Om den föräldern på grund av ett domstolsbeslut är förhindrad att göra detta ska föräldra-ansvaret utövas av följande personer och i följande prioriteringsordning (artikel 1903 i civillagen):

Någon av föräldrarnas make/maka eller registrerade partner.

En anhängig till någon av föräldrarna.

Dessa bestämmelser gäller i tillämpliga fall även om föräldraskapet har fastställts endast för en av föräldrarna.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrar skiljer sig eller separerar?

Utövandet av föräldraansvar vid äktenskapsskillnad, hemskillnad, ogiltigförklaring eller annullering av äktenskap styrs av följande principer (artikel 1906 i civillagen):

Föräldraansvaret i viktiga frågor som rör barnet ska gemensamt utövas av båda föräldrarna i enlighet med äktenskapsvillkoren. Detta gäller dock inte i uppenbart brådskande situationer, då varje förälder själv får agera och sedan underrätta den andra föräldern så snart som möjligt.

Om gemensamt utövande av föräldraansvaret i viktiga frågor som rör barnet konstateras strida mot barnets bästa ska domstolen, genom ett motiverat beslut, fastställa att ansvaret ska utövas av en av föräldrarna.

Föräldraansvaret för barnets vardagsliv ska utövas av den förälder som barnet bor hos, stadigvarande eller tillfälligt. Den förälder som barnet bor hos tillfälligt får dock inte handla i strid med de mest relevanta uppfostringsreglerna som fastställts av den förälder som barnet stadigvarande bor hos.

Den förälder som ansvarar för utövandet av föräldraansvaret när det gäller barnets vardagsliv får utöva detta själv eller delegera utövandet.

Domstolen beslutar om barnets bostadsort och om umgängesrätt. Vid sitt beslut ska domstolen beakta barnets bästa och ta hänsyn till alla relevanta omständigheter, framför allt om det finns ett avtal mellan föräldrarna och om var och en av dem har förklarat sig villig att främja en normal relation mellan barnet och den andra föräldern.

Den förälder som inte utövar hela eller vissa delar av föräldraansvaret har rätt att informeras om hur ansvaret utövas, särskilt i fråga om barnets utbildning och levnadsförhållanden.

Vid domstolens beslut ska barnets bästa alltid beaktas, inbegripet genom att upprätthålla en nära relation till båda föräldrarna, främja och godkänna avtal eller fatta beslut som ger goda möjligheter till umgänge med båda föräldrarna och ett delat ansvar dem emellan.

5 Om föräldrar sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

För att ett avtal om föräldraansvar ska vara rättsligt bindande ska det godkännas av domstolen eller registratören vid folkbokföringsregistret, i en av de former som anges i svaren på fråga 6 och 10.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrar inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Parterna kan använda alternativa tvistlösningsmetoder, antingen innan de vänder sig till domstolen eller under rättsprocessen.

Medling innan parterna vänder sig till domstol

Innan föräldrarna väcker talan i domstol kan de använda sig av **offentlig eller privat medling i familjefrågor** för att enas om ett avtal om föräldraansvar.

I Portugal är medling frivillig. Parterna i en familjekonflikt som rör barnen i familjen får, efter överenskommelse, använda sig av offentlig eller privat medling i familjefrågor innan de väcker talan. Så snart en talan har väckts får även domstolen hänvisa parterna till medling. Domstolen kan dock inte ålägga dem medling om parterna motsätter sig det.

Obligatoriskt godkännande av ett avtal

För att ett avtal ska få bindande verkan och kunna verkställas måste parterna så snart medlingen har resulterat i ett avtal ansöka hos domstolen eller registratören vid folkbokföringsregistret om att avtalet ska godkännas.

Förhandsgodkännande från parterna krävs för ärenden som gäller familjefrågor och som omfattas av behörigheten för registratören vid folkbokföringsregistret.

I annat fall omfattas de av domstolarnas behörighet (artikel 12 i lagdekret nr 272/2001 av den 13 oktober 2001 – Ärenden som omfattas av åklagarmyndighetens och folkbokföringskontorens behörighet).

Folkbokföringskontoren är endast behöriga att godkänna ett avtal om föräldraansvar om avtalet bifogas ett avtal om äktenskapsskillnad eller hemskillnad genom ömsesidig överenskommelse. Innan registratörens godkännande avger åklagarmyndigheten ett yttrande om avtalet i den mån det rör föräldraansvar över minderåriga barn.

Om medlingen i familjefrågor äger rum innan åtgärden föreslås och endast avser att fastställa föräldraansvar i fråga om minderåriga barn (utan att avtalet bifogas ett avtal om äktenskapsskillnad eller hemskillnad), måste parterna ansöka om godkännande hos behörig domstol.

Privat medling

Om parterna använder sig av privat medling måste de stå för medlarens avgifter. Detta belopp samt reglerna och planeringen för medlingen anges i det medlingsprotokoll som undertecknas av parterna och av medlaren vid medlingens början. Justitieministeriet har upprättat en förteckning över medlare som parterna kan använda sig av för att välja en privat medlare. Denna förteckning finns på

 https://dgpj.justica.gov.pt/Portals/31/GRAL_Media%C3%A7%C3%A3o/Lista_mediadores_SMF_22.06.2022.pdf?ver=pOryP-EUHyj3-8mw8cJ_Kw%3d%3d

Offentlig medling

Om parterna vill använda sig av offentlig medling bör de kontakta kontoret för alternativa tvistlösningsmetoder vid generaldirektoratet för rättsliga frågor (Direção Geral da Política de Justiça) och boka tid för ett förberedande medlingsmöte. Tidsbokningen kan göras via telefon, e-post eller med hjälp av ett elektroniskt formulär som finns på <http://smf.mj.pt/>. Vid det förberedande medlingsmötet undertecknar parterna och medlaren ett medlingsprotokoll. En tidsplan anges, möten planeras och förfarandereglerna förklaras. Kostnaden för offentlig medling i familjefrågor är 50 euro för respektive part, oavsett antalet inbokade möten. Avgiften på 50 euro betalas av var och en av parterna samtidigt som den offentliga medlingen inleds. Avgifterna till medlare som verkar i det offentliga systemet betalas inte av parterna. De betalas av generaldirektoratet för rättsliga frågor i enlighet med en lagstadgad tabell.

De offentliga medlingsmötena kan ske i lokaler som tillhör generaldirektoratet för rättsliga frågor eller i lokaler i parternas hemkommun.

Vid offentlig medling kan parterna välja en medlare från en förteckning över utvalda offentliga medlare. Förteckningen över offentliga medlare finns på ovan nämnda webbplats.

Förteckning över medlare inom systemet för familjemedling

Om parterna inte väljer en medlare väljer kontoret för alternativ tvistlösning vid generaldirektoratet för rättsliga frågor en av medlarna i förteckningen över offentliga medlare. Medlarna väljs i ordningsföljd och med beaktande av närheten till parternas hemort. Detta urval görs i regel på elektronisk väg.

Anmärkning: Verksamheten inom familjemedlingssystemet regleras genom ministeriellt genomförandebeslut nr 13/2018 av den 22 oktober 2018.

Rättshjälp (lag nr 34/2004 av den 29 juli 2004 – Tillgång till lagstiftning och till domstolarna)

Om parterna har rätt att få rättshjälp kan detta täcka kostnaderna för medlingen.

Medling och tekniska förhandlingar med specialister under rättsprocessen

(Lag nr 141/2015 av den 8 september 2015 – Rättsligt regelverk för vårdnadsärenden, ändrad genom lag nr 24/2017 av den 24 maj 2017)

Om parterna vänder sig till domstol tillämpas det vanliga civilrättsliga förfarandet för att reglera föräldraansvar. Enligt detta inleder domstolen med att kalla föräldrarna till ett möte (artikel 35 i det rättsliga regelverket för vårdnadsärenden).

Om föräldrarna inte kan enas om ett avtal på mötet skjuter domstolen upp mötet i högst två till tre månader, beroende på ärende, och hänvisar föräldrarna till medling (om de går med på att använda sig av denna metod) eller till en teknisk förhandling med specialister (som kan åläggas föräldrarna som obligatorisk) (artikel 38 i det rättsliga regelverket för vårdnadsärenden).

I slutet av denna period informeras domaren om resultatet av medlingen eller den tekniska förhandlingen med specialister och bokar en tid för att fortsätta mötet för att säkra och/eller godkänna avtalet (artikel 39 i det rättsliga regelverket för vårdnadsärenden).

Om föräldrarna i slutet av detta skede inte kan enas om ett avtal fortsätter rättsprocessen. Föräldrarna ombeds att lägga fram sina inlagor och bevis, varefter en undersökning utförs och en dom avkunnas.

Information om medling finns på följande adress: <https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao>

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Till att börja med är det viktigt att betona att vid äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap, och om föräldrarna inte är gifta eller sambor, måste beslutet om utövandet av föräldraansvar i Portugal alltid baseras på tre grundläggande aspekter:

Vårdnaden om barnet.

Formerna för utövandet av umgängesrätten.

Det underhållsbidrag som ska betalas till barnet.

Med andra ord anses skyldigheten att betala underhållsbidrag till ett minderårigt barn ingå i föräldraansvaret, och i princip regleras denna fråga tillsammans med övriga aspekter av föräldraansvaret. I vissa fall kan dock en talan väckas endast för att fastställa och ändra det underhållsbidrag som ska betalas till ett barn.

Domstolen kan avgöra följande ärenden (artiklarna 6 och 7 i det rättsliga regelverket för vårdnadsärenden):

Inrätta förmyndarskap och förvaltning av tillgångar.

Utse en person att genomföra affärstransaktioner för den minderåriges räkning och dessutom utse en förvaltare att företräda barnet utanför domstolen i frågor som rör föräldraansvaret.

Reglera utövandet av föräldraansvar och pröva frågor som har med det att göra.

Fastställa underhållsbidraget till den minderårige och till barn som är över 18 år eller som myndigförklarats och som fortsätter sina högskolestudier eller yrkesinriktade studier.

Förbereda och besluta om verkställighet i underhållsfrågor.

Förordna att ett barn ska överlämnas.

Bemyndiga barnets juridiska företrädare att företa vissa handlingar, bekräfta sådana handlingar som har företagits utan tillstånd och vidta åtgärder för att acceptera donationer.

Besluta om den säkerhet som föräldrar måste ställa för sina minderåriga barn.

Förordna om att helt eller delvis stoppa eller begränsa utövandet av föräldraansvaret.

På eget initiativ kontrollera moderskap och faderskap.

Om föräldrarna är oense, avgöra det minderåriga barnets för- och efternamn.

Fastställa formerna för vårdnad (*apadrinhamento civil*) och återkalla vårdnadsbeslut.

Reglera barnets interaktion med syskon och släktingar i uppstigande led.

Vid förmyndarskap eller förvaltning av tillgångar, fastställa ersättningen till förmyndaren eller förvaltaren, ta del av information om utnämning, frikännande eller avlägsnande av förmyndaren, förvaltaren eller en medlem av familjerådet, kräva in och granska räkenskaper, godkänna ersättning av en rättslig inteckning, fastställa förstärkning och ersättning av den säkerhet som garanteras, samt utse en tillfällig förmyndare som kan företräda barnet utanför domstolen.

Utse en tillfällig förmyndare som kan företräda den minderårige i förfaranden som rör förmyndarskap.

Fatta beslut om att förstärka och ersätta den säkerhet som minderåriga barn garanteras.

Kräva in och granska de räkenskaper som föräldrarna måste föra.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Nej, inte som regel. Även om endast en förälder ges vårdnaden om det minderåriga barnet har båda föräldrarna ett föräldraansvar i viktiga frågor som rör barnet, om det inte i domstolsavgörandet fastställs att endast en av dem ska utöva detta ansvar (artikel 1906 i civillagen).

När det gäller de övriga aspekterna i frågan har detta redan besvarats i detalj i svaret på fråga 4.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

I praktiken innebär gemensam vårdnad följande:

Föräldrarna delar på vårdnaden och fattar beslut om de frågor som rör barnet på samma sätt som de gjorde under sitt äktenskap.

Barnet kan växelvis bo hos var och en av föräldrarna.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Metoder för att väcka talan i ärenden som rör föräldraansvar

Ärenden som rör omsorg och skydd

Om den minderårige befinner sig i en situation som hotar hans eller hennes säkerhet, hälsa, moraliska fostran eller utbildning, och om utövandet av föräldraansvaret begränsas genom tillämpning av en av de omsorgs- och skyddsåtgärder som angavs i svaret på fråga 3, inleds ett omsorgs- och skyddsförfarande. Detta omfattas av behörigheten för kommittéerna för skydd av barn och ungdomar eller av domstolens behörighet, beroende på vad som är tillämpligt.

Vårdnadsärenden

I de övriga fall som anges i svaret på fråga 7, om formerna för utövandet av föräldraansvaret, inleds ett vårdnadsärende. Detta omfattas av domstolens behörighet.

Ärenden som omfattas av folkbokföringskontorens behörighet

Om det finns ett avtal om formerna för utövandet av föräldraansvaret ska detta registreras hos folkbokföringskontoret, oavsett om avtalet har eller inte har bifogats ett avtal om äktenskapsskillnad eller hemskillnad. Det ankommer på folkbokföringskontoret att godkänna avtalet om föräldraansvar efter att ha tagit del av åklagarmyndighetens yttrande.

Anmärkning: Om ett skilsmässoförfarande inleds utan den andraakens/makens samtycke är domstolen behörig och ärendet handläggs som ett särskilt skilsmässoförfarande utan den andraakens/makens samtycke. Om parterna under förfarandet enas om ett avtal omvandlar domstolen förfarandet till ett skilsmässoförfarande genom ömsesidig överenskommelse och godkänner avtalen, inbegripet avtalet om föräldraansvar, om paret har minderåriga barn.

Formalia och handlingar som ska bifogas (dessa varierar beroende på ärende och behörig myndighet):

Förfaranden för främjande och skydd som inlett av kommittén för skydd av barn och ungdomar (artikel 97 i lagen om skydd av barn och ungdomar utsatta för fara)

Förfarandet inleds med att kommittén mottar en skriftlig anmälan eller en muntlig rapport eller på grund av faktiska omständigheter som kommittén redan känner till.

Högrisksituationer kan rapporteras av vem som helst, av organ med behörighet i frågor som rör barn och ungdomar, av den minderårige själv, av föräldrarna, av det juridiska ombudet eller av den person som i praktiken har vårdnaden om barnet.

Förfarandet vid skyddskommittén inbegriper den insamling av information, de utredningar och de undersökningar som är nödvändiga och lämpliga att genomföra för att fastställa situationen, motiven till beslutet, tillämpningen av respektive åtgärd och dess genomförande.

Ett förenklat förfarande tillämpas. De handlingar och utredningar som skyddskommittén utför eller begär, och som ligger till grund för de åtgärder som nämndes i föregående stycke, anges i kronologisk ordningsföljd.

För varje förfarande transkriberas beslutsfattandet i form av en sammanfattning, tillsammans med en redogörelse för skälen bakom beslutet.

Förfaranden för främjande och skydd vid domstol (artikel 100 i lagen om skydd av barn och ungdomar utsatta för fara)

Förfarandet inleds med en ansökan från åklagarmyndigheten, föräldrarna, det juridiska ombudet, de faktiska vårdnadshavarna, eller ett barn över 12 år.

Förfarandet består av utredning, domstolsförhandling, beslut och verkställighet av åtgärden.

Det är inte obligatoriskt för någon av föräldrarna att företrädas av en advokat i första instans, med undantag av följande situationer, där det är obligatoriskt för domstolen att utse ett biträde åt den minderårige: när den minderåriges bästa befinner sig i konflikt med föräldrarnas, det juridiska ombudets eller förmyndarens intressen; när den minderårige så begär; vid rättegångsförfaranden, där den minderårige alltid måste företrädas av en advokat eller en utsedd företrädare.

Regelverk för vårdnadsärenden (artiklarna 12–33 i det rättsliga regelverket för vårdnadsärenden)

Förfarandet inleds på initiativ av åklagarmyndigheten, ett barn över 12 år eller den minderåriges släktingar i uppstigande led, syskon eller juridiska ombud.

Åklagarmyndigheten är skyldig att företräda barnet i domstolen, vidta åtgärder för hans eller hennes räkning, begära reglering av föräldraansvaret och beakta barnets bästa.

Det rör sig om ett frivilligt förfarande som inleds med att en ansökan inges till domstolen, och som grundar sig på att det finns en invändning.

Om inte annat föreskrivs i lag måste parterna i ansökan och invändningen ange vittnen och begära all bevisning.

Domstolen biträds av grupper av sakkunniga med olika kompetensområden.

Barnet har rätt att komma till tals. Domaren gör därför en bedömning av barnets förmåga att förstå de frågor som behandlas och meddelar beslut i frågan.

Domaren får förlita sig på sakkunnigutlåtanden.

Under förhandlingen förhör domaren barnet, parterna, familjemedlemmar och andra personer som enligt domaren behöver höras.

Beslut om interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder får meddelas när som helst under förfarandet.

När som helst under förfarandet får domaren förordna om offentlig eller privat medling, förutsatt att parterna samtycker till medling.

I förfarandet för att reglera föräldraansvaret hålls ett möte med föräldrarna. Om föräldrarna inte kan enas om ett avtal under mötet hänvisar domstolen dem till medling (om de går med på detta) eller till en teknisk förhandling med specialister. Endast om det inte går att enas om ett avtal på ett av dessa sätt går domstolen vidare och fastställer de faktiska omständigheterna, utreder frågan, håller förhandling och meddelar dom.

Parterna har rätt att få ta del av informationen i sakkunnigutlåtandet och annan bevisning och andra yttranden inom ramen för förfarandet. De kan be om förtydliganden, lägga till bevisning eller ansöka om att få begära kompletterande upplysningar. Domaren kan avslå en sådan ansökan genom ett beslut som inte går att överklaga om han eller hon anser att den är onödig, omöjlig att uppfylla eller avsedd att förhålla förfarandet.

Om en förhandling hålls spelas den alltid in.

Motiven till domstolens beslut anges.

Det är obligatoriskt att utse en advokat endast när målet prövas i högre instans. I första instans är det dock obligatoriskt att utse en advokat åt barnet i följande fall: när den minderåriges bästa befinner sig i konflikt med föräldrarnas, det juridiska ombudets eller förmyndarens intressen, samt när ett barn av lämplig mognad begär det av domstolen.

Om inte annat uttryckligen anges kan slutgiltiga eller interimistiska beslut avseende tillämpning, ändring eller avslutande av förmyndarskap överklagas.

Åklagarmyndigheten och parterna, det vill säga föräldrarna, det juridiska ombudet eller den person som i praktiken har vårdnaden om barnet, kan överklaga beslut.

Överklaganden handläggs och avgörs som i andra tvistemål, med en tidsfrist för ansökan och svarsinlagan på 15 dagar.

Överklaganden har en ren devolutiv verkan, om inte domstolen beslutar annat.

Ärenden som omfattas av folkbokföringskontorens behörighet (artiklarna 1775–1778-A i civillagen; artiklarna 12–14 i lagdekret nr 272/2001 av den 13 oktober 2001 – Ärenden som omfattas av åklagarmyndighetens och folkbokföringskontorens behörighet)

I ärenden där avtalet om föräldraansvar bifogas ett avtal om äktenskapsskillnad eller hemskillnad ska följande handlingar inges:

Förfarandet för hemskillnad eller äktenskapsskillnad genom ömsesidig överenskommelse inleds genom att en ansökan som undertecknats av makarna eller deras ombud inges till folkbokföringskontoret.

Ansökan behandlas i fråga om gemensam egendom, avtalet om äktenskapsskillnad, underhåll mellan makar och vem som ska tilldelas det gemensamma hemmet, samt avtalet om utövandet av föräldraansvaret om paret har minderåriga barn och detta inte tidigare har reglerats i domstol.

Efter att ansökan ingetts görs omgående och automatiskt en kontroll i folkbokföringsmyndighetens databas, och de nödvändiga handlingarna läggs in i databasen för att styrka de berörda parternas vigselbevis och ingående av eventuella äktenskapsförord hos registratören, förutom om makarnas förmögenhetsförhållanden anges i vigselbeviset.

Så snart ansökan har inkommit informerar registratören makarna om att de har tillgång till medlingstjänster.

Om parterna enas om ett avtal om utövande av föräldraansvaret över minderåriga barn hänskjuts ärendet till åklagarmyndighetens kontor vid behörig regional domstol (*tribunal judicial de primeira instância*) i det område som folkbokföringsmyndigheten tillhör, så att den kan utfärda ett beslut om avtalet inom 30 dagar.

Om åklagarmyndigheten anser att avtalet inte ger ett tillräckligt skydd för minderårigas intressen får sökandena ändra avtalet eller inge ett nytt avtal. I så fall gör åklagarmyndigheten en ny prövning av det avtalet.

Om åklagarmyndigheten anser att avtalet ger tillräckligt skydd för minderårigas intressen, eller om makarna har ändrat avtalet i enlighet med åklagarmyndighetens instruktioner, bekräftar registratorn att de lagstadgade villkoren är uppfyllda, att handlingarna kan utföras och att nödvändig bevisning har lagts fram, och avgör därefter ansökan i sak.

Om sökandena inte följer åklagarmyndighetens instruktioner om att ändra ansökan och fortsätter med sin planerade äktenskapsskillnad, hänskjuts ärendet till domstolen i det område som folkbokföringsmyndigheten tillhör.

Om föräldrarna, oavsett om de är gifta eller ogifta, vill reglera utövandet av föräldraansvaret över sina gemensamma minderåriga barn, eller ändra ett avtal som redan godkänts, måste detta alltid anmälas hos ett folkbokföringskontor. I så fall bör följande handlingar ingå:

Ansökan om reglering av utövandet av föräldraansvar.

Avtal om utövande av föräldraansvar och om ansvar för minderåriga barn, undertecknat av båda föräldrarna eller deras företrädare.

Registratorn granskar avtalet och uppmanar parterna att ändra det om de minderårigas intressen inte skyddas.

Avtalet hänskjuts sedan till åklagarmyndighetens kontor vid behörig regional domstol på den minderåriges hemvistort, så att denna kan fatta beslut inom 30 dagar.

Om åklagarmyndigheten inte har några invändningar hänskjuts ärendet till folkbokföringsmyndigheten och registratorn godkänner avtalet.

Godkända beslut har samma verkan som rättsliga avgöranden.

Information om folkbokföringskontorens behörighet finns på http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis

Organ som de berörda parterna måste hänvisa till (beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, domstolarna, kommittéerna för skydd av barn och ungdomar och folkbokföringsmyndigheten):

Domstolarnas materiella och territoriella behörighet

Relevant domstol för ärenden som rör reglering av föräldraansvar är familje- och ungdomsavdelningen vid distriktsdomstolen (artikel 123.1 d i lagen om rättsväsendets organisation). På områden som inte handhas av familje- och ungdomsavdelningen är det den lokala tvistemålsavdelningen eller avdelningen med allmän behörighet vid distriktsdomstolen som är behörig.

Följande regler är tillämpliga på territoriell behörighet (artikel 9 i det rättsliga regelverket för vårdnadsärenden):

Domstolen på den ort där barnet hade hemvist när förfarandet inleddes är behörig.

Om barnets hemvist inte är känd ligger behörigheten hos domstolen på den ort där innehavarna av föräldraansvaret är bosatta.

Om dessa är bosatta på olika orter ligger behörigheten hos den domstol som är behörig för det område där den person som utövar föräldraansvaret är bosatt.

Om föräldraansvaret utövas gemensamt ligger behörigheten hos domstolen på den ort där den person som barnet bor hos är bosatt, eller vid gemensam vårdnad den domstol där talan först väcktes.

Om någon av åtgärderna rör två barn, som är barn till samma föräldrar och som bor i olika områden, ligger behörigheten hos den domstol där talan först väcktes.

Om någon av åtgärderna rör fler än två barn, som är barn till samma föräldrar och som bor i olika områden, ligger behörigheten hos domstolen på den ort där de flesta av barnen är bosatta.

Om barnen bor utomlands när förfarandet inleds, och den portugisiska domstolen har internationell behörighet, är domstolen på den ort där käranden och svaranden har hemvist behörig att pröva och avgöra målet.

Om både käranden och svaranden bor utomlands, och den portugisiska domstolen har internationell behörighet, prövas målet av familje- och ungdomsavdelningen vid Lissabons distriktsdomstol (*Juízo de Família e Menores de Lisboa*).

Utan att det påverkar reglerna om besläktad talan och bestämmelserna i särskild lag är alla ändringar av de faktiska omständigheterna som äger rum efter att förfarandet inletts irrelevanta.

Den materiella och territoriella behörighet som tillkommer kommittéerna för skydd av barn och ungdomar (artikel 79 i lagen om skydd av barn och ungdomar utsatta för fara)

Kommittéerna för skydd av barn och ungdomar är behöriga i frågor som rör förfaranden om omsorg och skydd av barn och ungdomar som befinner sig i fara, om det finns ett avtal om föräldraansvar och den minderårige inte har några invändningar.

Följande regler gäller för territoriell behörighet:

Kommittén för skydd av barn och ungdomar eller domstolen på den ort där barnet var bosatt vid tidpunkten för anmälan eller inledande av rättsliga åtgärder är behörig att vidta omsorgs- och skyddsåtgärder.

Om barnets eller ungdomens hemvist är okänd och inte kan fastställas är skyddskommittén på den ort där barnet befinner sig behörig.

Skyddskommittén på den ort där den minderårige befinner sig vidtar de åtgärder som anses akuta och nödvändiga för att omedelbart ge barnet skydd.

Om den minderårige efter en annan åtgärd än en skyddsåtgärd ändrar sin hemvist i mer än tre månader hänvisas ärendet till skyddskommittén på den nya hemvistorten.

Genomförandet av skyddsåtgärder i form av omsorg och familjehemsplacering innebär inte att den minderårige byter hemvistort.

Skyddskommittén med territoriell behörighet för den kommun eller det distrikt där barnets eller ungdomens familjehem är beläget ska så långt det är möjligt samarbeta med den skyddskommitté som vidtog omsorgs- och skyddsåtgärderna för att följa upp dessa tillämpade åtgärder effektivt enligt vad som begärdes.

Folkbokföringskontorens materiella och territoriella behörighet (artiklarna 6 och 12–14 i lagdekret nr 272/2001 av den 13 oktober 2001 – Ärenden som omfattas av åklagarmyndighetens och folkbokföringskontorens behörighet)

Beroende på det aktuella ärendet är folkbokföringskontoren behöriga att godkänna avtalet om föräldraansvar, oavsett om det inges separat eller bifogas en ansökan om äktenskapsskillnad eller hemskillnad genom ömsesidig överenskommelse.

Beroende på det aktuella ärendet är folkbokföringskontoren behöriga att handlägga och fatta beslut i förfaranden som rör äktenskapsskillnad eller hemskillnad genom ömsesidig överenskommelse, inklusive godkännande av bifogade avtal om föräldraansvar.

Frågan om territoriell behörighet är inte relevant för folkbokföringskontoren. Parterna kan med andra ord vända sig till valfritt folkbokföringskontor.

Relaterad behörighet (artikel 81 i lagen om skydd av barn och ungdomar utsatta för fara)

Om det separat väcks en talan i ett vårdnadsärende och ett ärende om omsorg och skydd som rör samma barn, inbegripet ett förfarande vid en kommitté för skydd av barn och ungdomar eller ett förfarande som rör beslut om barnets skolgång, ska dessa förenas och handläggas gemensamt, oavsett status. Den domstol som är behörig att pröva ärendena är den domstol där talan först väcktes.

Ovanstående bestämmelser gäller inte vårdnadsärenden som rör automatiskt bekräftande av moderskap eller faderskap, eller åtgärder som omfattas av folkbokföringskontorens behörighet, eller ärenden som rör fler än ett barn.

Om det pågår ett förfarande om äktenskapsskillnad eller hemskillnad behandlas reglering av utövande av föräldraansvar, betalning av underhåll och hindrande av föräldraansvar inom ramen för det förfarandet.

När faran gäller fler än en minderårig samtidigt kan ett samlat förfarande inledas och, i det fall olika förfaranden har inletts, kan de samtliga sammanföras i det först inledda förfarandet, om detta är motiverat av familjeband (artikel 80 i lagen om skydd av barn och ungdomar som befinner sig i fara).

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Förfarandet har redan nämnts i svaret på fråga 10.

Ärenden som rör omsorg och skydd och vårdnadsärenden kan behandlas som brådskande förfaranden om ett dröjsmål kan vara negativt för barnets intressen. I så fall handläggs ärendet även under sådana perioder då domstolen har semesterstängt.

I vilket fall som helst får interimistiska åtgärder vidtas i brådskande fall.

För följande brådskande domstolsförhandlingar finns särskilda bestämmelser (artikel 92 i lagen om skydd av barn och ungdomar som befinner sig i fara)

På begäran av åklagarmyndigheten kan domstolen, när den informeras om situationer som hotar den minderåriges liv eller fysiska eller psykiska integritet, utfärda ett interimistiskt beslut inom 48 timmar, fastställa de akuta åtgärder som vidtagits för att skydda barnet, tillämpa någon av de omsorgs- och skyddsåtgärder som anges i lagen, eller fastställa vilka lämpliga åtgärder som i framtiden bör vidtas till förmån för den minderåriga.

Innan domstolen fattar sitt beslut genomför den en summarisk och nödvändig undersökning och förordnar om nödvändiga åtgärder för att säkerställa att dess beslut verkställs. Domstolen får begära handräckning från polisen och tillåta personer som är ansvariga för att säkerställa efterlevnaden av besluten att på dagtid gå in i vilket hus som helst.

För följande brådskande domstolsförhandlingar finns särskilda bestämmelser (artikel 91 i lagen om skydd av barn och ungdomar som befinner sig i fara)

Om det finns ett hot mot den minderåriges liv eller fysiska eller psykiska integritet och det saknas samtycke från de som har föräldraansvaret eller de personer som har den faktiska vårdnaden, ska varje myndighet med behörighet i barn- och ungdomsfrågor, eller kommittéerna för skydd av barn och ungdomar, vidta lämpliga åtgärder för att akut skydda den minderåriga och begära att domstolen eller polisen ska ingripa.

Det organ som ingriper ska underrätta åklagarmyndigheten omedelbart eller, om detta är omöjligt, så snart det går.

Fram till dess att domstolen kan ingripa avlägsnar polisen barnet eller den unga personen från den fara denne befinner sig i och ser till att han eller hon ges akut skydd på ett familjehem, på inrättningar som tillhör organ med behörighet i barn- och ungdomsfrågor eller på en annan lämplig plats.

Åklagarmyndigheten ska, efter anmälan från något av ovan nämnda organ, omedelbart begära att den behöriga domstolen vidtar brådskande rättsliga åtgärder.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Ja, rättshjälp är tillgänglig för att täcka kostnaden för förfarandet vid domstolen och vid folkbokföringsmyndigheten.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja, på det sätt som anges i svaret på fråga 10.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Underlåtelse att följa ett beslut om föräldraansvar (artikel 41 i det rättsliga regelverket för vårdnadsärenden)

Om en av föräldrarna eller en tredje part som barnen har anförtrots till inte följer vad som har avtalats eller beslutats i fråga om barnet, får domstolen på eget initiativ, på begäran av åklagarmyndigheten eller på begäran av den andra föräldern

förordna om de åtgärder som krävs för att säkerställa verkställigheten,

ålägga ett vite på 20 beräkningsenheter (år 2021 var värdet på en beräkningsenhet 102 euro),

och, efter att ha kontrollerat sina antaganden, förelägga den felande parten att betala ersättning till barnet, den andra föräldern som har framställt begäran, eller båda.

Om avtalet har godkänts av domstolen eller om domstolen har meddelat sitt beslut handläggs ansökan som ett tillägg till det förfarande i vilket avtalet ingicks eller beslutet meddelades. Ansökan inges i så fall till respektive domstol, om denna enligt behörighetsreglerna är den domstol som är behörig att pröva överträdelsen.

Så snart ansökan har handlagts eller lagts till förfarandet kallar domaren föräldrarna till ett möte, eller uppmanar i undantagsfall svaranden att inge sina synpunkter inom fem dagar.

På mötet kan föräldrarna gå med på att ändra punkter i avtalet om föräldraansvar, med beaktande av barnets bästa.

Om den fastställda ordningen för utövande av umgängesrätten inte följs, om svaranden inte deltar i mötet, inte framställer några yrkanden eller om dennes yrkanden är uppenbart ogrundade, får domstolen förordna att barnet ska överlämnas så att ordningen för utövandet av umgängesrätten kan efterlevas.

Domstolen kan ange var besöken ska ske och se till att sakkunnig personal från domstolen närvarar.

Svaranden ombeds att överlämna barnet enligt vad som fastställts för att inte åläggas vite.

Om inget möte sammankallas eller om föräldrarna inte kan enas om ett avtal hänvisar domstolen dem till medling (om de går med på detta) eller till en teknisk förhandling med specialister, och fattar sedan beslut.

Om ett vite har utdömts och vitet inte erläggs inom 10 dagar verkställs åtgärderna som ett tillägg till förfarandet.

Reglerna för detta föreskrivs i och regleras genom det rättsliga regelverket för vårdnadsärenden, godkänt genom lag nr 141/2015 av den 8 september 2015, som finns på http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo

Verkställighet av underhållsskyldighet

För att verkställa underhållsskyldighet kan tre olika alternativ användas: en utfrågning om åsidosättande av föräldraansvaret, se ovan, en utfrågning före verkställigheten av underhållsskyldigheten, se nedan, eller särskild verkställighet av underhållsskyldigheten, se nedan.

Utfrågning före verkställigheten av underhållsskyldigheten (artikel 48 i det rättsliga regelverket för vårdnadsärenden)

Om en person som enligt lag är skyldig att betala underhåll inom 10 dagar från förfallodatumet inte har betalat de förfallna beloppen gäller följande:

Om personen arbetar inom den offentliga sektorn dras respektive belopp av från lönen på förfallodatumet, om domstolen begär att deras arbetsgivare ska göra detta.

Om personen är lönearbetare dras beloppen av från inkomsten eller lönen. Arbetsgivaren meddelas för att behandla avdraget och antar rollen som depositarie.

Om en person uppbär livränta, pension, bidrag, arvoden, räntor, löneförmåner, gratifikation, avkastning eller liknande inkomster görs avdraget från sådana inkomster när de ska betalas ut eller krediteras, efter att nödvändiga krav framställts eller delgivningar gjorts. De som delgetts fungerar som depositarier.

De avdragna beloppen täcker även tidigare upplupna underhållsbelopp och betalas direkt till den som ska ta emot dem.

Särskild verkställighet av underhållsskyldighet

Om underhållsbidraget är avsett för en minderårig får den underhållsberättigade alternativt väcka talan om särskilt underhåll, i enlighet med bestämmelserna i artikel 933 i civilprocesslagen. Den underhållsberättigade kan således i en och samma talan driva in hela det belopp som ska betalas, har förfallit eller kommer att förfalla. Vid verkställigheten kan den underhållsberättigade använda sig av verkställighetsåtgärder i vid mening, t.ex. utmätning och införsel av lön.

Vid särskild verkställighet av underhållsbeslut kan sökanden ansöka om att få sig tilldelat en del av de ersättningar, pensioner eller andra inkomster som den underhållsskyldige uppbär, eller ett beslut om kvarstad på den underhållsskyldiges inkomster. Dessa åtgärder avseende kvarstad eller införsel av lön vidtas oberoende av en eventuell utmätning och syftar till att täcka betalningen av de belopp som har förfallit respektive kommer att förfalla.

Om sökanden begär att få del av inkomsterna, lönerna eller pensionerna, meddelar domstolen det organ som betalar ut ersättningarna eller administrerar utbetalningarna att ett visst belopp ska utbetalas direkt till sökanden. Det belopp som ska betalas måste sättas in en gång i månaden på sökandens bankkonto, och sökanden måste ange kontonumret i sin ursprungliga ansökan.

Om den sökande begär att domstolen ska ta tillgångar som säkerhet, ska han eller hon ange vilka tillgångar, varefter domstolen förordnar om att ta så mycket tillgångar som säkerhet som behövs för att täcka underhållsbidrag som förfallit och framtida underhållsbidrag.

Den underhållsberättigade kan fortfarande begära att den underhållsskyldiges egendom ska utmätas. Utmätningen kan omfatta lös egendom och fast egendom, banktillgodohavanden, krediträttigheter, affärsrörelser eller andelar i bolag.

Om den utmäta egendomen säljs för att betala underhållsskulden betalas ett eventuellt överskott inte tillbaka till den underhållsskyldige så länge domaren anser att betalningen av framtida underhållsbidrag inte är tryggt, om inte en säkerhet ställs eller någon annan lämplig garanti ges.

Den underhållsskyldige bör endast kallas efter att utmätningen/kvarstaden/införseln på lön har ägt rum. Om den underhållsskyldige invänder mot verkställigheten eller utmätningen innebär detta inte att verkställigheten skjuts upp.

Vid en begäran om att ändra eller avsluta underhållsbetalningar under tiden särskild verkställighet av underhållsskyldighet pågår, bifogas begäran om ändring eller avslutande av underhållsbetalningar till verkställigheten.

Civilprocesslagen, i sin nuvarande lydelse, finns på http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Erkännande

Ett avgörande om föräldraansvar som meddelats i en annan medlemsstat och som omfattas av rådets förordning nr 2019/1111 av den 25 juni 2019 (*den omarbetade Bryssel IIa-förordningen*) erkänns automatiskt. Med andra ord behöver inget särskilt förfarande tillämpas för att beslutet ska erkännas.

För att i Portugal verkställa ett avgörande om föräldraansvar i den mening som avses i den omarbetade Bryssel IIa-förordningen, om avgörandet meddelats i en annan medlemsstat, måste den berörda parten ansöka hos domstol om en verkställbarhetsförklaring av det avgörandet.

I artikel 42 i den omarbetade Bryssel IIa-förordningen anges emellertid två fall när en ansökan om verkställbarhetsförklaring inte är nödvändig. I sådana fall är intyget från den domstol som meddelat domen enligt den omarbetade Bryssel IIa-förordningen tillräckligt för att i Portugal verkställa ett avgörande som meddelats i en annan medlemsstat. Så är fallet vid följande beslut: beslut om umgängesrätt och avgöranden om återlämnade av barn som meddelats av den behöriga domstolen till följd av ett avgörande om att inte återlämna barnet enligt artikel 13 i 1980 års Haagkonvention om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn.

Territoriell behörighet för ansökan om verkställbarhet

I fråga om den territoriella behörigheten för att ansöka om en verkställbarhetsförklaring anges följande i den omarbetade Bryssel IIa-förordningen: ansökan ska inges till domstolen där den underhållsskyldige har sitt hemvist, eller där det barn som underhållsbidraget ska betalas till har sitt hemvist, eller, i avsaknad av något av dessa anknytningskriterier, verkställighetsorten.

Villkor för och handlingar som ska åtfölja ansökan om verkställbarhet

Villkoren för och de handlingar som ska åtfölja en ansökan om verkställbarhet anges i den omarbetade Bryssel IIa-förordningen. För att sammanfatta ska sökanden bifoga följande till ansökan: en bestyrkt kopia på domen, intyg på det meddelade avgörandet i enlighet med bilaga III i den omarbetade Bryssel IIa-förordningen, och när det rör sig om ett avgörande som har meddelats i svarandens uttalande eller som har bestridits, bevis som styrker att svaranden har kallats eller otvetydigt har godtagit avgörandet.

Förfarande som ska tillämpas vid en ansökan om verkställbarhet enligt den omarbetade Bryssel IIa-förordningen

Det förfarande som ska tillämpas regleras av bestämmelserna i den omarbetade Bryssel IIa-förordningen. När det gäller aspekter som inte tas upp i den förordningen ska de nationella portugisiska civilprocessbestämmelserna tillämpas.

Av förordningen följer att verkställbarhetsförklaringen inte föregås av ett kontradiktoriskt förfarande, och att ansökan endast kan avslås på en av de grunder som anges i förordningen. Var och en av parterna kan överklaga verkställbarhetsförklaringen inom de tidsfrister som anges. Den portugisiska domstolen kan besluta att den utländska domen är delvis verkställbar, men kan inte göra någon översyn av dess innehåll.

Tillämpliga portugisiska civilprocessbestämmelser

Ansökan om verkställbarhet ska inges till distriktsdomstolens familje- och ungdomsavdelning. Om det inte finns någon familje- och ungdomsavdelning inges ansökan till den lokala tvistemålsavdelningen vid distriktsdomstolen eller avdelningen med allmän behörighet.

Talan ska väckas i form av en vanlig fastställsetalan i enlighet med den portugisiska civilprocesslagen och de specifikationer som anges i den omarbetade Bryssel IIa-förordningen.

Eftersom ett överklagande alltid får inges är det obligatoriskt att utse en advokat, oavsett tvisteföremålets värde.

Åklagarmyndigheten kan vidta åtgärder för att skydda den minderåriges intressen.

I den inledande ansökan ska sökanden (artikel 552 i civilprocesslagen)

ange vid vilken domstol och inför vilken domare talan väcks, och identifiera parterna genom att ange deras namn, adresser eller huvudkontor och i förekommande fall person- och skattnummer, yrke och arbetsplats,

ange adressen till sitt juridiska ombuds arbetsplats,

ange typ av talan,

ange den sakfråga som ligger till grund för talan och rättslig grund för talan,

formulera stämningsansökan,

ange kravbelopp,

ange vilken exekutionstjänsteman eller vilket juridiskt ombud som ansvarar för stämningen,

begära bevisupptagning, i vilket fall samtliga uppgifter som anges i den omarbetade Bryssel IIa-förordningen ska åtfölja begäran,

bifoga ett dokument som visar att domstolsavgiften har betalats, eller att rättshjälp beviljats och att domstolsavgiften därför inte behöver betalas, inklusive i mål där personen redan i ursprungsmedlemsstaten befriades från skyldigheten att betala domstolsavgiften.

Den inledande ansökan med åtföljande handlingar ska inges av det juridiska ombudet på elektronisk väg via domstolarnas databehandlingssystem på [följande adress](#).

Samma förfarande ska tillämpas när en talan väcks av åklagarmyndigheten för att försvara den minderåriges intressen. Åklagarmyndigheten är befriad från skyldigheten att betala domstolsavgifter när den agerar för att skydda den minderåriges intressen.

För att få tillgång till databehandlingssystemet måste advokater, advokatpraktikanter och juridiska ombud vara registrerade hos det organ som hanterar åtkomsten till databehandlingssystemet.

Om en fordran inte kräver att ett ombud utses och parten inte biträds eller om parten biträds av ett ombud men det finns en skäl原因 anledning till varför ombudet inte kan företa processhandlingar på elektronisk väg, får den ursprungliga ansökan och åtföljande handlingar inges på ett av följande sätt:

Till domstolens kansli. Handlingen diarieförs den dag den inlämnas.

Per rekommenderat brev. Handlingen diarieförs enligt poststämpelns datum.

Leverans med fax, med sändningsdatumet som giltigt datum för processhandlingar.

Så snart den ursprungliga ansökan och de åtföljande handlingarna har inkommit till domstolen diarieförs de och distribueras. Domaren kontrollerar att de innehåller alla nödvändiga uppgifter och att det inte finns någon grund för att avslå ansökan, i enlighet med den omarbetade Bryssel IIa-förordningen, och förklarar avgörandet verkställbart. Verkställbarhetsförklaringen delges därefter parterna.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet och verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Genom artikel 30 i den omarbetade Bryssel IIa-förordningen ges en berörd part möjlighet att i en medlemsstat ansöka om en **förklaring om icke-erkännande** av ett avgörande om föräldraansvar som meddelats i en annan medlemsstat.

I så fall ska parten ansöka hos samma domstol i Portugal och tillämpa samma förfarande som i svaret på fråga 15, med förtydligandet att det rör sig om en negativ fastställsetalan. Detta har betydelse i fråga om reglerna om bevisbördan. Enligt portugisisk lag ligger bevisbördan angående de omständigheter som ligger till grund för den rättighet som hävdas på svaranden, om det gäller en negativ fastställsetalan (artikel 343.1 i civillagen).

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Förhållandet mellan föräldrar och barn regleras (artikel 57 i civillagen):

genom den gemensamma nationella lag som föräldrarna omfattas av,

eller

genom lagen i det land där föräldrarna har sin hemvist,

eller, om föräldrarna har hemvist i olika länder,

genom barnets personalstatut.

Detta avser lagen i det land som barnet är medborgare i (artikel 31 i civillagen).

En statslös persons personalstatut är lagen i det land där denne har sin bosättningsort. Minderåriga eller omyndigförklarade statslösa personers personalstatut är dock lagen i det land där personen har sitt juridiska hemvist (artikel 32.1 och 32.2 i civillagen).

Var hittar man tillämplig lagstiftning?

 [Civillagen](#)

 [Civilprocesslagen](#)

 [Allmänna principer för medling](#)

 [Familjemedlingssystem \(ministeriellt genomförandebeslut nr 13/2018 av den 22 oktober 2018\)](#)

 [Rättsligt regelverk för vårdnadsärenden](#)

 [Lagen om skydd av barn och ungdomar som befinner sig i fara](#)

 [Lagen om rättsväsendets organisation](#)

 [Tillgång till lagstiftning och till domstolarna](#)

 [Förfaranden som faller inom åklagarmyndighetens och folkbokföringsmyndighetens behörighet](#)

 [Förordning \(EU\) 2019/1111 av den 25 juni 2019 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn \(omarbetad text\)](#)

Varning:

Varken kontaktpunkten för det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område, domstolarna eller andra organ och myndigheter är bundna av informationen i detta faktablad. Det är fortfarande nödvändigt att läsa gällande lagtexter. De uppdateras regelbundet och är föremål för utveckling i rättspraxis.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 04/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Rumänien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I den rumänska civilrättslagen (*Codul Civil*) används termen **föräldramyndighet**. **Föräldramyndighet omfattar** en förälders alla rättigheter och skyldigheter i fråga om ett barn och ett barns egendom. Rättigheterna och skyldigheterna delas lika av båda föräldrarna och ska utövas med barnets bästa i åtanke.

Föräldramyndigheten utövas fram till dess att barnet får full rättslig handlingsförmåga.

Föräldrarnas rättigheter och skyldigheter (artiklarna 487–499 i civilrättslagen och lag nr 272/2004 (*Legea nr. 272/2004*) om skydd och främjande av barns rättigheter) gentemot barnet omfattar följande:

Rätten och skyldigheten att upprätta och bevara barnets identitet: Barnet ska registreras omedelbart efter födseln och ska ha rätt till namn och medborgarskap. Föräldrarna ska välja barnets för- och efternamn.

Rätten och skyldigheten att uppfostra barnet: Föräldrarna ska uppfostra barnet, ta hand om dess hälsa och dess fysiska, psykologiska och intellektuella utveckling samt dess utbildning, studier och yrkesutbildning, i enlighet med sina egna uppfattningar och barnets karaktär och behov.

Rätten och skyldigheten att utöva tillsyn med barnet.

Rätten och skyldigheten att försörja barnet: Föräldrarna har ett solidariskt ansvar att försörja sina underåriga barn. De ska försörja sina vuxna barn fram till deras examen om de studerar, dock inte längre än till 26 års ålder.

Rätten att vidta vissa disciplinära åtgärder mot barnet: Vissa åtgärder är förbjudna, exempelvis vissa fysiska bestraffningar som kan skada barnet fysiskt, mentalt eller känslomässigt.

Rätten att begära att barnet återlämnas av en person som kvarhåller barnet utan rätt.

Rätten att återförenas med sitt barn: Denna rättighet hänger ihop med barnets rätt att inte skiljas från sina föräldrar utom i undantagsfall och tillfälligt (t.ex. placering på institution).

Rätten att behålla en personlig relation till barnet: Detta kan exempelvis ske genom besök hos barnet där det bor eller i skolan eller att barnet tillbringar helg- och semesterdagar med båda föräldrar.

Rätten att bestämma var barnet ska bo: Ett underårigt barn ska bo hos sina föräldrar. Om föräldrarna inte bor tillsammans ska de gemensamt komma överens om var barnet ska bo. Om föräldrarna inte kan komma överens avgörs frågan av förmyndardomstolen (*Instanța de tutelă*).

Rätten att ge sitt samtycke till förlovnin och äktenskap för ett underårigt barn som fyllt 16 år. Rätten att ge sitt samtycke till att barnet adopteras.

Rätten att överklaga myndigheters åtgärder gentemot barnet och att göra ansökningar och vidta åtgärder i sitt eget namn och på barnets vägnar.

Bland föräldrarnas rättigheter och skyldigheter (artiklarna 500–502 i civilrättslagen) när det gäller barnets egendom kan följande ingå:

Förvaltning av barnets tillgångar: En förälder har ingen rätt till barnets tillgångar. Ett barn har inte heller rätt till en förälders tillgångar, utom i form av arv och underhåll. Föräldrar har både en rättighet och skyldighet att förvalta sina underåriga barns tillgångar och att företräda barnet vid undertecknandet av civilrättsliga handlingar eller ge sitt medgivande till sådana handlingar. När barnet har fyllt 14 år ska han eller hon själv utöva sina rättigheter och skyldigheter med föräldrarnas, och i tillämpliga fall förmyndardomstolens, medgivande.

Rätten och skyldigheten att företräda ett underårigt barn vid undertecknandet av civilrättsliga handlingar eller att ge sitt medgivande till sådana handlingar:

Tills barnet fyller 14 år ska det företräddas av föräldrarna vid undertecknandet av civilrättsliga handlingar eftersom barnet helt saknar rättslig handlingsförmåga. Mellan 14 och 18 år ska barnet självt utöva sina rättigheter och skyldigheter, men med föräldrarnas medgivande eftersom barnet har begränsad rättslig handlingsförmåga.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldransvaret för ett barn?

Båda föräldrarna har samma rättigheter och skyldigheter gentemot sina barn (artikel 503.1 i civilrättslagen) som gifta, efter skilsmässa (artikel 397 i civilrättslagen) som sambor (artikel 505.1 i civilrättslagen). I en situation då barn har fötts utom äktenskapet gäller detsamma för föräldrar vars släktskap har bevisats.

Föräldramyndigheten utövas i olika utsträckning av (separerade) föräldrar i följande fall: om domstolen vid en äktenskapsskillnad anser att det ligger i barnets intresse att föräldransvaret utövas av bara en av föräldrarna (artikel 398 i civilrättslagen), vid upplösning av äktenskapet (artikel 305.2 i civilrättslagen), om barnet fötts utanför äktenskapet och föräldrarna inte bor tillsammans (artikel 505.2 i civilrättslagen).

Föräldramyndigheten utövas av en av föräldrarna i enlighet med artikel 507 i civilrättslagen om den andra föräldern är död, har frångåtit sina rättigheter som förälder, har omyndigförklarats osv.

Föräldramyndigheten utövas delvis av föräldrarna när rättigheterna och skyldigheterna övergått på tredjeman eller en vårdinstitution (artikel 399 i civilrättslagen).

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldransvar över sina barn?

En minderårig förälder som fyllt 14 år har endast rättigheter och skyldigheter gentemot barnet som person. Vad gäller detta barns egendom utövas rättigheter och skyldigheterna av en förmyndare eller en annan person.

Underåriga barn ställs under förmyndarskap om båda föräldrar är döda, okända, har frångåtit sina rättigheter som föräldrar, har anklagats för vissa brott, har omyndigförklarats, saknas eller har dödförklarats och domstolen vid ett adoptionsförfarande anser att det ligger i barnets intresse att tilldelas en förmyndare.

En förmyndare utses om ingen av barnets föräldrar tar hand om det sedan de frångåtit sina rättigheter som föräldrar.

I undantagsfall kan förmyndardomstolen besluta att barnet ska placeras hos en släkting eller en annan familj eller person med deras medgivande, eller på en vårdinstitution.

4 Hur fastställs föräldransvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

I princip delar föräldrarna på föräldramyndigheten efter en skilsmässa. En av föräldrarna kan också tilldelas ensam föräldramyndighet, om det finns goda skäl till detta och det ligger i barnets intresse. Den andra föräldern ska ha rätt att hålla uppsikt över hur barnet uppfostras och utbildas samt rätt att godkänna en adoption av barnet.

I undantagsfall kan förmyndardomstolen besluta att barnet ska placeras hos en släkting eller en annan familj eller person med deras medgivande, eller på en vårdinstitution. Dessa personer ska då utöva en förälders alla rättigheter och skyldigheter gentemot barnet (artikel 399 i civilrättslagen).

Om ett barn föds utanför äktenskapet och båda föräldrars släktskap med barnet har fastställts ska föräldrarna gemensamt och i lika del utöva föräldramyndigheten om de bor tillsammans. Om föräldrar till ett barn som fötts utanför äktenskapet inte bor tillsammans i ett samboförhållande ska en av föräldrarna utöva all föräldramyndighet.

Äktenskapsskillnad med båda makars samtycke kan fastställas av en notarie också om underåriga barn finns i äktenskapet, utanför äktenskapet eller som adopterade, eller om makarna har enats i alla frågor som rör efternamn efter äktenskapsskillnaden, båda föräldrars utövande av föräldramyndighet, barnets hem efter äktenskapsskillnaden, umgängesrätten för den förälder som inte bor med barnet samt föräldrarnas bidrag till kostnaderna för barnets uppfostran, utbildning, studier och yrkesutbildning. Om det av den sociala utredningen framgår att makarnas avtal om gemensam föräldramyndighet eller barnens bostad inte tar hänsyn till barnets bästa avvisar notarien ansökan om äktenskapsskillnad och råder makarna att vända sig till domstol.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldransvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrarna kan med förmyndardomstolens medgivande sluta avtal om utövandet av föräldramyndighet eller de åtgärder som ska vidtas för att skydda barnet, om det ligger i barnets intresse (artikel 506 i civilrättslagen).

Parterna kan när som helst under domstolsförfarandet inställa sig, även utan kallelse, för att begära ett godkännandebeslut om att deras avtal ska bli rättsligt giltigt. Detta godkännandebeslut är slutgiltigt och verkställbart.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldransvaret?

Medling är valfritt innan föräldrarna vänder sig till domstol. Under ett domstolsförfarande måste de rättsliga myndigheterna informera parterna om möjligheten till och fördelarna med medling. Om medlingen inte leder till en överenskommelse avgörs ärendet i domstol.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Se svaret på fråga 1.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska utöva föräldramyndigheten får den föräldern på egen hand fatta beslut i alla frågor som rör barnet. Den andra föräldern ska ha rätt att hålla uppsikt över hur barnet uppföstras och utbildas samt rätt att godkänna en adoption av barnet.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Föräldrarna ska då utöva föräldramyndigheten gemensamt och i lika utsträckning. När det gäller tredjeman som handlar i god tro, om en förälder på egen hand utför en vardaglig, laglig handling som omfattas av föräldrars rättigheter och skyldigheter ska det antas att denna förälder har den andra förälderns medgivande.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

En ansökan om skydd av person som omfattas av förmyndar- och familjedomstolens behörighet (*distriktsdomstolen eller, i tillämpliga fall, ungdoms- och familjedomstolen*) avgörs av den domstol som har territoriell behörighet på den ort där den skyddade personen har sin hemvist eller bostad (artikel 94 i civilprocesslagen (*Codul de Procedură Civilă*)).

Domstolen på den ort där käranden har sin hemvist är behörig att behandla en ansökan om fastställande av släktskap. Domstolen på den ort där käranden är bosatt är behörig att behandla en begäran om underhåll (däribland statligt barnbidrag).

De handlingar som ska bifogas till ansökan är en kopia av det underåriga barnets födelsebevis, en kopia av barnets identitetshandling, en kopia av domen på äktenskapsskillnad, medlingsavtalet (om ett sådant har slutits) och alla andra handlingar som kan hjälpa till att avgöra målet. Ingen stämpelavgift tas ut för ansökan.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Domstolen kan vidta preliminära åtgärder på begäran av domstolens ordförande under hela skilsmäsoförfarandet (särskilt förfarande med snabbare tvistlösning) när det gäller fastställande av underåriga barns hem, anspråk om underhåll, statligt barnbidrag och användning av familjehemmet (artikel 919 i civilprocesslagen).

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Det är möjligt att ansöka om rättshjälp enligt den extraordinära förordningen nr 51/2008 (*Ordonanța de Urgență nr. 51/2008*) om statlig rättshjälp i tvistemål, godkänd med ändringar genom lag nr 193/2008 (*Legea nr. 193/2008*), i dess ändrade lydelse.

Rättshjälp kan beviljas separat eller kumulativt i form av hjälp från en advokat, ersättning till sakkunnig, översättare eller tolk, ersättning till exekutionstjänsteman samt undantag från eller minskning, omplanering eller uppskjutande av betalning av domstolsavgifter.

Personer vars nettointkomst per månad och familjemedlem var mindre än 300 rumänska leu under de två senaste månaderna före ansökan kan få heltäckande rättshjälp. Om inkomsten är mindre än 600 rumänska leu beviljas rättshjälp för 50 procent av sökandens utgifter. Oavsett dessa villkor kan rättshjälp också beviljas en sökande vars resurser överstiger miniminivåerna om denne kan bevisa att han eller hon inte kan betala domstolskostnaderna på grund av skillnader i levnadsstandard mellan det land där sökanden har sin hemvist eller är bosatt och det land där förfarandet äger rum.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

En dom i ett mål som rör föräldramyndighet (antingen som en del av ett mål om äktenskapsskillnad eller som enda fråga i ett mål) kan antingen överklagas inom 30 dagar från det att domen meddelas eller omprövas, om det gäller ett godkännandebeslut som rör ett avtal mellan parterna.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Om svaranden inte frivilligt uppfyller sina skyldigheter ska käranden underrätta exekutionstjänstemannen om detta. Denne kommer då att be den verkställande domstolen om tillstånd att verkställa domen. Ärendet avgörs vid ett slutet sammanträde, utan att parterna kallas.

Om begäran godkänns skickar exekutionstjänstemannen ett beslut och en kallelse till den förälder eller person hos vilken det underåriga barnet bor, med information om när denne ska överlämna det underåriga barnet till käranden eller med uppmaning om att låta den andra föräldern utöva sin rätt till personlig kontakt med barnet.

Om svaranden inte fullgör denna skyldighet verkställer exekutionstjänstemannen domen, i närvaro av en företrädare för den regionala social- och barnavårdsmyndigheten samt, vid behov, psykolog och poliser. Ingen har rätt att hota det underåriga barnet eller sätta press på det för att verkställa domen.

Om svaranden inte fullgör sin skyldighet fastställer domstolen en påföljd, som kvarstår fram till det att domen verkställs, och exekutionstjänstemannen underrättar åklagaren som inleder ett åtalsförfarande.

Om det underåriga barnet motsätter sig detta översänder exekutionstjänstemannen en officiell rapport till företrädaren för den regionala social- och barnavårdsmyndigheten, och behörig domstol ålägger det underåriga barnet att samtala med en kurator, som skriver en rapport i ärendet. Om det underåriga barnet motsätter sig detta kan käranden, efter att tvångsverkställandet har återupptagits, begära att domstolen beslutar om påföljd för svaranden.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Förordning (EG) nr 2201/2003 ska tillämpas på beslut om föräldramyndighet. En ansökan ska göras vid tribunalen på den ort där svaranden har sin hemvist eller är bosatt i Rumänien. Ett godkännande kan överklagas vid behörig appellationsdomstol (*Curtea de Apel*) eller bestridas genom en begäran om omprövning vid Högsta domstolen (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

För att bestrida erkännandet av ett beslut om föräldramyndighet kan den berörda personen vända sig till tribunalen på den ort där svaranden har sin hemvist eller är bosatt i Rumänien.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

I artikel 2611 i civilrättslagen fastställs att ärenden som rör föräldramyndighet och skydd av barn ska avgöras enligt konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn som ingicks den 19 oktober 1996 i Haag och ratificerades genom lag nr 361/2007.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 16/12/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Slovenien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Föräldraansvar är ett rättsförhållande som regleras av **familjerätten**. Förhållandet inleds när ett barn föds eller när fader- och moderskap fastställs. I det slovenska rättssystemet har barn födda utom äktenskapet samma rättigheter och skyldigheter som barn födda inom äktenskapet. Slovenien tillämpar ett system med "fullständig adoption". Detta innebär att adopterade barn behandlas likadant som biologiska barn.

Rättslig grund är **artikel 54 i den slovenska författningen (Ustava Republike Slovenije)**. Enligt denna har föräldrar rätt och skyldighet att sörja för, utbilda och uppfostra sina barn. Denna rätt och skyldighet får endast upphävas eller begränsas av de skäl som anges i lagen och för att skydda barns intressen. Barn födda utom äktenskapet har samma rättigheter som barn födda inom äktenskapet.

Föräldraansvar omfattar en hel uppsättning rättigheter och skyldigheter som föräldrar har att efter bästa förmåga skapa förutsättningar för att säkerställa sina barns övergripande utveckling. Föräldraansvaret delas av de två föräldrarna (artikel 6 i familjelagen [*Družinski zakonik*]).

Föräldrar ska beakta barnets bästa vid alla aktiviteter som rör barnet och i dess uppfostran respektera barnets personlighet, individualitet och värdighet.

Föräldrar har företräde framför alla andra vad gäller barnets omsorg och att ta ansvar för att främja barnets intressen. Föräldrar anses främja sitt barns intressen om de, särskilt med hänsyn till barnets personlighet, ålder, utvecklingsnivå och önskemål, uppfyller barnets materiella, känslomässiga och psykosociala behov genom att agera på ett sätt som visar omsorg och ansvar gentemot barnet, förser barnet med tillräcklig vägledning och uppmuntrar dess utveckling (artikel 7 i familjelagen).

Var och en av föräldrarna har en lika stor del av det huvudsakliga ansvaret för barnets omsorg, uppfostran och utveckling. Deras främsta uppgift är att verka för barnets bästa och staten ska ge det stöd som krävs för att de ska kunna fullgöra sitt föräldraansvar.

Föräldraansvar omfattar föräldrars rättigheter och skyldigheter avseende barnets liv och hälsa, uppfostran, skydd, vård, tillsyn och utbildning, samt deras rättigheter och ansvar i samband med företräde och underhåll av barnet, och förvaltning av barnets egendom. En behörig myndighet kan begränsa en förälders eller båda föräldrarnas utövande av föräldraansvar, eller fränta en förälder eller båda föräldrarna föräldraansvaret enligt villkoren som anges i familjelagen.

Föräldrar ska ta hand om sina barns liv och hälsa, och skydda, vårda, uppfostra och utöva tillsyn över dem. De ska ge sina barn förutsättningar för en hälsosam uppväxt och en balanserad personlig utveckling, hjälpa dem att utveckla sin förmåga att leva ett självständigt liv och försörja sig själva, försörja sina barn enligt bestämmelserna i familjelagen samt enligt bästa förmåga, se till att de får skolundervisning och utbildning som passar barnens förmågor, talanger och önskemål (artiklarna 135, 136 och 137 i familjelagen).

Ett barn har rätt till umgänge med båda föräldrarna och båda föräldrarna har rätt till umgänge med barnet (artikel 141 i familjelagen).

Föräldrarnas **rättsliga ansvar** för sitt barn anges i artikel 142 i lagen om förpliktelser (*Obligacijski zakonik*). Föräldrar är skadeståndsskyldiga för skada som ett barn under sju år åsamkat tredje man, oavsett om de bär ansvaret för den lidna skadan eller inte. Föräldrar är skadeståndsskyldiga för skada som ett barn över sju år åsamkat tredje man, såvida de inte kan styrka att de inte bär ansvaret för den lidna skadan.

I artikel 145 i familjelagen regleras rätten att **företräda** barnet i barnets relationer med världen utanför hemmet. Ett barn representeras av sina föräldrar om inte lagen föreskriver något annat (t.ex. om barnet är placerat i familjehem). Om någonting ska levereras till en minderårig eller om en minderårig ska underrättas om något får var och en av föräldrarna ta emot en sådan leverans eller underrättelse. Om föräldrarna lever åtskilda görs detta av den förälder som barnet bor hos, eller den förälder som har namngivits vid förlikning inför domstol eller i beslut om gemensam vårdnad enligt artikel 139 i familjelagen (artikel 145 i familjelagen).

Ett barns egendom förvaltas av barnets föräldrar i barnets intresse. Föräldrar får använda inkomst från sitt barns egendom, särskilt för barnets underhåll, uppfostran och utbildning, samt för familjens omedelbara behov om de själva inte har tillräckliga medel (artiklarna 147 och 148 i familjelagen).

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Var och en av föräldrarna har en lika stor del av det huvudsakliga ansvaret för barnets omsorg, uppfostran och utveckling. Deras främsta uppgift är att verka för barnets bästa (artikel 135 i familjelagen).

Föräldrarna utövar föräldraansvaret i samförstånd och med barnets bästa för ögonen. Om de inte själva kan komma överens i frågan kan de få hjälp av ett socialkontor (*center za socialno delo*). De kan även, om de så önskar, få hjälp av en medlare. Om föräldrarna lever åtskilda och inte har gemensam vårdnad om barnet fattar de i samförstånd, och med beaktande av barnets bästa, beslut i viktiga frågor som rör barnets utveckling. Om de inte själva kan komma överens i frågan kan de få hjälp av ett socialkontor. De kan även, om de så önskar, få hjälp av en medlare.

Den förälder som har vårdnaden om barnet fattar beslut i frågor som rör barnets dagliga liv och deras stadigvarande bosättning, förutsatt att detta inte har en negativ inverkan på frågor som har väsentlig betydelse för barnets utveckling.

En domstol fattar beslut i de fall där föräldrarna inte kan komma överens i frågor som har väsentlig betydelse för barnets utveckling.

När en av föräldrarna är förhindrad att utöva föräldraansvaret utövar den andra föräldern själv föräldraansvaret.

Om en av föräldrarna har avlidit eller är okänd, eller har fråntagits sitt föräldraansvar, ska den andra föräldern utöva föräldraansvaret (artikel 151 i familjelagen).

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Föräldrar har företräde framför alla andra vad gäller rätten och skyldigheten att skydda sina barns rättigheter och intressen. Om föräldrarna inte utövar dessa rättigheter eller underlåter att uppfylla dessa skyldigheter, eller inte agerar i barnets intresse, vidtar staten åtgärder för att skydda barnets rättigheter och intressen (*åtgärder för att skydda barnets intressen*). Åtgärder för att skydda barnets intressen får vidtas till dess att barnet har full behörighet att ingå avtal, såvida inte familjelagen föreskriver annat (artikel 154 i familjelagen).

En domstol kan avlägsna ett barn från föräldrarna och placera det med en annan person, i ett familjehem eller på en institution om barnet är i fara och om avlägsnande är det enda sättet att skydda dess intressen i tillräcklig utsträckning, och om omständigheterna i fallet tyder på att föräldrarna efter en viss tid kommer att kunna återta ansvaret för barnets vård och uppfostran (artikel 174 i familjelagen).

En domstol kan även fatta beslut om att placera barn på en institution om de lider av psykosociala besvär i form av beteendessvårigheter, känslomässiga svårigheter, inlärningssvårigheter eller andra utvecklingssvårigheter, om barnet eller andra barn i familjen är i fara och det enda sättet att skydda barnets eller de andra barnen i familjens intresse är att placera barnet på en institution (artikel 175 i familjelagen).

En adoptivförälder kan ta hand om ett barn. Ett barn får endast adopteras om båda föräldrarna på ett socialkontor eller inför domstol har gett medgivande till adoption efter det att barnet är fött. Om barnet inte har uppnått åtta veckors ålder måste medgivandet återbekräftas efter det att barnet har uppnått åtta veckors ålder. Om så inte sker har det ingen rättslig verkan. Medgivande krävs inte från en förälder vars föräldraansvar har återkallats eller som är permanent oförmögen att uttrycka sin vilja. Ett barn vars föräldrar är okända eller om det sedan ett års tid inte har varit känt var dess föräldrar är bosatta får också adopteras (artikel 218 i familjelagen). Adoption upphäver ett barns rättigheter och skyldigheter gentemot sina föräldrar och andra släktingar, och omvänt. Om en av föräldrarnas make/maka eller partner adopterar barnet upphävs inte barnets rättigheter och skyldigheter gentemot denna förälder och förälderns släktingar, och omvänt (artikel 220 i familjelagen).

Beviljande av föräldraansvar till en släkting är ett nytt rättsområde som införs genom familjelagen och som rör barnomsorg. Detta alternativ finns endast tillgängligt när ett barn inte har någon förälder i livet. Om det ligger i barnets intresse kan domstolen bevilja föräldraansvar till en släkting som är villig att åta sig föräldraansvaret och som uppfyller kraven för adoption enligt familjelagen. Familjelagen anger vem som anses vara en släkting i dessa fall: en person som är barnets anhörig genom släktskap i rakt uppstigande led i upp till två generationer eller i sidled i upp till fjärde ledet. Den person som beviljas föräldraansvar får samma rättigheter och skyldigheter som barnets föräldrar skulle ha haft, och blir barnets rättsliga ombud. Den person som beviljas föräldraansvar svarar för barnets underhåll. Om föräldraansvar beviljas två släktingar som är gifta med eller i ett partnerskap med varandra, eller till en släkting och dennas make/maka eller parter som uppfyller kraven, beviljas ansvaret till båda parter och får inte beviljas endast till en (artikel 231 i familjelagen).

Domstolen utser en förmyndare för barn som inte har några föräldrar eller barn vars föräldrar inte tillhandahåller vård, och ger förmyndaren vårdnad om barnet (artikel 257 i familjelagen). Ett socialkontor eller domstol utser en speciell ("kollisions-")förmyndare (*kolizijski skrbnik*) till ett barn om barnets föräldrar utövar föräldraansvar men har motstridiga intressen eller, när det gäller förmyndarskap, om barnets intresse står i konflikt med dess förmyndares intresse (artikel 269 i familjelagen).

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldra skiljer sig eller separerar?

Föräldrar som inte längre lever ihop eller som planerar att separera måste komma överens om vem som ska ha vårdnaden om deras gemensamma barn. I samband med detta ska barnets bästa beaktas. Föräldrarna kan bestämma sig för att behålla gemensam vårdnad om sina barn, att den ena föräldern själv ska ges vårdnaden eller att dela upp barnen mellan sig. Om de inte själva kan komma överens i frågan kan de få hjälp av ett socialkontor. De kan även, om de så önskar, få hjälp av en medlare. Om föräldrarna når en överenskommelse om vårdnad kan de föreslå att en förlikning undertecknas inför domstol. Om domstolen slår fast att föräldrarnas avtal inte ser till barnens bästa avslår den förslaget. Om föräldrarna inte kan nå en överenskommelse om vårdnad fattar domstolen beslut i frågan. Domstolen kan också på eget initiativ och i enlighet med bestämmelserna i familjelagen fatta beslut om andra åtgärder i syfte att skydda barnets intressen. När beslut fattas om vårdnad beslutar domstolen alltid också om underhåll för gemensamma barn och om umgänge med respektive förälder i enlighet med familjelagen. Domstolen utfärdar ett nytt beslut om vårdnad när detta krävs på grund av förändrade omständigheter eller på grund av barnets intresse (artikel 138 i familjelagen).

När en domstol annullerar ett äktenskap fattar den även beslut om vem som ska tilldelas vårdnaden om och ta hand om eventuella gemensamma barn som föräldrarna har och om barnens umgänge med respektive förälder i enlighet med denna lag. Innan detta sker måste den avgöra hur barnets eller barnens intressen ska garanteras på bästa sätt (artikel 98 i familjelagen).

Om föräldrarna lever åtskilda och inte har gemensam vårdnad om barnet fattar de i samförstånd, och med beaktande av barnets bästa, beslut i viktiga frågor som rör barnets utveckling. Om de inte själva kan komma överens i frågan kan de få hjälp av ett socialkontor. De kan även, om de så önskar, få hjälp av en medlare. Den förälder som har vårdnaden om barnet fattar beslut i frågor som rör barnets dagliga liv och deras stadigvarande bosättning, förutsatt att detta inte har en negativ inverkan på frågor som har väsentlig betydelse för barnets utveckling (artikel 151 i familjelagen).

5 Om föräldra sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrar som inte längre lever ihop eller som planerar att separera måste komma överens om vem som ska ha vårdnaden om deras gemensamma barn. I samband med detta ska barnets bästa beaktas. Föräldrarna kan bestämma sig för att behålla gemensam vårdnad om sina barn, att den ena föräldern själv ska ges vårdnaden eller att dela upp barnen mellan sig. Om de inte själva kan komma överens i frågan kan de få hjälp av ett socialkontor. De kan även, om de så önskar, få hjälp av en medlare. Om föräldrarna når en överenskommelse om vårdnad kan de föreslå att en förlikning undertecknas inför domstol. Om domstolen slår fast att föräldrarnas avtal inte ser till barnens bästa avslår den förslaget. Om föräldrarna inte kan nå en överenskommelse om vårdnad fattar domstolen beslut i frågan (artikel 138 i familjelagen). En förlikning inför domstol eller ett domstolsbeslut om gemensam vårdnad ska innehålla ett beslut avseende barnets stadigvarande bosättning, vem av föräldrarna som ska motta korrespondens riktad till barnet samt avseende barnets underhåll (artikel 139 i familjelagen).

Föräldrar som inte längre lever ihop eller som planerar att separera, och föräldrar som lever tillsammans, måste komma överens om vem som ska försörja deras gemensamma barn. Om de inte själva kan komma överens i frågan kan de få hjälp av ett socialkontor. De kan även, om de så önskar, få hjälp av en medlare. Om föräldrarna inte kan nå en överenskommelse om underhåll av gemensamma barn fattar domstolen beslut i frågan (artikel 140 i familjelagen). Ett barn har rätt till umgänge med båda föräldrarna och båda föräldrarna har rätt till umgänge med barnet. Vid umgänge ska barnets bästa tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos och som har anförtratts vårdnad om barnet, eller en tredje person som barnet bor hos, måste avstå från att göra något som hindrar eller förhindrar barnet från att upprätthålla kontakt, och måste sträva efter att uppmuntra barnet att inta en positiv attityd till umgänget med den andra föräldern eller båda föräldrarna. Den förälder som har umgänge med barnet måste avstå från allt som skulle kunna hindra umgänge med och omvårdnad eller uppfostran av barnet. Föräldrar som inte bor ihop och som har för avsikt att separera ska komma överens om umgänget. Om de inte själva kan komma överens i frågan kan de få hjälp av ett socialkontor. De kan även, om de så önskar, få hjälp av en medlare. Om föräldrarna når en överenskommelse om vårdnad kan de föreslå att en förlikning undertecknas inför domstol. Om domstolen anser att överenskommelsen inte ligger i barnets intresse avslår den förslaget. Om föräldrarna inte kan nå en överenskommelse om umgänge fattar domstolen beslut i frågan (artikel 141 i familjelagen).

Ett barn har även rätt till umgänge med andra familjemedlemmar, såvida detta inte strider mot barnets bästa. Hit räknas särskilt ett barns mor- och farföräldrar, syskon, halvsyskon, tidigare familjehemsföräldrar och någon av föräldrarnas tidigare eller nuvarande make/maka eller partner. Barnets föräldrar,

barnet (om det är i stånd att förstå vikten av avtalet) och de personer som avses ovan ska enas om ett umgängesavtal. Om de inte själva kan komma överens i frågan kan de få hjälp av ett socialkontor. De kan även, om de så önskar, få hjälp av en medlare. Vid beslut om omfattningen av och formerna för umgänget måste barnets bästa beaktas. Om ovan nämnda personer når en överenskommelse om umgänge kan de även föreslå att en förlikning undertecknas inför domstol. Om domstolen slår fast att föräldrarnas avtal inte ser till barnens bästa avslår den förslaget. Om föräldrarna, barnet och de personer som avses i första stycket i denna artikel inte kan nå en överenskommelse beslutar domstolen om umgänge (artikel 142 i familjelagen).

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Innan man föreslår att domstolen ska fatta beslut om barnets vårdnad och underhåll, eller barnets umgänge med föräldrar eller med andra personer, eller om frågor kopplade till utövandet av föräldraansvar som har väsentlig inverkan på barnets utveckling ska föräldrarna delta i en rådgivningsprocess vid ett socialkontor såvida inte en av föräldrarna är mentalt oförmögen, eller en av makarna är bosatt utomlands, eller är försvunnen eller bosatt på okänd ort. Om det handlar om umgänge med en annan person måste den personen och barnet (om barnet ansöker om umgänge) delta i rådgivning innan ansökan inges.

Syftet med rådgivningen är att uppmärksamma föräldrarna, eller andra personer, på kravet att beakta barnets bästa när umgänge med barnet planeras, den positiva inverkan som en uppgörelse i godo om detta har på barnet, samt medlingens syfte.

Rådgivning ska också äga rum innan ansökan inges om att ett nytt beslut ska fattas gällande någon av de frågor som anges i första stycket i denna artikel. Föräldrar eller de personer som avses ovan ska delta i rådgivningen utan ombud. Ett socialkontor kan följa upp rådgivningen med en medlingsprocess om föräldrarna eller de personer som avses ovan ger sitt samtycke. Dessa personer kan även delta i en medlingsprocess som tillhandahålls av andra tillhandahållare (artikel 203 i familjelagen).

Medling kan ske innan, under eller efter domstolsprövningen och kan omfatta bistånd avseende överenskommelser som rör personliga förbindelser och förmögenhetsförhållanden. Medling utförs främst innan domstolsprövningen inleds, i syfte att utforma en ansökan om äktenskapsskillnad i samförstånd eller en ansökan om förlikning inför domstol vad avser barnets vårdnad, underhåll och umgänge med föräldrarna eller andra personer, eller frågor gällande föräldraansvar som har en väsentlig inverkan på barnets utveckling. Medling under domstolsprövning utförs enligt lagen om alternativa system för tvistlösning. Även om parterna eller deltagarna i förfarandet har samtyckt till att inleda medling kan domstolen avslå ansökan och inte vilandeförklara målet om man under ett förfarande som rör ett barn anser att en vilandeförklaring inte skulle främja barnets intressen. (artikel 205 i familjelagen).

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domstolen kan besluta att en förälder ska ha vårdnaden om samtliga barn, att barnen ska delas mellan föräldrarna eller att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om barnen. Domstolen kan också på eget initiativ och i enlighet med bestämmelserna i familjelagen fatta beslut om andra åtgärder i syfte att skydda barnets intressen. När beslut fattas om vårdnad beslutar domstolen alltid också om underhåll för gemensamma barn och om umgänge med respektive förälder i enlighet med familjelagen. Domstolen utfärdar ett nytt beslut om vårdnad när detta krävs på grund av förändrade omständigheter eller på grund av barnets intresse (artiklarna 138 och 139 i familjelagen).

Domstolen fattar även beslut om underhållsbidrag till barnet och om umgänge (artiklarna 105a, 106 och 106a i lagen om äktenskap och familjerelationer [*Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*]).

Vid beslut om umgänge med barnet beaktar domstolen framför allt barnets bästa. Om den förälder som barnet bor hos förhindrar umgänge mellan barnet och den andra föräldern och umgänge inte ens kan ske med specialisthjälp från de sociala myndigheterna får domstolen på begäran av den andra föräldern besluta om att frånta den förälder som förhindrar umgänge vårdnaden och anförtro barnet till den andra föräldern, om domstolen anser att den andra föräldern kommer att möjliggöra umgänge och detta är enda sättet att främja barnets intressen. Domstolen utfärdar ett nytt beslut om umgänge med föräldrar när så krävs på grund av förändrade omständigheter och för barnets bästa. (artikel 141 i familjelagen). Domstolen kan upphäva eller begränsa umgängesrätten som en del av en åtgärd i syfte att skydda barnets intressen (artikel 173 i familjelagen).

När beslut fattas om vårdnad och underhåll av barnet, umgänge, utövandet av föräldraansvar och beviljande av föräldraansvar till en släkting tar domstolen även hänsyn till barnets åsikt, antingen genom att låta barnet själv komma till tals eller via ett yttrande från en person som barnet litar på och som barnet själv har valt ut, förutsatt att barnet kan förstå betydelsen av och konsekvenserna av ett sådant yttrande. När det gäller barnets intressen tar domstolen hänsyn till socialkontorets åsikt när en sådan åsikt har inhämtats enligt civilprocesslagen för andra mål än tvistemål (artikel 143 i familjelagen).

Vid beräkningen av underhållsbidraget till ett barn måste domstolen beakta barnets bästa och fastställa ett tillräckligt stort belopp för att garantera barnets positiva fysiska och psykiska utveckling. Underhållet måste täcka alla barnets levnadsomkostnader, särskilt kostnader för boende, mat, kläder, skor, omvårdnad och skydd, utbildning, skolgång, fritids- och nöjesaktiviteter samt andra särskilda behov (artikel 190 i familjelagen).

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Om föräldrarna lever åtskilda och inte har gemensam vårdnad om barnet fattar de i samförstånd, och med beaktande av barnets bästa, beslut i viktiga frågor som rör barnets utveckling. Om de inte själva kan komma överens i frågan kan de få hjälp av ett socialkontor. De kan även, om de så önskar, få hjälp av en medlare. Den förälder som har vårdnaden om barnet fattar beslut i frågor som rör barnets dagliga liv och deras stadigvarande bosättning, förutsatt att detta inte har en negativ inverkan på frågor som har väsentlig betydelse för barnets utveckling. En domstol fattar beslut i de fall där föräldrarna inte kan komma överens i frågor som har väsentlig betydelse för barnets utveckling (artikel 151 i familjelagen).

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Det innebär att båda föräldrarna har samma ansvar för barnets uppföstran och utveckling och att båda måste ta hand om barnet.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Distriktsdomstolarna (*okrožna sodišča*) har **materiell behörighet** i sådana ärenden (artikel 10 i civilprocesslagen för andra mål än tvistemål [*Zakon o nepravdnem postopku*]).

Domstolen inom vars domkrets personen som ansökan riktas mot har sin stadigvarande bosättning eller säte har allmän **territoriell behörighet**. Om en domstol inleder ett förfarande på eget initiativ har domstolen inom vars domkrets personen som förfarandet avser har sin stadigvarande bosättning allmän territoriell behörighet. Om förfarandet endast har en deltagare har domstolen inom vars domkrets deltagaren har sin stadigvarande bosättning eller säte allmän territoriell behörighet. Om deltagaren inte har stadigvarande bosättning i Slovenien fastställs allmän territoriell behörighet utifrån deltagarens tillfälliga bosättning. Om deltagare utöver sin stadigvarande bosättning även har en tillfällig bosättning på annan ort, och det på grund av rådande omständigheter kan antas att de kommer att bo där under en lång tid, har domstolen inom vars domkrets deltagaren tillfälligt är bosatt också allmän territoriell behörighet. Om en domstol i Slovenien har behörighet att fatta beslut och det inte kan fastställas vilken domstol i Slovenien som har allmän territoriell behörighet fastställer Högsta domstolen i Slovenien (*Vrhovno sodišče Republike Slovenije*) vilken domstol som har allmän territoriell behörighet (artikel 11 i civilprocesslagen för andra mål än tvistemål).

Om det i en underhållstvist är den underhållsberättigade som är kârânde har domstolen på den ort där kârânden är stadigvarande eller tillfälligt bosatt behörighet, utöver den domstol som har allmän territoriell behörighet. Om det i en underhållstvist är den underhållsberättigade som är kârânde har

domstolen på den ort där käranden är stadigvarande eller tillfälligt bosatt behörighet, utöver den domstol som har allmän territoriell behörighet (artikel 50 i civilprocesslagen [*Zakon o pravdnem postopku*]).

Såvida inte lagen föreskriver annat tillämpas bestämmelserna i civilprocesslagen på motsvarande sätt vid andra mål än tvistemål.

En ansökan i andra mål än tvistemål ska innehålla en beskrivning av det förhållande eller den situation som domstolen ska fatta beslut om, omständigheter som är av betydelse för beslutet och bevisning som styrker dessa omständigheter, övrig information som måste ingå i ansökan samt deltagarnas identifikationsuppgifter i enlighet med de regler som fastställs i civilprocesslagen (artikel 23 i civilprocesslagen för andra mål än tvistemål).

Parterna och andra deltagare i förfarandet måste väcka talan, inge överklaganden och andra ansökningar på **slovenska eller på det nationella minoritetsspråk** som används som officiellt språk vid den berörda domstolen (artikel 104 i civilprocesslagen). En stämningsansökan ska innehålla ett specifikt huvudyrkande och sidoyrkanden, de faktiska omständigheter som käranden anför till stöd för sitt yrkande, bevisning som styrker dessa omständigheter, och övrig information som måste ingå i en stämningsansökan i enlighet med de regler som fastställs i civilprocesslagen (artikel 180 i civilprocesslagen).

Såvida inte lagen föreskriver annat ska domstolsavgifter betalas när ansökan om att påbörja ett förfarande inges (artikel 39 i civilprocesslagen för andra mål än tvistemål).

Enligt civilprocesslagen omfattar en ansökan en talan, ett svaromål, rättslig prövning och andra utsagor, förslag eller meddelanden som inges utanför förfarandet. Ansökningar måste vara begripliga och innehålla alla uppgifter som krävs för en domstolsförhandling. De måste framför allt innehålla följande: en hänvisning till domstolen, parternas namn, uppgifter om var parterna är stadigvarande eller tillfälligt bosatta eller har sitt säte, namnen på parternas rättsliga företrädare eller ombud, föremålet för tvisten och innehållet i käromålet.

Käranden måste underteckna ansökan, såvida inte ansökans form gör detta omöjligt. Kärandens egenhändiga namnteckning eller elektroniska signatur (som är likvärdig med en handskriven namnteckning) anses vara en underskrift i original. Om en kärande inte är skrivkundig eller är oförmögen att underteckna ansökan ska den förses med ett fingeravtryck i stället för en underskrift. Om domstolen tvivlar på en ansökans äkthet kan den utfärda ett beslut om att ansökan måste förses med en bestyrkt underskrift. Detta beslut kan inte överklagas. Om käromålet innehåller ett yrkande måste käranden i ansökan anför vilka faktiska omständigheter som ligger till grund för ansökan och vid behov styrka dessa (artikel 105 i civilprocesslagen).

En ansökan är en skriftlig ansökan i fysisk eller elektronisk form. En skriftlig ansökan är en ansökan som har fyllts i för hand eller som har skrivits ut och undertecknats av sökanden själv (fysisk ansökan) eller en elektronisk ansökan som har undertecknats med hjälp av en elektronisk signatur som är likvärdig med en handskriven namnteckning (ansökan i elektronisk form). En fysisk ansökan ska inges med post, med hjälp av kommunikationsteknik, direkt till det berörda organet eller personligen av en person som har som yrke att inge ansökningar. En ansökan i elektronisk form ska inges elektroniskt till rättsväsendets informationssystem. Rättsväsendets informationssystem ger automatiskt en bekräftelse på att ansökan har tagits emot. Ansökningar kan också inges med hjälp av de föreskrivna formulären eller andra formulär. Utan att det påverkar tillämpningen av andra förordningar måste innehållet i formulär som lämnas i elektronisk form vara identiskt med föreskrivna formulär för fysiska ansökningar (artikel 105b i civilprocesslagen).

Om käromålet innehåller ett yrkande måste käranden i ansökan anför vilka faktiska omständigheter som ligger till grund för ansökan och vid behov styrka dessa.

Ansökningar som måste översändas till motparten måste inges till domstolen i så många exemplar som domstolen och motparten kräver och i en form som gör det möjligt för domstolen att översända dem. Detta gäller även bilagor. Ansökningar och bilagor som inges elektroniskt och som måste översändas till motparten översänds i ett enda exemplar. Domstolen gör sedan så många elektroniska kopior eller fotokopior som motparten behöver. Om motparten består av mer än en person med en gemensam rättslig representant eller ombud översänds ansökningar och bilagor till alla personer gemensamt i ett enda exemplar (artikel 106 i civilprocesslagen för andra mål än tvistemål).

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Domstolen fattar beslut i frågor som gäller rättslig status och familjeförhållanden i andra mål än tvistemål (kapitel X i civilprocesslagen för andra mål än tvistemål).

Rättsliga frågor enligt familjelagen som rör förhållandet mellan föräldrar och barn, adoption, överföring av föräldrans ansvar till släktingar, familjehem och förmyndarskap handläggs som prioriterade ärenden. Om det i familjelagen fastställs att en domstol är behörig att besluta i frågor enligt denna lag är det distriktsdomstolarna som har materiell behörighet i första instans, såvida inte annat föreskrivs i annan lagstiftning (artikel 14 i familjelagen).

En distriktsdomstol fattar beslut efter ett vanligt tvistemålsförfarande, om inte lagen föreskriver att ett annat mål än tvistemål ska användas. Domstolar handlägger frågor som regleras av lagen om äktenskap och familjerelationer som prioriterade ärenden (artikel 10a i lagen om äktenskap och familjerelationer).

I familjelagen anges att domstolen ska utfärda ett tillfälligt föreläggande i ett förfarande för att skydda barnets intresse om det med sannolikhet påvisas att barnets intresse hotas (artikel 161 i familjelagen).

Enligt civilprocesslagen för andra mål än tvistemål utfärdas tillfälliga förelägganden för att skydda barnets intresse enligt villkoren i familjelagen i enlighet med förfarandet som föreskrivs i lagen om säkerhetsåtgärder.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Ja, rättshjälp kan ges för att täcka kostnaderna för förfarandet. Ordföranden för distriktsdomstolen fattar beslut om beviljande av rättshjälp (artikel 2 i lagen om rättshjälp [*Zakon o brezplačni pravni pomoči*]).

Enligt denna lag kan rättshjälp beviljas för juridisk rådgivning, ett juridiskt ombud och andra juridiska tjänster som anges i lag, för alla former av juridiskt skydd inför alla allmänna domstolar och specialdomstolar i Slovenien, inför Sloveniens författningsdomstol (*Ustavno sodišče Republike Slovenije*) och inför alla myndigheter, institutioner och personer i Slovenien som har behörighet när det gäller att lösa tvister utanför domstol, och för att slippa betala rättegångskostnader (artikel 7 i lagen om rättshjälp).

Följande har rätt till rättshjälp: 1) slovenska medborgare, 2) utländska medborgare som är stadigvarande eller tillfälligt bosatta i Slovenien och statslösa personer som är lagligt bosatta i Slovenien, 3) andra utländska medborgare på grundval av ömsesidiga villkor eller på villkor och i ärenden som definierats i internationella fördrag som Slovenien är bundet av, 4) icke-statliga organisationer och ideella föreningar som bedriver verksamhet av allmänt intresse, och som är registrerade i respektive register i enlighet med tillämplig lagstiftning, vid tvister i samband med genomförandet av de verksamheter av allmänt intresse eller det syfte som de inrättades för, 5) andra personer som i lagen eller ett internationellt fördrag som Slovenien är bundet av ges rätt till rättshjälp (artikel 10 i lagen om rättshjälp).

En person som har rätt till rättshjälp kan begära rättshjälp när som helst under förfarandet (dvs. när ett utomrättsligt eller rättsligt förfarande inleds och när som helst under pågående förfaranden). För att kunna fatta beslut om en begäran om tilldelning av rättshjälp fastställs sökandens ekonomiska situation, samt andra förhållanden som anges i denna lag (vanlig rättshjälp) (artikel 11 i lagen om rättshjälp).

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldrans ansvar?

Det går att överklaga distriktsdomstolens beslut om föräldrans ansvar till en appellationsdomstol (*višje sodišče*) (artikel 36 i civilprocesslagen för andra mål än tvistemål). Överklagandet ska inges till den domstol som meddelade som i första instans, och i så många exemplar som domstolen och motparten behöver (artikel 342 i civilprocesslagen).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Verkställighetsförfaranden fastställs i lagen om verkställighet och säkerhetsåtgärder (*Zakon o izvršbi in zavarovanju*). Om inte annat föreskrivs i lag har den lokala domstolen (*okrajno sodišče*) materiell behörighet i fråga om verkställighet (artikel 5 i lagen om verkställighet och säkerhetsåtgärder).

Den domstol som har allmän territoriell behörighet i fråga om ansökningar om verkställighet av ett domstolsavgörande om vårdnaden om ett barn och själva verkställigheten är domstolen inom vars domkrets den person som tilldelats vårdnaden är stadigvarande eller tillfälligt bosatt, eller domstolen inom vars domkrets den person som ansökan om verkställighet har ingetts mot är stadigvarande eller tillfälligt bosatt. Domstolen på den ort där barnet befinner sig har även allmän territoriell behörighet i fråga om direkt verkställighet (artikel 238e) (artikel 238a i lagen om verkställighet och säkerhetsåtgärder).

I ett verkställighetsbeslut åläggs skyldigheten att överlämna barnet den person mot vilken verkställighet söks, den person vars vilja överlämnandet av barnet beror på och den person som barnet befinner sig hos när beslutet utfärdas. I verkställighetsbeslutet meddelar domstolen att skyldigheten att överlämna barnet även gäller varje annan person som barnet befinner sig hos när verkställigheten utförs (artikel 238c i lagen om verkställighet och säkerhetsåtgärder). Med beaktande av samtliga omständigheter i det enskilda fallet och för att skydda barnets bästa avgör domstolen hur beslutet om vårdnaden om barnet ska verkställas. Domstolen kan antingen ålägga den person mot vilken verkställigheten söks att betala böter eller besluta att hämta barnet och överlämna det till den person som har tilldelats vårdnaden (artikel 238č i lagen om verkställighet och säkerhetsåtgärder).

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Ett domstolsavgörande om föräldraansvar erkänns och verkställs i enlighet med rådets förordning (EG) nr 2201/2003. Domstolen använder sig av ett annat mål än tvistemål enligt bestämmelserna i civilprocesslagen för andra mål än tvistemål.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Alla distriktsdomstolar är behöriga att handlägga ansökningar om verkställighet.

Den domstol som förklarade ett domstolsavgörande verkställbart är behörig att pröva ett överklagande av ett domstolsavgörande om verkställbarhet.

Domstolen använder sig av ett annat mål än tvistemål enligt bestämmelserna i civilprocesslagen för andra mål än tvistemål.

Förteckning över distriktsdomstolar(244 Kb) (244 Kb) (244 Kb)

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Enligt lagen om internationell privaträtt och förfaranden (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*) prövas mål om förhållandet mellan föräldrar och barn i det land där de är medborgare. Om föräldrarna och barnen är medborgare i olika länder tillämpas lagen i det land där samtliga är stadigvarande bosatta. Om föräldrarna och barnen är medborgare i olika länder och inte är stadigvarande bosatta i samma land tillämpas lagen i det land som barnet är medborgare i (artikel 42).

Den här webbsidan hör till portalen Ditt Europa.

Du får gärna lämna synpunkter på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 11/08/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på av den här sidan. Våra

översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Slovakien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Enligt Slovakiens familjelag (lag nr 36/2005 om familjen och om ändringar av vissa lagar) och rättspraxis omfattar föräldraansvar (dvs. en förälders rättigheter och skyldigheter samt vårdnad om barn) främst att ta hand om barnet, att försörja och företräda barnet samt att förvalta dess egendom.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

De två föräldrarna har gemensamt rättigheter och skyldigheter gentemot sina barn, oavsett om de fötts inom eller utanför äktenskapet eller om föräldrarna bor ihop eller inte (vare sig de är gifta, separerade eller skilda).

Föräldrar kan fräntas dessa rättigheter och skyldigheter (eller få dessa begränsade) av domstol om allvarliga omständigheter föreligger, i enlighet med § 38.4 i familjelagen.

En underårig förälder som är över 16 år kan av domstol tillerkännas rättigheter och skyldigheter som gäller barnets vårdnad, i enlighet med § 29 i familjelagen.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Ja. Om båda föräldrarna till ett underårigt barn saknar full rättskapacitet, eller om deras rättigheter och skyldigheter som föräldrar tillfälligt har upphört eller om de har fräntagits sina rättigheter och skyldigheter gentemot sina barn eller är döda måste domstolen utse en förmyndare som ska uppfostra och företräda barnet samt förvalta barnets egendom.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Domstolen måste besluta om fördelningen och utövandet av föräldrarnas rättigheter och skyldigheter (även om båda föräldrar fortsätter att utöva dessa tillsammans). Den kan också godkänna ett avtal som föräldrarna slutit.

Enligt § 36.1 i familjelagen kan föräldrarna till ett underårigt barn som inte bor ihop när som helst sluta ett avtal om utövandet av sina rättigheter och skyldigheter som föräldrar. Om föräldrarna inte kan komma överens kan domstolen fastställa hur deras rättigheter och skyldigheter ska utövas, även om

ingen sådan begäran har lämnats in. Domstolen ska i synnerhet besluta vem av föräldrarna som ska tilldelas den fysiska vårdnaden av det underåriga barnet. Bestämmelserna i §§ 24, 25 och 26 gäller i tillämpliga delar.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Avtal mellan föräldrar om deras rättigheter och skyldigheter måste godkännas av domstol.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Konfliktlösning utanför domstol erbjuds i form av medling, enligt lag nr 420/2004 om medling. Denna lag gäller också för familjerättsliga tvister. Medling är ett förfarande utanför domstol där parterna får hjälp av en medlare för att lösa tvister som berör avtal eller andra rättsliga förhållanden dem emellan. Ett avtal som upprättas genom medling måste vara skriftligt och är bindande för parterna.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domstolen kan i princip besluta om alla frågor utom att bevilja ensam vårdnad till en av föräldrarna. Bara om en av föräldrarna har frångagits sina rättigheter och skyldigheter gentemot sitt barn kan den andra föräldern beviljas ensam vårdnad om barnet i fråga. I praktiken beslutar domstolen emellertid vem av föräldrarna som ska ha hand om barnets fysiska vårdnad, och vem som ska företräda det och förvalta dess egendom. Domstolen beslutar också hur den förälder som inte tilldelas den fysiska vårdnaden ska bidra till barnets försörjning. Alternativt kan domstolen godkänna ett avtal som föräldrarna själva slutit gällande underhåll.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Begreppet "föräldraansvar" har ingen exakt motsvarighet i den slovakiska familjerätten. I slovakisk familjerätt används begreppet "föräldrars rättigheter och skyldigheter". Dessa delas alltid lika av de två föräldrarna, och därför kan det aldrig bli tal om "ensam vårdnad" utom om en av föräldrarna är död, inte har rättslig handlingsförmåga eller har frångagits sina rättigheter och skyldigheter som förälder. Detta måste särskiljas från fysisk vårdnad. Om en av föräldrarna tilldelas den fysiska vårdnaden kan denna förälder fatta beslut om alla rutinmässiga frågor som rör barnets vardag utan den andra förälderns samtycke. Emellertid krävs den andra förälderns samtycke i alla viktiga frågor som gäller föräldrarnas rättigheter och skyldigheter gentemot barnet (förvaltning av barnets egendom, flyttning utomlands med barnet, medborgarskap, godkännande av medicinsk behandling, förberedelser för ett framtida yrke osv.). Om föräldrarna inte kan komma överens avgör domstolen ärendet på begäran av en av föräldrarna.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Domstolen kan besluta om växelvis fysisk vårdnad (dvs. delad vårdnad) om båda föräldrarna kan uppfostra barnet och vill ta hand om barnets fysiska vårdnad. Det görs dock endast om det anses ligga i barnets intresse och gör det lättare att uppfylla barnets behov. Om minst en av föräldrarna samtycker till att dela vårdnaden måste domstolen undersöka om delad vårdnad är i barnets intresse.

Se även svaren på samtliga frågor ovan, särskilt svaret på fråga 8.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Distriktsdomstolen på den ort där det underåriga barnet bor är behörig när det gäller sådana ansökningar. Inga särskilda formaliteter måste uppfyllas och inga särskilda handlingar behöver bifogas, eftersom detta är ett förfarande som domstolen kan inleda på eget initiativ. Vilka handlingar som ska lämnas in beror på innehållet i ansökan, men vanligtvis krävs ett födelsebevis för barnet i fråga.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Ett förenklat och mindre formellt förfarande tillämpas. Ett alternativ är att använda sig av en provisorisk dom, för vilken ett brådskande förfarande tillämpas.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Alla förfaranden som rör föräldrars rättigheter och skyldigheter är befriade från domstolsavgifter. För närvarande går det enligt de slovakiska rättshjälpsreglerna bara att undantas från att betala domstolsavgifter och att få sig ett ombud tilldelat utan kostnad. Mycket få personer väljer att företrädas av en advokat, med tanke på att denna typ av förfarande inte är ett tvistemål. Om en person uppfyller villkoren för undantag från domstolsavgifter kan domstolen emellertid, på eget initiativ, välja att tillhandahålla ett ombud kostnadsfritt, exempelvis en advokat, om den anser att sådan representation krävs för att partens intressen ska kunna skyddas.

Domstolen hänvisar alla parter som begär en advokat och som uppfyller villkoren för undantag från domstolsavgifter till rättshjälpscentrumet. Domstolen upplyser parterna om detta alternativ. Domstolen kan bevilja en part ett fullständigt eller partiellt undantag från domstolsavgifter om dennes omständigheter motiverar detta, förutsatt att ansökan inte är av okynneskaraktär eller utgör uppenbart meningslöst utövande eller försvar av en rättighet. Såvida domstolen inte beslutar något annat gäller undantaget hela förfarandet och har retroaktiv effekt. Avgifter som betalats innan beslutet om undantag fattades återbetalas emellertid inte.

Rättshjälpssystemet och vad rättshjälpen omfattar fastställs i lag nr 327/2005 om rättshjälp till personer utan tillräckliga ekonomiska medel. Genom samma lag inrättas även ett rättshjälpscentrum som erbjuder hjälp till fysiska personer som av ekonomiska skäl inte har möjlighet att använda juridiska tjänster för att utöva och skydda sina rättigheter.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja, sådana beslut går att överklaga.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Territoriell behörighet för verkställighet av avgöranden i ärenden som rör underåriga ligger hos den domstol i vars domkrets den underåriga har sin hemvist. Behörig domstol kan också avtalas mellan föräldrarna eller fastställas enligt någon annan metod. Förfarandet för att verkställa beslutet regleras i lagen om rättsvårdsärenden (lag nr 161/2015). Närmare bestämmelser om verkställighet av beslut i ärenden som rör underåriga anges i det slovakiska justitieministeriets dekret nr 207/2016. Detta gäller även för verkställighet av utländska avgöranden.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Beslut om föräldrars rättigheter och skyldigheter som har fattats av en domstol i en annan medlemsstat erkänns och verkställs utan något särskilt förfarande i Slovakien, i enlighet med rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (artikel 21.1), dvs. utan att beslutet först måste förklaras verkställbart.

En berörd part kan emellertid begära att ett beslut som fattats i en annan medlemsstat ska förklaras verkställbart. I detta fall tillämpas förfarandet i kapitel III avsnitt 2 i förordningen.

Ansökan ska lämnas in till distriktsdomstolen på den ort där barnet har sin hemvist eller, om barnet inte har någon hemvist, domstolen på den ort där barnet bor för tillfället eller, om någon sådan domstol inte finns, till distriktsdomstolen för Bratislava I.

Ansökan om att ett beslut ska godkännas eller förklaras verkställbart måste åtföljas av en kopia av beslutet om föräldrarnas rättigheter och skyldigheter som uppfyller villkoren för bevis på autenticitet samt av en handling som intygar beslutet. En sådan utfärdas på begäran av den berörda parten av ursprungsdomstolen, dvs. den domstol som fattade beslutet.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet och verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Behörigheten för ansökningar om erkännande (och även ansökningar om icke-erkännande) av ett avgörande om föräldrars rättigheter och skyldigheter ligger hos distriktsdomstolen på den ort där barnet har sin hemvist, eller distriktsdomstolen för Bratislava I (*Okresný súd Bratislava I*) om barnet inte är bosatt i Slovakien.

Behörigheten för ansökningar om verkställighet (och även ansökningar om vägran av verkställighet) av ett avgörande om föräldrars rättigheter och skyldigheter ligger hos distriktsdomstolen på den ort där den underåriga har sin hemvist, eller distriktsdomstolen i vars domkrets den underåriga befinner sig om den domstol som har territoriell behörighet inte är känd eller inte kan ingripa i tid.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Avgöranden i förfaranden som rör föräldrars rättigheter och skyldigheter fattas endast av en slovakisk domstol om barnet har sin stadigvarande hemvist i Slovakien. Om barnet inte bor i Slovakien, men har sin hemvist där, eller om föräldrarna inte bor i Slovakien eller är av olika nationalitet tillämpas slovakisk lag i enlighet med Haagkonventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn (ref. nr 344/2002) (kapitel III i konventionen).

I lag nr 97/1963 om internationell privaträtt och processrätt fastställs att förhållandet mellan föräldrar och barn, bland annat när en förälders rättigheter och skyldigheter tar sin början och när de upphör, regleras av lagen i det land där barnet har sin stadigvarande hemvist. I undantagsfall kan domstolen ta hänsyn till ett annat lands lagstiftning om det föreligger en väsentlig koppling med ärendet och det är nödvändigt för att skydda barnet eller dess egendom.

Föräldrarnas rättigheter och skyldigheter i det land där barnet ursprungligen hade sin stadigvarande hemvist förblir giltiga även om barnets hemvist ändras.

Om en av föräldrarna inte hade de rättigheter och skyldigheter en förälder har enligt slovakisk lag, tillerkänns föräldern dessa rättigheter och skyldigheter så snart barnets hemvist ändras till Slovakien. Utövandet av föräldraansvaret regleras i lagstiftningen i det land där barnet har sin hemvist.

Bestämmelserna i lagen om internationell privaträtt och processrätt tillämpas bara i avsaknad av ett internationellt avtal, eller om ett befintligt internationellt avtal inte innehåller några lagvalsregler för fastställande av tillämplig lag.

Utöver 1996 års Haagkonvention är Slovakien också bundet av ett antal bilaterala avtal som innehåller bestämmelser om tillämplig lagstiftning. Dessa bestämmelser har företräde framför bestämmelserna i lagen om internationell privaträtt och processrätt i förfaranden som rör föräldrars rättigheter och skyldigheter. Dessa bilaterala avtal är som följer:

Bulgarien: Avtal mellan Tjeckoslovakien och Bulgarien om rättshjälp och reglering av rättsliga förhållanden som rör civil-, familje- och brottmål (Sofia den 25 november 1976, dekret nr 3/1978).

Kroatien, Slovenien: Avtal mellan Tjeckoslovakien och Jugoslavien om rättshjälp och reglering av rättsliga förhållanden som rör civil-, familje- och brottmål (Belgrad den 20 januari 1964, dekret nr 207/1964).

Ungern: Avtal mellan Tjeckoslovakien och Ungern om rättshjälp och reglering av rättsliga förhållanden som rör civil-, familje- och brottmål (Bratislava den 28 mars 1989, ref. nr 63/1990).

Polen: Avtal mellan Tjeckoslovakien och Polen om rättshjälp och reglering av rättsliga förhållanden som rör civil-, familje- och brottmål (Warszawa den 21 december 1987, dekret nr 42/1989).

Rumänien: Avtal mellan Tjeckoslovakien och Rumänien om rättshjälp och reglering av rättsliga förhållanden som rör civil-, familje- och brottmål (Prag den 25 november 1958, dekret nr 31/1959).

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 06/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Finland

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Innehavaren av föräldraansvar är skyldig att trygga en balanserad utveckling och välfärd för barnet enligt dess individuella behov och önskemål. Vårdnaden bör trygga positiva och nära människokontakter i synnerhet mellan barnet och föräldrarna.

Barn ska ges en god vård och uppfostran samt ägnas en med hänsyn till barnets ålder och utveckling behövlig tillsyn och omsorg. Barnet bör såvitt möjligt ges en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt en utbildning som motsvarar dess anlag och önskemål.

Barn bör uppfostras så att det får förståelse, trygghet och ömhet. Barnet får inte undertryckas, agas eller utsättas för annan kränkande behandling. Barnet bör stödjas och uppmuntras i sin utveckling till självständighet, ansvarsfullhet och vuxenhet (lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt 361/1983, 1 §).

Vårdnadshavaren är skyldig att trygga barnets utveckling och välbefinnande i enlighet med ovanstående. Vårdnadshavaren har därför rätt att fatta beslut om hur barnet ska vårdas och uppfostras, var barnet ska bo och andra personliga frågor. Barnets åsikter bör alltid beaktas när sådana beslut fattas.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Är barnets föräldrar gifta med varandra när barnet föds, är de båda vårdnadshavare för barnet. Är föräldrarna inte gifta med varandra när barnet föds, är den moder som har fött barnet vårdnadshavare. Föräldrarna kan komma överens om vem som ska ha vårdnaden om barnet i samband med bekräftelsen av faderskapet. Är den ena föräldern ensam sitt barns vårdnadshavare och ingår föräldrarna äktenskap med varandra, blir de båda vårdnadshavare för sitt barn.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

En domstol kan besluta att anförtro vårdnaden till en eller flera personer som gett sitt samtycke till detta, vid sidan av eller i stället för föräldrarna. Ett sådant beslut måste alltid fattas med tanke på barnets bästa och endast när det finns ytterst vägande skäl till att anförtro vårdnaden till någon annan än en förälder. Om barnets föräldrar är avlidna ska socialnämnden se till att en vårdnadshavare utses för barnet.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Frågor om vårdnad och umgängesrätt måste alltid lösas med tanke på barnets bästa och med tanke på de bästa framtidsutsikterna. Föräldrarna kan ingå ett avtal om föräldraansvar (i Finland kallat avtal om vårdnad av barn). Om föräldrarna inte kan enas om avtalet, måste frågan lösas i en domstol.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Avtalet om vårdnad om barn måste vara skriftligt och föräldrarna kan anhålla om att kommunens socialmyndigheter bestyrker avtalet. Socialmyndigheterna måste se till att barnets bästa beaktas i avtalet. Ett avtal som har bestyrkts av socialnämnden har samma giltighet och verkställbarhet som ett laga beslut från en domstol.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Om makarna inte kan enas om ett avtal kan de få hjälp och stöd från en barnatillsyningsman eller medlare i familjefrågor vid socialnämnden.

Barnatillsyningsmannen ger föräldrarna råd och har befogenhet att validera avtal om föräldraansvar som föräldrarna ingår. En bestyrkt överenskommelse anses likvärdig med ett domstolsbeslut. Medlare i familjefrågor hjälper föräldrar att lösa tvister genom förhandling och kan även hjälpa till med att upprätta avtal. Medlarna ska lägga särskild vikt vid att trygga eventuella minderårigas intressen.

En domstol kan fatta beslut om barns vårdnad, boende, umgängesrätt och underhållsbidrag. (**Lag** om medling i tvistemål och stadfästelse av förlikning i allmänna domstolar 394/2011, 10 §). Förlikning och medling är två separata förfaranden. Förlikningsförfarandet kan inledas när en pågående tvist hänskjuts till förlikning. Förlikning kan även begäras av parterna i tvisten. Förlikningen leds av en domare med bistånd av en sakkunnig, vanligtvis en psykolog eller en socialarbetare. En bekräftad överenskommelse anses likvärdig med ett domstolsbeslut. Om en överenskommelse inte kan nå återupptas domstolsprocessen eller så avslutar domstolen ärendet.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

En domstol kan fatta beslut om barns vårdnad, boende och umgängesrätt. Vid behov kan domstolen också besluta om vårdnadshavarens uppgifter, rättigheter och skyldigheter och hur uppgifterna fördelas mellan vårdnadshavarna. När en domstol meddelar beslut om umgängesrätt ska den också fastställa närmare bestämmelser om villkoren för umgänge och vem barnet ska bo hos. I samband med beslut om vårdnad kan domstolen också besluta om underhållsbidrag till barnet.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

En ensam vårdnadshavare beslutar själv om frågor som gäller vårdnad om barnet. Vårdnadsbeslutet från domstolen kan ändå innehålla bestämmelser om en ensam vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter, t.ex. rätten att låta barnet flytta till en annan bostadsort.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Personer som har gemensam vårdnad är gemensamt ansvariga i alla frågor som rör barnet. Om vårdnadshavarna lever åtskilda fattas beslut i frågor som rör den dagliga omsorgen av den förälder som barnet bor hos. I viktiga frågor behövs dock samtycke från båda vårdnadshavarna. Sådana frågor är till exempel byte av religion eller bostadsort, ett utländskt pass, beslut i utbildningsfrågor och beslut i hälso- eller sjukvårdsfrågor.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Ärenden som gäller vårdnad och umgängesrätt anhängiggörs genom en skriftlig ansökan till tingsrätten i barnets hemkommun. Ansökan kan göras gemensamt av föräldrarna, den ena föräldern, barnets vårdnadshavare eller socialnämnden. Den ska innehålla ett yrkande med motivering. Ansökan ska åtföljas av de handlingar som man vill anföra som bevis. Den ska undertecknas och lämnas in till tingsrätten personligen eller genom ett ombud med fullmakt. Ansökan kan också skickas per post eller fax. Ärendet anhängiggörs när ansökan har inkommit till tingsrätten.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Vid vårdnadsärenden tillämpas lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Enligt denna lag ska domstolen ge barnets föräldrar och vårdnadshavare tillfälle att bli hörda vid behandling av ärenden som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt. Barn kan höras personligen i domstolen om det av vägande skäl är nödvändigt för frågans lösning. Domstolen inhämtar i regel också en utredning från kommunens socialnämnd om barnets situation. Medan ärendet pågår vid domstolen kan den meddela ett interimistiskt förordnande (tillfälligt beslut) om var barnet ska bo, om umgängesrätten och om de villkor som gäller för denna. Om det finns särskilda skäl kan domstolen bestämma vem som ska anförtros vårdnaden om barnet tills ärendet avgörs slutligt. Ett interimistiskt förordnande kan inte överklagas. Ett sådant beslut är i kraft tills domstolen fattar ett slutligt beslut i ärendet.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Rättshjälp kan beviljas i vårdnadstvister. Tillgången till rättshjälp beror på personens inkomst. Mer information om rättshjälp i Finland finns [här](#).

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ett beslut från tingsrätten kan överklagas till hovrätten.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar regleras i lag 619/1996 om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt.

Ansökan om verkställighet av ett beslut om föräldraansvar kan också lämnas till utskökningsväsendet, förutsatt att beslutet har meddelats för mindre än tre månader sedan. Ansökan ska åtföljas av själva beslutet.

När domstolen har tagit emot ansökan och motparten har svarat utser domstolen i regel en medlare från socialnämnden. Medlaren kontaktar föräldrarna och diskuterar frågan med dem och i mån av möjlighet även med barnet. Medlaren försöker även få till stånd ett gemensamt möte med båda föräldrarna.

Medlaren lämnar en rapport till domstolen som sedan fattar ett beslut. Domstolen kan också förordna att barnet ska undersökas av en läkare.

Om domstolen förordnar att beslut om föräldraansvar ska verkställas måste motparten överlämna barnet. Som påtryckningsmedel kan man använda vite.

Som en sista utväg kan barnet hämtas från den part som inte rättar sig efter domstolens beslut.

Om en tingsrätt har förordnat att ett barn ska tvångshämtas kan utskökningsmyndigheten ändå begära att medlingen ska fortsätta.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

 Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 tillämpas vid erkännande av beslut om föräldraansvar som meddelats i en annan medlemsstat och som faller inom förordningens tillämpningsområde. Denna förordning gäller inte Danmark

Enligt förordningen erkänns en dom som meddelats i samband med upplösning av äktenskap automatiskt i de övriga medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitats. Samtliga berörda parter kan dock begära att en domstol fastställer om domen ska erkännas eller inte. Ansökan om fastställande lämnas i Finland till tingsrätten i barnets hemkommun.

Beslut om föräldraansvar som meddelats i Danmark och beslut som meddelats i Sverige på andra grunder än ovannämnda förordning verkställs enligt 1977 års lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar angående privaträttsligt anspråk (lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar

angående privaträttsligt anspråk 588/1977). Sådana beslut kan inte fastställas separat. Ansökningar om verkställighet inges till tingsrätten.

Övriga utländska beslut om föräldraansvar erkänns i Finland utan särskilt fastställande. Helsingfors hovrätt kan dock på begäran fastställa att ett beslut erkänns eller inte erkänns i Finland.

Verkställighet för ett beslut om föräldraansvar som får verkställas söks hos tingsrätten inom vars domkrets barnet eller motparten är stadigvarande eller tillfälligt bosatt. (Se fråga 14 ovan för närmare upplysningar om verkställighetsförfarandet.)

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Samma förfarande som beskrivs i fråga 15.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

På vårdnadsfrågor som behandlas i Finland tillämpas finsk lag.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

Senaste uppdatering: 15/02/2024

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Sverige

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

"Föräldraansvar" omfattar bl.a. rättigheter och skyldigheter i samband med omsorgen om barnets person och egendom, t.ex. frågor som rör vårdnad om barn, barn boende, umgänge med barn och förmynderskap

Med vårdnad avses det juridiska ansvaret för barnets person. Vårdnadshavaren har en rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter, till exempel var barnet ska bo och vilka skola barnet ska gå i. Vårdnadshavaren ansvarar för att barnets behov av omvårdnad, trygghet och en god fostran blir tillgodosett. Barnets vårdnadshavare ansvarar också för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter samt ska bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. I takt med barnets stigande ålder och utveckling ska vårdnadshavaren ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Vanligtvis är det barnets föräldrar eller en av dem som är vårdnadshavare. Om barnets föräldrar är gifta med varandra när barnet föds, har föräldrarna automatiskt gemensam vårdnad om barnet. Gifter sig föräldrarna först senare, får de genom äktenskapet automatiskt gemensam vårdnad. Om ett barns föräldrar inte är gifta med varandra när barnets föds, står barnet under moderns vårdnad. Föräldrarna kan dock på ett enkelt sätt – genom en registrering – få gemensam vårdnad. Den förälder som inte är vårdnadshavare kan också väcka talan i domstol om att få gemensam vårdnad eller ensam vårdnad om barnet.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

I vissa fall kan vårdnaden om ett barn flyttas över från ett barns föräldrar eller en av dem till en särskilt förordnad vårdnadshavare. En sådan överflyttning kan bli aktuell om en förälder gör sig skyldig till missbruk eller försummelse eller i övrigt brister i omsorgen om barnet på ett sätt som medför en bestående fara för barnets hälsa eller utveckling. En överflyttning kan också bli aktuell om en eller båda föräldrarna är varaktigt förhindrade att utöva vårdnaden om barnet.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna skiljer sig, fortsätter den gemensamma vårdnaden utan att domstolen behöver fatta något beslut om det i samband med skilsmässan. Om någon av föräldrarna vill få en ändring i vårdnaden måste de begära att den gemensamma vårdnaden upplöses.

Om någon av föräldrarna vill få en ändring i vårdnaden kan frågan om vårdnad avgöras i domstol. Barnets föräldrar ska ha deltagit i ett informationssamtal vid socialnämnden innan de inleder en tvist i domstol om vårdnad, boende och umgänge (se även avsnitt 6 nedan).

Är föräldrarna ense om en ändring kan de reglera frågan i ett avtal, utan medverkan av domstol. För att vara giltigt ska ett sådant avtal godkännas av socialnämnden. Detsamma gäller för frågan om hos vem av föräldrarna barnet ska bo och hur umgänget med den andra föräldern ska utformas.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Avtalet ska vara skriftligt och undertecknas av båda föräldrarna. Det ska dessutom godkännas av socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Kommunen har, genom socialnämnden, en skyldighet att erbjuda föräldrar samtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor rörande vårdnad, boende och umgänge (samarbetssamtal). Samarbetssamtal är frivilliga, de förutsätter således att båda föräldrarna gemensamt efterfrågar samtal. Om föräldrarna kan enas i frågor om vårdnad, boende och umgänge kan de skriva ett avtal som efter socialnämndens godkännande får samma betydelse som en dom i domstol.

Från och med 1 mars 2022 måste barnets förälder i regel först ha deltagit i informationssamtal hos kommunen för att det ska vara möjligt att inleda en process i domstol. Det innebär att föräldrarna i första hand ska vända sig till kommunen för att försöka lösa konflikten med hjälp av kommunens socialnämnd (ofta en avdelning som kallas familjerätten). Det är socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört som ansvarar för att informationssamtal kan hållas. I informationssamtalen ska föräldrarna få relevant information som syftar till att de ska hitta den lösning som är bäst för barnet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Föräldrarna ska, som utgångspunkt, erbjudas samarbetssamtal och efter behov erbjudas eller vägledas till stöd och hjälp i annan form. Efter samtalet utfärdas ett så kallat samtalsintyg som används om föräldrarna ändå inte kommit överens och väljer att väcka talan i domstol. Om föräldrarna (efter informationssamtal) vänder sig till domstol kan domstolen hänvisa dem till socialnämnden för samarbetssamtal, om sådana samtal inte

tidigare har genomförts och domstolen bedömer att det finns förutsättningar för samförståndslösningar. Har föräldrarna genomfört samarbetssamtal, men inte kommit överens, kan domstolen i stället utse en person att medla mellan föräldrarna. Domstolen har en generell skyldighet att verka för samförståndslösningar i mål om vårdnad, boende och umgänge.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domstolen kan besluta om vårdnad (ensam eller gemensam vårdnad), barnets boende (vem av föräldrarna barnet ska bo hos eller om barnet ska bo växelvis hos föräldrarna), och umgänge (barnets rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor hos).

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Den förälder som har ensam vårdnad om barnet har rätt att ensam besluta om barnets personliga angelägenheter. Vårdnadshavaren behöver inte samråda med den andra föräldern eller ha dennes godkännande i dessa frågor. Barnet har dock rätt till umgänge med den andre föräldern och vårdnadshavaren har en skyldighet att tillgodose denna rätt. Vårdnadshavaren har även en skyldighet att till den andre föräldern lämna upplysningar som kan underlätta umgänget med barnet.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Gemensam vårdnad innebär att föräldrarna tillsammans ska besluta om barnets personliga angelägenheter. Utgångspunkten är att föräldrarna måste enas i alla frågor som rör barnet. Oenighet i frågor om umgänge och barnets boende kan dock avgöras av domstol (se ovan).

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

En förälder kan väcka talan i frågor om vårdnad, boende eller umgänge vid den tingsrätt där barnet har sin hemvist. Om det inte finns någon behörig tingsrätt är Stockholms tingsrätt behörig. Frågor om vårdnad, boende och umgänge kan också tas upp i ett mål om äktenskapsskillnad.

En stämningsansökan ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av käranden eller dennes ombud. Ansökan ska innehålla uppgifter om parterna, ett bestämt yrkande, dvs. vad man vill att domstolen ska döma till, bakgrunden till yrkandet, en uppgift om de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis samt en uppgift om sådana omständigheter som gör domstolen behörig. De skriftliga bevis som åberopas bör ges in tillsammans med ansökan.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Frågor om vårdnad, boende och umgänge är indispositiva.

Rent allmänt gäller att frågor om vårdnad, boende och umgänge ska handläggas skyndsamt. Domstolen får besluta interimistiskt om vårdnad, boende och umgänge. Ett interimistiskt beslut kan t.ex. avse frågan var barnet ska bo under tiden tvisten pågår och gäller för tiden till dess att frågan har avgjorts genom ett beslut som har vunnit laga kraft.

Även om det inte finns någon särskild formell ordning för speciellt skyndsamt handläggning av frågor om vårdnad, boende och umgänge görs i varje enskilt fall en bedömning av hur brådskande ärendet är.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

I mål om vårdnad, boende och umgänge är huvudregeln att vardera parten står för sina egna rättegångskostnader.

Rättshjälp kan beviljas om förutsättningarna för detta är uppfyllda.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

En tingsrätts dom eller beslut om vårdnad, boende eller umgänge får överklagas till hovrätten. För att hovrätten ska ta upp överklagandet till prövning krävs dock först att prövningstillstånd beviljas.

En hovrätts dom eller beslut får överklagas till Högsta domstolen. För att Högsta domstolen ska ta upp överklagandet till prövning krävs prövningstillstånd.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Det går att verkställa domar, beslut eller avtal om vårdnad, boende eller umgänge. Verkställighet söks hos tingsrätten i den ort där barnet har sin hemvist.

Om det inte finns någon behörig domstol, tas frågan om verkställighet upp i Stockholms tingsrätt.

Tingsrätten kan besluta om olika åtgärder. I första hand söker man vanligtvis få barnet överlämnat på frivillig väg. Går inte det, kan rätten i sista hand besluta om vite eller hämtning. Ett vitesföreläggande innebär att den som har hand om barnet hotas med att få betala en kännbar summa pengar, om inte han eller hon lämnar ifrån sig barnet. Hämtning är en mycket ovanlig åtgärd som bara beslutas om det inte går att lösa situationen på något annat sätt och för att undvika att barnet lider allvarlig skada. Det innebär att polisen hämtar barnet och överlämnar det till vårdnadshavaren.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

I vissa fall gäller Bryssel II-förordningen. För de avgöranden där förordningen är tillämplig gäller som utgångspunkt att avgörandet erkänns och i förekommande fall är verkställbart utan något särskilt förfarande.

I andra fall gäller för de länder som har tillträtt 1980 års Europarådskonvention och 1996 års Haagkonvention dessa konventioner. Ansökan om verkställighet enligt 1980 års Europarådskonvention görs i den tingsrätt i den ort där barnet har sin hemvist. Ansökan om verkställbarhet enligt 1996 års Haagkonvention görs i tingsrätt.

För avgöranden som är eller har förklarats verkställbara i Sverige kan en ansökan om verkställighet göras, se avsnitt 15.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet och verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

I vissa fall gäller Bryssel II-förordningen. För de avgöranden där förordningen är tillämplig gäller som utgångspunkt att avgörandet erkänns och i förekommande fall är verkställbart utan något särskilt förfarande. Det finns dock möjlighet att i Sverige ansöka om att ett sådant utländskt avgörande inte ska erkännas eller verkställas i Sverige. Det finns också möjlighet att ansöka om en förklaring att det inte finns grund för att vägra ett erkännande av ett utländskt avgörande. Ansökan görs till tingsrätten.

Tingsrättens beslut i en fråga om vägran av erkännande eller verkställighet enligt Bryssel II-förordningen kan överklagas till hovrätten, vars beslut i sin tur kan överklagas till Högsta domstolen.

I övrigt får en invändning om att ett avgörande inte gäller eller inte är verkställbart göras i de fall där frågan aktualiseras.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Huvudregeln är att lagen i det land där barnet har hemvist tillämpas.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 06/09/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - England och Wales

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Med föräldraansvar avses alla de rättigheter, skyldigheter och befogenheter samt det ansvar och den bestämmanderätt som en förälder enligt lag har i förhållande till barnet och barnets egendom. Det omfattar varje skyldighet en förälder kan ha gentemot barnet (exempelvis underhållsskyldighet) och varje rättighet som en förälder, i händelse av barnets död, kan ha i förhållande till barnets egendom. I den lagstiftning som tillämpas i England och Wales har föräldraansvar inte ansetts omfatta beslut om var barnet ska bo och umgängesrätt med barnet.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Om ett barns föräldrar är gifta eller har ingått ett registrerat partnerskap har både modern och fadern (eller den andra kvinnliga föräldern) föräldraansvar. Mödrar har alltid föräldraansvar, och ogifta fäder eller en andra kvinnlig förälder som inte är gift med eller har ingått partnerskap med barnets mor kan få föräldraansvar genom ett avtal med modern, genom ett domstolsbeslut eller genom att registrera barnets födelse tillsammans med barnets mor. En styvförälder har föräldraansvar efter överenskommelse med barnets förälder eller föräldrar som har föräldraansvar eller efter ett domstolsbeslut. En person som har ett beslut om att barnet ska bo hos honom eller henne (*residence order*) har föräldraansvar så länge beslutet är giltigt. Ett adoptionsbeslut tilldelar föräldraansvar utan tidsbegränsning, såvida inte beslutet återkallas. Särskilda förmyndare (se svaret på fråga 3 nedan) har föräldraansvar så länge beslutet är giltigt. En lokal myndighet har föräldraansvar för ett barn om det har fattats ett beslut om att omhänderta barnet. En person med föräldraansvar enligt artikel 16 i 1996 års Haagkonvention om skydd av barn behåller föräldraansvaret när barnet får hemvist i England och Wales. Utövat av föräldraansvaret ska ske i enlighet med lagstiftningen i England och Wales.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

En särskild förmyndare får utses av domstolen för att utöva föräldraansvar om föräldrarna inte förmår ta hand om barnet. En förälder som har föräldraansvar kan utse en person som ska vara barnets förmyndare i händelse av föräldrarnas död. En lokal myndighet (socialtjänsten) har föräldraansvar för barnet om den har omhändertagit barnet.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrar skiljer sig eller separerar?

Föräldraansvaret påverkas inte om ett par separerar. Detta gäller oavsett om de var gifta eller inte. Domstolen kan begränsa utövandet av föräldraansvar om domstolen anser att detta är lämpligt. I vissa fall får domstolen helt frånta en eller båda föräldrarna föräldraansvaret (även om föräldraansvaret inte kan fråntas föräldrar som är gifta med varandra).

5 Om föräldrar sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Avtalet måste göras på en särskild blankett om avtal om föräldraansvar ([☞ Parental Responsibility Agreement](#)).

Närmare uppgifter om adresser till domstolarna finns på webbplatsen för det [☞ brittiska domstolsverket \(Her Majesty's Courts and Tribunals Service \(HMCTS\)\)](#). Tillsammans med blanketten följer anvisningar för hur den ska fyllas i. Eftersom ett avtal om föräldraansvar allvarligt påverkar båda föräldrarnas juridiska ställning bör båda föräldrarna söka juridisk rådgivning innan de fyller i blanketten. Namn och adress till advokater i England och Wales kan fås från advokatsamfundets tjänst för att hitta advokater (00 44 (0)20 7242 1222) eller från den lokala familjerättsdomstolen, en [☞ rådgivningsbyrå \(Citizens Advice Bureau\)](#), ett rättshjälpskontor (*Law Centre*), ett lokalt bibliotek.

I vissa fall kan de också vara berättigade till rättshjälp.

Föräldrarna måste styrka sin identitet och deras underskrifter måste bevitnas av en behörig domstolstjänsteman. Modern bör ta med sig domstolsbevis på att hon är barnets mor och därför behövs en kopia av barnets födelsebevis. Hon måste också ta med sig bevis på sin identitet. Detta ska vara försett med foto och underskrift (till exempel id-kort eller pass). Fadern behöver endast ta med sig ett identitetsbevis. Detta ska dock vara försett med foto och underskrift (till exempel id-kort eller pass).

När blanketten har undertecknats och bevitnats ska den kopieras i två exemplar. Avtalsblanketten i original och de två kopiorna kan lämnas in eller sändas till

The Central Family Court,
First Avenue House,
42-49 High Holborn,
London WC1V 6NP.

Den centrala familjerättsdomstolen (*Central Family Court*) registrerar avtalet och behåller originalet. Kopiorna stämplas och sänds till vardera föräldern på den adress som anges i avtalet. Avtalet träder i kraft först när det har tagits emot och registrerats av den centrala familjerättsdomstolen. Ingen avgift tas ut för registrering av ett avtal om föräldraansvar. Vid mer än ett barn bör en separat blankett fyllas i för varje barn.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrar inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Det finns medlingstjänster som kan hjälpa föräldrarna att nå en tillfredsställande lösning i fråga om det framtida föräldraansvaret. Varje avtal som ingås måste registreras hos domstolen. Registrering behövs för att avtalet ska vara giltigt och kunna verkställas.

Mer information om medling i familjemål finns på [☞ justitieministeriets](#) webbplats.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrar går till domstol?

Domaren kan besluta om vem barnet ska bo hos och när. Domaren kan också besluta om vem barnet ska ha umgänge med och när. Föräldrarna uppmanas att komma överens om umgängesrätt. Domstolen beslutar inte om utbetalning av underhållsbidrag för barn, eftersom detta handläggs av [Child Maintenance Service](#). Föräldrarna kommer vanligen överens om vilken skola barnet ska gå i. Om föräldrarna inte kan komma överens kan ett sådant beslut även fattas av domaren genom beslut i en specifik fråga (*specific issue order*). Barnet behåller sitt eget namn, om inte annat förordnas av domstolen. Domstolen kan hindra en part från att utöva en del av sitt föräldraansvar genom att utfärda ett beslut om förbud mot vissa handlingar (*prohibited steps order*). Domstolen kan också besluta om permanent flytt från jurisdiktionsområdet och ändring av efternamn (se fråga 8 nedan).

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Domstolen förväntar sig att föräldrarna fattar beslut tillsammans och i samförstånd. Om båda föräldrarna har föräldraansvar måste den förälder som domstolen beslutat att barnet ska bo hos ha den andra förälderns samtycke (eller samtycke från andra personer med föräldraansvar) för att permanent flytta med barnet från Förenade kungariket, eller ha tillstånd av domstolen. Den förälder som domstolen har beslutat att barnet ska bo hos får flytta inom jurisdiktionsområdet (England och Wales). För att ändra ett barns efternamn krävs medgivande av varje person som har föräldraansvar, eller tillstånd av domstolen.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Båda föräldrarna har rätt att ha barnet boende hos sig. Barnet delar sin tid mellan föräldrarna på det sätt som domstolen beslutar. Detta kan vara av praktisk betydelse för det underhållsbidrag som ska betalas ut.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

En ansökan kan göras till familjerättsdomstolen i enlighet med avsnitt 4 i [Children Act 1989](#). Närmare uppgifter om domstolarna finns på [domstolsverkets](#) webbplats. [Ansökningsblanketten](#) kan också fås från den webbplatsen. En kopia av ansökningsblanketten ska sändas till varje person med föräldraansvar. Handlingarna registreras sedan i enlighet med domstolens anvisningar.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Förfarandet beskrivs närmare nedan. Det finns inget snabbförfarande för beviljande av föräldraansvar.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Rättshjälp kan endast fås vid bevis på att en person har utsatts för våld i hemmet.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja. Beslut om föräldraansvar som meddelats av en domare i en underrätt (*District Judge*) kan överklagas till en domare i en överrätt (*Circuit Judge*). Beslut från en *District Judge* vid *High Court* kan överklagas till *High Court*.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Föräldraansvar är en rättighet och kan inte i sig verkställas. Vid försummelse att utöva föräldraansvar kan en talan väckas i familjerättsdomstolen rörande den aktuella tvistefrågan, exempelvis skyldigheten att betala underhåll till barnet. Närmare uppgifter om adresser till domstolar finns [här](#).

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Om du vill att ett beslut om umgängesrätt, eller ett beslut i enlighet med artikel 11.8, som meddelats i en annan medlemsstat ska verkställas enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 (Bryssel IIa-förordningen), bör du från den domstol som har meddelat beslutet införskaffa det intyg som anges i förordningen och inge en ansökan till den centrala familjerättsdomstolens kansli (*Principal Registry*) om erkännande och verkställighet av beslutet. Ansökan om registrering, erkännande eller vägran att erkänna andra beslut bör också inges till ovan nämnda kansli.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Du måste motsätta dig beslutet i domstolen i ursprungsmedlemsstaten innan beslutet meddelas. Om så föreskrivs i den statens lagstiftning, bör var och en som har intresse i ärendet underrättas om att domstolen tänker pröva en ansökan. Lagstiftningen i den medlemsstaten bestämmer vilka åtgärder du kan vidta för att motsätta dig avgörandet.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Talan måste väckas i domstolen i det land där barnet har hemvist.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 10/08/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Nordirland

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I [Children \(Northern Ireland\) Order 1995](#) definieras föräldraansvar som alla de rättigheter, skyldigheter, befogenheter och ansvar som en förälder enligt lag har i förhållande till sitt barn. I denna lag förtecknas inte vilka dessa rättigheter och skyldigheter är. Det har dock erkänts att personer med föräldraansvar har

skyldighet att skydda, tillhandahålla ett hem för och ta hand om barnet,

rätt att bestämma var barnet ska bo,

rätt att bestämma vem som får umgås med barnet,
skyldighet att se till att barnet får utbildning,
rätt att ge samtycke till att pass utfärdas för barnet,
skyldighet att se till att barnet får medicinsk behandling eller vård och rätt att samtycka till att sådan behandling eller vård ges,
rätt att välja barnets namn,
rätt att se till att barnet får religionsundervisning.

Föräldraansvar bör alltid utövas för barnets bästa och alla de som har föräldraansvar för barnet bör tillfrågas innan ett viktigt beslut fattas. Om enighet inte kan nås kan man dock vända sig till domstol för att få en fråga avgjord.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Om ett barns föräldrar var gifta med varandra när barnet föddes har båda föräldrarna föräldraansvar för barnet.

Om ett barns föräldrar inte var gifta med varandra när barnet föddes har modern automatiskt föräldraansvar för barnet. Fadern kan få föräldraansvar för barnet genom att gifta sig med modern, vända sig till domstol för att få ett beslut om föräldraansvar, ingå ett avtal med modern om föräldraansvar (se fråga 5 nedan), eller registreras som barnets far (detta gäller endast födslar som registrerats i Förenade kungariket efter den 15 april 2002).

Om en ogift far har beviljats föräldraansvar genom domstolsbeslut, avtal eller registrering, kan ansvaret upphävas endast genom domstolsbeslut.

Om en domstol meddelar ett beslut om var ett barn ska bo (*residence order*) till förmån för en ogift far måste domstolen, om fadern i annat fall inte skulle ha föräldraansvar, också meddela beslut om föräldraansvar till förmån för honom.

En annan person än föräldrarna kan få föräldraansvar för ett barn genom domstolsbeslut.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

En person som har föräldraansvar för ett barn kan inte lämna ifrån sig eller överföra det ansvaret. Han eller hon kan dock se till att någon annan befriar honom eller henne från ansvaret.

En annan person än föräldrarna kan beviljas föräldraansvar för ett barn genom ett domstolsbeslut (till exempel genom beslut om boende, skyddsåtgärder eller omhändertagande).

Som regel förlorar en förälder inte automatiskt föräldraansvaret för barnet endast för att någon annan får föräldraansvar. Vid beslut om adoption överförs dock föräldraansvaret från de biologiska föräldrarna till adoptivföräldrarna.

Om en förälder har föräldraansvar för ett barn kan han eller hon utse en annan person som barnets förmyndare i händelse av sin död.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Föräldraansvaret för ett barn kvarstår efter en skilsmässa och begränsas endast i den utsträckning detta fastställs genom ett frivilligt avtal eller ett domstolsbeslut i en tvist mellan föräldrarna eller mellan föräldrarna och tredje man.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Om föräldrarna inte är gifta kan de ingå ett avtal om föräldraansvar. Detta måste

utformas på det sätt som anges i [*Children \(Parental Responsibility Agreement\) Regulations \(Northern Ireland\) 1996*](#), bevittnas, och

registreras tillsammans med två kopior vid *Office of Care and Protection in the Royal Courts of Justice*, Chichester Street, Belfast, BT1 3JF.

Om föräldrarna har varit gifta men har separerat eller skilt sig, kan de ingå ett avtal om hur de ska uppfylla sina skyldigheter som föräldrar och få avtalet fastställt genom ett domstolsbeslut. Avtalet kan ändras i ett senare skede för att beakta förändrade omständigheter.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

I Nordirland finns ett antal byråer som tillhandahåller medlingstjänster och kan hjälpa föräldrarna att göra upp i godo. Mer information finns på följande webbplatser: [*UK College of Family Mediators*](#), [*Family Mediation Northern Ireland*](#), [*Barnardo's Northern Ireland*](#), [*Family Support Northern Ireland*](#), [*Dispute Resolution Service Northern Ireland*](#) och [*Mediation and Counselling Northern Ireland*](#).

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domstolarna i Nordirland har en lång rad befogenheter och kan framför allt lösa tvister som rör

flytt av ett barn från Nordirland,
boende (var och med vem ett barn bör bo),
umgänge (när, var och med vem barnet får umgås),
ekonomiskt underhåll,
utbildning,
religionsundervisning,
medicinsk behandling,
förvaltningen av ett barns tillgångar.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Domstolarna har erkänt behovet av flexibla och praktiska lösningar när detta är möjligt. Om en förälder har hand om barnet, måste den föräldern kunna fatta de beslut som behöver fattas medan barnet är i hans eller hennes vård.

Samtidigt förväntas det att viktiga beslut diskuteras med den andra föräldern och löses vänskapligt. Om enighet inte kan nås, kan domstolen emellertid utfärda ett beslut i en specifik fråga (*specific issues order*) eller ett förbud mot att utföra en viss handling (*prohibited steps order*), som anger vilken typ av beslut som inte kan fattas utan domstolens medgivande.

Om ett beslut om var barnet ska bo (*residence order*) är i kraft, kan ingen göra så att barnet blir känt under ett annat efternamn eller flytta honom eller henne från Förenade kungariket under en period av en månad eller mer utan skriftligt medgivande från alla personer som har föräldraansvar eller utan domstolens tillstånd.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

När barnet är med en förälder, fattar den föräldern nödvändiga rutinbeslut. Det förväntas dock att föräldern i fråga rådgör med den andra föräldern om viktiga beslut.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Vanligen ska en ansökan om tilldelning av föräldraansvar göras vid en familjerättsdomstol. Om andra familjerättsliga förfaranden som rör barnet pågår i en annan domstol, kan ansökan dock göras vid den domstolen.

Förfaranden som inlett i familjerättsdomstol kan av olika skäl överföras till ett *Family Care Centre* eller *High Court* (till exempel om förfarandet är komplicerat eller rör en fråga av allmänt intresse).

Adresser och telefonnummer till domstolarna finns på webbplatsen för [Nordirlands domstolsverk \(Northern Ireland Courts and Tribunal Service\)](#).

Ett antal blanketter måste fyllas i och lämnas in till domstolens kansli. De flesta är standardblanketter. Blanketterna kan fås från domstolens kansli, som också kan förklara hur man fyller i dem. Domstolspersonalen kan dock inte lämna juridisk rådgivning eller säga vad du ska skriva. En domstolsavgift tas också ut.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

När ansökan lämnas in fastställer domstolens kansli ett datum för domstolsförhandlingen och den andra parten underrättas om datumet. Om frågan inte har lösts före det datum som fastställts för förhandlingen, får parterna yttra sig inför en domare som meddelar ett beslut. Det finns inget brådskande förfarande för att beviljas föräldraansvar.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Du har rätt att ansöka om rättshjälp. Hur stort ett eventuellt ekonomiskt stöd blir beror på dina ekonomiska tillgångar. Även om du bedöms vara ekonomiskt berättigad till rättshjälp kan du själv behöva bidra till kostnaderna. Betalningen av din andel kan efter överenskommelse göras till rättshjälpskontoret (*Legal Aid Agency*) enligt en avbetalningsplan. Utöver de ekonomiska villkoren måste du också uppfylla andra villkor, dvs. det måste finnas godtagbara skäl för att väcka talan eller gå i svaromål och med hänsyn till alla omständigheter i ärendet vara skäligt att du får rättshjälp.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ett beslut eller ett avslag på en ansökan om ett beslut kan överklagas

från en familjerättsdomstol till ett *Family Care Centre*, och

från ett *Family Care Centre* till *High Court*.

against the making or refusal to make an order.

Vid överklagande kan *High Court*, på begäran av en part, begära ett yttrande i en rättsfråga från *Court of Appeal*. I annat fall är det beslut som meddelas av *High Court* slutgiltigt.

Det beslut som *Court of Appeal* meddelar på grundval av sakframställningen från *High Court* är slutgiltigt.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

I en familjerättsdomstol (där de flesta mål om föräldraansvar avgörs) kan en ansökan inges för att ta upp ett specifikt problem i samband med utövandet av föräldraansvar. Se nedan för kontaktuppgifter.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

I rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 (Bryssel IIa-förordningen) fastställs att vissa beslut om utövande av föräldraansvar som meddelats i en medlemsstat ska verkställas i en annan medlemsstat.

Beslutet måste ha förklarats vara verkställbart i den andra medlemsstaten. I Nordirland måste du ansöka om att få beslutet registrerat hos *High Court*.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Ett överklagande av erkännandet ska inges till domstolen i den andra medlemsstaten enligt det förfarande som tillämpas i den domstolen.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Talan måste väckas i den domstol inom vars domkrets barnet har hemvist.

Om domstolen i Nordirland beslutar att den har behörighet att handlägga förfarandet tillämpar den nordirländsk lag.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 11/08/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Skottland

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I Skottland avses med föräldraansvar (*parental responsibilities and parental rights*) de rättigheter och skyldigheter som en förälder eller annan person har gentemot ett barn.

Var och en som har föräldraansvar för ett barn bör utöva detta till barnets bästa, så långt det är möjligt. Ansvaret innebär en skyldighet att

- skydda och främja barnets hälsa, utveckling och välbefinnande,
- tillhandahålla lämplig styrning och ledning med hänsyn till barnets utvecklingsstadium,
- upprätthålla ett personligt förhållande och regelbunden direkt kontakt med barnet, om personen i fråga inte bor med barnet,
- fungera som barnets rättsliga företrädare.

En person har rättigheter för att fullgöra sina skyldigheter. Föräldrarättigheterna omfattar att

- ha barnet boende hos sig eller på annat sätt reglera var det ska bo,
- kontrollera, styra eller vägleda ett barns uppföstran, med hänsyn till barnets utvecklingsstadium,
- upprätthålla ett personligt förhållande och regelbunden direkt kontakt med barnet, om personen i fråga inte bor med barnet,

- fungera som barnets rättsliga företrädare.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Barnets mor har automatiskt föräldraansvar och föräldrarättigheter. Barnets far har endast föräldraansvar och föräldrarättigheter om

- han är gift med barnets mor vid befruktningen eller gifter sig med henne senare,
- han på eller efter den 4 maj 2006 registrerade barnets födelse tillsammans med modern,
- han och modern har ingått och registrerat ett avtal om föräldraansvar och föräldrarättigheter (se punkt 5 nedan),
- en domstol har tilldelat honom föräldraansvar och föräldrarättigheter.

Varje person som har intresse i ett barn kan vända sig till domstol för att få föräldraansvar och föräldrarättigheter.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller o villiga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Ja. En domstol kan ge en annan person än föräldern föräldraansvar och föräldrarättigheter eller kan utse en person till ett barns förmyndare.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrar skiljer sig eller separerar?

Om föräldrarna skiljer sig eller separerar påverkar detta inte i sig deras föräldraansvar och föräldrarättigheter. Om föräldrar inte kan komma överens om vad som är bäst för deras barn kan en av eller båda föräldrarna be domstolen att avgöra frågan. Domstolen ska alltid sätta barnets bästa i främsta rummet. Den får inte fatta ett beslut såvida det inte är bättre för barnet att den fattar ett beslut än att den inte fattar ett beslut. Domstolen måste också ta hänsyn till barnets ålder och mognad, och barnets synpunkter.

5 Om föräldrar sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Vid ett avtal som ger fadern föräldraansvar och föräldrarättigheter måste avtalet vara utformat på föreskrivet sätt och registreras för att få rättsverkan.

Avtalsblanketter finns på den [skotska regeringens webbplats](#).

Varje förälder måste underteckna avtalet i närvaro av ett vittne som måste vara 16 år eller äldre och som också måste underteckna avtalet. Samma person kan bevitna båda underskrifterna. Avtalet måste registreras i *Books of Council and Session* medan modern fortfarande har det föräldraansvar och de föräldrarättigheter som hon hade när avtalet undertecknades.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrar inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Det finns en rad olika alternativa tvistlösningsmetoder, bland annat följande:

- Familjemedling (då en medlare ger familjemedlemmar möjlighet att prata om sina bekymmer, undersöka olika alternativ och komma överens om en väg framåt).
- Medling med hjälp av en advokat (då medlaren är en advokat som även har de kvalifikationer som krävs för att verka som medlare).
- Skiljeförfarande (då parterna kommer överens om att utse en s.k. skiljeman för att lösa en tvist och förbinder sig att följa skiljemannens beslut).
- Samarbetsrätt (då båda parter har en advokat och advokaterna är överens om att lösa tvisten utanför domstolen).

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrar går till domstol?

Domaren kan besluta om

- föräldraansvar,
- föräldrarättigheter,
- förmyndarskap,
- förvaltningen av ett barns tillgångar.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Varje person som har föräldraansvar och föräldrarättigheter i förhållande till ett barn bör få delta i beslut som rör barnet. Om endast en förälder har föräldraansvar och föräldrarättigheter kan den föräldern fatta beslut i alla ärenden utan att samråda med den andra föräldern.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrar ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om båda föräldrarna har fullständigt föräldraansvar och fullständiga föräldrarättigheter i förhållande till ett barn har båda föräldrarna rätt att ha barnet boende hos sig eller bestämma om barnets boende. Om barnet bor hos en av dem har den andra rätt att behålla en personlig relation till barnet och regelbundet ha direkt kontakt med det.

Som allmän princip gäller att båda föräldrarna om möjligt bör bidra till barnets uppfostran, om detta är praktiskt genomförbart och i barnets intresse. Om föräldrarna inte kan komma överens kan domstolen bestämma vem barnet ska bo hos och när. Domstolen kan beslutat att barnet ska bo hos olika personer vid olika tidpunkter.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

i. Talan om föräldraansvar kan väckas antingen i *Court of Session* eller i sherifffdomstolen (*Sheriff Court*). Ansökan kan göras inom ramen för ett vanligt mål om äktenskapsskillnad eller hemskilnad.

ii. Man bestämmer själv vilken domstol man vill vända sig till. Om ett mål om äktenskapsskillnad eller hemskilnad inte pågår har *Court of Session* behörighet att handlägga ansökan om föräldraansvar om barnet har hemvist i Skottland och sherifffdomstolen behörighet att handlägga ansökan om barnet har hemvist i sherifffdomstolens geografiska behörighetsområde. På den [skotska domstolsverkets webbplats](#) finns en karta över var domstolarna är belägna samt adresser och kontaktuppgifter.

iii. En ansökan om föräldraansvar och föräldrarättigheter ska göras genom att inge en stämningsansökan till *Court of Session* eller sherifffdomstolen. Precis som vid mål om äktenskapsskillnad har varje domstol sina egna regler om hur ansökan bör utformas. Se punkt 11.6 i faktabladet om [äktenskapsskillnad](#).

Formaliteter och handlingar

iv. Båda domstolarna tar ut en avgift när man lämnar in en ansökan. Se punkt 11.8 i faktabladet om [äktenskapsskillnad](#) beträffande möjligheter till avgiftsbefrielse.

v. För ansökan krävs att man visar upp ett utdrag för barnet ur födelseregistret. Domstolen godtar inte en kopia och inte heller ett intyg i förkortad form.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Det finns inget förenklat förfarande för detta slag av ansökningar. I de regler som anges i punkt 11.6 i faktabladet om [äktenskapsskillnad](#) fastställs hur man ska gå tillväga. Det är dock möjligt att ansöka om ett interimistiskt (provisoriskt) beslut, om detta anses nödvändigt.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Rådgivning och rättsligt biträde kan fås i ärenden som rör föräldraansvar förutsatt att sökanden uppfyller de lagstadgade ekonomiska kraven. Rättshjälp i tvistemål kan också fås i ärenden som rör föräldraansvar, förutsatt att sökanden uppfyller de lagstadgade kraven i fråga om ekonomiska tillgångar, har godtagbara skäl för sin ansökan och det med hänsyn till omständigheterna i fallet är rimligt att rättshjälp beviljas.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Det kan vara möjligt att väcka talan i samma mål för underlåtenhet att följa ett domstolsbeslut. Underlåtenhet att följa ett domstolsbeslut kan leda till påföljder för domstolstrots.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Om du vill verkställa en dom från en annan medlemsstat regleras detta av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 (Bryssel IIa-förordningen). En dom från en annan medlemsstat om utövande av föräldraansvar avseende ett barn i Skottland är verkställbar i Skottland om 1) en ansökan om verkställbarhetsförklaring har ingetts och 2) domen till följd av detta har förklarats verkställbar i Skottland.

Förfarandet för att inge en sådan ansökan föreskrivs i skotsk lag. Ansökan måste inges till *Court of Session* och måste åtföljas av vissa bestämda handlingar (som anges i Bryssel IIa-förordningen). Det kan vara bra att ta hjälp av en juridisk rådgivare.

Enligt Bryssel IIa-förordningen är vissa domar verkställbara i andra medlemsstater utan att en verkställbarhetsförklaring behövs.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Om du vill överklaga ett erkännande av en dom från en annan medlemsstat regleras detta av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 (Bryssel IIa-förordningen).

I Bryssel IIa-förordningen räknas de grunder upp som gör att domen inte ska erkännas.

En ansökan måste inges i enlighet med det förfarande som föreskrivs i skotsk lag. Ansökan måste inges till *Court of Session* och måste åtföljas av vissa bestämda handlingar (som anges i Bryssel IIa-förordningen). Det kan vara bra att ta hjälp av en juridisk rådgivare.

Enligt Bryssel IIa-förordningen är vissa domar verkställbara i andra medlemsstater utan att en verkställbarhetsförklaring behövs.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Om domstolen i Skottland har behörighet tillämpar den i allmänhet skotsk lag. Om man anser att en fråga styrs av en relevant utländsk lag, som skiljer sig från skotsk lag, måste denna lag åberopas och innehålllet i den bevisas. Det kan förekomma ovanliga omständigheter där parterna i ett mål åberopar utländsk lag och under sådana omständigheter kan skotsk domstol ta detta i beaktande.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 09/08/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt - Gibraltär

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Enligt Gibraltars lagstiftning avses med föräldraansvar vårdnad, omhändertagande och tillsyn av ett barn som vanligen utövas av en förälder eller av båda föräldrarna eller av en utsedd förmyndare. I allmänhet ansvarar en förälder eller förmyndare för barnets vårdnad och uppfostran och för förvaltningen av eventuell egendom som tillhör barnet eller förvaltas för barnets räkning.

Begreppet föräldraansvar omfattar fadern, modern eller en utsedd förmyndare som fullgör sitt föräldraansvar gentemot ett visst barn. Föräldraansvar omfattar även kontroll, antingen direkt eller genom vägledning, på ett sätt som är anpassat till barnets utvecklingsnivå. Ansvaret omfattar även barnets uppfostran, om personen i fråga inte bor med barnet, för att behålla en personlig relation till barnet och ha regelbunden direkt kontakt med barnet, samt att fungera som barnets rättsliga företrädare.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

När det gäller barnets vårdnad och uppfostran och förvaltningen av eventuell egendom har modern i allmänhet samma rättigheter och befogenheter som fadern. Modern och fadern har samma rättigheter och befogenheter och kan utöva dem utan den andras medverkan. Dessa allmänna rättigheter kan påverkas av beslut som meddelas av [Gibraltars domstolar](#).

Om ett barns föräldrar var gifta med varandra vid födseln har vardera föräldern föräldraansvar enligt gibraltisk lag. Om de inte var gifta har endast modern föräldraansvar vid födseln. Detta är ingen strikt eller absolut regel. Om modern registrerar fadern som "fader" förvärvat han nämligen föräldraansvar enligt gibraltisk lag. Domstolen kan även förordna att så ska vara fallet.

En, två eller fler personer kan emellertid också ha föräldraansvar för barnet. De får dock inte utöva denna rätt utan medgivande från den andra person, eller i förekommande fall någon av de andra personer, som har föräldraansvar, såvida inte detta föreskrivs i ett domstolsbeslut, en särskild handling eller ett avtal.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om en förälder avlider blir den efterlevande föräldern barnets förmyndare, antingen ensam eller tillsammans med en förmyndare som utsetts av den avlidna föräldern. Om den avlidna föräldern inte har utsett en förmyndare, eller den utsedda förmyndaren har avlidit eller vägrar att ta på sig uppgiften, kan en förmyndare utses av domstol, om domstolen anser att detta är lämpligt.

En domstol kan, på ansökan av modern eller fadern, meddela ett beslut om var barnet ska bo och moderns eller faderns umgängesrätt. Domstolen har också befogenhet att besluta att barnet ska bo hos en annan person än föräldrarna. Ett beslut om att barnet ska bo hos den ena föräldern är dock inte verkställbart om föräldrarna bor tillsammans.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Vid äktenskapsskillnad har Gibraltars högsta domstol (*Supreme Court*) befogenhet att antingen före eller efter den slutgiltiga domen besluta om vårdnad, underhåll och utbildning för barnen i äktenskapet eller besluta att åtgärder ska vidtas för att placera barnen under domstolsskydd. Högsta domstolen får inte

meddela en slutlig dom om äktenskapsskillnad om den inte är övertygad om att tillfredsställande arrangemang har vidtagits med avseende på eventuella barn.

Om föräldrarna separerar kan de ingå ett avtal där en av dem väljer att ge upp alla eller en del av sina föräldrarättigheter. En domstol ska dock endast låta ett sådant avtal träda i kraft om domstolen anser att det främjar barnets bästa.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Om en förälder i samband med separation (hemskillnad) ingår ett avtal varigenom han eller hon ger upp alla eller en del av sina föräldrarättigheter (se fråga 4 ovan), låter en domstol endast ett sådant avtal träda i kraft om den anser att det främjar barnets bästa.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Om talan om föräldraansvar har väckts i samband med en ansökan om äktenskapsskillnad är Gibraltars högsta domstol behörig att avgöra den. Visst socialt stöd kan dock fås genom äktenskapsrådgivning. Den romersk-katolska kyrkan i Gibraltar erbjuder äktenskapsrådgivning. Vissa frågor kan också lösas genom medling.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Domaren kan besluta i alla frågor som han eller hon anser kan påverka barnets väl.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

När en förälder har beviljats ensam vårdnad kan han eller hon besluta om alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern, om detta inte strider mot ett befintligt domstolsbeslut, t.ex. ett beslut om umgängesrätt.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Gemensam vårdnad om ett barn innebär att båda föräldrarna har samma rättigheter och skyldigheter i förhållande till barnet. De kan utöva dessa rättigheter gemensamt eller var för sig.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Om ansökan om föräldraansvar görs i samband med eller till följd av ett förfarande för äktenskapsskillnad, bör ansökan lämnas till Högsta domstolen i Gibraltar. En ansökan görs genom stämningsansökan, understödd av en edsvuren utsaga (*affidavit*). När dessa papper har lämnats in fastställer domstolens kansli (*Supreme Court Registry*) ett datum för behandling av ansökan.

Ansökningar om att ett barn som behöver omhändertas ska placeras under domstolens förmyndarskap ska också inges till Högsta domstolen i Gibraltar.

Om talan om föräldraansvar inte väcks i samband med äktenskapsskillnad, kan ansökan göras vid *Magistrates' Court* i Gibraltar. Ansökan bör utformas som en skriftlig anmälan där man anger vilken åtgärd man ansöker om och på vilka grunder. En kopia av barnets födelsebevis bör också lämnas in tillsammans med ansökan, samt en kopia av ett eventuellt vigselbevis. När anmälan inkommit registrerar domstolen ärendet och underrättar parterna om datum för behandlingen.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

I alla ärenden fastställer antingen Högsta domstolen eller *Magistrates' Court* ett datum för behandlingen av ansökan och underrättar parterna. Parterna bör infinna sig i domstolen den angivna dagen tillsammans med eventuella juridiska ombud.

Brådskande förfaranden kan tillgripas om ett barn verkar behöva omhändertas.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Efter en behovsprövning kan man få rättshjälp i både *Magistrates' Court* och Högsta domstolen. Ansökningar om rättshjälp lämnas för båda domstolarna till Högsta domstolen och ansökningsformulär kan fås från domstolens kansli (*Supreme Court Registry*).

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Om ett beslut om föräldraansvar har meddelats av *Magistrates' Court* kan beslutet överklagas till Högsta domstolen. Om beslutet meddelats av Högsta domstolen kan det överklagas till appellationsdomstolen (*Court of Appeal*).

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Ansökan ska lämnas till den domstol som meddelade det ursprungliga beslutet om föräldraansvar. Om detta är *Magistrates' Court* bör en ansökan lämnas in där man anger grunderna för ansökan. I Högsta domstolen lämnar man in en stämningsansökan, vid behov understödd av en edsvuren utsaga.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

En dom om föräldraansvar som meddelats i en medlemsstat i samband med ett förfarande för äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap kan erkännas i Gibraltar. För att verkställa en sådan dom bör en ansökan om verkställbarhetsförklaring göras vid *Magistrates' Court*.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Båda parter kan överklaga ett beslut om verkställbarhetsförklaring. Överklagandet ska göras vid Högsta domstolen om beslutet meddelades av *Magistrates' Court*.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Domstolarna i Gibraltar tillämpar gibraltisk lag, vilket innefattar lokal lagstiftning, och brittiska lagar eller andra bestämmelser som ibland utsträcks till att gälla Gibraltar.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.